

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11833

OYF VILNER GASN

Abraham Karpinowitz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם קארפינָאוויטש

*

אויף ווילנער גאסן

אברהם קארפינאוויטש

אויף ווילנער גאסן

פארלאג די גאלדענע קייט

אברהם קָרְפִּינַאָוּוִיטֵשׁ / אויף ווילנער גָּסֶן
שער-בלאט / יַאֲסֵל בָּרְגָּנֵעֶר
פֿאָרְלָאָג דִּי גָּאָלְזָעָנָעַ קִיִּיט, תֵּלְ-אָבִיב, יִשְׂרָאֵל
נדְרוֹקֶט אַיִן תֵּלְ-אָבִיב, 1981

ABRAHAM KARPINOWITZ

OJF WILNER GASN

Frontispiece by Yosl Bergner

Published by DI GOLDENE KEYT

נדפס בישראל 1981

דפוס „אורלי“ — פרידמן, תל-אביב, רח' עקיבא איגר 8, טל. 332062

אברהם קארפיניאוויטש / אויף ווילנער גאסן

אַרְוִיסָגָעָבָן מֵיט דָעַר הַילָּפָפָן
אַלְיעָזָר פִּינְעָס-פָּאנְד אָוֹן
קוֹרֵן תֶּל-אָבִיב לְסִפְרוֹת וּלְאַמְנוֹת

מיין ברודער מלען

און

מיין שוועסטער דיט אָ

אַ מְתֻנָה

די גזירה

די גזירה

יענעם אונט איז אין דער מאליירטסקע קלוייז פֿאַרגעקסומען און אסיפה. גליך נאכּוּ אָפְּכָאָפְּן דעם מעריב האט מען זיך אַנגעההיבן אַמְּפָעָרָן וועגן דער גAMILOT-חסדים-קאָסָע. מאלייארטס און קאלכערס האבן געהאט אַ שלעכּטן טזּאָן. אלע האבן געבעטן הלוואֹות. מען האט שווין באָלֶד געזען דעם דנאָ פּוּן דער קאָסָע. האט צָאָלָע דער קאלכער געפְּאָדערט מען זאל זיך אַוּוקּזּעָצְּן אָוּן אַרְוּמִירִידִּן ווי אַזְוֵי צוּ הַעֲלָפּוֹן די גַּעֲדָרִיקּטָעָ שִׁיבְּטָן פּוּן פֿאָלָק. צָאָלָע אַיז גַּעֲגָאנְגָּעָן אוּףּ אלע בּוֹנְדִּישָׁע פֿאַרְזָאָמְלָוּנְגָּעָן אָוּן גַּעֲבָרָאָטָּ פּוּן דְּאָרְטָן זָאָגְרָאָ- נִיטְשָׁנָעָן ווּרטָעָר. מען זאל גַּעֲוָעָן פֿאַרְשָׁרְבִּין זִין רָעָדָע, ווּאלְטָ מען זַיְּאָן נִיטָּ פֿאַרְשָׁתָאָנָעָן. אַנגעההיבּן האט ער פּוּן סָאָלִידִּאָ- רִיזְאָצְּעָי מִיטּ דעם קָאָמָּפּ פֿאָרְ פֿרְיִיחִיטָּ אַיז מְאַנְדוּשָׁוְרִיעָ אָוּן אַרְיְבָעָר אוּףּ סִינְקָעָ, קָאָלָר, פֿעַנְדּוֹלָעָן, לִיבְּטִיקָע צּוּקוֹנָפָט אָוּן פֿרְאָלָעָטָאָרִישָׁע קוּלָּטוֹר. צָאָלָע האט זיך פּוּנָאָנְדָעָגָלְאָזָט אָוּן די גַּבְּאִים האבן נִיט גַּעֲזָעָן קִין סּוֹףּ.

האט זיך אַוּוקּזּעָטָעלְט אַיז זִין גַּאנְצָעָר דְּאָרְעָרָהיר קָאָרְפָּל דער שְׁלִדוֹן-מְאָלָעָר, אַוְּפְּגָעָהָיְבּוֹן די קָאָסָע אַוְּגָן צּוּם סְוּפִיט אָוּן אַנוֹיְזִינְדִּיקּ מִיטּ בִּיְדָעָ לְאַנְגָּעָה הענט אוּףּ צָאָלָען, האט ער אוּיסְגָּעָ- נִיגּוֹנָט אַ טָּעָנָה צוּ גַּאֲטָ: רְבּוֹנוֹ-שְׁלָ-עוֹלָם, עַנְטָפָעָר מִיר, צוּ ווּאָסָטָה אַזְאָפָּן אַזְאָ — — ?

אוּן דָּא אַיז גַּעֲפָאָלָן אַזְאָ האָדָקָע ווּאָרט, אָז די קלוייז האט אוּיפְּגָעָצְּטָעָרט. דָּס ווּאָרט, ווּאָס פֿאַרְמָאָגָט אוּףּ יְוִידִיש אַזְוֵי פֿילָ אַיְדָעָלָע פֿאַרְבִּיטְ�וּנָגָעָן, האט גְּרָאָבָּ, ווי אַ טְּעַמְּפָעָה האָקָּ, אַנְגָּעָשְׁלָאָגָּן אַזְנָ דִּי ווּעָנָט פּוּן קלוייז. סְיָהָאָט אוּיסְגָּעָעָן, אָז בָּאָלָד ווּעָט אַנְהָיְבּוֹן פְּאָלָן פּוּן אַזְאָ לְעַסְטָעָרָוָגָּ דִּי שְׁטוּקָאָטוֹר. די מאלייארטס האבן די אוּירָן נִיט גַּעֲלִיבָּט. אַ רְגָּעָ אַיז די קלוייז פֿאַרְזָוּנְקָעָן גַּעֲוָאָרָן אַיז אַ יעְנוּוּלְטִיקָעָר שְׁטִילְקִיָּט ; אַבָּעָר בָּאָלָד האט זיך צָאָלָע אַלְזָ גַּעֲטָאָן

א. קָרְפִּינָאָוִוִיטַשׁ

צ'ו קָרְפֶלְעַן, פְּדֵי אִים צָרְבִּיסְטַן וְיֵאַהֲרִינְגַג: נִיט אָזְוִי צְוָלִיב דֻעַם אַיְגָעָנָעָם בְּבֹוד, וְיֵזְוָלִיב דֻעַם כְּבֹוד פָוָן מִישְׁבָּן, וְאַס אִיז טָקָע אָנוֹ אַיְבָּרְבָּלְיִיב פָוָן פִּינְגְּצָעָרְן קְלָעָר, אַבְּעָר אָוִיפַּדְעָר פָּאַרְזָאָמָ-לְוָנָג אִין פָּאָרְטִי-לְאַקָּאַל אָוִיפַּגְּלָעָזְר-גָּאָס אִיז אַנְגָּעָנוּמָעָן גָּעוֹאָרָן אַבְּאַשְׁלָוָס צ'ו שָׁאַנְגָּוּעָן דַי אַמְוָנה, וּוַיְלַי זַי אִיז אָוִיפַּדְעָר צַיִיט מִיט אַסְּצִיאַלְעָר גַּרְעַבְּטִיקִיִּת.

אַמְאָן צָעַן מַאְלִיאָרָעָס הָאָבָן נִיט צָוְגָּלָאָזָן צָוָם גַּעַשְׁלָעָג, אַבְּעָר לְחַלְוִיטִין מִסְפִּים גַּעַוּוּנָן מִיט צְאַלְעָס זְוִידְלְעִירִיעַן: — אַפְּגָעַשְׁטָאַנְגָּנָעָר עַלְעַמְעַטְן! בָּאַמְוִילָעַ! קָאַסְּאַקְעָר יָאָץ!

שְׁמִירָעָוָאַדְלָעַ! פָּאַרְבְּעָטָעָר פָוָן אַרְבְּעַטְעָר-פָּאַלְקַל!
מִיְּהָאָט פָּאַרְגָּעָסָן וּוְעָגָן דֻעַר פּוֹסְטָעָר גַּמְילָוֹת-חַסְדִּים קָאָסָע, דַי
טָעַמָּע אִיז גַּעַוּאָרָן קָרְפָּל.
קָרְפָּל אַלְיוֹן אִיז גַּעַשְׁטָאַנָּעָן אָזָן גַּעַפְּנִטְלָט מִיט דַי קְרוּמָע אַיְגָעָן
גַּעַפְּרָאוֹת זִיר פָּאַרְעַנְטָפְּרָעָן, אָזָן נִיט דָאָס הָאָט עַר גַּעַמְיִינָט. פָוָן אַלְעָ
זִיטְיוֹן הָאָבָן בְּעַל-מְלָאָכָות גַּעַפְּאַדְעָרָת פָּאָר אִים אַשְׁטְרָאָף, מַעַן מוֹז
אִים קְנוּסָעָנָעָן, וּוַיְלַי פָוָן זִוְנָט דַי שָׁוָל אִיז אַשְׁוָל הָאָט מַעַן דַאַ נִיט
גַּעַהְעָרָת אֹזָא נִיבּוֹל-פָּה. צְאַלְעָה הָאָט זִיר נִיט בָּאַרְוִיקָט. עַר הָאָט זִיר
וּוִידָעָר מִכְּיָן גַּעַוּוּנָן צָו אַ רְעַדְעָ, אַבְּעָר דֻעַר רַעַש אִיז גַּעַוּוּנָן צָו
גְּרוֹוִיס. עַר הָאָט בְּלִיוֹן בָּאוֹזְיוֹן צָו זַאֲגָן, אָז אִין פְּרִינְצִיפַּטְאָר מַעַן
נִיט אַרְבָּעָר גַּלְאָט אַבְּיָעָר יְעַנְעָם עַנְיָן. אַבְּעָר קִיְּנָעָר הָאָט נִיט
גַּעַוּוּאָלָט אַרְבָּעָר. דַי מַאְלִיאָרָעָס, פָוָן קְלָעָנְסָטָן בֵּין גַּרְעָסְטָן, זִיְּנָעָן
גַּעַוּוּנָן אַיְニָיק, אָזָן פָוָן אַזְאָ נְבָלהָ טָאָר קָרְפָּל נִיט אַרְוִיס טְרוּקָן.

אָזְוִי הָאָט מַעַן גַּעַשְׁרִיעָן אָזָן גַּעַלְיָאָרָעָט בִּזְקוּקָל שְׁמַעְרָעָלָעָ
שָׁאַרְאָפָאָן פָוָן „תְּפָאָרָת-בְּחוֹרִים“ אִיז אַרְאָפַע זַעַן וְאַס דַאַ טּוֹט זִיר.
דַי חִבְרָה „תְּפָאָרָת-בְּחוֹרִים“, וּוֹ אַלְעָ אַוּונָט הָאָבָן זִיר דָאַרְטָא אַוִּיגְעָ-
זָאַמְלָט יְוָגָעָ-לְיִיט, הָאָט זִיר גַּעַפְּנוּנָן אַ גָּאָרָן הָעַכְעָר פָוָן דֻעַר
מַאְלִיאָרָסְקָעָ קְלוֹיוֹן אָזָן שְׁמַעְרָעָלָעָ אִיז דָאַרְטָן גַּעַוּוּנָן דַי נְשָׁמָה. עַר
פְּלָעָגָט אַיְנָזָאַמְלָעָן דַי גַּעַזְעָלָן פָוָן דַי וּוֹאַרְשָׁתָאָטָן אַרְוָם שְׁוֹלָהָהָיָךְ אָזָן
דַי דָּעַרְקָוּיָּקָן מִיט יְדִיְשָׁקִיָּט. אָזָן שְׁמַעְרָעָלָעָ הָאָט קִיְּנָיִדְיִשְׁקִיָּט נִיט
גַּעַזְשָׁאַלְעָוּעָט. שְׁטִיְעַנְדִּיק בַּיִם לִינְקָן זִוְטָ אַרְוֹן-קוֹדֶשׁ, מִיט אִין הָאָנָט
אַנְגָּעָשְׁפָּאָרָט אִין זַיְן שְׁטַעַנְדָעָר, הָאָט שְׁמַעְרָעָלָעָ דָעַרְצִיָּלָט וּוְעָגָן אָדָם

און הוּהן, וואָס צוֹלֵיב אַ נָּאָרִישׁן עַפְלָ זִינְגָּעַן זַיִ פֿאָרֶטְרִיבָּן גַּעוּוֹאָרָן פֿוֹן גַּזְ-עַדְן, וַיִּצְוֹוֵי קַעַץ פֿוֹן אַ קִּיר מִיטָּ אַלְעָ גּוֹטִיקִיְּתָן; אַזְוֵי פֿלְעָגָט שְׁמַעַרְעָלָעַ דָּעָרְגִּין צַוְּ אַבְרָהָם אַבְּינוֹן, דַּעַם כְּשָׂרָן יִיְהָ, וואָס האָט זַיִר גּוֹלִיגְט מִיטָּ דָּעָרְ דִּינְסְטָה הָגָר דָּעָרְפָּאָר, וּוַיַּלְעַבְדֵן גַּעֲגָבָן אַ מְשֻׁלָּחָ אַוְּפָ שְׁלָוָם-עַס אִים בְּאָפְוּלָן. דָּאָס האָט שְׁמַעַרְעָלָעַ גַּעֲגָבָן אַ מְשֻׁלָּחָ אַוְּפָ שְׁלָוָם-בִּית. פֿרְיִיטִיק-צַוְּ-נָאָכְטָס, בעַת קְבָּלָת-שְׁבָתָה, האָט מַעַן אֵין „תְּפָאָרָת-בְּחָרוּמִים“ גַּעֲמָאָכָט גַּאנְצָע בְּעַלְעָר. מִיהָאָט גַּעֲזָנְגָּעַן אַוְּפָ קָוְלִי-קָלוּות וְתַהְרֵ לְבָנוֹ אָוֹן שְׁמַעַרְעָלָעַ האָט אַנְגָּעָפְּרִיט מִיטָּן בְּאָרָ. אַחוֹז דַּעַם האָט שְׁמַעַרְעָלָעַ שְׁאַרְאָפָּאָן גַּעֲשָׁרְבָּן לְיִדְעָר אָוֹן מַהְנָה גַּעֲזָוָעָן מִיט זַיִ נִיט בְּלִיוֹן דַּי גַּעֲטְרִיעָן צְוָהָעָרָעָרָס אֵין „תְּפָאָרָת-בְּחָרוּמִים“, נָאָר גַּאנְצָ וְוַיְלָנָע. דַּעַם רְעָפְרִין, לְמַשְּׁלָחָן, פֿוֹן זַיִן חָנוֹפָה-לִידָה, האָט גַּעֲזָנְגָּעַן קִינְד-אָוֹן-קִיטָּ:

אַ לִידְעָלָעַ פֿוֹן חָנוֹפָה
חָבְרִים, הָעָרֶט זַיִר אֵין,
די נְסִים פֿוֹן דַּי לִיכְטָעַלְעָר
איַן מָוחַ נְעַמֵּט אַרְבִּין.
אַ לִידְעָלָעַ פֿוֹן חָנוֹפָה,
אַ מְעָשָׂה פֿוֹן אַ מְאָלָר,
וְאָס קְלִינְגָּט וַיִּנְתַּיְיָ פֿוֹן דָּוָר צַוְּ דָוָר
אוֹן סְ'הָעָרֶט זַיִר נָאָר אִיר קוֹל.

צַוְּ יִדְעָר שִׁימָחָה האָט עַר גַּעַהָאָט אַ לִידָה. פֿוֹן עַצְבּוֹת האָט עַר נִיט גַּעַהָאָלָטָן. די לִידְעָר האָט שְׁמַעַרְעָלָעַ גַּעַזְאָמָלָט אֵין באַזְוְנְדָעָרָעַ הָעָפְּטָן מִיטָּ שְׁוֹאָרְצָעַ הַילָּעָס אָוֹן סְ'אִין נִיט גַּעַוְעָן קִין גְּרָעָסְעָרָרָעַ פְּבוֹד פֿאָר אַ בְּחוֹר פֿוֹן „תְּפָאָרָת-בְּחָרוּמִים“ וּוֹעַן שְׁמַעַרְעָלָעַ שְׁאַרְאָפָּאָן האָט אַרְוִיסְגָּעָנוּמוּן אֹזָא הַעֲפָט פֿוֹן בְּזָוּעָם-קַעְשָׁעָנָע אָוֹן גַּעַלְיִינְטָן פְּאָר יְעָנָם פֿוֹן זַיְנָעַ שְׁאַפְוָנְגָּעַן — רִיאָנָע אָוֹן צִיכְטִיקָּעַ וַיִּעְשֶׂת אַרְוִיסְגָּעָפְּקִיטָּעַ הַיְנְדָעַלְעָר.

אַיצְטָעָר אֵין שְׁמַעַרְעָלָעַ שְׁאַרְאָפָּאָן גַּעַשְׁטָאָנָעַן אַוְּפָנָן שְׁוּעָלָעַ פֿוֹן דָּעָר מַאלִיאָרְסְקָעַ קְלוֹזָן, גַּעַגְלָעָט דָּאָס הָעַל-בְּלָאָנְדָעָ בְּעַרְדָּל אָוֹן גַּעַוְאָנְדָעָרָט מִיטָּ דַּי אָוִיגָּן, בְּלִוְיעָן, וַיִּקְנְּדָעָרְשָׁעַ חָלוּמוֹת, פֿוֹן אֵין

פנימ צום אנדערן. צוויי מאל איבערפרעגן וועגן וואס דא האנדטל
זיך האט ער ניט באדארפט. צאלע האט גליך גענומען דאס ווארט,
אבער מען האט אים צו א רעדע ניט צוגעלאָן. עטעלע מאליארעס
האָבוּן קורץ און בינדייך אויסדערצעילט פאר שמערעלען די גאנצע
מעשה. צאלע האט בלוייז באויזן צועוגעבן :

— אודרבאָ, לאָמֵיר הערן דעם דיין פון רעליגיעזן שטאַנדפונקט...
שמערעלע האט טיף אַפְּגָעָזִיפֶּעֶט. די גאנצע זאָר אַיְם געוווען
שטאָרָק פֿרִיקְרָע. אַיְד זאָל דָּאָרְפָּן אַנְקָוּמָעָן צו אַזְּעַלְכָּבָעָ רִיד, אָוּן
נאָר אַיְן אַ מְקוֹם-קְדוּשׁ. דערנָאָרָה האט ער אוּפְּגָעָהָבוּן די אוּגָן
צום סְוִיפִּיט, גַּעֲנָוִי וַיְיַדְסָחָה האט פֿרִיעָר גַּעֲטָאָן קָאָרְפָּל, אָוּן אַזְּוִי וַיְיַדְסָחָה
גַּעֲוָאָרָט צו באָקוּמָעָן פָּוּן דָּאָרְטָן אַ צִּיכְוָן וַאֲסָס צו זָאגָן. פָּוּן סְוִיפִּיט
איַן „תְּפָאָרָת-בְּחוּרִים“ וּוְאָלָט שְׁמַעְרָעָלָעָ אָפְּשָׂר יַא באָקוּמָעָן אַ
רְמוֹן. דָּאָרְטָן איַן דָּעַר גַּעֲנָעָר באַלְקָן גַּעֲוָועָן באַמְּאָלָן מִיט שְׁטָעָרָן
אוּן האט אוּסְגָּעוּן וַיְיַדְסָחָה הַיִּמְלָא. וּוּפְּלָמְדָהָן, וּוּפְּלָגְעָרָה-
טְּעַנְּעָ שְׁוֹרוֹת צו זִינְגָּעָ לִידְעָר האט שְׁמַעְרָעָלָעָ שָׁאָרָאָפָּאָן אַרְאָפְּגָעָ-
לִיעְנָנָט פָּוּן די צְעֻוָּאָרְפָּעָנָעָ שְׁטָעָרָן איַן „תְּפָאָרָת-בְּחוּרִים“ ! אַבָּעָר
איַן דָּעַר מַאְלִיאָרְטָקָעָ קָלוּזָן איַן דָּעַר סְוִיפִּיט גַּעֲוָועָן אַ קָּאָלְטָעָרָה, אָוּן
איַן צִּיכְבָּנוּגָן, אוּן שְׁמַעְרָעָלָעָ האט נִיט גַּעֲפָ�נָעָן פָּוּן וּוּאָנָעָט צו
שְׁעָפָן אַ רִיכְטִיק וּוּאָרטָ פָּאָר די מַאְלִיאָרָעָס. האט ער אַרְאָפְּגָעָלָאָזָן
די אוּגָן, זִיךְרָאָרְמָגְעָקָוּט, פָּאָרָאָנָקָעָרָט זִיךְרָאָרְמָגְעָלָאָזָן
שְׁטָיק לִיְדְּיקָעָר וּוּאָנטָ אָוּן אַ גִּלְקְלָעָכָר אוּסְגָּעָרָפָן :

— יַדְזָן, מִיר אַיְזָן עַפְּס אַיְנָגָעָפָּאָלָן ! לאָמֵיר גּוֹרָ זִינָן, אָזָ קָאָרְפָּל
זָאָל אַוִּיסְמָאָלָן אַט דָּאָ אַ — אוּן שְׁמַעְרָעָלָעָ האט אַנְגָּעוּזָן אוּפָּה
דַּעַם גַּעֲקָאָלְכָּטָן שְׁטָח — דַּעַם כּוֹתָל-מַעְרָבִי, וּוּטָ ער מִיט אַ מִּיצְוָה
אוּסְקָוִיפָּן די זִינְד. אוּ ער האט פָּאָרָמְיָאָסָט די קָלוּזָן מִיט אַ וּוּאָרט,
זָאָל ער זִי פָּאָרָשָׁעָנָרָן מִיט אַ צּוּר ...

אוּ קָאָרְפָּל וּוּט קָאָנָעָן אַוִּיסְמָאָלָן דַּעַם בּוֹתָל-מַעְרָבִי איַן מַאְלִי-
אָרְסָקָעָ קָלוּזָן, וּוּגָן דַּעַם האט שְׁמַעְרָעָלָעָ נִיט גַּעֲהָאָט קִיּוֹן סְפָּק.
מען רַוְּפָט אַיְם דָּאָר אַיְן יַדְיִישָׁן טְּעַטָּעָר אַבְּעָרְצָוּצָעָן מִיט פְּרִישָׁעָר

פֿאָרְבּ אָ דַעְקָאָרְאָצְיעַ; ווילגער פֿאָרְיִקְמָאָכְבָּרֶט בְּאַשְׁטָעֵלֶן בְּיַי אַיִם
שְׁילְדֶּן. פּוֹן דַּי שְׁילְדֶּן זִינְנָע אַבְּעָר דַּי פְּרִיזְיַר-אַנְשְׁטָאַלְטַן שְׁמִיכְלֶט
אַיְנְגָעָר-מַאֲן, אַפְּגָעָרְאַזְּיַרְט בִּזְוֹן דְּנָא אָן מִיט אַשְׁרָוֹת אַין מִיטַּן
קָאָפּ, אַזְּוִי גָּלְיִיר וּי אַוְוִיר. פֿאָר לְיַזְקַע דַּי קָאָרְסְּטָעַנְיִיצְעַ האָט קָאָרְפּ
אַנְגָּעוּמְאַלְט אַוְיְפּוֹן שְׁילְדַּאְן פְּרוּיְעַנְצִימְעַר מִיט צְוֹוִי בְּרִיסְטַּוּ וּוּ קָעְסְלָעַן
אָן אַוְיִףּ זַיִי אַרְיוּפְגַּעַטְאָן אַ וּוִישְׁטָן לִיפְטַשְׁיק — וּוּעַט נִיט קָעְנָעַן
קָאָרְפּ אַוִּיסְמַאֲלַץ דַּעַם פּוֹתָל-מַעֲרַבְיַי? אַפְּיְלוֹ דַּי אַיְגְעַנְעַמְּאַלְיָאָרָעַס,
דַּי בַּעַל-מְלָאָכוֹת, הָאָבָן נִיט גַּעַסְפְּקַט. וּוּעַן שְׁמָעָרְעָלָעַ האָט יְעַנְעַם
אַוְונָט אַרְיוּסְגַּעַגְּבָן דַּי גְּזִירָה וּי צַו פְּאָרְגְּלָעַטְן דַּי בּוֹשָׁה, הָאָבָן אַלְעַ
מְאַלְיָאָרָעַס אָן קָאָלְבָּרָס מִיט צָעַלְעַן בְּרָאָשָׁה, גַּעַמְאָכְט אַיִם אַחֲרָא
אָן אוּוּקּ צְוּפְרִידְעָנָעּ אַהֲיִים.

אַיִין קָאָרְפּ אָיִן פּוֹנָעָם גַּאנְצָעָן עַסְקַע נִיט גַּעוּוֹן צְוּפְרִידְזַּן. אַרְבָּעַט
הָאָט עַר גַּעַנוֹגּ אַיִן נָאָכְסָל זָאָל עַר פְּרָאָצְעָוּוֹן בְּיַי דַּעַר וּוּאָנְט
אַיִן דַּי אַוְונָטָן? אַיִן דַּי אַוְונָטָן הָאָט עַר בְּיַלְבָּרָס וּוּאָס צַו טָאָן:
פְּאָרְבְּרָעְנָגָעַן מִיט לְזַקְעַד דַּי קָאָרְסְּטָעַנְיִיצְעַד. דַּי גַּאנְצָעָה אַיִין
דַּאְרָ אַרְיוֹסּ דַּעְרָפָּאָר, וּוּנְילַעַר הָאָט זַיִר גַּעַבְּיִילַט יְעַנְעַם אַוְונָט צַו
דַּעַר קָאָרְסְּטָעַנְיִיצְעַד. לְזַקְעַד הָאָט גַּעַהָאָט צְוּגְעָרִיְתַּיְתַּי פְּאָרְ אַיִם אַ
קִּיסְעָרְלָעַבְּעַד וּוּטְשָׁעַרְעַד: בְּרִיטַעַד לְאַקְשַׁן — דְּרִיטְעָנָעָר, אַוְיִףּ זַיִס,
בָּאָגָּאָטָן מִיט סְמָעְטָעָנָעּ, דַּעְרָנָאָר וּוּאָלָט מִעַן פָּאָרְנְדִיקְטַּמְּ אַ
פְּלִישְׁיקְוּן קָאָמְפָּאָט. עַר הָאָט שְׁוֹין אַפְּיְלוֹן גַּעַהָאָט גַּעַמְּאַלְדַּן זַיִן וּוּבְּיַבְּ
אָז נַאֲרַד דַּעַר אַסְיְּפָה מַוּז עַר לְיַיְפּוֹן אַנְגָּעָמָעָן אָז עַקְסְטְּרָעַ אַרְבָּעַט.
אָיִן צָעַלְעַ אַרְיוֹסּ מִיט זַיִן דַּרְשָׁה, וּוּאָס מִעַן הָאָט פּוֹן אַיִר דַּעַם
סּוֹחַ נִיט גַּעַוּן.

אָזָן קָאָרְפּלְעַן הָאָט גַּעַזְוִיגַּן צַו דַּעַר קָאָרְסְּטָעַנְיִיצְעַד מִיט דַּי חַזְּ-
גְּרִיבְעָלָעָר, אַ גְּוֹאָלָד. דַּאָס וּוּבְּיַזְיְנָס אָיִן גַּעַוּוֹן פּוֹן פְּרָאָסְטַּן
שְׁטָאָנָד אָזָן נַאֲרַד דַּעְרָצָוּ נִיט גַּעַקְעָנָט אַפְּקָאָכְוּ אַ רְעַכְתַּן טַעַלְעָר
זַוְּפּ. אַוְיִבּ נִיט דַּאָס יְנָגְלַל, אַבְּרָאַשְׁקַע, גְּרָאָד אַ גַּעַרְאָטָנָס, וּוּאָלָט
שְׁוֹין גַּעַקְמָעָן לְאַנְגַּן צַו אַ גַּט. זַיִי הָאָבָן זַיִר גַּעַהָאָט בְּאַקְעָנָט בְּיַי
פְּרָאָסְטַּן אָיִן טַאָנְעָקְלָאָס. אַלְעַד הָאָבָן אַיִם גַּעַוּוֹאָרָנָט: קָאָרְפּ, סִיאָזִי
נִיט פֿאָרְ דִּירַ, אַבְּעָר אָז מִעַן אָיִזְיָוָגּ לְיַגְטּ דַּעַר שְׁכַל נִיט אַיִן
רִיכְטִיקְוּן אַרְטַּע, אַזְּוִי הָאָט זַיִר קָאָרְפּ פְּאָרְעָנְטְּפָעָרְטַּע פְּאָרְ דַּי חַבְּרִים.

א. קארפיניאוועיטש

לייזק האט ניט נאָר גוט געקסט, נאָר אויר געווען שטאַרְק אִנטְעַ-
לִיגענט. זי הָאָט געלְיָעָנֶט דִּיקָע בִּיכָּעָר, גַּעֲרִיבָעָרְט פָּאַפִּירְאָסְן אָוָן
געַלְעָבֶט מַאֲדַעַתְּךָ, פָּרִי. באַקְעָנֶט האָבָן זי זִיר טַאַקָּע אַדְּאנָק דֻּעָם
שְׂילֵד. קַאֲרָפְּלָי אַיז גַּעֲוֹאָרְן בֵּי אַיר אָן אַיְגַּעַנְעָר. דָּאָס וּוּבָבּ זַיְנָס
הָאָט יָאָ גַּעֲוֹוִסְט אָוָן נִיט גַּעֲוֹוָסְט. גַּעֲוֹוָסְט הָאָט זַי, אָז עָר נַאֲרָט זַי,
אַבְּעָר גַּעַנְיָוִוּ וּוּ אָוָן מִיט וּוּמְעָן הָאָט זַי נִיט גַּעֲוֹוָסְט. אַ וּוּבּ דַּעֲרוֹוִיסְט
זִיר תָּמִיד דַּי לְעַצְּעָע.

נאָר אַ זַּאֲרָהָאָט גַּעֲמֹטוֹשָׁעָט קַאֲרָפְּלָעָן. עָר הָאָט גַּעֲפְּרוֹוֹסְט
אַנְמָאָלְן אַוְיףּ אַ קַּאֲրְטָאָן אַ בִּילְד פֿוּן כּוֹתְּהַלְּ-מַעְרָבִי, אַיז אִים נִיט
גַּעֲרָאָטָן. עָר הָאָט נַאֲכַגְּעָקוֹטְטָן פֿוּן אַ קְרָזְ-הַקְּיָמָתְ-קַאֲרָטָל. דַּאֲרָט אַיז
עַס גַּעֲוֹוָן וּוּ נִיט אַיז, אַבְּעָר בֵּי אִים, בֵּי קַאֲרָפְּלָעָן, זַיְנָעָן אַרְוִיסְטָן דַּי
שְׁטִינְעָר אַנְגְּעָלְיִיגְט אַיְנָעָ אַוְיףּ דַּי אַנְדָּעָרָעָ וּוּ זַעַק מַעַל. סַחְאָט
נִיט גַּעַהָאָט קִיןְ אַרְוִיסְעָן. אָוָן עָר הָאָט גַּעֲמִינָנָט, אָז סַיוּעָט גַּעַנְגָּוָג
זַיְנָז מַאָכָן אַ גַּרְוָנָט מִיט שִׁיטְעָרָן אַקָּעָר. דַּוְרְכְּצָעָן אַין דַּעַר לְעַנְגָּוָג
אוֹן אַין דַּעַר בְּרִיטָה שַׁוְּאַרְצְלָעָכְבָּעָ פָּאָסָן, צַוְּאָרְפָּן דָּא, דַּאֲרָט, אַ
בִּסְלָגְרִינְעָ פָּאָרָב, עַלְעָהִי בִּינְטַלְעָרָ גְּרָאָזְזָוִישָׁן דַּי שְׁטִינְעָר, אָוָן
דָּאָס אַיז עַס. פָּאָרָאָן דַּעַר פּוֹתָהָל.

עַלְעָכְבָּעָ אַוְונָטָן אַיז עָר גַּעֲשְׁטָאָנָעָן אַין דַּעַר לִיְדִיקָעָר קְלוּזָי
אַנְטְּקָעָגָן אַיבָּעָר דַּעַר גַּעֲקָאָלְבָטָעָר וּוּאָנָט, גַּעֲזְשָׁמוּרָעָט אַוְיףּ אַיר
מִיט אַיְנָ אַוְיגּ, דַּעְרָנָאָר גַּעֲמָאָסָטָן דֻּעָם שְׁתָחָ מִיט אַשְׁטְּרִיךְ אַרְוִיסְט
אוֹן אַרְאָפּ אָוָן בֵּי דֻּעָם אַיז עַס גַּעַלְבָּזָן. וּוּבְּיטָעָר אַיז נִיט גַּעַגְגָּגָעָן.
סַיְנָעָן בֵּי אִים פָּאַרְשְׁטִיפְּט גַּעֲוֹאָרְן דַּי פִּינְגָּעָר.

קַאֲרָפְּלָי הָאָט נִיט גַּעֲוֹוָסְט הַלְּמָאִי סַחְאָט זִיר בֵּי אִים פָּאַרְהָאָקָט.
נִיט גַּעֲוֹוָן אַין וּוּלְנָעָ אַ בְּרָאָנוֹשָׁעָ, וּוּ עָר הָאָט נִיט גַּעֲמָאָכָט קִיןְ
שְׂילֵד. בֵּי דַּי קָעְבִּים — זַיְטְלָעָר פְּלִישָׁ, רְוִיטָעָ וּוּ בּוּרְיקָעָס ; בֵּי
לִיבָּן דֻּעָם הַיְנָעָרָנִיק — אַ צַּוְּפְּרִידְעָנָעָ גַּאֲנָדוּ מִיט אַ בּוּרָ בֵּי דַּעַר
עַרְדָּ ; גַּעֲרָעָלָעָן דֻּעָם קַאְמָאָשָׁן-שְׁטָעָפָעָר הָאָט מַעַן גַּעֲקָעָנָט נַאֲר
דוֹרָר דַּי פָּאָר בָּלְעָוָקָעָס וּוּאָס קַאֲרָפְּלָי הָאָט אַוְיסְגַּעַמְאָלְן אַוְיףּ דַּי
לְאָדְנָס : בְּרִינְעָ, מִיט וּוּבְּסָעָ נַאֲסָקָעָס ; נַאֲר אַנְמָאָלְן דֻּעָם פּוֹתָהָל.

מַעְרָבִי וּוּעָט אִים אַנְקָוּמָעָן מִיט גַּרְינְעָ וּוּרְעָם !
וּוּאָס מַעַר עָר הָאָט זִיר גַּעֲמָאָטָעָרָט, אַלְזָ מַעַר הָאָט זִיר בֵּי

אֵם עֲבָרָעֵנֶת דָּעַר הַאֲנָעָר. וְוַיַּאֲזִין דָּאָס, אָז עָרָה, קָאָרָפֶל, זָאָל נִיט
קָאָנוּן אַנְמָאָלָן אַ שְׁטִינְגָּעָרָנוּ וְוַאנְט, אַ קָּאָלְטָעָ וְוַאנְט אָז פְּלִיטָעָר-
לְעָר... דִּי מַאְלָאָרָעָס וְוַולְן דָּאָר מַאְכָן פָּוֹן אִים טּוֹרְלִיקָעָס. קָאָרָפֶל
הַאֲט גַּאֲרַ גַּעַחַאַט פְּאַרְגָּעָסָן, אָז דִּי גַּאֲנַעַ אַרְבָּעָט אַיְזָ אָוִיפָּ אִים
אַרְיִיפָּגָעָלִיגָּט גַּעַוְאָרָן וְוַיַּאֲגַזְּרָה, נִיט וְוַיַּאֲבָשְׁתָּעָלָונְג.

קָאָרָפֶל הַאֲט כְּמַעַט נִיט גַּעַאָרְבָּעָט. נִיט גַּעַמָּאָלָן קִיְּן שִׁילְדָן. דָּאָס
וְוַיַּבְּ זִינְס הַאֲט גַּעַבְּוָרְטָשָׁעָ: פָּוֹן זִין לְיֻוְבָּקָעָנָן זִיר וְוַולְן זִי בִּידָע
בְּלִיבְּן אָז אַ העָמָד. אַבָּעָר גַּי דְּעַרְקָלָעָר אֹזָא פְּרָאָסְטָן פְּלִיגָּל וְוָאָס
עַט מַאְטָעָרָט אִים. אַזְוִי הַאֲט קָאָרָפֶל גַּעַטְרָאָכָט, אָזָן אִיר פְּאַרְשָׁוּוֹגָן,
אוּסְטָגְּעָמִינְן קִרְיִגְּעָרִי. עָרָה הַאֲט גַּעַפְּרָעָגָט דָּעָם זָוָג, אַבְּרָאַשְׁקָעָן,
הַאֲבָן זִי אַיְזָ שָׁוָל אַלְעַקְצִיעָ פָּוֹן צִיְּבָעָנָן. דָּעָרְנָאָר הַאֲט אַבְּרָאַשְׁקָעָ
גַּעַזְעָן דָּעָם טָאָטָן אַוִּיךְ דָּעָר גַּרְוִיסָעָר הַפְּסָקָה, וְוַיַּעַר שְׁטִיְיט אַיְזָ אֵין
וְוַיַּנְקֵל מִיט דָעָם לְעַרְעָר יָאָנְקֵל שָׁעָר אָוָן בִּידָע קָוָן זִי אַרְיִין אַיְזָ
אַ וְוַיַּסְנֵן בּוּגָן פְּאַפִּיר. דָעָר מַאְלָעָר יָאָנְקֵל שָׁעָר הַאֲט גַּעַצְוִיגָּן זִין
אוּסְטָקְוָמָעָנִישָׁ פָּוֹן גַּעַבְּן לְעַקְצִיעָ אַיְזָ דִּי וְוַיַּלְנָאָר פְּאַלְקָשָׁוָן. אִיצְעָ
אַיְזָ עָר גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַנְטָקָעָן אַיְבָּעָר קָאָרָפֶלָעָן אָוָן מַחְמָת זִין קְלִינְעָם
וְוַוְקָס גַּעַמּוֹת הַאֲלָטָן דָעָם קְלִינְעָם קָאָפְּ מִיט דִי עַפְּאָטָלְטָעָ הַאֲרָ
הַוְּיָר אַוִּיפָּגָעָהוּבָן, כְּדִי צָו קָאָנוּן גַּעַבְּן דָעָם שִׁילְדָן-מַאְלָעָר עַטְלָעָבָע
פְּאַכְמָעָנִישָׁ אַנוּזְוָגָעָן. דָעָרְבִּי הַאֲט עָר גַּעַנוּמָעָן דָעָם בּוּגָן פְּאַפִּיר
פָּוֹן קָאָרָפֶלָס הַאֲנָט, דָא אָזָן דָּאָרָט אַגְּגָוָאָרָפָן עַטְלָעָבָע שְׁטִירִיכָן מִיט
אַ בְּלִיעָר אָוָן אִים אַפְּגָעָבָן צּוּרִיק. בֵּין צּוֹם קָלוֹגָן הַאֲט דָעָר
לְעַרְעָר יָאָנְקֵל שָׁעָר אַרְיִינְגָּעָרָעָט אַיְזָ קָאָרָפֶלָעָן, אָוָן גַּעַשְׁלָדָעָרָט
עַפְּעָס דָוָרָק צְעַפְּרִירִיתָן דִי אַרְעָמָס, הַיְּבָן זִי אַיְזָ דָעָר הַיְּרָאָן אָוָן
צִיְּבָעָנָן מִיטָן בְּלִיעָר אַיְזָ דָעָר לוֹפְּטָן. נָאָר דָעָם הַאֲט דָעָר לְעַרְעָר
שָׁעָר, מִיט אַ שְׁמַיְיכָל אַיְזָ דִי שְׁמָאָלָעָ אַוִּיגָן, לְפִיטְזָעָלִיק זִיר גַּעַזְעָנָט
מִיט אִים אָזָן אַיְזָ אַוּוּקָ צָו זִין לְעַקְצִיעָ.

אַיְזָ אַוּוּנָט אַיְזָ קָאָרָפֶל גַּעַזְעָסָן מִיט זִין מַשְׁפָּחָה בַּיִּ דָעָר וּוּעָט-
שָׁעָר. עָר אַיְזָ גַּעַזְעָן זִי עָרָ פְּאַרְטָרָאָכָט. דָּאָס וְוַיַּבְּ זִי אַ פְּאַרְקָ-
רִימְטָעָ גַּעַקְוִילָעָט אַ הָרִינְג. אַבְּרָאַשְׁקָעָן הַאֲט גַּעַדְלִיבָּעָט פָּוֹן אָז
אַקְרִיעָץ בְּרוּיט, גַּעַוְאָרָפָן דִי בְּרַעְקָלָעָר אָז מַוִּיל אַרְיִין, אָז
דָעָרְבִּי נִיט אַפְּגָעָרִיסָן דִי אַוִּיגָן פָּוֹן אַ בִּיכָּל.

א. קארפיניאוועיטש

קארפלט פארטראקטיביט האט זיין וויב זיער עריצט. איזו
ויז זי איז געווען א פראסטע זאר, האט זי ניט אויסגעהאלטן ביז
אבראשען, א יינגלא פון א יאָר פערען, ווועט אועונגנין פון טיש,
אוּן זי האט אַרְוִיסְגֶּלְיגֶּט לשון:

— זאג מיר נאר, ברויטגעבער מײַנער, וווערטסדוֹ דאס פֿאָר-
פֿאלָן ביז שפֿעט איז דער נאָכָט, אוּן ווּאָס איז אַרְוִיס אַוְיפֿ דִּיר אַזָּא
טראָכְטָעָנִישׁ, האָסְט גָּרְנִיט מָוָרָא סִיזָּאָל דִּיר פֿלאָעָן עַפְּעָס אַין קָאָפּ ?
אַבְּרָאַשְׁקָעָה האָט אַבְּרָעָגְעָרִיסְטָן דָּס לְיעַנְעָן אַוְוִיסְגֶּשְׁאָסְן :

— דער טאָטָע טָאָכָט ווי אַזָּי צוּ מְאָלָן אַין דער מַאְלִיאָרְסָקָע
קלְיָז דֻּעָם כּוֹתְּלָ-מַעֲרֵבִי. אַהֲזָן גַּיְתָּ עַר אַלְעָ אָוָונָט. אַזָּי האָט דָּרָעָ-
צִילְטָן אַין קָלָאָס דָּרָעָ לְעַרְעָרָ שָׂעָר. עַר האָט אַוְיר גַּזְאָגָט, אַזָּי דָּרָעָ
טָאָטָע האָט אַנְשָׁמָה פּוֹן אַקְיַנְטָלָעָר.

געַנְדִּיקָט רִידָּן, האָט אַבְּרָאַשְׁקָעָ אַרְבָּעָגְעָוָאָרְפָּן אַבְּרָעָן טִיש
אַ בְּלִיךְ פּוֹל מִיטְ לְבָשָׁאָפְּט צָום טָאָטָן.

קָאָרְפָּלְט ווּבִיב האָט זִיר פּוֹנָאנְדָּרְגָּעְכִּיקָּעָט :

— אַנְשָׁמָה פּוֹן אַקְטָעָר האָט דִּין טָאָטָע, נִיטְ פּוֹן אַקְינְסָט-
לָעָר. זִינְעָן בִּינְאָכְטִיקָעָ מַאְלָעָרְיִינָן זִינְעָן פּוֹן אַמְּרָצָאָזָן קָאָטָעָר.

זִי האָט זִיר אַ קָּעָר גַּעַטָּאָן צוּ קָאָרְפָּלָעָן :

— אַרְ אַבְּיָאוּעָ דִּיר, מִינְ טִיעָרְעָר גַּעַמְאָל, אַז אַוְיבְּ דָו ווּעָסְט
נִיטְ זִין קִיְזָן מַעֲנְטָשָׁ, ווּעָלָן רִידָּן מִיטְ דִּיר מַיְנָעָ בְּרִידְעָלָעָר.

אוּן בְּרִידְעָלָעָר האָט קָאָרְפָּלְט ווּבִיב גַּעַהָאָט גַּאֲרָ שְׁטָאָרְקָעָ.
איַינְעָן אַיז גַּעַוְועָן אַשְׁנְדָעָר אַין בְּיַעַן אוּן נִאָר צְוּוֵי הַאָבָן גַּעַהָאָט
איַיְגָעָן דָּרְאָזְשָׁקָעָס.

קָאָרְפָּלְט האָט נִיט גַּעַוְואָלָט, אַבְּרָאַשְׁקָעָ זָאָל זִין אַז דָותְ פּוֹן
אַ קְרִיגְעָנִיָּן דָס יְינְגָל אַיז אַים גַּעַוְועָן זִיעָר טִיעָר. האָט עַר זִיר
אוּפְּגָעָהוּבָן אוּן אַז אַוְאָרְט אַרוּיסְ פּוֹן שְׁטוּבָ.

פּוֹן דַּעַסְטוּוּעָגָן זִינְעָן אַבְּרָאַשְׁקָעָס ווּעָרְטָעָר אַרְיָין דִי קָאָרְפָּעְלִיבָעָ
אַיז קָאָפּ. אָפְּשָׁר טָאָקָעָ ? אָפְּשָׁר אַיז עַס בַּי אַיר בְּלִיְזָן אַוְיסְדָאָכָ-

טעניש ? אמת, גוטע עטלעכע חדשין, אז ער האט זי ניט פארטשע-
פעט אין בעט. און קאָרפל איז ניט קיין קאלטער מאנסבל. ער האט
שוין טאָקע אויסגעבעטען זיין פערצעיקער, די יונגע הײַ איז מעיר ניטא,
אַבעער פון דעסטוועגן... ; און דא זאגט גאָר אַבראַשְׁקָע אָז ער מַאלְט
אַוְאנְט אִין דער מאַלְיאָרְסְּקָע קלויין.

די האט זיך ניט געפּוֹלֶט, די קאָרְפּוּלֶיכּע, אַנְגַּעַטָּאָזְדִּי טוֹפֵל
אויף די הוַיְכָע קְנָאָפֵל, פָּאָרְפּוּדְּרָעָטְדִּי נָאָז, אוּפְּפָן קָאָפֵד דָּאָס הַיְתָלָעָל
מייט די שְׂמָאָלָעָ רָאָנְדָן, וְאָזָס האָט אַיר גְּרָאָד גּוֹט גַּעֲקְלִידְט, צָו
דָּעַם אַ שְׁפָאָגָל נִיְּגָרִין זְשָׁקָעָטְל, אָזָן אַוּוּק אִין אַוּוּנְט אוּפְּפָן
שׁוֹלְחוֹף צָו זָעַן צִי אַבְּרָאַשְׁקָע דָּעַרְצִיְּלָט דָּעַם אָמָת. אוּסְגַּעַפּוּעַט
הָאָט זִיךְ אָמִישָׁנָע, טָאָמָעָר טָרָעָט זִיךְ אַוּפְּפָן וּוְעַג אַיר מָאָן מִיט
אָן אַנְדָּעָרָה, זָלִי יָעָנָע זָעַן : זִיךְ אָוִיךְ נִיט פָּוֹן הַינְּטָעָרָן אָוִוּזָן.

אָזָן אַוּוּנְט אִין אַוּפְּפָן שׁוֹלְחוֹף אָזָוִי :

לְעֵבָן פָּוֹן דָּעַר גַּרְוִיסָּעָר שָׁוֹל שְׁטִיטָה גְּדָאָלְקָעָ דָּעַר מַשְׁוֹגָעָ-
נָעָר אָזָן וּזְאָרְקָעָט, פָּרָאוֹוטָ דִּי שְׁטִים, אָפְּשָׁר וּוּטָ זִיךְ נָאָר טְוִינָגָן פָּאָר
די נָאָעָנְטָעָ יְמִים-נוֹרָאִים. שְׁוִין יָאָרָן וּוּיְ ער פָּרָוואֹוט אָזָוִי דִּי שְׁטִים.
אִים שְׁלָאָפְּט זִיךְ נִיט, בָּאָטְשָׁ זִין גַּעֲלָגָעָר אִין קַעְמָעָרָל אִין וּוּיר
אוּסְגַּעַבּוּט מִיט שְׁמוֹת, וְאָזָס וּוּרָעָן אוּפְּגַּעַזְמָלָט אוּפְּפָן שׁוֹלְחוֹף.
בֵּין די קְרָאָטוֹן פָּוֹן אַיְזָעָרָנָם טְוִיעָר דְּרִיעָן זִיךְ אָהָז אָן צְרוּקָה,
וּוּי חִוָּת אִין אַשְׁטִיגָּג, צְוּוִי נִיעָ מְשׁוּגָּעִים, עַרְשָׁת גַּעֲקְמָעָנָעָ פָּוֹן
וּוּיטְטָעָ מְקוֹמוֹת. די לְעִים פָּוֹן זְאָמְעָלָעָט טְשִׁיבָּעָ הַאָבָּן נָאָר נִיט
בָּאוּזָן אַנְצָוּקָלָעָפָּן אוּפְּפָן זִיךְ צְוּנָעָמָעָן. יוֹדָקָע די מַאְד לְוִוְּפָט פָּוֹן
אִין וּוּינְקָל צָום אַנְדָּעָן, זְכָבָט אַיְבָּרְצָוּשָׁרָעָקָן אַ פָּאָרְקִיְּפָרִיןָ פָּוֹן
בָּאָבָּעָס, אַודָּעָר סְתָמָ אַ וּבְיִבְּלָל, וְאָז וּוּט אַדוּרָק דָּעַם שׁוֹלְחוֹף. אוּפְּפָן
די טְרָעָפְּלָעָר פָּוֹן דָּעַר מַאַלְיאָרְסְּקָעָ קְלוּזָן זִיעָט עַמְּעַץ אַיְנָגָעָדָרִיָּט
אִין אַלְאָגָן גַּעַנְעָרָאָלְסָקָן שְׁנוּעָל מִיט עַטְלָעָכָעָ גַּלְאָנְצָוּקָעָ קְנָעָפָּן אָזָן
הַאָלָט דָּעַם קָאָפֵבָּאָהָאָלָטָן צְוּוִישָׁן די בְּרִיטָעָ קְלִיאָפָּעָס. אוּפְּפָן
גַּאנְצָעָן הוַיְךְ בְּרָעָנָט אִין לְאַמְּפָפָ, הַוְּרָאָ אוּפְּגַּעַה אַנְגָּעָן, בְּמַעַט גַּלְיִיר מִיט
די דָּעָכָר. דָּאָס לִיכְתָּבָט סְטִיעָת קְוִים אָז מַעַן זָלִי נִיט אַרְסְדָּרִיָּעָן אַ
פָּס בְּיִם דָּעָרָנְעָנְטָעָרָן זִיךְ צָוָּעָר שָׁוֹל, אָז מִיטָּן שׁוֹלְחוֹף.
די קָאָרְפּוּלְיִכְּבָּעָ הַיְפָרָעָט אוּפְּפָן די הוַיְכָע קְנָאָפֵל אַיְבָּרָר די בְּרוֹקָ-

שטיינער אוֹן האָלט קויַם גִּלְּיכּוֹאָג. אַיר אִיטֶּלְעֶבֶר גֻּווֹאַקְלָטָעֶר טְרָאַט רְוֶופֶט זִיךְר אֲפַן דָּעֶר אַרְוָמִיקָעֶר שְׂטִילְקִיִּיט. פָּוֹן אַלְעַ פִּינְצְּטָעַ-רָע שְׁוֹלְפָעַנְצָטָעֶר גָּלְאָצָט וּוּרְ אַרְוִיס — אָזּוּי דָּכָּט זִיךְר אַיר — אוֹן אַסְקוֹרְכָּעַ נְאָדָלָט אַיר אַיבָּרָן לִיבָּ. אַיְּזַן פָּעַנְצָטָעֶר אַיז בְּלוּזָה לִיכְטִיק. דָּאָס פָּעַנְצָטָעֶר פָּוֹן דָּעֶר מַאְלִיאַרְסָקָעַ קְלִיּוֹן.

אוֹן דֵּיאַ האָלט זִיךְר יְודָקָע דֵּי מָאָדָ פְּלָעָעָם גַּעַטָּאָן אֲיָג צַו אַיר מִיטָּ אַתְּאָוָה דִּיקָעָר הִירוּשָׁעָרִי. זַי אַיז קויַם פָּוֹן אִים אַנְטָלָאָפָּן אוֹן אַנְטָלְיוֹפְּנְדִּיק — אַרְוִיפְּגָעָפָּאַלְן אַוְּפָּ דָּעֶם פָּאַרְזָוְנְקָעָנָעָם אַיז גַּעַנְעַ-רָאַלְסָקָן שִׁינְעָל. יְעַנְעָר אַיז אַוְּפְּגָעָשְׁפָּרוּנְגָּעָן וּוּי אֲ-צְעַפְּלָאַלְשָׁעָטָעָסָאָוָע. זַי האָלט זִיךְר בָּאַהָאָלָטָן אַיז פִּירְחוּזָה פָּוֹן דָּעֶר מַאְלִיאַרְסָקָעַ קְלִיּוֹן.

אַפְּגָעָכָאָפָּט דָּעֶם צְעַשְּׁרָאַקְעָנָעָם אַטָּעָם, האָלט זַי פָּאוֹוְאַלְיָנָקָעַ זִיךְר אַוְּפְּגָעָהָוִיבָּן אַיבָּעָר דֵּי טְרָעָפָּע צַו דָּעֶר קְלִיּוֹן. דֵּי טִיר אַיז גַּעַוְעָן הַאָלָב אָפָּן. לְאַנְגָּז האָלט זַי נִיט בָּאַדְאָרְפָּט אַרְיִינְקָוָקָו. זַי האָלט גִּלְּכִיר דָּעַרְזָעָן דָּעֶם מָאָן אִירָן אַיז וַיַּן גַּאנְצָעָר הַיְּרָקָה וּוּי עַר שְׂטִיטָה אַיְּבָּעָר אלְיִוּן אוֹן פָּאַרְעָט זִיךְר בַּיְּ אַוְּאָנָט, נִיט וַיִּטְפָּן אַרְוֹן-קְדוּשָׁ.

קָאָרְפָּל האָלט זַי נִיט בָּאַמְּעָרָקָט, וּוּבְּלִעְרָ אַיז גַּעַוְעָן אַוְּיְסָגְעָדְרִיטָעָס צַו אַיר מִיטָּן רָוקָן. יְעַדְעָר וּוּבְּלִעְרָ האָלט עַר גַּעַנוּמוּן פָּוֹן דְּרָבְּבִּיְּיקָן שְׁטַעַנְדָּעָר אַוְּבִּיסָּן בּוּגָן פָּאַפְּרִיר אוֹן אַיז אִים אַרְיִינְגָּעָוקָט. דָּעַרְנָאָר האָלט עַר גַּעַמְאָסְטָן, גַּעַלְיָגָט אַוְּפָּ דָּעֶר וּוּאָנָט, מִיטָּ אַלְאָגָן דִּינָעָם פָּעַנְדָּזָל, פָּאַרְבִּיקָעַ צִיְּבָנָס. זַי האָלט אַבָּעָר בָּאַמְּעָרָקָט, אַז עַר טְרָאָכָט מַעְרָ וּוּי עַר אַרְבָּעָט.

אָזּוּי שְׂטִילָוּיְהָ זַי אַיז אַרְוִיפְּגָעָגָגָנָעָן, אָזּוּי שְׂטִילָ אַיז זַי אַרְאָפָּדָיְ טְרָעָפָּ. נָאָכוֹן אַיבָּעָרְקָוּמָעָן דָּעֶם וּוּגָן אַוְּפָּ צְוָרִיק, שְׂוִין גִּיעַנְדִּיק אַחֲיָים דָּוָרָךְ דִּיטְּשָׁע-גָּאָס, דָּוָרָךְ דָּעֶר לִיכְטִיקָעָר, פָּרְיִילְעֶבֶר גָּאָס, וּוּי יְוָנָגָעָ קָולָותָהָאָבָּן זִיךְר אַיבָּעָרְגָּרְפָּוָן, גַּעַמְאָכָט פָּלְעָנָעָר וּוּי צַו פָּאַרְבָּרְעָנָגָעָן דָּעֶם שְׁפָעָטָן פְּרִילְינָג-אָוּנָט, אַיז אַיר גַּעַוְאָרָן זִיעָר טְרָוְיעָרִיק, אֲ-הִימִּיש-וּוּאָרְעָמָעָ לִיבָּעָהָאָלָט אֲ-פְּלִיאָז גַּעַטָּאָן צַו אַיר מָאָן פָּוֹן אַיר פָּאַרְשָׁתְּשָׁעָמָעָהָהָאָרָצָה, אֲ-לִיבָּעָ, וּוּאָס האָלָט זִיךְר גַּעַזְוִינָן פָּוֹן דָּעֶם עַרְשָׁתְּן אַוְּיְסָגְעָטָאַנְצָטָן טָאַנְגָּא מִיטָּ אַיר בַּיְּ פְּרָאָסָטָן אַיז

זאל, און איז פארשאטן געווארן אונטער דעם בארג מיט קרייגעריין
אונ זלידנע ריד. איעט האט די חרטה זי געפרענס.
— און איך האב אים געמאכט דעם טויט, איז ער האט א
לייבאונגיעס...

קארפל האט אַנגעההיבן מײַלָּז דעם פותל-מערבי גלייד נאָר
פֶּשֶׁח אָזֶן האָרט פָּאָר רָאַשׁ-הַשְׁנָה אָזֶן ער נאָר נִיט גְּעוּווֹן פָּאָרטִיךְ.
סְּאַיז נִיט גְּעַגְּנָגָעַן וּזְוִי ער האט גְּעוֹאַלְתַּן. די מַאֲלִיאָרָעַס וּוָאָס
זִינְבָּעַן גְּעֻקוּמָעַן צָוּם מְנַיֵּן, הַאֲבָן זִיר גְּעַשְׁוָקָעַט, אָז די גְּאַנְצָעַז זָאָר
אָזֶן נִיט פָּאָר אִים, פָּאָר קָאָרְפְּלָעַן. סְּאַיז נִיט פָּאָר קִין שִׁילְדָּן-
מַאֲלָעָר. דָּא דָאָרְפַּט מְעַן הַאֲבָן אָז אָמָּתָן מַאֲלָעָר פָּוּן בַּיְלָדָעָר. אַנְדָּעָר
הַאֲבָן גְּעַזָּגָט צָו די גְּבָאִים, אָז אוּבָּק קָאָרְפַּט עַנְדִּיקְט נִיט, זָאָל מְעַן
פָּאָרְשִׁמְוִין צְוִירִק די וּוְאַנט אָזֶן פָּאָרְגָּעָסַן די גְּאַנְצָעַ פרְשָׁה. סְּאַיז
דָאָרְפַּט קִין שְׁכָל אָז אַהֲלָב יָאָר זָאָל זִיר וּוּאַלְגָּרָן אוּבָּק דָעָר
פָּאָדָלָגָעַ פַּעַנְדוֹזְלָעַן אָזֶן פּוֹשְׁקָעָס פָּאָרְבָּ. אָט אָזֶן שְׁוִין בַּאֲלָדָרְאַשׁ-
הַשְׁנָה, מְעַן וּוְיל נְעַמְּנָעַן אַגּוֹטָן חֹזֶן, סְּיוּוּט קְוּמָעַן אָזֶן וּלְמָן, נִיט
בְּלוּזָן מַאֲלִיאָרָעַס, אָזֶן די קְלוּזָן וּטְ אָוִיס וּזְוִי עַרְבָּ אַרְעַמְּאָנְטָ.

אָזֶן קָאָרְפַּט אָזֶן אַינְגָּשְׁפָּאָרט. פָּוּן קְלַעַמְּנִישָׁ אָזֶן ער אָרָאָפְּ
פָּוּן וּוְאָגָּ, אָזֶן גְּעוֹוָרָן דָאָר, אָוִיסְגָּעָזְיָוָן. זִיר אַנְגָּעָה אַרְעָוָעָט אַטְאָגָּ
בִּים אַרְיָהָעָנָגָעָן עַטְלָעָכָבָ גְּרוֹיְסָעָ שִׁילְדָּן, אָזֶן ער, אַנְשָׁטָאָט צָו גִּינִּי.
אָהִים אָפָּעָסַן, אָוּוּק אַיְן קְלוּזָן אַרְשִׁין, צָו מַאֲלָזָן דעם פּוֹתָל-מערָבִי.
דוֹוקָא אִיעָטָעָר, אָז דָאָס וּוְיָבָּהָאָט זִיר אַנְגָּעָהָיבָן סְּטָאָרָעָן, אִים
קָאָכוּן פָּוּן דָאָס בְּעַסְטָעָ, אָזֶן אַלְצָדִינָג אַבְּרָגָעָבָלִיבָן אוּבָּפָּן טִישָׁ,
קָאָלָט, נִיט אַנְגָּעָרִירָט. אוּבָּפָּן וּוְעָג צָו דָעָר קְלוּזָן האָט קָאָרְפַּט גַּעֲקוּיפָּט
גְּעוּווֹן זִין אַוּנְטָבָרְוּוּת.

אָזֶן אַיְינָעָם אַזָּא קָאָרְפַּעְלִישָׁן אַרְבָּעָט-אַוּנוֹט, פּוֹל מִיט סְּפָקָות
אָזֶן וּוּאַקְלָעָנִישָׁן בַּיְ אַיְטָלָעָכָן צִי מִיטָּן פַּעַנְדוֹזָל, אָזֶן אַרְיָהָעָקָומָעָן
אָזֶן קְלוּזָן שְׁמָעָרָעָלָ שְׁאָרָאָפָּן. ער אָזֶן גַּעַשְׁתָּאָנָגָעָן הַינְּטָעָר קָאָרְפְּלָעַן

און באטראכט מיט זינע ליבטיקע גוטויליקע אויגן, וואס קיין מאל זינען זי ניט געווען פארוואלנט, ווי דער שילדן-מאלער סטאראעט זיך מיט שטילער פֿאַרבִּיסְנִיקֶיט אויסצומאלן וואס ריבטיקער דעם פֿוֹתָל-מערבי. אט האט ער אַפְּגַּעַרְעַנְעַצְט מיט אַ צוֹּ גַּלְּבִּיכְּעֵר לִינְיֵעַ אַ שְׁטִיְּזַן פֿוֹן אַ שְׁטִיְּזַן אַוְן שְׂוִין פֿאַרְמָאַלְט ער דָּאַס גַּאנְצָע צְוִירִיק. אַט אַיז ער שְׂוִין דַּעֲרַגְאַנְגַּעַן צוֹ דַּעֲרַסְעַמְעַ אַיְבַּעַרְשַׁטְעַר שְׂוֻרָה שְׂטִינְגַּעַר, ער דָּאַרְפַּק זַי בְּלוּזַי אַוְיסְטִּילְזַן פֿוֹן הִינְטְּעַרְגְּרוֹנַט. קַאַרְפַּלְעַט אַ פֿעַנְדוֹל, וַיְיַלְעַזְמַלְעַז, אַוְן לִיְגַּט אַים אַפְּ צְוִירִיק. דַּעֲרַנְאַר נַעֲמַת ער אַז אַנְדַּעַר פֿעַנְדוֹל, אַ דִּינְעַר, אַוְן וּוּידַעַר דָּאַס זַעַלְבִּיקָע. ער מאַלְט נִיט, נַאַר האַלְט אַים צְוִישַׁן דַּי פֿינְגְּעַר וּוּי אַ דִּירְיְגְּעַנְטַן-שְׂטַעַקְעַלְעַ אַזְוֹן האַט מוֹרָא אַנְצְוִירַן דָּאַס גַּעַמְלָע. אַז פֿוֹן דַּעַם וּוּאַס קַאַרְפַּלְעַט האַט שְׂוִין אַנְגַּעַמְאַלְזַן קַאּוֹן זַיךְ בְּאַקְוּמָעַ אַגְּרַנְדַּ נִיט קַיְיַן שְׁלַעַכְתַּעַר פֿוֹתָל-מערבי. ער דָּאַרְפַּק בְּלוּזַי צְוַעַבְנַן דָּאַ שְׁאַטְזַן, דָּאַרְטַן אַ בְּיַסְעַלְעַ הַעֲלִיקִיט, וַיְעַלְזַן דַּי שְׂטִינְגַּעַר אַנְהִיבִּין לְעַבְן, נִיט לִיגְזַן סְתָמַם אַזְוִי, מַעַן קַאּוֹן זַאגְזַן — מִיט אַרְאַפְּגַּעַלְאַזְטוֹעַ קַעְפַּע. שְׁמַעַרְעַלְעַ וַיְיַלְעַלְעַרְעַן קַאַרְפַּלְעַן, אַז דַּי שְׂטִינְגַּעַר פֿוֹן פֿוֹתָל-מערבי זַיְנַען גַּזְאַלְבַּטְעַ שְׂטִינְגַּעַר, נִיט צוֹ פֿאַרגְּלִיכְּן מִיט קַיְיַן שָׁוָם אַנְדַּעַר. נַאַר שְׁמַעַרְעַלְעַ אַזְוֹן גַּעַשְׁתָּאַנְגַּעַן אַפְּגַּעַרְקַט אַחִינְטַעַר קַאַרְפַּלְעַן אַזְוֹן האַט גַּעַשְׁוִיגַן. בַּיוֹן קַאַרְפַּלְעַט האַט אַים דַּעְרוֹעַן אַזְוֹן גַּעַטְאַן אַ פרְעַג אַ פֿאַרְשְׁעַמְטַעַר :

— וּוּאַס זַאגְזַן שְׁמַעְרַלְעַן, סְיוּעַט אַרְוִיסְקּוּמָעַן ?

שְׁמַעְרַלְעַלְעַ האַט אַוְיפְּגַּעַלְעַרט :

— וּוּאַס הַיִּסְט אַרְוִיסְקּוּמָעַן ? דַּעַר פֿוֹתָל אַיז שְׂוִין פֿאַרְאַן ! מעַרְנִיט אַיְזַן זָאַר. דָּאַ פֿאַדְעַרט זַיךְ... נַאַר דָּז, קַאַרְפַּלְעַט, אַרְבַּעַט, רַיִּיס נִיט אַיבָּעַר, מַאְלַ מִיט אַ רַּאַזְמָאַר, מִיט אַמְוֹנוֹה. דַּעַר בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ אַיז טַאַקְעַ נִיטַא, בַּיוֹן מִשְׁיחַ וּוּעַט קְוּמָעַן, אַבָּעַר אַיז הַאֲרַץ בַּיִּטְלַעַכְנַן יַיְד אַיז פֿאַרְאַן דַּעַר גַּאנְצָעַר בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, בַּיוֹן לְעַצְעַן שְׁוִינְגְּדַעַלְעַ. אַיז מַאְלַ מִיט הַאֲרַץ. מַעַר וּוּי מִיטַּן מוֹחַ. קוֹק נִיט אַזְוִי פִּיל אַיז דַּעַם פֿאַפְּיַיר...

אוון דאָ האָט זיך אַין שמערעלען צעוווארעט דער פֿאַעט :
 — קוק אַריינַן צו זיך אַין האָרֶץ אוון ווועסט זען ווי אויף די
 כוואָליעס פֿוֹן אָונְדוּזֶר בענְקַשְׁאָפֶט שׂוּוִימֶט דער בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ צו
 פֿוֹלְעָר גָּאָוָלה... ווועסט אַים זען מִיט זִינְיָע פֿוֹרְפְּלָנֶע פֿאָרָהָאנְגָּעָן, די
 זִילְבָּעָנֶע פֿלִים, די בְּרָאָנְדוּזָעָנֶע זִילְז, די פֿרוּבִּים, דער קוּפְּעָרָנֶע
 מְזֻבָּח, אוון דער עַיְקָר — די מְנוֹרָה, גַּעֲגָּסֶן פֿוֹן רַיְנָעָם גָּאָלָד, ווּאָס
 אַין צְוֹזָאמָעָן מִיט אָונְדוּזֶר אָוּעָק אַין גָּלוֹת.

נִיט ווּילְנֶדֶק הַיְבָּט אָנוֹ שמערעלען צו גַּעֲבָּן קָאָרְפְּלָעָן עַצּוֹת :
 — דַּעַם רַאנְדַּפְּן פֿוֹן כּוֹתָל דָּאָרְפְּסָטוֹ מַאֲכָן זַיְעָר גָּלִיאָר, ווּילְ אַוִיךְ
 אַים הַאֲבָּן נַאֲכָן חַוְּרָבָן אַרְוִיפְּגָעָלְעָטָרְטָה די יְוָנָגָע בְּהָנִים אַפְּצָגָעָבָן
 די שְׁלִיסְלָעָן פֿוֹן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ די מְלָאָכִים, ווּלְכָע זַעַנְעָן צו זַיְ אַרְאָפְּ
 פֿוֹן הַיְמָל. אוון אָוָונְטָן די שְׁטִינְגָּעָר מְאָר גָּלָאנְצִיקָּע, ווּלְ זַיְ זַיְנָעָן
 אַוִיסְגָּעוֹואָשָׁן דָּוָרָר דָּוָרוֹת טְרָעָרָן. רַוק זַיְ אַוִיךְ פֿוֹנָאנְדָעָר, זָאָלָן
 בְּלִיבָּן שְׁפָאָרְוָנָעָס פֿאָר תְּפִילָות, פֿאָר בְּקָשָׁות פֿוֹן צְעָבָרְאָכָעָנָע גָּעָמִי-
 טָרָע. צַי אַרְיְבָּעָר דַּעַם גַּאנְצָן פֿוֹתָל מִיט אָונְדוּזֶר טְרוּוּיר ...

אוון אַזְוִי ווי שמערעלען האָט גַּעַהְאָלָטָן הַתְּלָהְבּוֹתְדִּיק אַין דַּרְשָׁעַ-
 נָעַן, אַיז אַרְוִיסְגָּעָשְׁוּוּמָעָן דָּאָס בַּיַּלְדָּ פֿוֹן אָוָנטָעָר קָאָרְפְּלָס פֿעַנְדוּזָל,
 ווי די קָאָלְטָעָו ווְאָנְטָן פֿוֹן דָּעָר מְאָלְיָאָרָסָקָע קָלוּזָא ווּאלָט זַיְ צְעַשְׁפָּאָלָטָן
 אַין פֿירָקָאַנְטִיקָּע שְׁטִינְגָּעָר אוון אַגְּגָעָנוּמָעָן די מְרָאָה פֿוֹנָעָם פֿוֹתָל-
 מְעָרְבִּי.

אַ גּוֹטָע שָׁה זִינְעָן זַיְ בִּידָּע שְׁפָעְטָעָר גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אוון גַּעַקְוָט
 אויף דַּעַם גַּעַמְעָל. קָאָרְפְּלָה האָט גַּעַוּאָלָט צְוּוֹאָרְפְּן מִיט אַ בִּיסְלָן
 גַּרְיָנָע פֿאָרָב נַאֲר עַטְלָעָבָע בִּינְטָלָעָר גַּרְאָזָן צְוִישָׁן די שְׁטִינְגָּעָר, אַבָּעָר
 שמערעלען האָט אַים נִיט גַּעַלְאָזָן. סַאְזָן גַּעַנְדִּיקָט.

שמערעלען אַיז אָוּעָק אַהֲיָם שְׁטָאָרָק דַּעְרָהְיוֹבָן, גַּלְיְקָלָעָר מִיט
 דַּעַר הַצְּלָחָה. קָאָרְפְּלָה האָט צְוּנוֹיְפְּגָעָנוּמָעָן די פֿעַנְדוּזָלָעָן, צְוֹאָמָעָגָעָשָׁ-
 טָעָלָט אַיז אַיז ווּינְקָל די פֿוֹשְׁקָעָס פֿאָרָב, פֿאָרוּוַיְקָלָט די בּוּסָאָלָעָר,
 די שְׁטָרִיק מִיטָּן בְּלִיָּי, ווּאָס מִיט דַּעַם שְׁלָאָגָט מַעַן אָפְּ גַּלְיְכָע לִינְיָעָט,
 אוון זַיְ אָוּעָק גַּעַזְעָצָט אָפְּרוּעָן. עָר האָט אַגְּגָעָשְׁפָּאָרָט דַּעַם קָאָפְּ אַן

א. קארפיניאווויטש

א שטענדער אונ אוזוי ווי געדראעלט. דערנאָר האָט ער זיך אויפגע-
הויבּן, אויסגעלאַשָּׁן דאס ליבּט, פֿאַרְשָׁלָאַסָּן די טיר אונ אויר אועעַק
אַהֲרִים, צום וויבּ, צום יינגל זינעַם.
קָאַרְפָּלָס בּוֹתְּל-מְעֻרְבִּי אֵיז נִיט פֿאַרְמָעַקְט גּוּוֹאָרֶן. בֵּין הַבְּנִינְתָּן
קָאַנוּ מַעַן זָעָן די אַנְגָּעָמָאַלְטָע שְׂטִינְגָּעֶר אַוְיכּ דַעַם חַרְבוּן אַיְבָּרְבָּלִיבּ
פּוֹן דַעַר מַאלִיאָרְסָקָע קלְוִוִּי.

בניאָמְקָע דער פִילָאָזָאָף

בניאמוקע דער פילאזהָאַף

או צירע-לאה די אלמנה האט געפונען א שידור פאר איר בת-
יחידה פיטעלע, האט זי געהיסן דער ניט-奧יסגעבעקענער פלה
אַרײַנְגִּין צו בניאמוקען, דעם שכן זיינער, אַנוֹזָאנְגִּן די גוטע בשורה
און אים פאָרבֿעַטַן אויף דער חותונה. בניאמוקע האט פיטעלען במעט
奧יסגעבעקֿאַדְּעוּוּת. ער האט אויר געהאט צו אַיר אַ שוואָקִיִּט ; אַבעַר
צירע-לאה האט געטראָכֶט פֿאָר דער טאָכְטֶעֶר עפֿעס אַנדְרֶשׁ ווי אַ
שְׂנִיאַדְּעֶר אויף קלִין-שְׂנִיאַפְּשֵׁיךָ. צוֹוִיטַנְסַ, האט די גאנצע גאָס
געוֹזֶסֶט, אוֹזְנִיאַמְוקָעַ האַלְט אַיז אַיְזַן טְרַאַכְּטַן, אוֹזְ פּוֹן טְרַאַכְּטַן קְוָמַט
קיַין גוֹטָס נִישְׁטָאָרוּיסַ.

סְאיַזְטַּאְקָעַ אַמְתַּגְעָוָעַן. בניאמוקע האט געהאלטַן אַיז אַיְזַן
טְרַאַכְּטַן, ווַיְלָא אַוְיסְטֶר פֿאָטְעַלְעַן האט ער געהאט נַאֲרָא אַשוֹאָקִיִּט :
פִּילְאַזְאַפְּיַע. אַן אַנְדְּרֶרֶר אוֹיפְּ זִין אַרט ווֹאַלְט גַּעֲוָעָן צֻוְּפִּידְן מִיט
דַּעַם ווֹאַס ער האַט, אַבעַר נִיט בניאמוקע. אַט ברענְגַּט אַים גַּאנְצ
שְׂנִיאַפְּשֵׁיךָ אַרְבָּעַט. דער אַ מאָרְנִיאַרְקָע אַיבְּרַעְצָוְנִיעְוּוֹן, יְעַנְּרֶר
אַרְיִינְזְעַצְן אַ פֿאָר נִיְּעָן קְנִי אַיז די הוֹזַן. בניאמוקע שְׁטַאַבְעַט אַיז
רִיבְּסַט פּוֹן זִיר שְׂטִיקָעֶר. ווֹאַס אַיז די אַקְצִיִּי ? ער ווֹעַט שְׂוִין אַוְיסְלָאַ-
טָעַנְעָן גַּאנְצ שְׂנִיאַפְּשֵׁיךָ, אַיז ווֹאַס ווַיְטֶעֶר ? עַס מַוּזְדָּאַר זִין אַ שְׂטִיקָל
פִּילְאַזְאַפְּיַע דַּעֲרָבִי ! מַעַן קָאַן דַּעַן אַפְּקוּמָעַן פֿאָר דַּעַר ווֹעַלְט מִיט
בְּלוֹיזְ פְּאַרְעַרְעָוָעַן לְעַכְרָע ? סְתִּים בְּידַעַוָּעָן אַיז שְׂוִין ?

פֿאָטְעַלְעַן האט געפְּאַלְגַּט דַּעַר מַאְמַעַן אַיז אַיז אַרְיִין אַ צְעַפְּרִיְּעַטְעַ
כְּיוֹתְּיִילְזְנִיאַמְוקָעַן די פְּרַוְילְעַכְעַ נִיטַּס. בניאמוקע האט געהאלטַן אַיז
פּוֹנְאַנְדְּרָוִוִּיגְן דַּעַם פְּרַעְסָאַיזְן, באָפְּרִיעַן די קְוִילְזְ פּוֹן אַונְטֶעֶר דַּעַם
הַיִּיסְטַּאְשַׁן. פֿאָטְעַלְעַן האט זִיר גַּעֲאַיקָּעַט, דַּעְרַעְצִילְט אַיז גַּעֲשְׁפְּרוֹנְגְּעַנְעַ
רִידְזִיְּנַסְטַּמְעַן פּוֹן חַתְּן אַיז בניאמוקע האט גַּעֲוָוִיגַּט דַּאֲס פְּרַעְסָאַיזְן
ווי אַ פְּאַרְעַקְשָׁנְטַן קִינְדַּ, ווֹאַס ווַיְלָאַ נִיט ווּרְעָן אַנְטְּשָׁלָאַפְּן. אוֹז פֿאָטְעַלְעַ
אַיז פְּאַרְגְּאַנְגְּעַן אַיז אַשוֹיְגַּעְנִישַׁ, נִיט גַּעֲוָוָסְטַן ווי זִיר אַוְיסְצּוּפְּלָאַן -

א. קארפיניאו-ויטש

טערן פון דער גדולה, האט בניאמקע אפגעשטעלט דעם פרעסטאייזן אויפֿן ציגל און איר געזאגט אט וואס:

— מילא, פֿעַסְיָנָקָע, גִּיסְטַה חותונה האבן, זאל דיר זיין מיט מזול.
איר האב אנדרערש געמיינט. נאָר אָז סְאיַז שוֹין אָזוֹוי, ווֹיל אָרֵר דִּיר
אנזאגן זיינֶר אַוְיכְּטִיקָע זָאָר, זָאלְסְטַע עַס תְּמִיד גַּעֲדַעַנְקָעָן: גַּאטַ וּוּעַט
גַּעַבְּן, וּוּסְטַע לִיגַּן מִיטַּ דִּין מָאָן אַין בָּעַט, זָאלְסְטַע אָוִירַ האָבָן אַין זִין
די העברע מדרגות פון פֿילְאָזְאָפְּיעַ, אָז נִיטַּ אַלְעַז אָזִין יְעַנְעַז מעַשָּׁה.
דִּין מָאָן וּוּעַט זָעַן וּוִי פֿאָרְטְּרָאָכְטַע דָו בִּיסְטַע. קְרִיבְּסַט נִישְׁטַע אָוִיךְ דֵי
וּוּנְעַט, וּוּעַט עַר פֿאָרְשְׁטִיעַן, אָז עַר שְׁלָאָפְּטַע נִיטַּ מִיטַּ אָבִי וּוּמְעַן אָזִין
עַר וּוּעַט נִיטַּ וּוִיסְטַע וּוּאָס צָרוֹ טָאָן מִיטַּ דִּיר.

פעסעלע, אָז זֵי האט דָאָס דִּערְהָעָרט, אָז זֵי גַּעוֹאוֹרָן רְוִיטָעָר וּוִי
רְוִיטָע אָזִין אַרְוִיסְגָּעָלָאָפְּן פון בְּנִיאָמְקָעָן מִיטַּ אַחֲק אִין טִיר. פון
גְּרִיזְאָטָעַ האט זֵי באָקְמָעָן אָזִין אַוְיסְשִׁיט אַוְיפֿן גְּאַנְצָן לִיבַּ אָזִין גַּעַלְעָגָן
אַ גַּאנְעָגָן וּוּאָר מִיטַּ קְאַמְפְּרָעָסַן פון הָעִירְנִיגְ-לָאָק. דָּעָרְנָאָרַ האט
אַגְּנְטָאָנוֹועַ דֵי זְנָאָכְרָעַ גַּעַהְיִיסְן אָרֵר שְׁמִירָן מִיטַּ קַעְשִׁישָׁע צֻוָּה.
פעסעלע אַיְזַן אַרְאָפְּ פון בָּעַט, האט גַּעַוּוֹיטַע פון אָרֵר מִיטַּ כָּלְ מִינִּי
דִּיחָוֹת. מָעַן האט גַּעַמּוֹת אַפְּלִיגַּן דֵי חַתּוֹנָה. עִירָעָ-לָאָה האט
גַּעַוּוֹונְטָשָׂן בְּנִיאָמְקָעָן סִיזָּאָלָן אִים צִיעַן דֵי פִּיס אָזִין אַרְגָּן אָזִין עַר
זָאל גַּיְזַן אַוְיךְ גַּוְמָעָנָעַ קְוּלִיעָס, וּוֹיל וּוּאָס אַיְזַן גַּעַבְּן אַפְּלָה-מִידָּל
עַצּוֹת וּוִי צָוַּוְתָּו לִיגַּן? דָאָס אַיְזַן דָאָר אַרְיָנָעַ נְקָמָה. וּוּאָס האט עַר
גַּעַמְיִינָט, דָעָרְ פֿאָרְטְּרָאָכְטָעַר יְאָצָע, אָז פֿעַסְיָלָעַ וּוּעַט זִין זִינָעַ?

בְּנִיאָמְקָעָן האט טָאָקָע גַּעַמְיִינָט, אָז פֿעַסְיָלָעַ וּוּעַט זִין זִינָעַ. עַר
הָאָט שְׁטָאָרָק גַּעַלְיָזָן. דֵי זָאָרַ האָט אִים גּוֹט גַּעַרְגּוֹשָׁעַט. מָעַן זָאָל
רִידְיוֹן אָפְּן, זָעַנְעַן אַוְיךְ שְׁנִיפְּשִׁיק אַוְמְגַעְגַּאְגַּעַן גַּרְעַסְעָרָעַ צְעַלְיִיַּ—
גַּעַרְקָעָס, אַבְּעָר דָאָס אַיְזַן גַּעַוְוָעַן אַ צְגַעְוּוֹוִינְטָעַ זָאָר. זָינְט פֿעַסְיָלָעַ
אַיְזַן גַּעַבְּלִיבָן אַ יְתּוֹמָה, האָט זֵי זָוָר גַּעַטְוְלָעַט צָוַּאָם, צָוַּאָם בְּנִיאָמְקָעָן.
מָעַן האָט גַּעַגְעָסַן בְּאַבְּעָס פון אַיְזַן שְׁקָאָרְמִיז. דָעָרְנָאָר אַיְזַן מָעַן אַיְזַן
די פֿרִיטִיךְ-צְוֹנוֹאָכְטָסַן גַּעַגְגָעָן שְׁפָאָצְרִיזָן בֵּיזַן צָוַּם מִישְׁעָגָאָלָעָר
שְׁאָסִי, גַּעַבְּאָפְּט זָוָר קוֹשָׁן. בְּנִיאָמְקָעָן האָט גַּעַהְאָט אַפְּלוֹ אַגְּגָעָשָׁרִיבָן
וּוּגַּעַן אָרֵר אַ שְׁטָאָרָקָע לִידַ, מִיטַּ פֿאָרָע, גַּעַשְׁקַטַּעַס אַיְזַן „וּוְילְנָעָר
טָאָגַן“. גַּעַדְרוֹקָט האָט מָעַן עַס נִיטַּ, אַבְּעָר דָעָר רְעַדְקָטָאָר וּלְמוֹן

רייזן האט בישיגעליגט צום צוריקגעשיקטען געדיכט אַ פֿאָר דערמונָן-טערנדיקע ווערטער, אַז דִּי פֿערזָן דָּארפָּן זִיר אַפּוֹזִיעַן. האט גענומען בעסעלע אָזָן דָּאָס אלְצָעַקָּאָרְדָּאָשָׁעַט, זִיר פֿאָרְבּוֹנְדָּן מִיט דֻּעַט בּוּרְיָלָע פֿוֹן נִיט-הִי. שְׂוִין. אַיזּוּ בּוֹנְיאָמְקָעַט אַזְּבָּאָכְּבָּטָן דִּי נַאֲרִישְׁקִיטָּטָפָּן דַּעַר וּוּלְטָן. אָזָן דִּי גָּאנְצָעַט נַאֲרִישְׁקִיטָּטָפָּן דַּעַר וּוּלְטָן, וּוי מַעַן קָאָזְוַאָרְפִּין אוּקָה אַשְׁטְּרִיקָל, האט עַר גַּעַזְוּן אַיזּוּ אַנְטָאָנָאָוּסָשָׁגָן, דַּעַמְּ הַעַלְּ-פָּאָנְדָּן, וּוֹאָסָגָאָוּרְטָאָט אָזָן הַיְּרוֹשָׁעָט אָזּוּ אַקְול. אַנְטָאָנָאָוּסָפָּלְגָּעַט צַיְעַן אַירּוֹ פֿרְנָסָה פֿוֹן פֿאָרְן אַוְיָקָה דִּי מַעַרְקָפָּאָרְקִיפָּן וּוּנְדָעָרְ-זָאַלְבָּן דִּי פֿוּיְעִירִישָׁע וּוּבְּרָעָר. האט זֵי זִיר נַהֲגָה גַּעַזְוּן אַיזּוּ דִּי מַאְרָקְ-טַעַג אַרְיוֹפְּפִירָן אַירּוֹ בְּ-יְיחִיד צַוְּ בּוֹנְיאָמְקָעַט, יַעֲנַעַר וְאַלְ דָּארְטָה הַיְּנִיעַן בֵּין פָּאָרְנָאָכָט, וּוֹעַן זֵי וּוֹעַט קּוּמָעָן צּוּרִיק. דָּעַרְפָּאָרְטָה אַזְּטָזִי תָּמִידָא בָּאַזְּאָרָגָט דִּי בְּחֹרְיִישָׁע וּוּרְיִתְשָׁאָפָּט מִיטּוּ אַהֲרָוֹן קָעָל אָזּוּ אַפְּאָרְטָעַנְדְּלִיק אַיְירָ. בּוֹנְיאָמְקָעַט אַמְּאָל גַּעַעַצְתָּא אַנְטָאָנָאָוּסָשָׁגָן אַוְעָקָ-פִּירְן דֻּעַם זָוָן צֻוְּמָדָקְטָאָרְטָפָּן דִּי נִיטְ-דָּעְרָבָּאָקְעָנָעָ, אַוְיָקָה אַנְטָאָקָאָל, האט זֵי נִיטְ גַּעַהְאָלְטָן דָּעְרָפָּוּן. אַנְטָאָנָאָוּסָפָּלְגָּעַט בְּלוֹיזָן אַיזּוּ שְׁמִירָעָבָּעָן. נַאָרְ דֻּעַם וּוי זֵי האט שְׂוִין אלְצָעַג גַּעַהְאָט אַוְיָקָה אַירּוֹ קְדִישָׁן אָזּוּ סְהָאָט נִיטְ גַּעַהְאָלְפָּן, האט זֵי אַוְיְגָוְגָעָבָן.

אַיזּוּ עַר גַּעַזְוּסָן אַזְּוִי, דָּעַר טָאָנְבָּאָרָעָ מִיטּוּ אַ גַּעַשְׁוָאָלְעָנָעָם קָאָפָּ, בִּים טִישָׁ, אָזּוּ בּוֹנְיאָמְקָעַט האט גַּעַפְּרוּוֹטוּ עַנְדָעָרְן זִין פֿרְעָזָקָ. אָפְּשָׁר וּוֹעַט יַעֲנַעַר אַרְיוֹיסָפָּן דִּי כְּלִים אָזּוּ אַוְיְהָהָרָן שְׁטָשְׁיָרָעָן מִיטּוּ דִּי גַּעַלְעָ צַיְינָעָר. אַקְאָפָּה האט דַּעַר שְׁגָן גַּעַהְאָט וּוי אַגְּלָבָּסָ, בָּאָטָשׁ נָעַם אָזּוּ צַיְיכָן אָזּוּ דִּי גָּאנְצָעַט וּוּלְטָן. האט עַר, בּוֹנְיאָמְקָעַט, אַוְיְסָגְעָנוּסָט צַוְּיִי וּוּאַנְסָן, האט עַר מִיטּ אַשְׁטִיקָל קְוִילָן אַנְגָּעָמָאָלָט דֻּעַם גַּאֲסָט צַוְּיִי וּוּאַנְסָן, אַיְינָס אַ פּוּלִישָׁן מִיטּוּ שְׁפִּיצָאָרְיִיךְ אָזּוּ יַעֲמַד אַנְדָעָרְן אַ טָּרְקִישָׁן, מִיטּוּ שְׁפִּיצָאָרְאָפָּ. נַאֲכָדָעָט האט עַר אַוְיְסָגְעָקְנִיטִישָׁטָפָּן אָזּוּ אַלְטָן „אַוּונְטָ-קּוּרִיעָרָ“ אַ חֲוָת מִיטּ דָּרְיִיךְ עַקְעָן אָזּוּ דָּאָס אִים אַרְיוֹפְּגָעְכָּלָאָ-בּוּשְׁטָעָט אַוְיָפָּן שְׁפִּיצָאָרְאָפָּ. דָּעַרְצָוּ האט עַר דֻּעַם חַכְמָה גַּעַהְיִיסָּן נָעַמְעָן דֻּעַם בְּעֹזָעָם אַוְיָפָּן אַקְסָלָ, מַעֲשָׂה בִּיקָּסָ. אַזְּוִי האט אַים בּוֹנְיאָמְקָעַט בָּאַפְּוּזָן צַוְּמָאָרְשִׁין אַהֲרָ — אַהֲרָן, אַהֲרָן — אַהֲרָ. אַזּוּ יַעֲנַעַר אַיזּוּ

א. קאָר פִּינָּאוֹוִיטַשׁ

זיך גוט אַנגעגָאנְגעַן, באָפֶרְדִּיקָט בְּנִיאָמְקָעַ פִּילָּאָזָּאָפִישָׁן חֹזֶק פֿוֹן דער ערדיישער מאָכְטַ, האָט ער אִים מֵיט אַ ברַעַג פָּאָרָעַ-טוֹר אָפְגָעַ-וּוִישָׁטַ דִּי וּוְאנְסַן, אַנגָּעָגָאָסְטַן אַ שִּׁיטָל הַאָבָרְנָעַ גַּרְיְּפִין מֵיט אַ בֵּיןַן, אָוֹן דער מִילְּטָעָרְמָאָן מִיטָן בְּעֹזֶם-שְׁטָעָקָן צְוִישָׁן דִּי קְנִיעָן אִיז גַּעֲזָעָסַן אַין אַ קָּאָלִישָׁע בְּיוֹ אַנטָּאָנוֹוּ אִיז גַּעֲקָומָעַן אִים צְוָנוּמָעַן אָהִים.

בְּנִיאָמְקָעַ האָט פָּאָרוֹזָאָרְפַּן דִּי אַרְבָּעַט. פֿוֹן אַינְדָּעָרְפָּרִי האָט ער גַּעהְאַלְטַן אִין אִיז בְּרַעְבָּן דֻּעַם מוֹחַ וּוּעַגַּן זָאָכָן, וּוְאָס הַאָבָן נִיט קִיּוֹן שָׁוָם הַאָפְטַ, מִמְּשָׁ וּוּעַגַּן אַ נַּאֲדָל אָוֹן אַ שְׁפִּיצַן. אוּוֹפַן שְׁנִיפְעָשַׂק הַאָט מַעַן זִיךְ גַּעֲשָׁוּשְׁקָעַטַן, אָזֶן ער אִיז אַרְיִינַן אִין זִיךְ צְוָלִיבַ פָּעָסְעָלָעַן. בְּנִיאָמְקָעַ האָט אַיר גַּעהְאָט צְוָגְעַטְוּלִיעַטַן, טַאָקָעַ וּוּי אַ טָּאָטַעַ, בָּאַטְשַׁ עַר אִיז גַּעֲוֹעַן עַלְטָעַר פֿוֹן אַיר אוּוֹפַן קוּם דְּרַיְיךְ אַיר. נַאֲר בְּנִיאָמְקָעַ אִין שְׁוִין צַוְּ בְּרַ-מְצֹוחָה גַּעֲוֹעַן אַ פָּאָלְנָעָרַ מְאַנְסְּבָילַ. פָּאָרְשָׁעְלִיקַ, זִיּוֹן עַרְשָׁטָעַר בְּאַלְעָבָאַסַּ, פָּלְעָגַט אִים אַנְטְּרוּיַן אַפְּטָרָאָגַן אַרְבָּעַט אִין דִּי שְׁעַנְסְּטָעַן וּוּלְנָעָרַ הַיּוֹנָרַ. דַּעֲרָנָאָר אִין בְּנִיאָמְקָעַ גַּעֲוֹאָרַן בַּיִּי אִים דִּי רַעְבָּטַעַן הַאָנָטַ, גַּעֲגָבָן עַצְוָתַ בַּיִּים מַעַטָּן. זַעַנְעָן אַלְעַ אַרְוָם גַּעֲוֹעַן זִיכְעָרַ, אָז אַט גִּיטַּ אַבְּעָרַ שְׁנִיפְעָשַׂק אַ לְעַבְּדִיקָעַר שִׁידָּזָרַ, אַ טָּלְעָר מֵיט אַ לְעָפָלַ, האָט זִיךְ וּזְיךְ עַלְץַ צְעַרְעַנְטַן. סַ'הָאָט זִיךְ אַוְנְטָעְרָגְעָרָוקַט אַ מִנְשָׁעָגָאָלָעַר אַינְטָעְלִיגָּעָנַטַן, דַּעַר פָּאָרוֹזִיעַר פֿוֹן דְּאָרְטִיְיךְן דְּרָאָמְקָרִיְיךְן אָוֹן פָּאָרְמָאָנִיעַטַן פָּעָסְעָלָעַן מֵיט גַּעהְוּבָלְטָעַ רַיִּיד — טַעַטָּעָרַ, בִּינָעַ, דְּרָאָמָעַ, אוּפְּגָאנְגַּ, אַפְּגָאנְגַּ, הַכְּלָל, סַ'הָאָט אַיר גַּעֲנוּמָעַן. בַּעַסְטָר וּוּי דִּי פִּילָּאָזָּאָפִיעַ, וּוּי נַאֲר, אָז דַּעַר חַתּוֹן האָט גַּעֲנוּמָעַן. בְּרִילַן, אִיז צִירַעַ-לְאָהָה גַּעַשְׁתָּאָנָעַן פָּאָרַ אִים אוּפַק אַלְעַ פִּירַ. גַּעַטְרָאָגַן בְּרִילַן, אִיז צִירַעַ-לְאָהָה גַּעַשְׁתָּאָנָעַן פָּאָרַ אִים אוּפַק אַלְעַ פִּירַ. עַר זַעַט אַוִּיס וּוּי אַהֲלָבָעַר דְּאַקְטָאָרַ, האָט זִיךְ זִיךְ בְּאַרְיִמְטַן. פָּעָסְעָלָעַן אַלְיִין האָט זִיךְ גַּעַמְיִינִיטַ פֿוֹן גְּלִיקַ, גַּעַבְּתִין דִּי פָּאָרְבַּן וּוּי אַ פָּאוּוּ בַּיִּים לִיְגַּן אַן אִיַּי.

בְּנִיאָמְקָעַ האָט טַאָקָעַ גַּעַוּוֹאָלַט פָּעָסְעָלָעַן, אַבְּעָרַ וּוּיכְטִיקָעַר זַעַנְעָן אִים גַּעֲוֹעַן דִּי הַיְּיכַעַ גַּעַדְאָנְקָעַן. פֿוֹן זִיךְ זִיךְ האָט ער זִיךְ נִיט אַפְּגָעָזָאָגַט אַפְּלִילַו בַּיִּים אַרְאָפְרָוִקְן דִּי הַעַנְטַ אַ בִּיסְלַ נִידְעָרִיקָעַר פֿוֹן פָּעָסְעָלָעַס פָּעָטָעַר טָלִילַ. זַינְטַ ער אִיז גַּעֲקָומָעַן צָום שְׁכַל בַּיִּ דַּעַר

ני-מאשין, האָט ער נאָר געווֹאלט וויסֶן אלעַ רעדלער וואָס דרייעַן
די וועלט. קיזור — ער האָט זיך געריסֶן צו פילאָזָאָפִיע. אַיצָּט, אָז די
מעשה מיט פֿעַסְעַלְעַן אִיז אַראָפּ פֿון טִישׁ, האָט ער געַקָּאנְט זיך
כּוּלוּ אַפְּגַּעַבְּן זִינְעַן בְּלְאַנְדְּזָעָנִישָׁן אִין די זַאֲקָמָאָרְקָעָס פֿון קִיּוּם,
פֿאַרְרוֹאָס אָזָן פֿאַרְרוֹעָן אָזָן ווי אָזָן. בְּנִיאַמְקָעַ האָט פֿאַרְטוֹרָאָכּט זיך
אוֹפְּצָוְנִיּוֹן אַ פֿאַלְעָרְנָע, פֿאַרְלָאָזּוּן לעַנְגָּעָר די האָט אָזָן אַיבָּרְגִּין-
אִין גָּאנְצָן צו פֿילְאָזָאָפִיע. זַאֲלַ פֿעַסְעַלְעַן זַעַן ווּמַעַן זַיְהָאָט אַוּוּקָעָגָע-
וּוֹאָרְפּוּן; אַבָּעָר ער האָט גַּעהָאָט אַגְּנוּנוּמָעָן אַרְבָּעָט אוֹיפּ פֿסְחָן,
אוֹיסְעָר גְּלָאָט פֿאַטְשִׁינְקָעָס. האָט ער באַשְּׁלָאָסּוּן באָלְדּ נאָר יַאֲנְטָעוֹן
פֿאַרְמָאָסּוּן דָּעַם ווּאַרְשָׁטָאָט אָזָן גִּין זיך אַנדְגָּעָן אוֹיפּ אַ טְּעָרְמִין בִּי-
אַ גָּוטָן דָּעַנְגָּעָר.

דָּעַם עַרְשָׁטוּן ווּזִיתְאַוִּיפּוּן ווּגָגְזָעָן אַ גַּעַפְּנִינָּעָן אַ מִיטְסָטָרְפָּאָר
פֿילְאָזָאָפִיעָה האָט בְּנִיאַמְקָעַ אַפְּגַּעַשְׁתָּאָט אִין סְטְרָאָשָׁוָּס בְּיַבְּלִיאָטָעָק. דָּאָרָט
הָאָט חִיקָּל לְוַנְסָקִי, דָּעַר יִיד אָז אַ גָּאָל, אַוְנְטָעְרָגְזָאָגָט די¹
לִיעְנָעָר ווּוְלְכָעָ בְּיַכְּעָר נַעַמְעָן צו ווֹאָס. אִין סְטְרָאָשָׁוָּס בְּיַבְּלִיאָטָעָק,
אוֹיפּוּן שָׁוֹלְ-חוּוֹף, פֿלְעָגָט קְוָמָעָן גָּאנְצָן שְׁטָאָט תְּלִמְדִידָּוּן אָזָן סְתָמָה
לְעַרְנָעָר. חִיקָּל, דָּעַר בְּיַבְּלִיאָטָעָקָאָר, האָט גַּעַקְעַנְגִּט אַיבָּעָר אלְעַ
בְּיַכְּעָר-פֿאַלְעָעָס. סְ'אַיְוּ נִיט בְּנַמְּעָאָ גַּעַוְעָן אִין ווּאָרָט ווּאָס זָאָל
קָאָנְעָן אַנְטָרִינְעָן ווּוְרָעָן פֿוֹן אַוְנְטָרָר זִין מַאְכָּט. מַעַנְטָשָׁן הָאָבָּן גָּאָר
אוֹיפּ אָזָוִי פֿילְ נִיט גַּעַוּוֹסְט ווּוְיִפְּלֵל חִיקָּל לְוַנְסָקִי קָאָן. אָזָן ווּעָן זִין
וּוּיִיסְׁוּן ווּאָלָעָן זִין נִיט גַּעַגְלִיבָּט. אָזָן אָזָוִי יִידְאָט זִיךְרָן גַּוְהָעָן
צַו רִידְזָן מִיט אַ שָׁוֹלְ-יִנְגָּלָל פֿוֹנְקָט ווּ ער ווּאָלָט גַּעַרְעָדָט מִיט אַ
פֿרְאַפְּעָסָאָר פֿוֹן ווּוְלְנָעָר אַנוֹנוּוּרְסִיטָּעָט, מִיט דַּעַמְזָעָלָבָן דָּרָר-אָרֶץ.
אִיז נִיט קִין ווּוְנְדָעָר, אָז ווּעָן בְּנִיאַמְקָעַ אִיז אִין אַ שִׁינְעָם נאָר
מִיטְאָג אַרְיָבָּעָר די שְׁוּעָלָל פֿוֹן דָּעַר בְּיַבְּלִיאָטָעָק, פֿאַרְהִילְט אִין אַ
שְׁוּאָרְצָעָר פֿאַלְעָרְנָע אָזָן אוֹיסְגָּעָרוֹפּוּן אוֹיפּוּן קוֹל: רַב חִיקָּל, כִּבְין
אוֹועָקָפּ פֿוֹן שְׁנִידְעָרִי אָזָן אַרְיָבָּעָר אוֹיפּ פֿילְאָזָאָפִיעָ!... — האָט אִים
לְוַנְסָקִי אוֹיפְּגַּעַנְוָמָעָן ווִי בְּרוּךְ שְׁפִינְצָעָס אַ פֿלִימְעָנִיק.

אלְעַם עַרְשָׁטָה האָט חִיקָּל פֿאַרְגָּעַלְיִיגָּט בְּנִיאַמְקָעָן אוֹיסְטָאָן די

א. קארפינא וויטש

פאלערינע, וויל דער גאנצער עולם ליענער ביז די טישן האט זיך אפגערטין פון די ביכער, פדי צו באקוקן גענוייר דעם גאסט. דערנאר האבן זיך ביידע אועבקצעט אין או ווינקל און בניאמוך האט ארויסגעלייגט זיין ספראווע. לונסקי האט אים געבעטן ריידן שטיל און ווילנע האט צוליב דעם פארלארין גאר וויכטיקע מוחשבות. בלויו אברהם דער באס, פון דער רעל-גימנאזיע, וואס איז דאן געזעסן ביטם ראנג טיש, האט אויפגעכאנט אינע פון די טען: וועלט און פאסטריאגע...

חיקל לונסקי האט געהאט געדולד פון אַ פאלק מלאכימ. און בניאמוך האט זיך אויפגעעהרט קאכן, פרוווין פילאזויפיש אויסטיטשן דעם אינערלען דראנג פון טאנדעטנייק צלאל נאָז אַרטינצושטעלן אין פענטער אַ פוטער מיט אַ שאָלאָזון קראָגן פונקט זומער, וווען גאנץ דיטשע גאס וווערט פאָרבּוּנט, גיט אַיס נאָז אַ קוֹפְּלָקָוָס — האט חיקל רוּיך אַ פרָעָג געטָאָן בניאמוךן:

— פון ווועמען ווילט אַיר אַנהיבּן?

בニアמוך האט ניט פארשטיינען די דראנג.

— וואס היסט אַנהיבּן? אַיר האָבּ שוּין גענדייקט.

דאן האט דער ביבּלאַטעקר גענומען צו הילך זיין שמייכל, וואס פֶּל זמוּן אין ווילנע ווועט שפאנען אַיבּער דער ווועלט, ווועט דער שמייכל, חיקל לונסקי שמייכל, אַים באָגִילִיטִין, אַ געפֿאנגענער אין באָרד ווי אַ שטראָלעבל אין אַ וואָלקָן.

— בנימין, פילאזויפיש איז ניט קיּוּן שנידערתי. זיך ענדיקט זיך קיינמאָל ניט...

און חיקל לונסקי האט אַנגָהָוִין דערקלערן בניאמוךן מיט וואס פילאָסָאָפִּיעַ שמייכט. וווען חיקל איז געקומען, נאָן אויסטרע-בענען אַ מאָן צען פילאָזָאָפָּהָן, צום דענקייר אַרִיסְטָאָה, האט זיך בניאמוך געכאנט פֿאָרָן קאָפּ:

— אָזָא ריבּכּעַ ברָאָנוֹשָׁע ? ! ...

בניאַמָּקָע איז געווען זיבער, אָז עס קְלֻעַת בְּלוֹיז טְרָאַכְטָן, קְוָמָט
שווין די פִּילָּאַסְּאָפִיעַ פֿון זִיר אלְיַז. אויף אָזָא מְפֵלָה הָאָט עֶר זִיר
אַזְנָצָען נִיט גָּרְיִיכְט: עֶר הָאָט גָּמְיִינְט, אָזְנָ צִיְּרַיְּסִיְּפִיעַ, אָזְוִי
וּוַי בַּיְּ שְׁנִינְדְּעָרִיְּ, וּוַעַט עֶר הָאָבָּן אַיְּזָן בָּאַלְעָבָּאָס. אָזְנָ דָּא דָּאָרָף
מַעַן גִּיאַן פֿון וּוְאַרְשְׁטָאָט צַו וּוְאַרְשְׁטָאָט, בָּעַת אַיְּזָן שְׂטָאָר אַזְנָ
עַנְלָעָר צּוֹם אַנְדָּרָעָן. וּוְאָס אַיְּנָעָר זָאָגָט, מְאַכְּט דָּעָר אַנְדָּרָעָר
פָּאַרְקָעָרט. חִזְקַל הָאָט אִים אַיְּזָן גָּאנְצָן עַטְוָמְלָט. הָאָט בְּנִיאַמָּקָע
נִיט גָּעוּוֹסְט אוּוּיפְּ וּוְעַלְכְּן פִּילָּאַסְּאָפִיעַ זִיר צַו וּוְאַרְפְּגַן, יְעַנְעַר זַאֲלָקָן
אַוִּיסְגָּלִיכְיַן אַלְעַ פְּרָאָגָע-צִיְּכִינְס. אָזְנָ בְּנִיאַמָּקָע הָאָט גָּעהָט צַו
פְּרָעָגָן אַזְנָ צַו פְּרָעָגָן. אַט, לְמַשְׁלַח, הָאָט עֶר גָּעוֹאָלָט וּוְיסְטַן פָּאַרְוָאָס
דָּעָר מַלְאָר הָמוֹת אַזְנָ אַיְּבִיךְ גָּעוֹנוֹת. צַו וּוְעַמְעַן דָּאָוָונְט גָּאט.
פָּאַרְוָאָס יָאָגָט מַעַן אַ שְׁוֹאָרָעָן פָּאַצְוָק מִיטַּ אַבעָזָם אַזְנָ אַזְוִישָׁע
מִיזְעָלָעַ גְּלַעַט מַעַן? סְאַיְּזָן דָּאָר אַיְּזָן פָּאַרְאָזְעָד!...

אַט אָזְיַן הָאָט זִיר בְּנִיאַמָּקָע גַּעֲדרִיְּט אַיְּבָעָר וּוְיְלָנָעַ מִיטַּ דָּעָר
פָּעַלְעִינְעַ אַוּיפְּ די פְּלִיעָס אַזְנָ זִיר נִיט גָּעַקָּאָנְט גַּעַבְּן קִיְּזָן עַצָּה.
פֿון גְּרוֹיסְ צְרוֹת הָאָט עֶר זִיר גָּאָרָר פָּאַרְבָּעָנְקָט נַאֲרָר פָּעַסְעָלָעַן. מִיטַּ
אַיְּר אַזְיַן פָּאָרָט גָּעוֹעָן וּוְיִיר אַזְנָ וּוְאַרְעָם. עֶר וּוְאָלָט שְׂוִין בָּאַלְדָּ
גָּעהָט פָּאַרְבּוֹיגָן דָּעַם הָאָנָּאָר אַזְנָ צְוָעָפָּאָר אַוּיפְּ אַ שְׁבַּת קִיְּזָן
מִיְּשָׁעָגָלָעַ, אַבָּעָר די פִּילָּאַסְּאָפִיעַ הָאָט נִיט דָּעַרְלָוִיבָּט: חִזְקַל הָאָט
אַיְּם אַ בְּאַמָּקָע גַּעַטָּן וּוְעָגָן סְטָאַיְּצָם. דָּאָס אַזְיַן כָּאָד אַזְיַן
פִּילָּאַסְּאָפִיעַ, וּוְאָס וּוְעַלְכְּבָּעַ קְלָאָג עַס טְרָעָפְּט דִּיר, דָּאָרָף מַעַן אַיְּר
אוּפְּנָעָמָעַן אַ גְּלִיבָּעָר, נִיט צַו פִּינְטָלָעַן מִיטַּ אַזְיַן. בְּנִיאַמָּקָע
אַזְיַן דָּאָס טִיפְּ אַוְיִין אַזְיַן קָאָפְּ. הָאָט עֶר אַגְּנָעָהָוִין גִּיאַן אַיְּבָעָר
שְׁנִינְפְּעָשִׂיק שְׁטָרָאָם, וּוְיַאֲרָפְּגָעָשְׁלָוָנוֹגָעַן אַ שְׁטָעָקָן. מְעַנְשָׁתָן הָאָבָּן
גָּעֲמִינְט אַזְנָ עֶר הָאָלָט זִיר גְּרוֹיסְ, הָאָט מַעַן אַיְּם אַגְּנָעָהָוִין נַאֲכְפִּיְּפָן.
בְּנִיאַמָּקָע הָאָט אַבָּעָר גַּעַהְאָלָטָן פָּאָסָאן, נִיט פָּאַרְשָׁעָמֶט די פִּילָּאַ-
סְאָפִיעַ. סְאַיְּזָן מְעַרְנִית דָּאָס, וּוְאָס עֶר אַזְיַן גַּעַבְּלִיבְּן אַלְיַיְּן. אַזְיַן עֶר
אוּוְעָק אַוּיפְּ די אַלְטָע בְּאַסְאָקָעָס, וּוּ מַעַן פָּאַרְקוּוֹפְּטָס כָּל מִינִי
וּוְיְלָדְקִיְּטָן אַזְנָ דָּאָרָט אַיְּנָגָעָה אַנְדָּלָט אַזְיַן אַוְיְסָגָעָשְׁתָּאַפְּטָעָס אַזְוּעָס, דָּעָר
פְּוִיגָּל וּוְאָס דִּינְט, פִּידְעָע, וּוּ אַסְמָבָּאָל פָּאָר בִּיכְעָר אַזְנָ פִּילָּאַסְּאָפִיעַ.
בְּנִיאַמָּקָע הָאָט די סָאָוּעָ אַוְעַקְגָּשְׁתָּאַלְט אַוְיְפַּן קָאָמָאָד אַזְנָ אַזְיַן

די לאנגע אונגען האט ער באטש געהאט מיט וועמען צו טראכטן
א ווארט.

אין איינעם א טונקעלן שבת צונאכט האט זיך בניאמkek געהאועט
איין מישיעגעאלע. ווען פערסעלע איז אוועק פון אים, האט ער זיך
טאכע געוזאגט, ניט איז ניט, אבער די מעשה האט אים גוט
גערופעט. פערסעלע האט אים אונגעחויבן קומען צו חלום א נאקטעט,
מיט די דאס ארוייס. פילאָסָפַעִי איז טאכע גאר א זויכטיקער ענין,
נאָר ווען עס קומט צו יונע זאָן ווערט מען אויס חכם. בניאמkek
האט זיך געדרייט איז די נעצט אויף אלע זיטין און געוזוכט א
פילאָסָפַעִי שיטה צו פֿאָרְשְׁטוּפָן דאָרט זין וועלעכץ. לְסֹוף האט
ער ניט אויסגעעהאלטן, געכאנט דעם לעצטן אויטאָבּוֹס קיין מיפוי-
גאלע און אָוּוּקְגַּעְפָּאָרֶן. צירע-לאה האט צעפוקט איבער גאנץ
שניפעשים, איז פערסעלע וועט שפֿילִז טעאטער דעם שבת. וואָס זי
וועט שפֿילִז האט בניאמkek געוווסט אָן צירע-לאהן. דער רעזיסער
מייט די שפֿאָקּוֹלָן, פערסעלעס מאָן, האט זיך פֿאָר באָקְאנְטָע
אויפֿן גאָס, אָן ער שטעלט אָ פֿיעָסָע וואָס דורךפֿאָרְנְדִּיקָע אָקְטִיאָרָן
האָבוֹן אִים אַיבְּרָגְעַלְאָזֶט. דאס שטיך האט געהיסן "די שלאנג אִין
געשטאלט פון אָ פרְּרִי" אָן פערסעלע שפֿילִז דאָרט די גָּלוֹוּנָעָךְ רְאָלָע.

תחילת האט בניאמkek געטראכט אַרְיִינְגִּינְגִּין צו זיין האָדוֹלֵק אִין
שטוּב, אויסטרינקען אָ גוטע גָּלָאָז טִי מיט באָבקע אָן אַיר אַיבְּרָ-
לְאָזֶן אָ מהנה, וואָס זאָל אַיר אַינְגָּאנְצָן פֿרְיטְּשְׁמְעָלִין: די אויסגעש-
טאָפּעט סָאוּוּ. ער האט אַיר טאכע געהאט מיטגענומען מיט זיך;
אַבער אַרְאָפְּגִּיְעַנְדִּיקָע פון אויטאָבּוֹס האט ער גענדערט זין פֿלאָן.
וַיְיַיְלְסִיחָאָט זיך בַּיְיַיְגַּעְנִידְקָט מיט אַריַס אָן אָ ברְזָגָן, דָּאָרָף
מען זיך האָלָטָן. וַיְיַיְגַּעְנִידְקָט מיט אַריַס אָן אַיר
אַוְאָרט, האט ער נאָר מער געוואָלָט באָוִוִּיזָן ווער סִיאָזָן שְׂטָאָרְקָעָר. אַוְיַסְעָר זִינְעָר נִיגְוָנְגָעָן צו פֿילְאָסָפַעִי, אִיז נאָר בניאמkek געוווען
דערכו אָן עַקְשָׁוָן, אָ פֿאָרְבִּיסְעָנָעָן יְוָכָע. אִיז אִים אַיבְּרָגְעַלְבָּלָבָן צו
גִּין כָּאָפָּן אָ קוֹק אוֹיף אַיר בְּגַנְבָּה, אַיְדָעָר זיך אָונְטְּעַרְצְּוּגְעָבָן.

האָט בניאַמְקָע פֿאַרְרוֹקֶט די סָקוּוּ אָונְטָעֵר דָעֵר פֿאַלְעִירִינְג
אוֹן גַּעֲטַרְאַמְפְּלַט דָוָרֶךְ דָעֵר לְאַנְקָע צָום שִׁיעָר פֿוֹן די פֿיְעָרְלַעְשָׂעָר
וּוֹ דָעֵר מִישְׁעָגָלְלָעָר דְּרָאַמְקָרִיזָן האָט גַּעֲגַבָּן טָעָטָעָר.
בְּנִיאַמְקָע האָט זִיר אַרְיִינְגְּעַרְוקֶט אַין שִׁיעָר וּוֹעֵן די פֿאַרְשְׁטָעַלְוָונְג
הָאָט שְׁווֵין אַנְגַּעַנוּמוּנָעָן פֿאַרְעָ, בָּעֵת דָעֵר וּוּכְטִיקְסְּטָעָר סְצַעְנָעָ. גָּאנְץ
מִישְׁעָגָלָעָ, גּוֹיִם בְּתוֹכָם, זָעַנְעָן גַּעֲזָעָסָן אַין זָאלָ, יְעַדְעָר אַרְיָף זִין
מִיטְעַבְּרַאְכָּטָן בְּעַנְקָלָ. בְּנִיאַמְקָע הָאָט זִיר צְוֹגְעַשְׁפָּאָרֶט צָו דָעֵר
וּוָאָנטָ, הָאָרֶט בְּבֵית דָעֵר בְּינָעָ, אוֹן גַּעֲוֹוָאָרֶט אַרְיָף פֿעַטְעַלְעָס אַוְיפְּטָרִיטָ. סְחָאָט נִיט לְאַנְגָּג גַּעֲדוּיָּרֶט אוֹן די קִינְסְטְּלָעְרִין אַין אַרְיָף מִיטָּ אָ
מַאְרָאַלְשָׁן גַּאַנְג אַרְיָף דָעֵר בְּינָעָ, פְּדִי צָו גַּעַבְּן אַיר מַאְנָאָלָאָגָּ. וּפְילָ
זִי הָאָט גַּעַשְׁפִּילְט אַרְיָויָ, אַשְׁלָאַנְגָּ, וּאַס פֿאַרְפְּרִיטָ מַעְנָעָרָ, הָאָט
זִי גַּעַלְאָכָט טִיף אַין הָאָלְדָן אוֹן גַּעַדְרִיטָ מִיטָּ די אַוְיגָןָ. זִי זָאלָ נִאָר
מַעְרָ זִין עַנְלָעָר צָו אַשְׁלָאַנְגָּ, הָאָט אַיר דָעֵר מַאָןָ, דָעֵר רַעַשְׁוִיטָרָ,
גַּעַדְיִיסָּן אַנְטָאָן גַּעַלְעָ שְׁאַרְעוֹוָאָרָןָ, זַיְיעָר עַנְגָּעָ. דָעֵר עַולְםָ אַין גַּעַוְועָן
גַּאָר אַיבְּרַגְעַנוּמוּנָעָן מִיטָּ דָעֵם מַעְמָדָ. אוֹן וּוֹעֵן פֿעַטְעַלְעָהָאָט גַּעַגְבָּן
אַדְרִי מִיטָּ דָעֵר טַאַלְעָ אַוְוִיסְגָּוְרְפָּן צָום פֿאַרְטָנָעָרָ :
— אַרְנָאָלָד, מִין שָׁאָזָן, הָאָלָט מִיר אָונְטָעֵר די גַּעַפְּלִין!... אַיְן

אַדְרִיךָ אַשְׁוַׁקְעָרִי צְוִישָׁן פֿוּבְּלִיקָוּם.

בְּנִיאַמְקָע הָאָט זִיר אַרְיִינְגְּעַשְׁלִיבָט פֿאַר דָעֵם סָוףָ. די אַוְאַצְּיעָס
הָאָבָן אִים בְּאַגְּלִיטָ בְּעַתְּן גַּיְין דָוָרֶךְ דָעֵר לְאַנְקָעָ, פֿאַזְעָ דָעֵם וּוָאָלָדָ,
צְוַרְיךָ צָום שָׁאָסִיָּ. דָאָס פֿאַטְשְׁעָרִי הָאָט אִים הַילְבִּיךְ גַּעַלְאָכָט אַיבְּעָר
די אַוְיעָרָן בֵּיןְ רַאַנדָ פֿוֹן וּוָאָלָדָ, אַבְּגַאנְסְעַנְעָרָ מִיטָּ מִילְכִּיקָן לְבָנָהָ-
שִׁיןָןָ. סִיאָל אִים זִין לְפִיכְתָּרָ צָו גַּיְין הָאָט בְּנִיאַמְקָע פֿאַרְוּוָאָרְפָּןָ אַ
פָּלָעָ. די סָקוּוּ אַיְן אַרְיִינְגְּעַשְׁלִיבָטָןָ פֿוֹן אָונְטָעֵר דָעֵם גַּעַוְועָןָ.
בְּנִיאַמְקָע הָאָט אַיְגַּאנְאָצָן פֿאַרְגָּעָסָןָ, אָזָוּ עַרְהָאָט אַיר בְּיִ זִירָ. מִיטָּ אַ
מַאְלָ אַיְזָ זִי אִים גַּעַוְואָרָן אַיבְּרָעִיקָןָ. עַר אַיְזָ אַרְיָיןָ אַבְּיסָלְ טַבְּפָעָרָ אַיְזָ
וּוָאָלָדָ אַוְן אַיְנְגַּעַמְאַשְׁטְּשָׁעָטָ דָעֵם הַיְמִישָׁןָ פֿוֹיגָלְ צְוִישָׁןָ עַטְלַעְבָּעָ
צְוַוְוִיגָןָ פֿוֹן דָעֵם עַרְשָׁתָןָ, בְּעַסְטָןָ בּוּיָםָ. עַר אַיְזָ נִאָרָ נִיטָ גַּעַוְועָןָ דָעֵרָ-
גַּאַנְגָּעָן צָום שָׁאָסִיָּ, הָאָט זִירָ פֿוֹן וּוָאָלָדָ גַּעַנוּמוּנָןָ טְרָאָגָןָ אַסְאָוּ-רוֹחָ.
די צְוַוְוִיָּ פֿאַרְדוּמְפָטָעָ נִאָטָעָסָ פֿוֹן אַירָ הוֹ-הָוָןָ, וּוֹיָ דָעֵר אַרְיִינְגְּעַפְּלַעְנָעָרָ
קְלָאָנָגָןָ אַיְזָ אַבְּרָוּנָעָםָ, הָאָבָןָ צְעִירָסָןָ דיּ שְׁטִילְקִיטָ. אַשְׁוַׁוְאָרָצָעָ

תשאטו פיגל האט אroiיסגעשאָסן פון איבער די שפיצן בימער גלייך אין הימל ארײַן, און פֿאַרְשׂוֹוֹנְדּוֹ געווֹאָרְן ווי קִין מֶאָל נִיט גַּעֲוָעָן. בניאָמְקָעַ האט אויפֿגַעַזְעַטְרַטַּעַט. וואָס אַיז דָּא וואָס? דערנָאָר האט ער זיך געכָאָפַט, אָז זִין סָאָוּעַ אַיז דָּאָר אַנְגַּעַשְׁתָּאָפַט מִיט קְלָאָטְשָׁע אָזָן קָאָן נִיט הוּ-הֻקָּעָן. אויףַ דָּעַר רְגַע האט אַים פֿאַרְדְּרָאָסּוֹן וואָס ער האט אַיְבְּרוּגְּעַלְּאָזּוֹט דָּעַם פֿוֹיגַל אויףַ גַּאָטָס באָרָאָט. סָאָיז פֿאַרט גַּעֲוָעָן אַ צָּוְגַּעַוְוִינְטָעַ זָאָר; אַבְּעַר גְּלִיכְרַת האט אַים אויפֿגַעַבְּלִיכְט אַינְעָם חַוְשָׁר אַ בָּאָרְעַטְיקָוָנוֹ — אָזָן פֿעַסְעַלְעַ אַיז נִיט גַּעֲוָעָן קְפִין צָוְגָע-וּוִינְטָעַ זָאָר? מַאְלָעַ צָוּ וואָס אַ מעַנְתָּשָׁ אַיז צָוְגַּעַוְוִינְטָעַ... אַט לעַרְנְט דִּי פֿילְאָסְאָפְּיַע...

אַזְוֵי פֿאַרטִּיפְט אַיז דִּי מְחַשְׁבוֹת בֵּין אַבְּעַר דָּעַם אויפֿגַעַה וּבְעַנְעָם קָאָלְנָעַר פָּוֹן זִין גַּעַפְּאַלְדְּעַוּעַטְן בְּגַד, הָאָבָּן גַּעַטְרָאָפְּן בְּנִיאָמְקָעַן דִּי בָּאַלְגָּאָלָעָס, וואָס הָאָבָּן גַּעַפְּרַט ווַיַּזְכֵּר קוֹינְקָוּלְקִינְס מִיל, קִין ווַיְלָנָעַ. בניאָמְקָעַ האט זַיִד דָּעַרְזָעָן, האט עַר אַנְגַּעַהוּבָּן שְׁטָאָמְלָעָן. זַיִד פֿאַרְזְּרִיטְט... נִיטָא קִין אַוְטָאָבָּס... בֵּין אַרְוִיס, אַפְּשָׁר ווּעַט זַיִד מַאְכֵן אַ פּוֹרְ... אַבְּעַר דִּי בָּאַלְגָּאָלָעָס, דִּי מִמְּוֹרִים, הָאָבָּן אַלְצָ פֿאַרְשְׁתָּאָנְעָן. זַיִד הָאָבָּן אַלְעַ גַּעַוּוֹסְט ווּעַגְן פֿעַסְעַלְעַן מִיט בְּנִיאָמְקָעַן, ווּיְלָי מִישְׁעַגְאָלָעָ מִיט שְׁנִיְּפַעַשְׁקָ זַעַנְעָן תְּמִיד גַּעֲוָעָן ווי אַ שְׁטוּב מִיט אַקְאָמָעָ. אַיז בְּנִיאָמְקָעַ גַּעַוְוָסָן אוֹפַט דִּי זַעַק ווַיַּזְכֵּר אַזְוֵי גַּעַגְעַקְאָרְטְּשָׁע-טָעַר אָזָן יַעַדְעַר פֿאַרְבִּיגְעַפְּאַרְעַנְעַר בְּוֹית האט אַים צָוְגַּעַשְׁאָקָלְט מִיט דָּעַם בְּאַגְּלָעַטְעַרְטָן, זַוְמְרַדְיקָן קָאָפְּ:

— בְּנִיאָמְקָעַ, דִּיְין גּוֹלְ אַיז פֿילְאָסְאָפְּיַע...

צִירַע-לְאָה אַיז אַיז אַ מַּאְרָק-טָאָג אַרְוִיס פֿרִיעָר פָּוֹן שְׁטוּב, פְּדִי אַיְנְגַּוְהָאַנְדָּלָעָן מַעְיוֹאָת, האט זִי גַּעַטְרָאָפְּן שְׁטִין בִּים טִיר בְּנִיאָמְקָעַס פֿרַעַס-אַיזָּוֹ. צָוָם הַעֲנַטְלָ אַיז גַּעֲוָעָן צָוְגַּעַבְּוֹנְדּוֹ מִיט אַ רְוִיטָן פְּאַדְעָם אַ בְּרוּוֹ. זַיִד האט אַיְנְגַּעַטְרָאָגָן דָּעַם אוֹצֵר אַיז שְׁטוּב אַרְיָין, אַפְּגַעַרְסָן דָּעַם בְּרוּוֹ אָזָן גַּעַנוּמָעָן אַים לִיְעַנְעָן. מִיט דָּעַר הַילְּפָן אָזָר בְּלַעַבְעָן שְׁפָאָקָוּלָן זַיִד דּוֹרְכְגַעְקָרָאָכָן פְּאַלְגְּנְדִּיקָעָ שְׁוֹרוֹת:

חשובע צירע-לאה,

אווי ווי איר גוי אוועק פון שניפעשים, לאו איר איזר איבער אין
אנדענונג מײַן פרעס-אייזן. פֿעַסְעַלְעַ שְׁפִילְט טַקְעַ טַעַטְעַר בֵּי אַיְר
נִיט-הִיגְזִין בְּוּהַיִן, אַבְּעַר אַיְר וּוֹאַלְט אַיְר וּוֹעַלְטַן שְׁטַאַרְקָעַר פֿאָרְבַּ-
רִיעַטְרַעַט. מִינְיָן פֿילְאַזְאַפְּיַישָׂר גַּאנְג (סְטַאַיְצִיזָם) זָאָגַט מִיר אָונְטַעַר
אַיְר זָאַל אַיְר וּוֹינְטַשְׁן אַל דַּאס גּוֹטַס אָוּן אַיְר אַיְר, כַּאֲטַש אַיְר הַאַט
צַעַרְעַטְדַּעַט דַּעַם שִׁידּוֹר.
אוֹן וּוֹעַגְזַּן דַּעַר עַצָּה, וּוֹאָס כְּהַאָבָג גַּעֲגַבְן פֿעַסְעַלְעַן פֿאָר דַּעַר
חוֹתְמָה — הַאַלְט אַיְר זִיר בֵּי מִינְיַיקָּע.

זִיט גַּעַזְוֹנַט, אַיְיר שְׁכַּן בֵּי הַיְנִינָּה

בְּנִימִין (בְּנִיאַמְקָע)

צִירַע-לְאַחַן הַאַט אַבְּרִי גַּעַטְאַן בַּיַּם הָאָרֶץ. וּוּ נִיט אַיְן בְּנִיאַמְקָע
גַּעַוּעַן בֵּי אַיְר וּוּ אַן אַיְגַּן קִינְד. אַזְוֵי פֿילְיָאַרְפַּ אַוִּיפָּ אַיְן הָוּוּפָ.
אוֹן וּוּ אַיְזַעְגַּעַן פֿאָר פֿעַסְעַלְעַן? אַיְזַעְגַּט אַיְם? וּוֹאָס אַיְזַעְגַּט
אַיְם אַרְיַין אַיְן זִין צַעַרְדּוֹמְשַׁקְעַטְן קָאָפָ?
אַנְשְׁטַאַט צַו גַּיְזַע אַוִּיפַּן מַארְקָע, אַיְזַעְגַּעַן גַּעַלְאַפְּן צַו
בְּנִיאַמְקָעַן. אַפְּאַרְסַעְפַּטְעַ הַאַט זַי אַן עַפְּן גַּעַטְאַן זִין טִיר. דַי
שְׁטוּב אַיְזַעְגַּעַן לִיְדִיק. דַעַר רִימְעַן פּוֹן דַעַר נִימְאַשְׁין אַיְזַעְגַּט
גַּעַהְאַגְּגַעַן אַוִּיפָּ אַהֲלַבָּע רַאְד. דַאס קַעְפַּל הַאַט גַּעַפְּפַלְט. זַי אַיְזַעְגַּט
אַרְיַין צַו דַי שְׁכַּנִּים קַעְגַּנְיַאבָּר. קִיְּנַעַר הַאַט גַּאֲרַנִּישַׁט גַּעַוּוֹסְט.
אוֹוּקָע דַוְרָךְ נַאֲכַט אַיְזַעְגַּט אַוִּיסְעַר אַרְיַין.
צִירַע-לְאַהֲהַאַט זִיר אַוִּוּקְגַּעַזְעַצְט אַוִּיפַּן בַּעַנְקָל נַעַבְנַן דַעַר גַּעַ-
קַעְפְּטַעַר נִיְ-מַאַשְׁין אוֹן זִיר פּוֹנְאַנְדְּעַרְגַּוְוַיִּינְט. אַגְּוּרִין וּוֹאָס פֿאָסְט
פֿאָר אַיְונְגַּעַר אַלְמָנָה, עַרְשַׁת גַּעַקְוּמָעַן פּוֹן בֵּית הַקְּבָרוֹת.

צַוְוֵי מַעֲנְטַשְׁן אַיְן זַוְלְנַעַר האַבְּן טַקְעַ נִיט גַּעַוְיִינְט נַאֲר בְּנִיאַמְקָעַן,
אַבְּעַר גַּעַבְעַנְקָט האַבְּן זַי גַּאֲרַשְׁטַאַרְקָעַר. דַאס זַעַנְעַן גַּעַוּעַן חַיְקָל
לוֹנְסְקִי דַעַר בִּיבְּלַיְאַטְעַקָּאַר אוֹן אַנְטַאַגְּנוֹוּ דַי זַנְאַכְּבָּרְקָעַ. חַיְקָלְלַעַן
הַאַט גַּעַפְּפַלְט בְּנִיאַמְקָעַ מִיטַּזְיַינְעַ פֿרְאָגָן, וּוֹאָס האַבְּן עַדְוָת גַּעַזְאָגַט

א. קָאָרְפִּינָּאוּוֹיִיטֵשׁ

אויף א טיפן באנעםען די גראונט-געזעטען פון פילאַסְטֶּפְּיעַ און אנטא-
נאָ�וע די זנאָכְרָקָע איז געלביבּן אָן אַ סְטָאַצְיָע פָּאָר דֻּעָם זָוּן. וּוּ
אַיז יַעֲנוּם אָזְוִי גּוֹט גּעוֹעָן וּוּ בַּיִּנְאָמְקָעָן? חֲדַשִּׁים נָאָר בַּנְּיָאָמְקָעָ
פָּאָרְשְׁוִינְדָּן אַיז עָרְגָּעָקְמָעָן אַלְעָ וּוּיְלָעָ קָלָאָפָּן אַין דָּעָר פָּאָרְמָאָכְטָעָר
טִירָה, בִּיוּ דָּעָר סְטְרוֹזָשָׁ פָּוּן הוֹיָף הָאָט אִים אַנְגָּעָטְרָאָשָׁעָט אָוּן
אַרְוִיסְגָּעָטְרִיבָּן. אַנְטָאָנָאָוּה הָאָט דָּעְרָצְיִילָט אַין גָּאָס, אָז בַּנְּיָאָמְקָעָ
הָאָט אַנְגָּעָטָאָן דֻּעָם בָּאַלְוָאָן אַירָּוּן אַ גּוֹטָן בִּישָׁוּף. עָרְ הָאָט אַוְיְגָעָ-
הָעָרָט גָּאוּעָרָן, עָסָט וּוּי אַ מְעַנְתָּשׁ, מְאַכְּטָנִית קִיּוֹן הָוּעָוִית. גָּאנְצָע
טָעַג זִיצָט עָרְ אַ פָּאָרְטָאָכְטָעָר בִּיוּ דָּעָר וּוּיְלָעָ, אוּפָּן קִירְבָּעָסְקָאָפָּ אַ
פָּאָפִירָעָנָעָם הָוּט, אָוּן בָּאָפָּט פִּישָׁ מִיטָּ אַ וּוּנְדָעָ אָז אַ הָאָטְשִׁיק. אַ
פָּאָלְנָעָר פִּילְאָסָאָף.

אָזְוִי אַיז בַּנְּיָאָמְקָעָ אַוּוּקָ פָּוּן שְׁנִיפָּעָשָׁק אָוּן סְיָהָאָט קִיּוֹן סְרָ נִיט
גַּעֲפָעַלְטָ מְעַן זָאָל אַנְגָּאָנָעָן פָּאָרְגָּעָסָן וּוּגָּעָן אִים. מְאַכְּטָ זָוּה, אַבְּעָר
אַ מְעַשָּׂה, עָסָט קְוָמָעָן קִיּוֹן וּוּלְנָעָר צְוּוִי וּוּלְנָעָר יִדְּן פָּוּן מְעַבְּרָ-לִים
אוּן דָּעְרָצְיִילָן, אָז אַין אַ וּוּיְטָעָר שְׁטָאָטָט, אוּפָּן רָאָגָ קָאָנָאָדָעָ, הָאָבָּן
זָיִי גַּעֲטָרָאָפָּן גָּאָר אַ וּוּבְּטִיקָן יִדְּן, אַ פָּרָאָפָּעָסָאָר אַין דָּאָרְטִיקָן
אוּנְיִוּעָרְסִיטָעָט. וּוּעָן עָרְ הָאָט גַּעֲהָרָט אָז דִּי יִדְּן זָעָנָעָן פָּוּן וּוּלְנָעָר,
אָז עָרְ גּעוֹאָרָן אַ לְעַבְּדִיקָעָר. עָרְ הָאָט זָיִי אַיְנָגָעָלָאָדוּן צּוּ וּרְ אָהִים,
אַ פָּאָלָאָז, וּוּאָס מְעַן זָעָט עָסָ נִיטָּ. אַ גָּאנְצָע נְאַכְּטָ הָאָט מְעַן נָאָר
גַּעֲרָדָט וּוּגָּעָן וּוּלְנָעָר. יַעֲנָעָר הָאָט גַּעֲפָרָעָגָט אָוּן זָיִי גַּעֲנָטָפָרָט.
אָז סָאָלָאָן בִּיוּ אַט דֻּעָם פָּרָאָפָּעָסָאָר הָאָבָּן זָיִי גּעוֹעָן שְׁטִין אַוְיָף אַ
פָּעָדָעָסְטָאָל אַ קָּעָפָּל פָּוּן אַ נְיִ-מְאָשִׁין, וּוּיִ עָפָּעָס אַ טִּיעָרָעָ, קָרִישָׁ-
טָלָעָנָעָ וּזְאוּעָ.

— ?

בִּיוּ הַיְינָט צּוּ טָאָגָ וּוּיִיסָּ מְעַן נִיטָּ אַוְיָף שְׁנִיפָּעָשָׁק וּוּאָס צּוּ
טְרָאָכְטָן וּוּגָּעָן דֻּעָם.
אַיִּין צִירָעָ-לָאָה אַיז זְיבָעָר, אָז דָאָס אַיז עָר — בַּנְּיָאָמְקָעָ.

**די ווונדערלעבע טעאָרייע
פונעם שושטער פרענץיך**

די ווונדערלעבע טעהרייע פונעם שוסטער פרענץיך

דער שוסטער פרענץיך פלעגט שלאָפַן איז די קלִיידער. אָפְּגָע-
אָרְבָּעֶת אַטְּגָג, הָאָט עַר זִיךְ גַּוּהַג גַּוּוֹעַן, גַּלְּיִיר פָּוּן וּאֲרְשָׁטָאָט, זִיךְ
אַרְיִינְלִיְּגָן אֵין בָּעֵט אָוֹן נִיט אַרְאָפְּנָעָמָעָן דָּאָס הִיטָּל פָּוּן קָאָפּ. אָפְּיַלוּ
דָּעַם הָאָמָעָר הָאָט עַר מִיטְגַּעַנוֹמוֹעַן, פָּאָרְרוֹקָט אִים אָוּנְטָעָרָן קִישָׁן.
פָּרְעָנְצִיךְ הָאָט גַּעַהְאַלְתָּן, אֵוֹ נִיט פְּדָאַי וּיךְ אָוִיסְצָוְתָּאָן. מַעַן קוּטָ
זִיךְ קְוִים אַרְוּם — דָּאָרָף מַעַן וּוִידָּעָר גַּיְינְ שְׁלָאָפּוּן. בְּפָרְטָן נָאָר, אֵוֹ
סְּאִיאָן נִיטָּאָ פָּאָר וּוּמַעַן זִיךְ אָוִיסְצָוְתָּאָן, אֵין גַּלְּיִכְעָר צָו שְׁלָאָפּוּן אֵין
די קלִיידער.

פָּרְעָנְצִיךְ אֵין גַּוּוֹעַן אֵין עַלְנְטָעָר.

אָבָּעֶר אֵין גַּאֲנָעָן עַלְנְטָן קָאָן אֵין מַעַנְטָשָׁ נִיט זִיין. עַר מַזְזָן זִיךְ
אַנְכָּאָפּוּן אֵין עַפְּעָס, אָפְּיַלוּ אֵין אַפְּלִיג. פָּרְעָנְצִיךְ הָאָט זִיךְ אַנְגְּעַכְאָפּוּ
אֵין חַיוֹת. נִיט אַזְוִי צּוּלִיב פָּאָרְטִירִיבָּן דָּעַם עַלְנְטָן, וּוי צָו בָּאַשְׁטָעָטִיקָן
אַוְיִסְנְשָׁאַפְּטָלְעָבָּעָ טְעָאָרִיעָ, מִיט וּוּלְכָעָר עַר הָאָט גַּעַוְאַלְתָּ פְּרִיטְשָׁ-
מַעַלְיָעָן דִּי וּוּלְט. הָאָט עַר אַינְעָם הַיְּפִילְהַיְּנְטָעָר זִיין שְׁטוּבָן, אוּרִיךְ
קְלִיְּזָן-סְּטָעָפְּן-גָּאָט, אֵין שְׁכָנוֹת מִיט צְעִירְלִיעָס אַכְּסָנִיא, פָּאָרְלִיגָּט אַ
זְאַלְאָגִישָׁן גַּאֲרָטָן. עַר הָאָט אַפְּגָעְרִינִיקָט דָּאָס הַיְּפִילְפָּוּן קְרָאָפְּעוּוּ,
אוּסְגָּעָפְּרָאָוּעָט שְׁטִיגָּן אָוֹן דָּאָרְט גַּעַהְאַדְעָוּעָט כָּל-מִינִי בְּרוֹאִים,
פָּאָרְזְּוּעָנִישָׁן. מַעַן הָאָט קְיֻם גַּעַוּזָסְטָ פָּוּן וּוּאֲנָעָן עַר הָאָט זִיךְ דִּאָבָּוּעָט,
וּוַיְלָעָ אֵין וּוַיְלָעָ הָאָט אַמִּינְדָּסְט שְׁפָעָרְלָ גַּעַטְרִילְעָרטָ וּוי אַקְּנָאָרִיךְ
אוֹן יַעֲדָע קָאָצְחָאָט גַּעַבְּרוֹלְאִיעָט, גַּוּוֹעַן אַשְׁיְנִיקִיטָּ פָּאָר זִיךְ.
מַעַן הָאָט גַּעַרְעָדָט, אֵוֹ פָּרְעָנְצִיךְ חַיוֹת זְעַנְעָן פָּוּן נִיט-הַיִּ, פָּוּן גַּאֲרָ וּוּיְטָעָ
לְעַגְדָּעָר. דָּעַר לְעַרְעָר גִּילִּיגִיטָּשָׁ פָּוּן דָּעַר רַעַאלְ-גִּימְנָזִיָּעָ אֵין אַמְּאָלָ
אַרְיִין אֵין פָּרְעָנְצִיךְסָ פְּרִיוֹאָטָן זְוּעָרְנִיעָץ, הָאָט עַר גַּעַהְוִיבָּן מִיט
די אַקְּסָלָעָן, בָּאוּוֹנְדָּעָרָט דָּאָס עַקְזָאָטִישָׁ אַיְגָנָס וּוּאָס דָּעַר שָׁוּסְטָרָ
הָאָט אַנְגָּזָאָמְלָט.

אַ גּוֹטָעָ שְׁהָאֵין דָּעַר לְעַרְעָר גִּילִּיגִיטָּשָׁ גַּעַזְעָסָן אֵין די שְׁקָאָר-

פעטן און פרענץיק האט, נא-פאטשעקאניע, געליגט ניע אפצעאַסן מיט רובעיקעס אויף דעם לערעס קמאָשׂן. דערביי האָבוּן זיי געש-מעסט וועגן זאָלאָגִישׁ פֿרְאַבְּלָעָמָן, וואָס דיַס אַיז געווען פֿרְעָן-צִיקְס שְׁוֹאָכְקִיְתֶּן. ער האָט צוֹאָמָעָן מִיט דיַי נְעַגְלָעָר גַּעֲוָאָרְפָּן פֿוֹן מַוְיל אָפְגָעִירִיסְעָן שְׁטִיקְלָעָר טְעָאָרִיעָן פֿוֹן אַיְינָעָם אַפְרָאָפָעָסָאָר מִיטּוּשָׂוִיןָן, וואָס האָט אַיז רַאַטְן-פֿאָרָבָאָנדּ מַשְׂדֵר גַּעֲוָעָן קָאָרְטָאָפָּל מִיטּ באַטְשָׂוִיןָן, עַפְלָ מִיטּ קָאָרְשָׂן, אָזְן מַעַן האָפָט אַזְיִזְוָגִים וּוּעָלָן גַּעֲבָוִוָּן לְיִטְשִׁישׁ קִינְדָּעָר. אָזְיִי האָט פֿרְעָנְצִיךְ גַּעֲלִיעָנְטִין אַיז „אָוּוֹנְטִ-קּוּרְיְעָר“. וּוּפְלָ דָעָר לְעַרְעָר גִּילִּיגִישׁ האָט גַּעֲוָאָלָט גַּעֲבָן צָו פֿאָרָשְׁ-שִׁין דָעָם שְׁוֹסְטָעָר, אֹז בְּאַטְאָנִיק אַיז נִיטּ קִיןְזִין זאָלאָגְיִיעָן, האָט עַס נִיטּ גַּעֲהָאָלְפָן. פֿרְעָנְצִיךְ האָט גַּעֲטָעָנָה אֹז ער וּוּעָט פֿוֹן זִינְעָן חִוְתָּמָאָכָן מַעֲנָטָשָׂן. סְדָאָרְפָּן נַעֲמָעָן צִיפְטָן, אַסְרָ צִיפְטָן. ער וּוּעָט זַיִן אַיְבָּעָרָה אַדְעָוָעָן אֹז פֿוֹן שְׁוֹאָרָץ וּוּעָט וּוּרָן וּוּיטָס.

דָעַרְוּוּיְלָעָר האָט אַיז פֿרְעָנְצִיךְ הַיְיָלָג גַּעֲוִוִּילָטּ מִיטּ פֿאָרָשִׂיְדָעָנָעָן באַשְׁעַפְעַנְיִישׁן, פֿאָרְדוּלְטָעָר חִוְתָּמָה מִיטּ שְׁפִיצְיִקָּעָנָה נְזָעָר אֹז הַאָרְטָעָן וּוּידְלָעָן, וּוּ קוּקוּרוּזָעָן. אוּיר אַס פֿאָרָעָמָות אַיז רִיבְסִיקָּעָן קָאָלְרִיןָן הַאָבָּוּן זִיר דָאָרְטָא אַרְוּמְגַעְדָּרִיָּה. גַּרְיִיסְטָן אַיְינָסּ פֿוֹן אַנְדָרָעָן בְּיִנְטָלְעָר פֿעַדְעָרָן, זִיר גַּעַצְוָפְטָמִיטּ דִי בְּלָאָנְקָעָן שְׁנָאָבָלָעָן בֵּין בְּלוּטָן. אַגְּנָעָן טָאָג אַיז אַיז הַיְיָלָג גַּעֲוָעָן אַגְּפְּלִידָעָר, אַחֲזָוָכָתָן קָרְבָּנוֹתָן. צִישָׂעָן. דִי פֿאָרְזָעָנִישׁן האָבָּוּן גַּעַשְׁאָלָט מִיטּ פֿאָדָעָשָׂוּסָעָן. דָעָר שְׁוֹמֶר פֿוֹן זאָלאָגִישׁן גַּאֲרָטָן אוּפְּגָן רָאָג זְאוּוָאָלְנָעָן-גַּאֲסָס האָט אַגְּגָעָן-טְרָאָגָן פֿרְעָנְצִיךְן וּוּ נְאָר אַפְּאָרְזָעָנִישׁן. דָעַרְפָּאָר אַיז יְעַנְעָר גַּעַגְּאָנָה גַּעַן אַקְיִילְעָדְרִיךְ יָאָר אַיז גַּאֲנָעָעָשָׂר. ער אֹז זִין מַשְׁפָּחָה. דָעָר גַּאֲרָטָן אַיז וּוּילָנָעָן אַיז גַּעֲוָעָן זִיְּעָר אַבְּיִדְנָעָר. קִיןְזִין גַּרְוִיסָּעָן זִיבָּן זַאָכָן האָט מַעַן דָאָרְטָן נִיטּ גַּעַזְעָן. דִי הוּוּפְטָעָקָס פֿאָנָאָטָן זִינְעָן באַשְׁ-טָאָנָעָן פֿוֹן אַז אוּסְגָּעָקָר אַבָּעָנָעָם וּוּאָלָףּ מִיטּ אַז אַרְעָמָאָנְסָקָעָר צָוָה, אַס פֿאָרָ וּוּידָרָעָס אֹז אַהֲנָקָדִין פֿעַלְקָאָן. וואָס אֹז אַמְתָה האָט דִי שְׁטָאָט גַּעַטְרָאָכָט אוּפְּפָצְוּבָוּיָן אַרְיכְּנִיקָּן זאָלאָגִישׁן גַּאֲרָטָן אוּיפְּקָאָסָל, אַיז אַוְאָלָדָהָרָט בֵּין דָעָר וּוּלְיָעָ. אַבְּעָר דָעַרְוּיְלָעָר, אַיז עַס גַּעֲוָעָן אַשְׁיָּפָן אַז רַוְּדָעָר. דָעָר שְׁוֹמֶר האָט גַּעַשְׁאָלְטָעָוָעָט,

געטאנן וואָס ער האָט געווֹאַלַּט. טַאֲמָעָר הָאָט ווּעָר פּוֹן דִּי פְּרִיצִים אַרְוָם ווַיְלָנָע גַּעֲבָרָאַכְּט אַמְתָּנָה פָּאָרְזָן גַּאֲרָטוֹן, אֵין דָאָס גַּעֲגָנָגָעָן צַוְּ פְּרֻעָנָצִיקְן. דָּעָר גּוֹי, דָּעָר אַפְּיַעַקְוֹן, הָאָט גַּעֲהָאָט אַגּוֹטָן תִּירּוֹז:

געפְּגַרְטָן. אַזְוֵי הָאָט פְּרֻעָנָצִיק אַגְּגָה אַדְעוֹוּעַט אָן אַיְגָעָנָע פָּאָרָאַפְּיַע בָּאַשְׁעָפְּעָנָנִישָׂן אַוְפָּן בֵּין-וּוּנְדָרָעָר. אַ טְּרָאָגְדִּיקָע הָאָט דָּאָרָט נִיט גַּעֲטָאָרְט אַרְיִינְקוֹן.

צַו וואָס הָאָט פְּרֻעָנָצִיק באַדְאָרְפְּט הַאֲבָן דָּאָס גַּעֲנָע גַּעֲשָׁעֶפְּט?

צַו וואָס הָאָט ער גַּעֲוֹאַלַּט זִיר דָּעָרְשָׁלָגָן? ער הָאָט גַּעֲוֹאַלַּט דָּעָר-וּבְּיַיְן ווַיְלָנָע, אָז מַעַן קָאָן אַוִּיפְּ אַזְוֵא אַוְפָּן שָׁעָנָעָר מַאֲכָן דִּי וּוּלְט, גָּאָט אַלְיַיְן זַאְל אַוִּיפְּרִיאִיסְן דִּי אַיְגָן. פְּרֻעָנָצִיק הָאָט גַּעֲשָׁנָהָט, אָז דָּעָר באַשְׁעָפְּרָעָר וּוּקָלָט גַּעֲקָנוֹנָט, וּוּנָע ער זִיר מַעַר אַפְּגָעָבָן, אַרְיוֹסְטָלָאָזָן חַיּוֹת-לִיאָלְקָעָס. אַפְּילָו אִים אַלְיַיְן, פְּרֻעָנָצִיקְן, הָאָט ער אַוִּיר גַּעֲמָעָט אַוִּיסְקָעָטָן אַ בִּיסְל פְּלִיסִּיקָה, נִיט מִיט אַיְין אַיְגָן נַעֲנָטָעָר צָוָם אַוִּיר וּוּי צַוְּ דָּעָר נָאָז. צָוְלִיב דָּעָם פְּעָלָהָר, אַחְזָעָן אַגְּדָרָעָר, אַיְן דָּאָר פָּאָנָקָע, דִּי פְּלָה זַיְנָעָ, אַוּוּק אַיְן מִיטָּן דָּעָר נַאֲכָט.

מִיט אַ מִּילִּיטָּעָרִישָׂן שְׁנַיְידָרָר קִין אַפְּרִיקָע.

וּוְלָנָע גַּעֲדָעָנָקָט וּוּי פְּרֻעָנָצִיק הָאָט זִיר פּוֹן דָּעָמָלָט אַיְבָעָר-גַּעֲבִיטָן. ער הָאָט אַוִּיפְּגַעַה עָרָט קַוְּמָעָן אַוִּיפְּ דִּי פָּאַרְזָאַמְלָוְגָעָן פּוֹן צָעָר, אַוִּיפְּגַעַה עָרָט נַעֲמָעָן אַ בִּיסְל בְּרָאָנָפְּן אַיְן אַיְצָעָק דָּעָם גַּעֲלָנָס קַנְיָפָע. ער הָאָט אַוִּיר אַגְּגָהוִיָּבָן שְׁלָאָפְּן אַיְן דִּי קְלִיְּדָעָר. דָּעָם גַּעֲנָעָן סִמְּן הָאָט פְּרֻעָנָצִיק גַּעֲהָאָט אַרְיִינְגָּעָלָאָזָט אַיְן זַיְן זַוְּעָרִינָעָא. ער אַיְן גַּעֲגָנָגָעָן אַיְבָעָר דִּי יַאֲטָקָעָס, אַיְן שְׁחִיתָה-שְׁטִיבָל, מִיט אַזְּקָא אַיְן אַוִּיפְּגַעַנוּמָעָן בִּינָעָר, פָּלָ-מִינִּי אַגְּגָהוּוּיָּד אַוְן אַפְּפָאַלְעָכָא. אַוִּיר פְּרָאָבָעָס בַּעֲקָעָרִיתִי הָאָט ער נִיט דָּוְרָכְגָּעָלָאָזָט. פּוֹן קָאָרָגָן פְּוּטָעָר הַאֲבָן זַיְנָעָ חַיּוֹת אַגְּגָהוִיָּבָן גַּרְיוֹשָׁעָן אַלְטָ בְּרוֹוִיט, אַפְּילָו נִיט בְּרָא-קְרִיט סְוָכָאָרָעָס. יַעֲדָן ווּנְטָקָ אַיְן דָּעָר פְּרִי הָאָט פְּרֻעָנָצִיק גַּעֲפָ�וּנָעָן אַגְּגָעָוֹאַרְפָּן לְעַבְּן זַיְן הַיְּפָל אַ קוֹפָעָ רַעֲשְׁתָּלָעָר פּוֹן אַלְעָ טַשְׁאַלְנָטָן אַוִּיפְּ קְלִיְּן-סְטָעָפְּן-גָּאָס. מַעַן הָאָט גַּעֲוֹוָסָט אָז ער דָּאָרָף דָּאָס פָּאָר זַיְנָע בָּאַשְׁעָפְּעָנִישָׂן, אַ צָּעָר-בְּעָל-חַיִּים אַוִּיפְּ זַיִּ. שְׁכָנִים זַעֲנָעָן אַמְּלָ גַּעֲקָוּמָעָן צַוְּ אִים, גַּעֲבָעָטָן אַיְן גּוֹטָן מוֹטָ ער זַאְל פּוֹנָאַנְדָרָעָר-לְאַזְּן זַיְן אַוְצָרָ, אַבָּעָר פְּרֻעָנָצִיק הָאָט נִיט גַּעֲוֹאַלַּט הַעֲרָן דָּעָרְפָּן.

א. קארפיניאו זויטש

ער האט זי גאר גענו מען דערקלען באריכות דעת זינען פון זיין זאלאגיע. ער מוז זיך דערשלאלגן צו עפעס שענערס. מיט געדולד וועט ער אייבערמאכן די נאטור. אט האט ער געליענט אין דער ציטונג וועגן איינעם...

פרענץיק האט גערעדט און אלע ארום האבן געשאקלט מיטן קאפ, ביז מען אייז זיך שטיל פונאנדרערגעגןגען, ווי נאכן מברק-חולה זיין א שווער-קראנקן.

פון אלע זינען זאלאגישע עקספערירמענטן אין דערויעלע פרענץיקן געראטען איינער: ער האט געהאט אין הייל א הונט, א קודלאטן, און א ראסע. האט פרענץיק זיך איינגעשטפעט, און ער מוז אים אויסלערנען זיך אויפפרין ווי א מענטש. האט ער אים איזוי לאנג געמארטע, פארסטראעת, ביז יונער האט אויפוגעהערט שמעקן צו א טלאפ, דזיבין א פיסל. ווען סאייז אים אנגעקומען זיין באדערפערני, האט זיך דער הונט אונגעשפארט מיט די פאדרערשטע לאפעס אין דער וואנט פון צערילעס אקסניה און משתיין געווען ווי א מאנטוביל. גאנץ קליעין-טטעפֿן-גאָס האט זיך ניט געקאנט אַפּוֹוָן-דעָן ווי פרענץיקס הונט גייט אויף לופט. פון דעםאלט און האט מען פרענץיקן צו رو געלאָזט. זאל ער טאו וואס ער וויל.

דער לערער גיליגיטש אין אַמְּלָאָל אַרְבִּין צום שוטער מיט דער טאכטערס איינץיק פֿאָר טוּפְּל, האט ער ווידער צו אים גערעדט:

— פרענץיק, אַבעְלְ-חֵי אַיְזַ נִיט קִיּוֹן פֿרוּכֶת. אַיר קָאנְטַ נִיט אַנוּעַנְדַּן מִיטְשׁוֹרִינְסַ מַעֲטָאָדוֹן אַיְזַ זַאלָגִיעַ. אַחוֹזַ דעת אַיְזַ יַעֲנֵר אַבלָּפְּעָר. פון זינען עקספערירמענטן וועט זיך אויסלָאָזַן אַטְיַר. פרענץיק בראָזָעַט די הילעַרְנָעַ שְׂטִיפְּטָעַלְעָר אַיְזַ די הַוִּיכָּעַ מִיְּדְלָשַׁע אַפְּצָעַסְן אַיְזַ בּוֹרְטָשְׁעַט דַּעֲרָבִּי:

— אַירְסַ זַעַן וּוָסַ אַירְ וּוָעַלְ מַאָכַן פון זַיִ. בְּהָאָבָּ זַיִ שְׂוִין צְוְגָעָוְוִינְט צו שְׂטוּבִּיקַ עַסְן. דַּעַר צְוּוִיטָעַר דַּוְרַ וּוָעַט קְרִיגַן דַּעֲרָפְּזַן אַיְזַ אַנדָּעַר קָאָלִיר, וּוַיְכַבְּרָעַ פְּעָלוֹן.
דַּעַר לעַרְעַר גִּילִּגִּיטַשְׁ האַט שְׂוִין מַעַרְ נִיט גַּעֲקָאנְט אוֹיסְהָאַלְטַן אַיְזַ זיך צְעַדְרִיעַן:

— ס'זענען פאראן געועצן!

פרענץיך וורט גארנט נתפעל פון די געשריין:

— וועלכע געועצן?

— נאטור-געועצן!

דעך שוסטער טוט זיטיך אָ הייב דאס אויג ווּס איז גענטער
זום אויער און פריטשמעלייט דעם לערער מיט דער שאלה:
— מען קאָן זי גאָר ניט רײַן פון אָרט, די נאטור?

אוֹן מען קאָן ניט רײַן פון אָרט די נאטור האָט אִם אוּיפ
געזאָגט, אוּיפ זיין אָוףֿן, דער בעזנאג, ווּס האָט געהאנדلت מיט
פוייגלען אָן גאלדענע פישלער. זיין קראָם האָט ער געהאט אוּיפ
הקדש-גאָס. פרענץיך האָט זיך נהוג געווען אלע פריטיך, אוּיפ
צורייך-וועגס פון טישקעוויטשעס שויזצְבָּאָדָּה, ארײַנְזָוּגְיָין זום בעזנאג
זוּ שמועסן אֲ בֵּיסְל מְבוֹחַ זָאָלָאָגְיַע.

דעך בעזנאג אִין אַרְמוֹגָעָפָּאָרְן אִיבָּעֶר זִין גַּעַשְׁפֶּט אִין אֲ וּ-
גַּעַלְעַ אָוּיפ צֻוּוִי נִיקְלָנָעַ רַעֲדָעֶר. די פִּיס זַעַנְעַן גַּעַוְעַן בֵּי אִים אַפְּגַּשְׁ-
נִיטַּן בֵּיָן סָאמָע בּוּירַך. ער האָט זיך גַּעַשְׁמַט צַו וּבֵיָן צֻוְיָשַׁן מַעֲנְטָשָׁן.
בֵּיָן פרענץיך האָט אִם אַרְוִיפְּגַּעַזְעַט אָוּיפֿ אֲ שְׂטִיקַךְ בְּרַאֲמְלָעְדָּר
אוֹן אַרְמוֹגָעָצִיכְנָט מִיט אַקְרִידְלָד דַּעַם בעזנאגס אַוּמְקָרִיטַיַּן. דַּעֲרָנָאָר
הָאָט ער גַּעַנוֹמָעַן אֲ לִיְּוֹנָטָן הַעֲמָדָה, אַוְנְטְּרָגְּעָנָנִיט דַּעַם אַוְיסְגָּעָשָׁנִי-
טַעַנְעַם לְעַדְרָנָעַם דַּעַךְ אָוֹן דַּעַר בעזנאג האָט גַּעַהָאָט אֲ בָּגְדָּאָוּיפֿ
טרָאָגָן אָוֹן טָרָאָגָן. אוּיר פָּאָרְן אוּיג אִין ניט גַּעַוְעַן אָזְוִי פְּרִיקְרָע
דַּעַם בעזנאגס מְרָאָה, נָאָר דַּעַם וּיְיָ פרענץיך האָט גַּעַהָאָט אִם פָּאָרְפָּאָקְט
אִין אֲמִין לִיְּוֹנָטָעַם שְׁקָאָרְמִיךְ, אַוְנְטְּרָגְּעָנָנִיט מִיט לְעַדְרָר. אָזְוִי
זַעַנְעַן זַיְיָ גַּעַוְזָאָרְן גַּוְטָעַ פְּרִינְדָּה.

די גַּאנְעַע קְרָאָם בֵּים בעזנאג אִין גַּעַוְוַע פּוֹל מִיט פּוֹיְגָלְעַן אִין
שְׁטִיגָּן אָוֹן פִּישְׁלָעַר אִין סְלוּיעַס. אִין פַּעַנְצָעָטָר אִין גַּעַשְׁטָאָגָעָן אֲ
גְּרוֹיסְעָר אַקוֹּאָרִים. דַּאָּרְטָהָבָן די פִּישְׁ גַּעַהָאָט בְּעֵסָעָה, גַּעַקָּאנְט
אוּיסְצִיעַן אֲ פְּלוֹסְפָּעָדָר. פְּלָעַגְנָעַטָּה קִינְדָּעָר שְׁטִיְיָן אִין גַּאָס גַּאנְצָעַ
טָעַג אָוֹן קוֹקָן מִיט צְוֹגָעַפְּלָעַטְשָׁטָעַ נְזָלָעַר צַו דַּעַר שְׁוִיבַּאָוּיפֿ אלְעַ

א. קארפינאוועיטש

שמד-שטייך פון די קאליריקע פיש, ווי זייאגן איינע די אנדערע,
אָרוּיף אָוָן אַרְאָפּ, בָּאַדְעֹוָעָן אַרְוָם אִין וּוָאַסְעָרָ.
פריטיך נאָר מיטאג. קִיּוֹן קְוָמָעָן נִיט. אַפְּילּוֹ די פּוֹגֶלְעָן
אוֹן די שְׁטִיבָן גְּרִיטָן זִיר צָו שְׁבָת, פּוֹצָן די פּעַדְעָרָן, טְרִיטִיסְלָעָן זִיר
אָפּ פּוֹן שְׁטוּבּ. אִין אוֹזָא צְבִיט זִיצָן בִּידָעָ פרִינְדָר, אַיְינָעָרָ אִיז זִין
רְעַדְעַרְשְׁטוֹלָ, דָּעָרָ צְוִוִּיטָעָרָ אוֹיפּ אַקְיכְּבָעָנְקָלָ, אָוָן דָּעָרָ בְּעַזְנָאָגָ
רְעַדְטָ אַרְיָין אִין פֿרְעַנְצִיקָן :

— דָּעָרָ לְעַרְעָרָ גִּילְגִּיטָש אֵין גַּעֲרָעָכֶט. אַ גַּעַזְוָנָט אַוִּיפּ זִין
קָאָפּ. אַטְהָאָט עָרָ מִירָ אַנוֹסְטָן דָּעַרְצִילָט, אֹזְ שְׁיזִיקָעָס זַעַנְעָן
פְּאָרָאָן צְוִיִּי סָאָרְטָן — עָרְשִׁיָּה מִירָ דִּי אַוִּיגָן גַּעֲפָנָט. גַּיְיסְטָוּ זִיר
שְׁפָאָרָן מִיטָּ אִים. וּוֹאָס עָרָ זָאָגָט אִיז הִילִּיקָ. אִין זָאָלָאָגָעָ אִיז
נִיטָאָ קִיּוֹן קְוָמָעָן. יְעַדְעָרָ פּוֹגֶלְעָן הָאָט זִין שְׁפָרָוָן. וּוֹאָס דָּאַרְפָּסְטָוּ
מַעַרָ, אַטְ וּוּלְלָ אִירָ דִירָ גַעַבָּן אַמְשָל, וּוֹעַסְטוּ פָאַרְשְׁטִיןָן וּוֹאָס זָאָלָאָ-
גַּעַמְיָינָט. אַקוֹ מִיטָאָ צִיגָ גִיְעָן אַרְוִיסָ פָאָרָ נַאֲכָט אַוִּיפּ דָעָרָ לְאַנְקָעָ.
בִּידָעָ קִיּוֹן דָאָס זָעַלְבִּיקָעָ גְרָאָן. אִין דָאָרָ גּוֹטָה, הָאָ? גִיְעָן זִיר
אֶבְעָרָ צְוִירָקָ אַהֲיָם, לִיְגַטָּהָ דִיְ קָוָ אָזְ אַוִּיפּ וּוֹעַגָּ סְחָרָהָ, נִיטָ אַרְיָיןָ-
צּוּטְרָעָטָן. אָוָן דיְ צִיגָ — דָאָ אַבְּאַבְקָעָ, דָאָרָטָ אַבְּאַבְקָעָ, שְׁיעָ-פּוּעָ.
וּוְיִלְסָאָיוּ זִיר דָעָרָ לְעַרְעָרָ גִּילְגִּיטָש זָאָגָט. יְעַדְעָרָ הָאָט זִין דָרָרָ.

פֿרְעַנְצִיקָ לְאֹזְטָ זִיר נִיטָ אַבְּעַרְצִינָן :

— אָוָן מִיןָהָ הוֹנְגָ ?

— וּוֹעָן מַעַן מַאְרָעָטָ דִירָ מִיטָ אַלְטָעָ טְשָׁאָלָנָטָן וּוּאַלְטָסְטוּ אַוִּיפּ
גַּעַקְרָאָכוּ אַוִּיפּ דִי וּוֹעָנָטָ...

אָזְיָ גִיְעָטָ אַוְוָעָקָ פֿרְעַנְצִיקָ פּוֹן בְּעַזְנָאָגָ אִין סָאָמָעָ שְׁבָתָ אַרְיָיןָ.
אַוִּיפּ הַקְדָשָ-גָאָס זַעַנְעָן אַלְעָ קְרָאָמָעָן גַּעַשְלָאָסָן. דָעָרָ טְוִיעָרָ פּוֹן
יִדְרִישָן שְׁפִיטָאָל אִיז שְׁוִין אַוִּירָ פָאַרְמָאָכָט. אַ דָּרְבָּנָעָ רְעַגְנָדָל בְּאַגְלָלִיט
פֿרְעַנְצִיקָן אַהֲיָם. אִין דָרְוִיסָן אִיז שְׁוִין גּוֹטָ טְוָנָקָל. דָאָ, דָאָרָטָ שְׁימָעָ-
רִירָן שְׁבָתָ-לִיבָטָ דָוָרָךְ דִיְ לְאַדְנְשְׁפָאָלָטָן. אַיְינָגָעָבוֹיגָן, מִיטָ אִז אַוִּיפָגָעָ-
חוּבָעָנָם קָאָלָנָעָרָ, דָאָס בִּינְטָלָ שְׁמוֹעִיקָעָ וּוֹעַשָ אַונְטָעָרָן אָרָעָם,
שְׁפָאנָטָ עָרָ אַיבָעָרָ הַקְדָשָ-גָאָס. יְעַדְעָרָ רְעַגְן-טְרָאָפָן, וּוֹאָס טְרַעְפָט

אַים אַין פְּנִים, פָּאָרוֹוָאָסָעֶרֶת זִין זַיְכָּרְקִיֶּט אַין דָּעֶר זַאֲלָאָגִישָׁעֶר טְעָאָרִיעַ, וּאָס עֶר וּוֵיל אַוְיְבָוַיַּעַן אַוְיַּק גּוֹאַלְד. עַטְלַעַבָּע יַאֲר וּוֵי עֶר דְּרִיטַּע זַיַּר דְּרִיבַּעַי אָזְן דְּעַרְוַיְלָע אַיְזַּנְאַרְד פָּוֹן זִין הַיְּפָל נִיט אָרוֹיס קִין נִבע בְּשָׂוְרָה צַוְּרָה וּוִיסְנַשְּׁאָפֶט. טַאָמָעַר הַאַט עֶר גֻּפְרָוּוֹט אַרְיִינְזְּעַצְּעַן אַין זִין שְׁטִיגַּג צַוְּיִי פָּאָרִישְׁיְדָעָנָע מִינִים פָּאָרוֹזְעָעָנִישׁן, הַאַבְּן יְעָנָע, אַנְשְׁטָאָט זַיַּר אַנְהִיבָּן לִיב צַוְּהָבָן, בָּאָלְד אַפְּגָעָרִיסְטָן אַיְנָס דָּעֶר אַנְדָּעָרָן דַּי קָעֶפ.

פָּרָעָנִיצְקָה הַאַט חַרְטָה אוַיְף זִין עַקְשָׁנוֹת. עֶר טְרָאָכֶט אַוְיַּר וּוּעָגַן זִין וּזְיוֹת בִּים בְּעַזְנָאָג. יְעַנְעַר הַאַט גַּרְעָדֶט אָזְן עֶר הַאַט זַיַּר דְּעַרְוַיְלָע צַוְּגָעָקָהָט צַוְּדַי פּוֹגָלָעַן. קָאַלְיָוָן אַוְיַּק קָאַלְיָוָן. נִיט וּוֵי זִין נְעַמְּנָע מִיאָסְקִיְּטָן. אַט אַיְזַּן אַרְוַתְּהַעַלְדוֹל, אַזְן אַט אַיְזַּן פִּינְקָה מִיט אַפְּאָרְבִּיקָה קָעֶפֶל. אַין וּוַיְנְקָל דְּרִיטַּע זַיַּר אַבְּעָרָן שְׁטִיגַּג אַבְּלִיפְּוִיגָּל מִיט צַוְּיִי תְּכַלְתְּדִיקָה פְּלָעָקָן אַוְיַּק דַּי פְּלָגְלָעַן, וּוֵי עַפְּאָלָעָן. אָזְן קָאַנְאָרִיקָעָס, גָּעָלָע וּוֵי מַאְקוּבָּעַ-בְּלוּמָעָן. פָּאָפְּגָנִיעָן, צִיטָעָר-עַקְלָעָר, אַלְעָע אַזְוִי רִירָעָוְדִּיק, הַאָפְּעָרְדִּיק, אַנְחָת פָּאָרָן אָוָג. דָּעֶר בְּעַזְנָאָג הַאַט אַיְם פָּאָרְטְּרוּיִט, אַז וּוּעָנָנִיט דַּי פּוֹגָלָעַן לִיגְטָעַר אַהֲנָט אַוְיַּק זַיַּר. עֶר אַלְיָוָן קָאָן זַיַּר נִיט רִירָן פָּוֹן אָרֶט, הַאַט עֶר בָּאַטְשׁ אַבְּיָסְלָה פְּרִידָה פָּוֹן זִין קָרָאָם-סְחוֹרָה. דָּעֶר בְּעַזְנָאָג הַאַט אַיְם אַפְּלִילָה מְגַלָּה גְּעוּוֹנָה, אַז דָּאַס אַיְזַּן זִין אַיְנְעִיקָּר פָּאָרְגָּעָנִיגָּן...

פָּרָעָנִיצְקָה אַיְזַּן גַּעֲקוּמָעַן אַהֲיִים, הַאַט עֶר אַפְּגָעָנִיסְטָן זִין אַיְנְזָאָמָעָן מַאְלָצְיָט אָזְן זַיַּר גַּעֲנוּמָעַן לִיעַנְעַן דַּעַט "אָוּוֹנְטָ-קְרוּרִיר". אַיְן פָּרִיט-שִׁיק-נוּמָעַר אַיְזַּן תְּמִיד גַּעֲוָעָן אָז אַרְטִיכָּל פָּוֹן אַלְצְיוּנִינְדִּיקָה רַעֲדָאָ-טָאָר אַ. י. גַּרְאָדוּנְטָקִי וּוּעָגַן דַּי נִמְטָطָע דָּרְגָּרִיכְיָנְגָּעָן אַיְן דָּעֶר וּוֹסְנְאָפֶט, זַיְעָר צַוְּגָעָלָעָר דָּרְקָלָעָר אָזְן פָּאָרוֹוִירָצָט מִיט אַיְגָעָ-נָע פִּירָוּשִׁים. דָּאַס מַאל הַאַט דָּעֶר רַעֲדָאָטָאָר גַּעֲשָׁרְבָּן וּוּעָגַן סָעָקָ-סּוּעָלָן לְעָבָן פָּוֹן דַּי פִּיאָוּקָעָס. הַיְּנוּט אַיְזַּן פָּרָעָנִיקָה דָּעֶר אַרְטִיכָּל נִיט גַּעֲקָרָאָבוֹן אַיְזַּן קָאָפֶ. עֶר הַאַט גַּאֲר גַּעֲטָרָאָכֶט וּוּעָגַן זִין דָּרְכְּבָּפָּאָל אַיְזַּן דָּעֶר זַאֲלָאָגָעָ. אַט הַאַט עֶר גַּעֲוָאָלָט דָּרְרוֹוִיזָוָן אַז מַעַן קָאָן אַיְבָּעָר-הַאָדָעוֹן בָּאַשְׁעָפָעָנִישׁן אָזְן וּוּאָס סְ'אַיְזָ מִיאָוָס — מַאְכָן שִׁין. אָזְן נִיט אַזְוִי בָּאַשְׁעָפָעָנִישׁן וּוֵי אַיְם אַלְיָוָן, וּוּאָס אַיְזַּן אָרוֹיס אַוְיַּק דָּעֶר וּוּעָלָט מִיט אַז אַוְיַּק פָּאָרוֹזָעָט נִיט אַוְיַּק אַז אָרֶט, מִיט אַגְּשָׁפָּאָל-

טענער האזנלייפ און גרויסע אויערן, ווי חנוכה-לאטкус. ער האט געווילט דערוויזן, אוז סיועט קומען אוז ציעט, נאר לאנגע פריזווען. און אוז ווי ער ווועט האבן א קלאר פנים מיט שווארטצע וואנטצעס. ער ווועט שפֿאצ'ירן מיט א קטעלאלק אויפּוּן קאָפּ איבער דיבֿיטשע-גאָס און מיידלעך וועלץ פּוֹן אַם נִיט אַנטְלוּיְפּוּן ווי פָאנְקָע, וואָס נָאָר אַחֲר גִּיט זַי מִיט אַים אָונְטָעָר דָּעָר חֻופּה.

זַעַט אָוִיס אַז דֵּי נָאָטוֹר הָאָט אַירָע גַּעֲזָעָן, ווי עַס זַגְט דָּעָר לְעִירָע גִּילְגִּיטָש. אַז עָר, פֿרְעָנְצִיק, אַיז אָרוֹנְטָעָרְגָּפָּאַלְן אָונְטָעָר אַשְׁלַעַכְתּוֹן גַּעֲזָעָן.

אַזְוֵי הָאָט פֿרְעָנְצִיק בֵּין האַלבָּעָר נָאָכְט באַדוֹזְעָרֶט זַיךְ אַלְיִין. ער הָאָט נִיט גַּעַקְאַנְט שְׁלָאָפּן. עַפְּעַס הָאָט אַים גַּעַטְאָרָעָט, ער הָאָט אַלְיִין נִיט גַּעַוּסְט וּוּאָס, אַבָּעָר אַז עָר דָּאָרָפּ מְאָרָגָן, לְפָבּוֹד שְׁבָת, אַוְיְפְּשָׁטִין מִיט אַקְלָרְזִין קָאָפּ, אַז אַלְאָגִישׁוּמְחַשְׁבָּות, דָּאָס הָאָט עָר גַּעַוּסְט גַּעֲנוֹי. הָאָט עָר נִיט מְצָלָח גַּעֲוָעָן — דָּאָרָף עָר אַפְּשָׁנִידָן.

פֿרְעָנְצִיק הָאָט אַז וּוּאָרָפּ גַּעַטְאַן דֵּי צִיטְוָנָג אַזְוֵי אָרוֹיס אַוְיְפּוּן הַוּפּ. אַ גְּרוּיסָע, הָעַלְעַל לְבָנָה אַיז גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אַיְנָעָם אַוְיְשָׁלְפִּיטְעָרֶטָן הַיְמָל. אַ קָּאָלָט וּוּינְטָל הָאָט גַּעַטְרִיבָן צֻום פֿרְעָיָן הַאָרְבָּסָט. פֿרְעָנְצִיקס חִוּוֹת-פֿאָרָמְעָג אַיז גַּעֲוָעָן בַּאַלְוִיכְטָן מִיט אַגְּרָעָלְן לְיכָט. דֵּי בְּרוֹאִים זַעַנְעָן גַּעַלְעָגָן פֿאָרָטִיעָט אַיז דֵּי שְׁטִיגָן אַז גַּעַשְׁלָאָפּן אַז אַוְמָעִיקָן שְׁלָאָפּ פּוֹן גַּעַפְּאַנְגָּעָן, וואָס האָבָן שְׁוִין לְאַנְג אַוְיְפְּגָעָגָבָן זַיְעָר פֿרְיְהִיָּת. בְּלוֹיז דָּעָר קָרָאָט, דָּעָם שְׁוֹמְרָס לְעַצְתָּע מְתָהָנָה, הָאָט זַיךְ גַּעַנְוָרָעָט האָרָט בַּיִּ דֵי קָרָאָטָן פּוֹן זַיְן שְׁטִיגָן, גַּעַפְּרוֹסָט אָונְטָעָרְגָּאָבָן דֵי תְּפִיסָה.

פֿרְעָנְצִיק הָאָט אַוְיְפְּגָעָפָנֶט דֵּי שְׁטִיגָן אַיְנָע נָאָר דָּעָר אַנְדָּע-רָעָר. צַו עַרְשָׁת האָבָן דֵי פָאָרְשָׁלָאָפְּעָנָע חִוּוֹת נִיט פָאָרְשָׁתָאָנָעָן דָּעָם מִיַּן, דָּעַרְנָאָר האָבָן זַיךְ זַיךְ אַוְיְסְגָּעָטְשָׁוּכָעָט אַז גַּעַגְעָהָובָן לְוִיפּוּן אַיְנָע נָאָר דָּעָר אַנְדָּעָרָעָר, ווי פּוֹן אַ שְׁרָפָה. ווִיטַּט לְוִיפּוּן האָבָן זַיךְ נִיט בְּאַדְאָרָפּט. זַיךְ דָּוְרְכְּגָעְדְּרָיוִיט עַטְלָעָכָע גַּסְסָן, זַעַנְעָן זַיךְ שְׁוִין גַּעֲוָעָן אַיז זַאְקְרָעָטָעָר וּוּאָלָד. האָבָן עַטְלָעָכָע פָּאָרְבָּלָאָנְדוֹזָשָׁעָט, גַּעַשְׁלָאָפּן אַיז אַז אַנְדָּעָר רִיכְטוֹנָג, אַיז אוּרָק נִיט גַּעֲוָעָן קִיְּזִין אַוְמָגָלִיק : זַיךְ זַיְנָעָן אַגְּגָעָקְוּמָעָן אַיז אַז אַנְדָּעָר וּוּאָלָד, אוּרָק אַנְטָאָקָאָל. ווּלְנָעָן הָאָט

געהאט גענוג וועלדער פאר גאנצע פאלקן נאָר��עס און מאָרדערס און וואָס ניט.

איין איין מינוט אייז פון פרענץיקס זאָלאָגישן גאָרטן ניט גע-בליבן קיין נפש. בלויין דער קראָט האָט זיך צעטומלט, ניט געוווסט ווּ ער איין אין דער וועלט. ער האָט זיך פֿאָרגֿרָאָבָן אָונְטָעָר אֲבעָרָגְלָעָלְבָן דער תפִּיסָה אוֹיף סְטָעָפָן-גָּאָס. יע, איין הייפֵל בְּיִיְרְפָּעָלְמָן אַיז בְּלִיְזָן גַּעֲבָלִיבָן אָן אוֹיטְלְעָנְדִּישׁ הַזָּן מִיטָּא גַּוְידָעָר בְּיַיְן דער ערְד.

אָפְּגָעָטָן דָּאָס אַלְּאָ, אַיז פרענץיק אָרְבִּין צְוִירִיךְ אַיז שְׁטוּב, פֿאָרָאָלְשָׁן דָּאָס לִיבְט, אוֹיסְגָּעָטָן דִּי הַזָּיְן אָוּן זִיךְ אָוִיסְגָּעָזִיגְן אַיז דִּי בְּלוֹיזָע אָונְטָעָרְוּשׁ אוֹיפִּזְן גַּעֲלָגָעָר. שוֹין לְאָנְג אַיז ער אָזּוּי ניט גַּעַשְׁלָאָפָן. פֿאָרְן אַנטְשָׁלָאָפָן ווּערְן האָט נָאָרְךָ פֿרָעָנְצִיךְ גַּעֲטָרָאָכְט ווּעָגָן דָּעַם וואָס דער בעזְנָאָג האָט אִים גַּעַזָּגָט: ווּעַן ניט דִּי פּוֹיגָלָעָן לִיגָּט ער אַהֲנָט אוֹיף זִיךְ ווּעַט ער אוֹיר גַּעֲפִינָּעָן עַמְּעָצָן, וואָס זָאָל זִיךְ אַ פֿאָרָגְעָנִיגְן צָו קְוָקָן אוֹיף דָּעַם.

איין דער פֿרְיִי האָט פרענץיק אָנְגָעָטָן דָּעַם שבתְּדִיקָן אָנְצָוָג, פֿאָרָפְּקָט איין „אָוּונְט-קוּרְרִיעָר“ אַהֲלָבָע חַלָּה אָוּן אָוּעָקָשְׁפָּאָכְעָרָט דָּוָרָךְ דִּיְתְּשָׁע-גָּאָס בְּיַיְן אָרְאָפְּ צָום קָאָטְעָדְרָאָלְפָלָאָצְן. פִּזְן דָּאָרְטָה האָט ער זִיךְ פֿאָרָנוּמָעָן צָום בְּעַרְנָאָרְדִּינָעָר גַּאֲרָטָן. דער גַּעַנְצָעָר ווּעַג צָו דער באָנָּק האָרט בְּיַיְם סְטָאָוֹ אַינְעָם הָאָרֶץ פִּזְן גַּרוּסָן גַּאֲרָטָן אַיז גַּעַוּעָן פֿאָרָשָׁאָטָן מִיטָּא רָאָפְּגָעָפָלְעָנָעָ בְּלָעָטָעָר פִּזְן דִּי קָאָשָׁטָאָן-בִּימְעָר. זִין הָאָրָטָעָר טָרָאָט אַיבָּעָר דָּעַר אַלְלָעָ אַיז פֿאָרָזְנוּקָעָן גַּעַוּוֹאָרָן אַינְעָם ווּיְיכָן, גַּאֲלָדִיקָן טָעָפָר אָוּן גַּעַלְיְטָעָרָט זִין גַּעַמְּטָ, וַיְיַצְּרָ אַ פֿרִידְיקָעָר בְּאָגָעָנוּנִישָׁ.

איין סְטָאָוֹ אַיז גַּעַשְׁוּוּמָעָן דער אַיְנְצִיקָעָר שְׁוֹאָן אַיז ווַילְנָע. ווִיס ווִי אַ פְּלָה-שְׁלִיעָר, דָּעַם קָאָפְּ חַנְוּוֹדִיךְ פֿאָרְבִּוְינָן אֲבִיסְל אַיז אַ זִּיט, פְּדִי בְּעַטְעָר צָוּזָעָן ווּעַרְעָס ווּאָרְפָּט עַס פֿאָר אִים שְׂטִיקְלָעָר חַלָּה, האָט דער שְׁוֹאָן צָאָרָט זִיךְ גַּעַטְרָאָגָן אַיבָּעָר דָּעַם קָאָלָטָן וּוְאָ-סְעָר-שְׁפִּיגָּל, בְּיַיְן ער אַיז צְוָגָעָשְׁוּוּמָעָן נְעַנְטָעָר צָום בְּרָעָג.

דער שְׁוֹסְטָעָר אַיז נָאָר לְאָנְג גַּעַזָּעָסְן אוֹיף דער באָנָּק לעַבְנָן סְטָאָוֹ אָוּן גַּעַקְאָרְמָעָט אַ בְּאָשְׁעָפָעָנִישָׁ, וואָס מַעַן דָּאָרָפְּ עַס ניט אַיבָּעָרָמָאָכוֹן,

א. קארפינאוועיטש

ווא א מינדסט פעדערל איז ניט איבעריך, א באשעפערניש אויסגע-
טאקט אונז פאַרְרוֹנְדִּיקְט מיט א סָר גַּעֲטְלָעֶר גַּעֲדוֹלֶר.
ער איז גַּעַזְעַסְן אָוּן נַאֲכַגְּעַקְוַת נַאֲר יַעֲדָעֶר בַּאוּוּגְּנוֹגֶן פָּוּן דָּעַם
שָׁוֹאָג, וָאָס הָאָט גַּעַשְׁלָוְנְגָעָן דֵּי שְׁטִיקְלָעֶר חָלָה אָוּן פָּוּן מָאָל צָו מָאָל
זִיר גַּעַלְאָזָן אִין אַרְפִּיס אַיְבָּרְן סְטָאָו, עַלְעַהְיִי אַשִּׁיפָּא בְּלַאֲנָקָע,
אַנְגַּעַלְאָדָן מִיט פַּרְעָנְצִיקְס אַחֲלָם, אַחֲלָם וּוּגָן שִׁינְקִיטִי.
פַּרְעָנְצִיק הָאָט אַוְיְפָגְעַה עָרֶט שְׁלָאָפָּן אִין דֵּי קְלִידָעֶר. ער הָאָט
אַנְגַּעַהוּבָן קוּמָעָן צוּרִיק אִין אַיְצָקָעָס קְנִיפָּע אַוִּיפָּא אַגְּלָעָזֶל בְּרָאָנָפָן.
קִירְזָן וּוִיסְנְשָׁאָפְטָלָעֶכֶן אַרְטִיקְלָעֶן הָאָט ער מַעַר נִיט גַּעַלְיָעָנט.

шибעלעס לאָטעריע-צעטל

шибעלעס לאַטעריע-צעטל

נאר דעם ווי זערDEL איז אוועק פון דער וועלט, איז זיין שותף, שיבעלעס דער דיריגענט, געליבן אן פרנסה. דער אָרְקָעַסְטָעַר איז זיך צעפאלץ. אָזֶוּ פְּלָעָגַן זַיִ בִּידָע אַרְוָמְגִין אַיבָּעָר דֵּי הוֹוִיפָּן אָזֶן צוֹזָמָעַן אַוְפְּשָׁטוֹקָעָוָעַן דַעַם טָאג אַיבָּעָרְקוּמָעַנִּישׁ. זערDEL האָט גַּשְׁפִּילְט אָוִיך אַ פִּידָּל אָזֶן אַ דָּעַק. שיבעלע האָט אַים אַקְאַמְפָאַנְרוּט אָוִיך אַ קְעַמְעָלָע, פָּאַרְהַיְלָט אָזֶן אַ שְׂטִיקָל זַיִד-פָּאַפִּיר. דֻּעָרְבָּנִי האָט עָר אָוִיך צַוְּגַע דִּירְיוֹזִישְׁרַט מִיט דַעַר לִינְקָעָר הָאנְט. דֻּעָרְפָּאָר אָזֶן עָר גַּעֲלִיבָּן אָזֶן וַיְלָנָע בַּיּוֹם צוֹנָמָעַן דִּירְגָּעָנַט. גַּעַוּוֹאַרְפָּן קְלִיְּנָע מַט- בעות פון די פָּעַנְצָטָעַר האָט מעַן זַיִ נִיט צְוָלִיב דַעַר מַזְוִיק, נָאָר אָוִיך אַפְּטְשָׁעָפָעַן זַיך. פון זערDELס פִּידָּל האָבָּן אַרְוִיסְגָּעַשְׁוָמָעַט אַומְעַטְיקָע, צַעְצַוְוְגָעָעַן קְלָאָנְגָּעַן, ווי פון טַעַלְעָגָרָאָפָּ-דָּרָאָטָן. שיבעלע האָט זַיך אָוִיך נִיט שְׁטָאָרָק אַוְיְסְגָּעַצְּבָּנָט. וּאָס עָר האָט נִיט גַּעַקְאָנָט אַוִּיס- בלָאָזֶן מִיט די גַּרְאָבָע לִיְּפָן, ווי אַנְגָּעָטְרוֹנְקָעָעַן פִּיאָוּקָעָס, האָט עָר צַוְּגַע צוֹנָגָעַן. דֻּעָרְבָּנִי אָזֶן עָר נָאָר גַּעַוּוֹעַן אַגְּרוּסְעָר פּוֹלְעָר. פְּלָעַגְתָּ עָר אַהֲלָבָן נִגְזָן אַרְאָפְשָׁלְיָנְגָּעַן, מעַן זַאל נִיט דַאְרָפָן צַוְּפִיל זַיך אַנְשְׁטָרְעָנְגָּעַן.

אַיצְעַט אָזֶן זערDELס אַינְסְטְּרוּמוּנָעַט גַּעהָאָנָגָעַן אָזֶן אַ וַיְינְקָל בַּיִּ שְׁיַינְדָּלָעַן אָזֶן טְשִׁינְעַן, אַוִּיפָּן שָׁוֹל-הַוִּיךְ. שְׁיַינְדָּל האָט נִיט גַּעַלְאָזֶן זַיך צּוּרִין צַוְּאִים. זַאל בְּלִיבָּן אַ שְׂטִיקָל זְכָר נָאָר זְעַרְדָּלָעַן, האָט זַיך גַּזְוָאָגָט, אָזֶן דֻּעָרְבָּנִי גַּעוּוֹשָׁט אַ טְרָעָר. אַוִּיפָּן שְׁוֹלְהַוִּיךְ האָט מעַן גַּעַרְעַדְט, אָזֶן דָּאָס אָזֶן גַּעַוּוֹעַן אָזֶן אַלְטָע לִיבָּע. זִינְטָ שְׁיַינְדָּלָס מָאָן אָזֶן אַרְוִיס אַנְגָּעָמָעַן אָזֶן עַמְּרָר וּוְאָסָעָר פון פְּלוֹמְפָעָלָע אָוִיך רָאָג יִדְיִישָׁע גַּאָס, אָזֶן מַעַר נִיט צּוּרִיקְגַּעֲקְוּמָעַן, אָזֶן זְעַרְדָּל גַּעַוּוֹאָרָן בַּיִּ אִיר אָזֶן אַרְיִינְגְּנִיעָר. שְׁיַינְדָּל האָט יָאָרָן בָּאַדוּעָרָט נִיט אָזֶן דַעַם מָאָן, דַעַם שִׁקְסָעָנִיק, ווי דַעַם עַמְּרָר. זְעַרְדָּל האָט זַיך וּוְיִיט נִיט גַּעַרְוקָט. עָר האָט לִיב גַּעהָאָט פְּרִיהִיָּת. צְוַיְשָׁן אַלְעָגִיעָר אַיבָּעָר דֵּי הוֹוִיפָּן, וּאָס

א. קארפיניאווויטש

האבן זיך געזאַמַּלט איז די אונונטן ביז שיינדעלען איז טשינגע, האט זערDEL שטענדייך באָקומוון די שענסטע גלאֹז טי. איז זכות פון דעם שותף פֿלעגט זיך אויר שיבעלען אונטערטראָגן אַבעסערן ביסן; אַבער זינט שיבעלע דער דיריגענט איז געלבלין אליז, האט שיינדֶל גע-וואָרפן אויף אים אַז אומחן. זיך האט געשיפֿעט, איז ער פֿאָרנעםט אַז אָרט נעבן טיש און קייז חיונה איז פון אים ניטה. וויפֿל וועט זיך אים קאָרמענען אויף באָרג ?

חוּץ דעם וואָס שיבעלע איז געוווען אַ פֿוֹילָעָר, איז ער אויך געוווען אַ בעל-חלומות. ער האט געקאנט אַפְּוִיצָן זומערדייך אַאונונטן אויף די טרעפלעָר פון דער קְבָּרְנִישְׁעָרְ קְלוּיז אַז אַז חְלֻמָּעָן וועגן גּוּרְיוּהָשָׁאָפְּט. שיבעלע האט געהלומט צוֹ האָבָּן אַ שְׂטוּב אַז פָּאָס-פֿיעָשָׁק, ווֹ עַס עַנְדִּיקְט זיך די שְׂטָאָט, האָרט נעבן וואָלֵד. דָּאָרט זָאָל ער קְאָנָעָן עַסְּן אַלְעָ טָאג סְמַעְתְּעָנָע מִיט יְוָנָגָעָ רָאָדִישְׁקָעָלָעָר. ער וואָלָט אַיְנָגָעָלָדָן אַלְעָ אַיְגָעָנָע מַעֲנָטָשָׁן אַז זָאָל נִיט שיינדֶל טָאוֹ קְיַיְזָן טּוּבָות, ווַיְיַל נִיט נָאָר האָט זיך גּוּהָאָט גּוּשָׁעָפָעָט צוֹ אַים, נָאָר די גּאָנָעָ בְּרָאָנוֹזָע אַז אַיר מִיאָס גּוּוֹוָאָרָן. פון אַלְעָ דָּרָאָטָן-גּוּיְיעָר, קְאָטָאָרִינְשְׁטִיכָעָס, אַקְרָאָבָּאָטָן אַז הוּיָ-זְיַנְגָעָר האָט שיינדֶל נָאָר גּוּהָאָלָטָן פון זְעָרְדְּלָעָן, ווַיְיַל ער האָט זיך גּוּהָאָלָטָן רִיןְזָן ווֹי אַקָּצָן אַז גּוּוֹוָסָט ווֹי צוֹ עַסְּן אַ קָּאָפְּ פֿיַיְשָׁ. אַז שְׂבָעָלָעָה האָט לִיב גּוּהָאָט די בְּאָרוּוּסָע בְּאָנְדָע. ער איז געוווען אַז עַלְנָטָעָר אַז דָּאָס אַז געוווען זִין מְשִׁפְחָה. טָאָמָעָר האָט ער אַיְנָמָאָל גּוּוֹאָלָט זיך אַיְנָגָאָדוּעָן בַּיְּ דִי בְּעַטְלִירִים, אויך שְׂטִיְזָן יְעָזָן דְּאָנְגָרְשְׁטִיק אַז דָּרָרָי בְּעָתָן אַפְּנָעָמָעָן דָּעָם וּוְאָכְ-גְּרָאָשָׁן אַז פֿרָאָבָעָס בְּעַקְעָרִי, האָבָּן זיך אַים אַרְוִיסְגָּעָשְׁטוּפָט מִיט האָדָקָע רִיד. אויך נִעְמָעָן אַנדְבָּה האָט ער גּוּהָאָט צוֹ רְוִיטָע בְּאָקוֹן. שְׂבָעָלָעָה האָט גּוּהָאָט אַט טָאָלָאָנט צוֹ עַסְּן, הַלוֹוָי אויך דָּעָר מְזִיק גּוּזָאָגָט גּוּוֹאָרָן. דָּאָס האָט אויך גּוּשְׁטָעָרָט שיינדֶלָעָן. ווֹאָס די אוּגָן האָבָּן גּוּזָעָן, האָט ער אלְצָע גַּע-וּאָלָט — אַ לְאָדִישָׁק זְוִיעָרְמִילָה, נִיעָ קְאָרְטָאָפָל מִיט בּוּרִיקְלָעָר. אַ רְעַטְשִׁיסְנִיק. אלְצָע.

שְׂבָעָלָעָה האָט שְׂוִין אַפְּיַלְזָוָעָנָע דָּאָטָשָׁ אַגְּנִיסְקִיס פְּאָרָק, אַז דָּאָס אַז געוווען אַ פְּאָרָלָאָזָעָנָע דָּאָטָשָׁ אַגְּנִיסְקִיס פְּאָרָק,

פאָספיעשק. ער מיט זערדלען האָבוֹן אַ-מְּאֵל געפֿרוֹוט דֶּאָרט זוכַּן מזול. זומער אוּז געוווען, דָּאָטשְׁנוּקָעָס האָבוֹן זיךְ דֶּאָרט אָוּמְגַעְדְּרִיט, זינגען זיךְ אוּר געקוּמָעָן. קִיְּין גִּלְּיקָן האָבוֹן זיךְ דֶּאָרט נִיט גַּעֲמָאָכְט, זינגען זיךְ בִּיְדָע אָוּוּק צוֹ דָּעַר ווּילְיָע אָפְּקִילְזִין דַּי פִּיס אַין זִינְעָן וּאָסְעָרָן. טָרָאָמְפְּלָעְנְדִּיק אָזְּוִי אָרְאָפּ באָרג צֻם טִיר, פָּאָרְבִּי דָּעַר קְרָעְנִיצְׁעָ, הָאָט שִׁיבְּעָלָע אַנְטְּדָעָקָט זִין חָלוּם. צַוְּשִׁין חַוְּיכָן ווִילְדָ-גָּרָאָז, עַטְּלָעְבָּע קְרָאָנְקָע בּוּמָעָר מִיט לְשִׁיעָס אַנְשְׁטָאָט קָאָרָע, אָזְּוִי גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַ-הִלְצָעָרָן גַּעַבְּיָי מִיט אַפְּעָנָע טִירָן אָוּסְגַּעַה אַקְטָע פָּעָנְצָעָר. קִיְּין גַּאנְצָע גַּלְיָיד הָאָט דַּי שְׁטוּבָן נִיט גַּעַהָאָט. אָזְּוִי וּזְיִדְעָן צַוְּעַט וּזְאַלְטָן נִיט אַיר אַרְיָבָּרָע, נָאָר כְּמָשָׁ גַּעַטְרָאָטָן אַיְיךְ אַיר מִיט שְׁוּרָעָ, קָאָשְׁעָלָאָפּ פִּיס. דַּי טָרָעְפָּלָעָר, דַּי שְׁוִיכָּן, אָפִילְוּ דָּעַר קְוִימָעָן אַוִּיפָּן צַעְלָעְבָּרָטָן דָּאָר — אַלְעָז אָזְּוִי גַּעַוְוָן צַעְהָאָקָט אָוּן צַעְבָּרָאָכְן. דָּעַר אַלְטָעָר גָּרָאָך אַ-יְינָסִיקָּי הָאָט שְׂוִין לְאָנְגָּן גַּעַהָאָט מִיט דָּעַר הָאָנְטָן אַיְיךְ זִין מָאיָאָנְטָעָק. נִיט ער הָאָט גַּעַהָאָט בּוּחָן, נִיט קִיְּין גַּעַלְט אַפְּצָחָיְתָן דַּעַם פָּאָרָק. הָאָט ער דָּאָס אַלְעָז אַיְבעָרָ-גַּעַגְבָּן דַּעַם גּוֹרָל אָוּן דַּי פָּאָר דָּאָטְשְׁנוּקָעָס, וּוּעָלְכָעָ האָבוֹן גַּעַדְוָנָעָן אַיְיךְ זָומְעָר-מְאָנָאָטָן דַּי בְּעָסְעָרָע הַיְּזָעָר. שִׁיבְּעָלָע מִיט זָערְדָּלָעָן זִינְעָן צֻם טִיר נִיט דָרְגָּאָנָגָעָן. בִּיְדָע האָבוֹן זיךְ אָרְאָפְּגָעְזָעָצְט אַיְיךְ דַּעַם אַיְנָצִיקָּן גַּאנְצָע טָרָעְפָּל פָּזָן דָּעַר חַוְּרָבָה, אַוִּיגְשָׁעָטָן דַּי סָקָל-דָּאָטְסָקָע שִׁיר מִיט דַּי צַעְלָעְבָּרָטָע סְקָאָרְפָּעָטָן אָוּן גַּעַלְאָזָט אַוְיָונְטָלָעָן קִילְזָן זַיְעָרָע אַנְגָּעָטָעָנָע פִּיס-זַוְּילָן. דָּאָהָאָט שִׁיבְּעָלָע, וּוּאָס אָזְּנִיט גַּעַוְוָן קִיְּין גַּרְזִיסָּעָר רַעֲנָנָר, בָּאַקְוּמָעָן לְשָׁוֹן. צוֹ דָּאָס אַרְוִמִּיקָע-גָּרִין, צוֹ דַּי שְׁטִילְקִיטָן, צוֹ דָּעַר קָאָלְטָעָר טָרָוָנָק פָּזָן דָּעַר קְרָעְנִיצְׁעָ-וּוִיזְט אָוּיסָן, אַזְּ אַלְעָז צַוְּאָמָעָן הָאָט אַ-נְּגָעָסְטָרָאִיכָּע שִׁיבְּעָלָעָן אַיְיךְ פִּילְאָסְאָפִיעָ.

— זָאָלָסְט ווִיסְטָן זִין, זָעְרָדָל, אַזְּ מַעַן האָנְדָלָט מִיט טָאָבָאָק הָאָט מַעַן אַ-שְּׁמָעָק. מִיט האָנִיק — הָאָט מַעַן אַ-לְּעָק, אָוּן וּזְאָס האָבוֹן מַיר? ...

זָעְרָדָל הָאָט גַּעַוְאָלָט עַנְטָפְרָעָן צֻם גְּרָאָם, אַבְּעָר ער אָזְּ אַיְר גַּעַוְוָן אַיְבָּרְגָּעָנוּמָעָן פָּזָן דָּאָטְשָׁנָעָם מַעַמְדָן, פָּזָן פּוֹיגְלָ-גַּעַטְשָׁוּוִיט-שָׁעָר, הָאָט ער נִיט גַּעַוְאָלָט רִידְן גְּרָאָבָעָן רִידְן אָוּן בְּעָסָר גַּעַשְׁוּוִיגָן.

א. קָרְפִּינָן אַוּוִיטֵשׁ

אויסטר דעם איז ער די לעצעט עצייט זיינער אַראָפֶ. ס'האָט אַים געפֿיפֿט אַין די לונגען.

— זערדל, ווי לאָנג וועט מען זיך אַזְוֵי שלְאנְדרָעָן? מען איז דאָר שוין ניט קִיּוֹן יִנְגְּלָעָר... אַרְומָן אַוְן האָט מען ניט וועָדָם קאָפֶ אַוּוּקְצְּוּלִיגָן. שִׁינְדָּל ווַיל שוין באָלְד אוּיר ניט אַרְינְגָּלָאָזָן אַין טשְׁינְגָּע. עס שְׁטִיטִיכָּא חָובָּ.

זערדל האָט אַים באַרוּקִיט:

— מִיט שִׁינְדָּלָעָן וועט מען אַדוּרְכְּקוּמָעָן. הַלוֹוָאי אַזְוֵי מִיט מִינְזָאַדְישָׁקָעָ.

— איי, זערדל, ווען אָונְדִּיז מאָכָט זיך עַפְּעָס... נו, ווען מִיר זִינְגָּעָן שְׁטִיקְלָעָר גְּבִּירִים, קוּיפָּך אַיך אָפֶ אַט די כָּאָטָע, זַעַטָּס? אַיך פְּרָאָרוּעָ אַיך אָוִיס, האָסְטוּ דָאָ לַופְּט אַוְיף לַופְּט. פּוֹן פְּאַרְנְט שְׁטָעָל אַיך אַוּוּק אַטְישׁ פְּאַרְנְט אַלְעָמָעָן. זָאָלָן שבת קְוֻמָּעָן אַלְעָ גָּאָס-מַעְנְטָשָׂן אַפְּכָאָפָּן דעם אַטְעָם.

— ווי ווילְסְטוּ וועָרָן אַגְּבִּיר? פּוֹן אָונְדְּזָעָר אַרְקָעְסְּטָעָר?

— אַיך מִינְזָאַדְישָׁקָעָן, סִיאָל אַרְיְנְפְּאָלָן פּוֹן עַרְגְּנָעָן...

— דערווויל אַין נאָר הַבְּנִינְט ניט אַרְיְנְגְּעָפְּאָלָן אוּיף אַגְּלָאָז טִי. באָלְד דָאָרָף מען זיך שְׁלַעְפָּן צְוָרִיק אַין שְׁטָאָט אַוְן די פִּיס צִיעָן מִיר, אַונְטָעָרָן לַעֲפָעָלָעָן דָּרִיקְטָט מִיר, אַין קאָפֶ זְשָׁוּמָעָט מִיר, די קְרִיזָּעָס בְּרָעָבָן מִיר אַוְן אַלְיָין פִּיל אַיך זיך ניט אַזְוֵי גּוֹט.

שִׁיבְעָלָעָן האָט זיך בעסְטָר אַיְנְגְּעָקְוָט אַינְעָם שָׁוֹתָף. יַעֲנָעָר האָט טָאָקָע אַוִּיסְגָּזְעָזָעָן אַהֲלָבָעָר. האָט ער ווֹאָס גִּיכְעָר גַּעֲוָאָלָט זִינְזָאַדְישָׁקָעָן אַיז דָאָ צָו וועָמָעָן צָו שְׁרִיְּעָן. שִׁיבְעָלָעָן האָט צְוָעָגְאַיְלָט זְעָרְדָּלָעָן מִיטָּז אַנְטָאָן צְוָרִיק די שִׁיר אַוְן בִּידָעָהָאָן אַוּוּקְגְּעָשְׁפָּאָנט דָּרְבָּנוּ פָּאָרְלָאַזְעָנָעָם פָּאָרָק מִיט דעם באַשְׁלָוֹס זיך אַפְּצָרוֹוָעָן ניט פְּרִיעָר ווי אַין מִיטָּן וועָג, בִּים אַנְטָאָקְאָלָעָר קְלוּוּסְטָעָר.

דעם לעצעטן קְאַנְצְּעָרֶט צְוֹאָמָעָן מִיט זְעָרְדָּלָעָן האָט שִׁיבְעָלָעָן גַּעֲגָבָן פָּאָר האֲלָבָעָר נָאָכָט נָעָבָן גְּרוּיסְטָן שְׁטָאָט-זָאָל. אַין אַוְונָט אַיז דָאָרט אַוִּיפְּגָעָטְרָאָטָן אַ פִּיאָנִיסְט פּוֹן אַוִּיסְלָאָנד. זַי זִינְגָּעָן גַּעֲשָׁתָאָנָעָן אַין אַטְוָנְקָעָלָן ווַינְקָל בִּים אַרְיְסְגָּאָנָג מִיט דָעָר האָפְּנוּנָג, אַז עַמְעָץ

פֿון עולם וועט זיך אָפְרִיטִין אָוּן צוֹוָאָרְפּוֹן אֲפָאָר גֶּראַשֶּׁן. עַמְעַץ הַאָט
זיך טַאָקָע אָפְגָעָרִיסֶן, אֲבָעָר נִיט פֿון עַוְלָם, נֵאָר דָּעָר פִּיאָנִיסֶט אַלְיִין.
עַר מִיט זִיכְרָן בָּאָגָּלִיטִיעָר הַאָבָּן דִּי לְעַצְטוּ פָּאָרְלָאָזֶן דֻּעָם זָאל. דָּעָר
פִּיאָנִיסֶט הַאָט דָּעַרְהָרֶט דִּי מְשֻׁוְנה-מְאָדְגָעָן קָלָאנְגָעָן, אַיז עַר גַּעַבְלִיבָּן
שְׂתִּין אֲ רָגָע אַין גָּאנְצָן צַעְטָמְלָט. דָּעַרְנָאָר, אַז עַר הַאָט אַיז דִּי
לְעַצְטוּ לְיכְטָעָר פֿון שְׂטָאָט-זָאל דָּעַרְזָעָן בָּעַסְטָר דִּי פָּאָר מְוֹזִיקָעָר
מִיט זַיְעָרָע בְּלִים, דָּעָר עַיקָּר שַׁיבְּעָלָעָס מְזַווִּיךְ-אִינְסְטְּרוּמְּנָעָט, אַיז
אַים בָּאָפָאָלָן אֲ גַּעַלְעַטָּר, וּוי צָעַן שְׂדִים וּוּאָלְטָן אַים גַּעַקְיְצָלָט מִיט
פָּלְעַדְעָרוֹוִישָׁן אָונְטָעָר דִּי פָּאָכוּעָס. דָּעָר בָּאָגָּלִיטִיעָר הַאָט אַים טַרְשִׁי
צַוְּגַעַחַלְפּוֹן לְאָכָן. בִּיְדָע הַאָבָּן זִיךְרָן גַּעַטְרִיסְלָט, זִיךְרָן גַּעַהְאָלָטָן פָּאָר
דִּי בִּיכְעָר. מִמְּשָׁעָמָלָצָן גַּעַוְאָרָן פָּאָר נְחָת. שַׁיבְּעָלָעָס מִיט זָעָר-
דָּלָעָן הַאָבָּן גַּעַנוּמָעָן הָעַכְבָּרָעָט טָעַנְעָר, זִיךְרָן גַּעַסְטָאָרָעָט צָו גַּעַבָּן
מוֹזִיקָאָלְשָׁעָן סְחוֹהָה. דָּאָס מְאָל הַאָט שַׁיבְּעָלָעָס זִיךְרָן גַּעַפְוִילָט, נִיט
גַּעַשְׁלָונְגָעָן קִיְּין נָאָטוֹן, נֵאָר אַוְיסְגַּזְשָׁוּמָעָט דֻּעָם גָּאנְצָן מְאָרָשָׁ פֿון
זַעַקְסָטָן לְעַגְיָאָנָעָן-פָּאָלָק. דָּאָס שְׂטִיקָל זַיְד-פָּאָפִיר אָוּפָן קָעַמְעָלָעָ
הַאָט זִיךְרָן אָנוֹגְעַבְּלָאָזֶן בִּיזְמָן פָּלָאָצָן.

גּוֹט זִיךְרָן אָנְגַּעַלְאָכָט, הַאָט דָּעָר פִּיאָנִיסֶט אַרְוִיסְגַּעַנוּמָעָן פֿון
הַוּוֹזְ-טָאָש אֲ מְטָבָע אָוּן אִיר אָוּנְטָעָר גַּעַטְרָאָגָן שַׁיבְּעָלָעָן. דָּעָר בָּאָגָּלִי-
טָעָר אַיז אוּיר נִיט אָפְגָעַשְׁטָאָגָעָן, עַר הַאָט גַּעַגְעָבָן אֲ מְטָבָע זַעְרָדְלָעָן.
עַרְשָׁת בַּיְ שַׁיְנְדָלָעָן אַיז טַשְׁיַנְעָן הַאָבָּן זִיךְרָן זִיךְרָן פָּאָרְגָּנוּמָעָן אַנְצָוּ-
קוֹן זַיְעָר הָאָנְאָרָאָר. סְאַיְזָן זַיְ בִּידְזָן וּוּאָרָעָם גַּעַוְאָרָן אַיז דִּי אָרְגִּזָּן.
שַׁיבְּעָלָעָלָה הַאָט בָּאָקְוּמָעָן אֲ עַנְעָר זָלָאָטָע. זַעְרָדָל אֲ פִּינְפָּעָר. הַאָט
זַעְרָדָל בָּאָצָאָלָט שַׁיְנְדָלָעָן דֻּעָם חֹוב אָוּן סְאַיְזָן נֵאָר גַּעַבְלִיבָּן רַעַשְׁת
אוּיפָק צַוְּוִי גַּלְעַזְעָר טַי אָוּן קִיְּזָעָרְקָעָס מִיט וּוּוֹרֶשֶׁת. דֻּעָם עַנְעָר זָלָאָטָע
הַאָט שַׁיבְּעָלָעָלָה אָוּוּקָגְעַלְיִיגָּט אָוּפָן טִיש אָוּן זִיךְרָן גַּעַשְׁפִּיגָּלָט אַיז דֻּעָם
מַאְטָן זַיְלָבָר. עַטְלָעָבָעָ מְאָל הַאָט עַר גּוֹט אָנְגַּעַקְוּט דֻּעָם שְׁטָרָעָגָן
מְאָרָשָׁאָל פִּילְסְוּדָסְקָל, דֻּעָם בּוּוּעָר פֿון פּוֹילָן, מִיט דִּי גַּעַדְיְכָטָע זַיְטָט
בִּיזְיָאָרְזָן מַוְיל. דָּעַרְנָאָר הַאָט עַר שְׁטוּדִירֶט דִּי צַוְּוִיְיטָע זַיְטָט
מִיט דֻּעָם אָדְלָעָר אָוּן דִּי צַוְּפָעָר 10 אָוּנְטָעָר דִּי קָרְעָלָן פֿון יְיִינָעָ צַעְשָׁפָ-
רִיטָעָ פִּיס. אַיז טַשְׁיַנְעָן אַיז אַוְיסְטָעָר אַים מִיט זַעְרָדְלָעָן קִיְּגָנָעָר נִיט
גַּעַוְעָן, הַאָט עַר גַּעַקְאָנָט רַוִּיךְ זִיכְרָן אָוּנְפְּרִיעָן דִּי אָוְיָגָן מִיט דֻּעָם

פיאניסטס גאָב. דעם גראָעטען שכּר וואָס שיבעלע מיט זערדלען האָבן געקאנט באַקומען אין ווילנע איז געווען צען גראָשן, און דאס האָט מען אויר געדאָרט וואָרטן אוּף אַסוחר פון ניט-הִי. און פֿלְצָעֶם, אֹזָא פֿאַרְמָעָגָן. בַּיַּדְעַ הַאָבָן נִיט גַּעֲקָאנְטָן קְוּמָעָן צַוְּרַי. אַפְּלִיו זַעַרְדָּן, וואָס די לעצעע צַיִיט זענָען אִים גַּעֲוָאָרָן אַס סְרָ זָאָכָן אלְזָא אַינְס. עַר האָט אוּפֿגְּעָהָרָט אֹזָי קוּקוֹ אַרְיךָ זַיְר אָוּן אַפְּפָרְצָעָן די שִׁיר. שִׁינְדֵּל האָט עַס אַיבְּרָגְּעָרָט. אַפְּלִיו אִים אַיז גַּעַוְעָן אִיצְט אַשָּׁאָד אַוּעָקְצָוְגִּין פּוֹן טִישׁ, וּווּ די מְטֻבָּע אַיז גַּעַלְעָגָן בְּרִיאָת אָוּן פֿעַט, וּווּ אָן אוּיגָן אַין הַיְּנָעָרָשׁ יִוְרָא. שִׁינְדֵּל האָט זַיְר בַּיַּידְן גַּעַדְאָרט אַרוּיסְבָּעָטָן פּוֹן טְשִׁינְיָע, וּוּפְּלִיְּזָי אַיז אוּיר אַמְּעַנְשָׁת. זַי דָּאָרָפָט אַמְּלָל שְׁלָאָפָן.

איינעם חושר, אוּפִין בוֹידָעָם אַיבְּרָע דָּעָר קְהַלְשָׁעָר באָדָר, וּווּ זַי הַאָבָן גַּעַהָאָט זַיְעַר חַזְקָה אַרְיךָ נַאֲכְטָלְעָגָר, בָּאַטְשׁ סְזָעָנָע אַוּפִין שָׁוְלוּחָוִיףָ גַּעַוְעָן גַּרְעָסְעָרָע יְחִשְׁנִים, אַיז שִׁיבָּעָלָע גַּעַלְעָגָן מִיט אַפְּעָנָע אַוְיגָן אָוּן דָּעָר שְׁטוּרִי-זַאָק האָט אַוְמָרוֹאִיק גַּעַטְרָעְשָׁתָשָׁעָט אַוְנָטָעָר אִים. עַר האָט זַיְר גַּעַדְרִיאִיט אוּףָ אַלְעָזָטָן אָוּן נִיט גַּעֲקָאנְט אַנטָּאָט שְׁלָאָפָן וּוּרְזָן. זַעַרְדָּל האָט זַיְר אַפְּגָעָרוֹפָן פּוֹן זַיְן וּוּינְקָל :

— שִׁיבָּעָלָע, וואָס הַיְּבָט דִּיר ? קְאַנְסָט זַיְר נִיט אַיְלִילִיגָן ? שִׁיבָּעָלָע האָט בְּלוּזָן גַּעַוְאָרט זַעַרְדָּל זַאָל זַאָגָן אַ וְאָרטָן, אָוּן עַר, שִׁיבָּעָלָע, זַאָל זַיְר קְאַנְסָע אַרְאָפְּרִיאִידָן וואָס עַר האָט אַוּפִין הָאָרֶץ אָוּן אַוּפִין זַיְגָן.

— פֿאַרְשְׁטִיְּשָׁט, זַעַרְדָּל ? אֹזָא שָׁאָנָס אַיְזָן מַאל אַין לְעַבָּן. עַרְטָט זַיְר אַפְּגָעָרוֹפָן מִיט צַעַן זַלְאָטָעָס... דָּאָס אַיְזָן דָּאָר עַפְּעָס...

— נָו, זַיְכָעָר. הַלְוָאִי אַלְעָזָט וְאַךְ...

— יָאָ, פֿוֹנְקָט בְּנֵי דִי וּוּלְנָעָר גַּעַבָּעָר... אַיְיָ, זַעַרְדָּל, זַעַרְדָּל... נָאָר אַיְךְ טְרָאָכְט עַפְּעָס אַנְדָּעָרָשׁ. דָו בִּיסְט דָאָר אַ שְׁוֹתָף, דָאָרָפָט אַיְךְ דָיְרָגָן. וּוּיסְט וואָס אַיְךְ טְרָאָכְט ?

— לְאַמְעָר הָעָרָן...

— אַיְךְ טְרָאָכְט... די צַעַן זַלְאָטָעָס וּוּלְזָן דָאָר אַוּעָקְגִּין. מִיוּעָט זַיְר נִיט אַרְמוֹזָעָן. דָו אַטְלָעָר טְשָׁאָלָנָט. אַיְיָ צַוְּיִי, דָרְיָי מַאל קִישְׁקָע.

דעָרְנָאָר ווּעָט זִיר ווּעָלֶן אֲגַפְּלָטָעָר מִילֵּץ, אֲפָאָר גַּעַנְדְּזָעָנָעַ לְעַ-

בָּעָרְלָעָה, אָוֹן אָוִיס, פָּאָרְטִּיךְ דַּי פָּאָר גִּילְדָּן.

— אַיז ווֹאָס ווּילְסְטוֹן, קוֹיפְּפָן אֲמוּיעָר?

— אֲמוּיעָר ווַי אֲמוּיעָר, נָאָר אֲלָאָטְרִיעָ-צָעָטָל ווּאָלָט אִיר

יאָ גַּעַקְּוִיפְּטָן.

זָעְרָדָל הָאָט זִיר אֲהִיבָּ גַּעַטָּאָן פָּוֹן גַּעַלְעָגָעָר:

— אֲלָאָטְרִיעָ-צָעָטָל? מִיטָּ אָונְדְּזָעָר מַזְוָל?

שִׁיבָּעָלָעָה הָאָט זִיר צָעָרְדָּט וַיְיַדָּן, ווּעַן זַיְיַינְעַן גַּעַזְעָסָן אוּיפָּךְ

די טָרָעְפָּלָעָר פָּוֹן דָּעָר חָרוּבָּעָר דָּאָטְשָׁע אִין אֲגִינְסְּקִיס פָּאָרָק:

— פָּאָרוֹוָאָס נִיט? אַט זַיְיַינְעַן מִיר אָוּעָק צָוָם שְׂטָאָט-זָאָל, אָוֹן

זַעַסְטָ דָּאָר! אָפְּשָׁר הָאָט זִיר דָּעָר מַזְוָל אָוִיסְגָּעְדָּרִיָּט אֲלָאָטְרִיעָ-צָעָטָל

צָו אָונְדָּז? סְאַיְזָן רָעְכָּט, אֹז עָר שְׂטִיטָאָ אַיְצָט, דָּעָר מַזְוָל, הִינְתָּעָר

אָונְדָּז אָוֹן בִּיכְיָקָעָט, עָר וַיְיַלְזַעְנָן צָו מִיר ווּעָלֶן הָאָבָּן שְׁכָל אִים צָו

כָּאָפָּן, אָדָעָר מִיר ווּעָלֶן אִים לְאָוֹן אַנְטְּלוֹפָּן.

זָעְרָדָל הָאָט זִיר גַּעַפְּרוֹוֹת חַכְמָעָנָעָן:

— אָוִיב אָונְדְּזָעָר מַזְוָל אִין אַיְצָט אַיְפָּן בּוֹידָעָם, קָאָנוּ עָר טָאָקָע

נִיט אַנְטְּלוֹפָּן. עָרִיט אִין דָּעָר פִּינְצָטָעָר בְּרָעְכָּן הָעָנָט אָוֹן פִּיסָּ

אַיְבָּעָר דַּי קְרָאְקוּוּס. נָאָר מִיר דּוֹכְטָ זִיר, אֹז עָר הָאָט אָוִיסְגָּעְקָלִיבָּן

אֲשָׁעָנָרָן נָאָכְטָלָעָגָעָר אִין ווּוְילְנָעָן.

— אַיְיָ, זָעְרָדָל, בִּיסְטָ עַפְעָס נִיט דָּעָר זָעְלָבָּר. אֲמָל הָאָסְטוֹ

גַּעַחָאָט מָעָר בְּלָטָן.

זָעְרָדָל אִין טָאָקָע נִיט גַּעַוּעָן דָּעָר זָעְלָבָּר. עָר אַיז גַּעַוּעָן

מִיד. דַּי שְׁלָאָפְּקִיטָה הָאָט אִים לְעַצְטָנָס שְׁטָאָרָק גַּעַמְאָטָעָרָט. הָאָט

עָר זִיר פָּעָטָעָר אַיְנְגָעָנוֹרָעָט אִין זַיְיָן אָוִיסְגָּעְרִיבָּנָעָם אַמְּעָרִיקָא-

נָעָר מָאָנְטָל מִיט דַּי טִיפָּעָ טָאָשָׁן, אָוֹן זִיר אַפְּגָעוֹרָפָן:

— ווּילְסְטָ קוֹיפְּפָן אֲלָאָטְרִיעָ-צָעָטָל? קוֹיחָ.

מָעָר הָאָט שִׁיבָּעָלָעָה נִיט גַּעַהָרָט פָּוֹן זָעְרָדָלָן. דָאָס אַיז גַּעַ-

וּעַן זַיְיָן לְעַצְטָעָר ווּאָרטָ. צָוְלִיבָּ זַיְיָעָר אֲפָשָׁטָעָר סִיבָּהָ. עָר אַיז

אָוִיסְגָּעְגָּגָגָעָן.

אִין דָּעָר פָּרִי הָאָט שִׁיבָּעָלָעָה אִים גַּעַשְׁטוֹרְכָּעָט, אָונְטָעְגָּעְטָרְבִּיבָּן

אִים אַרְוִיסְגָּיְזָן אִין גָּאָס. זָעְרָדָל אַיז גַּעַלְעָגָן אָן אַיְנְגָעָקָאַרְטָשָׁעָטָעָר

א. קָאַרְפִּינָּאוֹזִיטֵשׁ

אונטער דעם געשאנקענעム אַמְּעָרִיקָאנֶעָר מאַנטָּל אָוּן זַיְר נִיט גערירט. דער פֿידָל, ווי אַ טְּרִיבְּיָאָר הָוָנָט, אַיז גַּעֲלָגָן בְּיַ אִם צְוּפּוֹסְנָס.

ווען שעסקין פֿוֹן קָאנְטָאָר ווי מען בֵּית גַּעַלְט אָוּן מען פֿאָר-
קוֹיְפָט לְאַטְּעָרִיעָ-צְעַטְּלָעָן, הָאָט דְּרוֹזָעָן שְׂיָבָעָלָעָן דֻּעָם דִּרְיִגְּעָנָט
בְּיַ זַיְר אַיז גַּעַשְׁעָפָט, אַיז אִים דֵּי עַרְשָׁתָע זַאֲר אַיְנְגָעָפָאַלְזָן הַיִּסְׁזָן
דֻּעָם שִׂיקְיִינְגָל אִים אַרְוִיסְבָּעָטָן אַיז דְּרוֹזָן, ווֹזִיל דָּא אַיז נִיט קְבִּין
פְּלָאָז פֿאָר קְעַמְּעָלָעָ-קְאַנְצָעָרֶטָן. שעסקין הָאָט גַּעֲקָעָנָט שְׂיָבָעָלָעָן
מִיט זְעַרְדָּלָעָן פֿוֹן זְיִיעָרָע גַּעַמְּיִינְזָאָמָע אַוְיִפְּטָרִיטָן אַיז דֵּי פֿרִי-
מַאְרָגָן-שְׁעוֹהָעָן אַוְיִפְּן הָוֵיךְ פֿוֹן קָאנְטָאָר; אַבָּעָר נָאָר דֻּעָם ווי שִׁי-
בָּעָלָע הָאָט אַרְוִיסְגָּלִילִיגָט דֻּעָם צַיל פֿוֹן זַיְן בָּאָזָר, הָאָט שְׁוִין
שְׂעָסְקִין אַלְיַין נִיט גַּעַוּוֹסָט ווי צָו הָאַנְדָּלָעָן. שְׂיָבָעָלָע אָוּן אַלְאַטָּע-
רְיַע-צְעַטָּל ? דָּעָר קוֹיְפָעָר אַיז גַּעַשְׁטָאָנָעָן קְעַגְּנָאִיבָּר שְׂעָסְקִין
אַיז אָז אַוְיִסְגָּעָרִיבָּעָנָם דְּרָעֵל, אַ ערְיִיסָן הָעֵמָד, הוֹזָן מִיט בְּרִינְדוּסָט
אָוּן שִׁיר אָז אַפְּצָאָסָן. דָּעָר הָוִיכָעָר, דָּאַרְעָר שְׂעָסְקִין הָאָט זַיְר אַנְגָּעָ-
בִּיגָּן צָו שְׂיָבָעָלָעָן, אִים גַּעַפְּאָרָשָׁט פֿוֹן אַלְעָזִיזָן. דָּעָרָנָאָר הָאָט עָר
אִים גַּעַפְּרָעָגָט :

— בִּיסְט זְיִכָּעָר, אָז דֵּי וּוּלְסָט קוֹיְפָוּן אַלְאַטְּעָרִיעָ-צְעַטָּל ?
שְׂיָבָעָלָע הָאָט זַיְר גַּעַרְוִיטָלָט ווי אַ בְּתוֹלָה בִּים פְּרָעָגָן אִיר צָו
זַיְר וּוֹלָחָתָוֹה הָאָבָן.
ער הָאָט אַוְיִסְגָּעָרִימָט דֵּי אַנְגָּעָדָרָאַלְעָנָע לִיפָּוֹן אַיז אַמִּין שְׁמַיְיכָל
אָוּן פְּאַרְזִיבָּרָט :

— יָא, יָא... טָאָקָע אַלְאַטְּעָרִיעָ-צְעַטָּל.
שְׂעָסְקִין הָאָט גַּעַהָאָלָטָן פֿאָר זַיְן חָוב אִים אַפְּעוּרִידָן פֿוֹן דָּעָר
טְרָאָנוֹזָאַקְצִיעָן :

— צָו וּוֹאָס טְוִוָּג דֵּיר אַלְאַטְּעָרִיעָ-צְעַטָּל ? קוֹיְפָזַיְר בְּעַסְעָר אַ
פֿאָר הוֹזָן, אַ נִּתְיַהָּע הָעֵמָד, וּוּסְטוֹ אַוְיִזְעָן מַעַר מַזְוִיקָעָר...
שְׂיָבָעָלָע הָאָט נִיט נַאֲגָעָלָאָזָט :

— פאניע שעסקיז, זערדל האט פארן שטארבן געזאגט —
קייפ. ער האט ניט סחט גערעדט.
— זערדל האט מן-הסתם געפילט, אז אים איז שוין אלץ
איינס, האט ער געזאגט — קייפ...
шибעלע האט דערוועידערט:
— ניז, פאניע שעסקיז, מיר האבן נאך פריער גערעדט וועגן
דעט... דאס הייסט, איך האב אים אמאָל אַנגעצעיגן. טאָקע זומער...
ער האט געדארפט לופט...
שעסקיז האט געזען, אז ער וועט דא ניט אַרוּיסְקִירִיכֶן, האט ער
זיך אַנגעהיזן חכמעגען:
— און לאָמֵיר זַאֲגַן — וועסט געווינען, וואָס וועסטו טאן?
פֿירַן גַּעַשְׁעַפְּטַן? גַּעַבְּן אוֹיפְּן פֿרְאַצְעַנְטַן?
шибעלע האט זיך נאך מערכ פֿאַרְרוּיטַלְט, ניט געוווסט וואָס
צַו עַנְטְּפַעַרְן. עַנְדְּלַעַרְ האט ער אַרוּיסְגַּעַשְׁטַאמְלַט:
— בְּהַאֲבָן גַּעַזְעַן אַשְׁטוּב אַין אַגְּנִיסְקִיס פֿאַרְקָן, אוֹיפְּן פֿאָס-
פֿיעַשְׁקָן... בְּיוֹיל... נו... אַנְשָׁה בְּרַאֲסַט זַאֲל אוֹיר האבן דַּאְטַשְׁעַ...
און אַמְּצָבָה פֿאָר זַעַרְדַּלְעַן... נו, און הויז, ווי איך זַאֲגַט... און
אַפְּשָׁר נאך עַפְּעַס...
— וואָס אַין דער נאך עַפְּעַס?
— אַשְׁטִיקְל שִׂידּוֹר...

שעסקיז האט מערכ ניט גערעדט. ער האט פֿאַרְקוּיפְּט שיבעלען
אַלְאַטְעַרְעַ-צַעַל. שיבעלע האט אַרוּיסְגַּעַשְׁטַאמְלַט פֿוֹן אַ גַּעַנוֹצַט
שְׁטִיקְל זַיְד-פֿאָפְּיַר דַּי צַעַנְעַר-מְטַבָּע און עַס אַרוּיפֿגַּעַלְיַגְּט מִיט
צַיְטַעַרְיקָע פֿינְגְּעַר אוֹיפְּקָע דער לִיאַדְעַ. ווען ער אַין שוין גַּעַשְׁטַאנְעַן
אוֹיפְּן שׂוֹעַל האט אַים שעסקיז צוֹרִיקְגַּעַרְוּפְּן:

— לאָמֵיר פֿאַרְשִׁיבְּן דַּעַם נְמַעַר. טַאֲמַעַר גַּעַוְונְסַטְוּ טאָקָע,
זַאֲל איך קַאנְעַן דַּיר אַנְזַאֲגַן דער עַרְשְׁטַעַר, וועל איך בָּאַטְשַׁ פֿאָר-
דִּינְעַן אַמְּצָוָה. יָא, און טַאֲמַעַר דַּאֲרַף מַעַן דַּיר, ווּ קָאָן מַעַן דַּיר
געַפְּינְעַן?

— אוֹיפְּקָע דַּי טַרְעַפְּלַעַר פֿוֹן דער קְבָּרְנִישָׁעַר קְלוֹז. צֻום בעסְטַן
אַין בַּיְ שַׁיְנְדַלְעַן אַין טַשְׁנִינַע. אַלְעַ אוֹיפְּן שָׁוֹל-הוֹיפְּ.

שעטקיין האט פארשריבן דעם נומער. שיבעלע האט פאררווקט דעם לאָטעריע-צעטל טיפ אין בוועם-קעשענע פונעם רעלל, און אַרוייס אַ צעהיכטער פון קאנטאר. אויף די טרעפ האט ער געטענט דעם לאָטעריע-צעטל דורכן אונטערשלאָק, וואָס האט געדענקט בעסערע יאָרין, ווען דאס איז געווען שטאָרְקָע, טונְקָל-גְּרוּיָע אלפָאָגָע אָז ניט קיִין געוועב וואָס אָט, אָט צעהיט עס זיך. שיבעלע האט אַריינגעליגט זיין גאנצָן בְּתוֹחוֹן אָז דאס פִּירְאָנְטִיקָע שְׂטִיקָל פָּאָ- פִּירְמִיט דעם קָאָלִירְטָן הָעָרָב אָז נומער אונטן אָז אַוִיבָן. האט ער פָּאָרְחַתְּמָעָט דֵי בוועם-קעשענע מִיט אַ גְּרוּיסָעָר זִיבָּעָר-נָאָדָל אָז אָזֶוּעָק גָּעָבָן אַ סָּאָלָּא-קָאָנְצָעָרטָן נָעָבָן וּוּלְפָקָעָס רָעַסְטָאָרָן, אויף יִדְיְישָׁע גָּאָס. אַוִיפָּן וּוּג, אַנְגָּהָוִיבָן פָּוּן רָאָג רָוְדְּנִיצָקָעָר אָזֶן דִּיטָּ- שָׁעָ גָּאָס, וּוּסְ'הָאָט זִיר גַּעֲפָנוּן שְׁעָסְקִינְסָן קָאָנְטָאָר, האט אַים אַלְעָ וּוּבְּילָע פָּאָרְטְּשָׁעְפָּעָט אָז אַנְדָּעָר בּוּיכָּע, פָּוּן דֵי לִיטִיט, דֵי בִּיזְעָ לְצִיםָּ, וּוּאָס שְׁלָעָפָן קוֹנְדוֹן צָו דֵי טָאָנְדָעְטְּ-קָרְאָמָעָן. שיבעלע האט זיך ניט אַפְּגָעְשְׁטָעָלָט. ער האט מָוָרָא-גַּהָּאָט, אָז זִי וּוּעָלָן אַים אַנְהִיבָן אַנְצִיעָן, ער וּוּעָט זִיךְ אַוִיסְרִידָן, אָזֶן זִי וּוּעָלָן נָאָר אַוִיסְנָאָרָן פָּוּן אַים דעם צָעָטָל. דֵי בּוּיכָּע הָאָבָן גַּעֲקָאָנְטָ אַבְּעָרְרִידָן אַ פּוּעָר עָר זָאָל קוֹיפָּן אַ קָּרָאוֹאָט צָו דֵי לְאַפְּטְשָׁעָס. אִיז ער וּוּאָס גִּיבָּעָר אָזֶוּעָק פָּוּן דָּעָר גָּאָס, וּוּסְ'גַּעְבִּיפָּטָעָ קָאָנְגָּעָן אַזְוִי לִיצְכָּט גַּעַ- שְׁטוּרְוִיכְלָט וּוּרָן.

דָּעָר זָוְמָעָר האט אַרְדוּוּוּט אַוִיפָּן שְׁוֹלְהַוִּיךְ. צָו עֲרֵשָׁת האט ער צְעַבְּלָאָזֶן מִיט זִין הַיִּסְׁוּן אַטְעָם דֵי גְּרוּנָע, שְׁוּוּרְעָרְ צְוּרְגָּן אַוִיפָּן אַיִּינָן- צִיקָּו בְּוּיָם אַין גָּאנְצָן הוֹיךְ. דֵי בְּלָעְטָעָר הָאָבָן גַּעֲפִירְכָּעָט, גַּעֲלָעָגָן פָּאָרְחָלָשָׁט אַין גַּעֲבָעָנְקָט נָאָר רָעָגָן. אַ פָּאָרְחַוּמָטָע שִׁימְעָ אַיז גַּעֲלָעָגָן אַיִּן אַ וּוּינְקָל הוֹיךְ, אַוִיפָּגְּנְדָּרְרִיטָן פָּוּן הַיְּזָה אָזֶן גַּעֲוָאָרְטָן עַמְּעַז זָאָל אַיְרָ אַרְיִינְנוֹאָרְפָּן אַיִּן קִילָּן קָאָסְטָן, וּוּסְעָן זָאָמָלָט פְּסָולָעָ מְחֻזְוָרִים אַדְעָר צְעַפְּאָלָעָנָעָ מְשֻׁנְיוֹתָן. דֵי זָוּן האט גַּעֲרָעָנָט וּוּפְרִינְטָק דָּעָר טְשָׁאָלָנָט אַיִּן אַוִוּזָן בַּיְּפָרָאָבָן דָּעָר בְּעָקָעָר. דֵי חַמִּימָה האט גַּעַ- טְרִיבָּן אַלְעָמָעָן זִיךְ שָׁאָרָן. בַּיְּפָרָאָבָן, כָּפָן דָּאָרְטָן אַ שְׂטִיקָל שָׁאָטָן.

בלוייז שיבעלע האט הנאה געהאט פון דעם געפראעלג. ער האט זיך אוועקגעלייגט אויף די טרעפלער פון דער קברנישער קלוייז און געווארעט די גילדער נאר א נאכט שלאפען אויפן פיבטן, טונקעלן בוידעם. דאס רעקל האט ער אוועקגעלייגט נעבן זיך, פאראקאשערט די רעשטלער מאנזושעטען פון העמד איבער די עלבויננס, און מיט דעם קרטול איבער די אויגן האט ער זיך אויסטגעציגן אויפן און- טערשטיין טרעפל פון קלוייז, זוי דאס וואלט געווען דער איבערשטער פאל אין דער קחלשער באָד.

шибעלע האט אין האלב-דרימל געזען שטיקעלער פון זיין חלום, דעם חלום וועגן געווינס. ער האט גאר אנדערש ניט געטראקט, אָז זיין נומער וועט אָרויס. אפשר ניט דאס גרויסע געווינס, אָבער אָזוי פיל סיזאָל קלעען אויף דער שטוב אין פאָספיעשך, אויף אָמעבה פאָר זעדלען, אויף ננייע הויזן און אויפן שטיקל שידור. זעדל האט קיין מאָל סתם ניט גערעדט. אָט האט ער געטעהנעט די לעצעט צייט, אָז ער גײַט אָויס. קיינער האט אִים ניט געליגיבט. אָפּילו ניט אין משמרת חוליט. דער דָּקְטָעָר דָּאָרֶט, אָ נְבִיאָר, וויניק אַפְּינְגָּעָרְבָּעַט, האט געזאגט, אָז דאס אָז גאר ניט און אִים פָּאָר- שְׂרֵבִּין בִּיטְעָר-זָאָלָץ. האט זעדל אלעמען באָויזן, אָז ער אָז געוווען גערעכט און אוועקגעשטארבן. דאס זעלבע וועט זיין מיטן הייסן קויפן. זעדל וועט ווינדר זיין גערעכט. ווינטה, וועגן שטיקל שידור. שיינדְל אָז דָּאָר אַיצְט אָז גאנַען פריט. אָחוֹץ די פָּאָר טְרָעָרָן נָאָר זעדלען אָז זיין פִּידְל מִיטְן בְּרָאָק אָז אַיר גָּאָר נִיט אַיבְּרָעָגְּבָּלְבָּן. מיט געלט וועט ער קאנַען צוקומען צו אַיר. זיך וועט גײַן מיט אִים קײַן פָּאָסְפִּיעָשָׂק אָז אַיבְּרָלָאָזָן די טְשִׁינְעָן מִיט די טָאָרָקָאנָעָס. סְאָרֶט אִים נִיט, אָז זיך וועט דָּאָרֶט אָז פָּאָדְעָרְצִימָעָר מַאֲכָן אָ בִּירְעָלָעָה. פָּאָר גַּעֲמִינְגָּרָעָ דְּאַטְשְׁנִיקָּעָס, וּאָס קּוֹמָעָן אָז די שְׁבָתִים מִיט אַיְגָעָ-

נעם באָרָץ זיך באָדָן אָז דער וויליע.

פון אָז גוטן חלום צום אַנדְרָוָן אָז שיבעלע אַפְּינְגָּעָלָאָפָּן. ווען ניט דער שליח פון שעסְקִינְס קָאנְטָאָר וּאָלָט שיבעלע אָזוי געללאָפָּן בֵּין נָאָר מְנַחָּה: יְעֻנָּר, אָבעָר, האט אִים אָזוי לאָנוֹ געטאָרָעָט, בֵּין ער האט געמוות האלב אויפְּמָאָכָן די אויגן. דאס האט

א. קארפיניאו זויטש

שעסקין געשיקט רופן שיבעלען וואס גיבער אין קאנטאר. א מזל, אז מען האט אים לאנג ניט געדארפט זוכן. ער איז געלעגן אויפן ריב-תיקון אדרעס.

шибעלע האט צווישן איין גענצע און דעם אנדרען געפרעגט וואס דארף אים דער באלאבאס. דער בחורל וואס אט, אט דארף זיר אים ביטין די שטימע, האט אויסגעפישטשטען :

— מען רעדט אין קאנטאר, אז איר האט געוונגען געלט... דער שלאך איז ווי א צעפלאַשעטער פוגל אנטלאָפֿן פּוֹן שי-בעלעס אויגן. שיין איז ער געווען אויף די פִּיס. ער האט געוואָלט בעמגען דעם רעלק איז זיך לאזע הענדום-פֿענדום איז וועג צו זיין גליק, אבער זיין בגד איז ניט געווען נבען אים. שיבעלע האט זיך אונגעהחויבן דרייען איז אלע זיטט. ער האט געהיפערט פּוֹן איזן טרעפל צום אנדרען. דער נאר איז ער ארײַנְגַעפֿאַלְזַן איז פֿאַלְיש איזן פּוֹן פֿאַלְיש איזן קלוייז. ער איז צוּגַעֲפְּרָוְנְגָעַן צום בעלמעער, אַרְוָנְטָעַר-געלוקט אונגעערן האנט-פֿאַס, אַונְטָעַרְגָּהְוִיבָן דעם פרוכת, דעם קאלטען אוינוֹן געעפֿנט. שיבעלע האט איבערגַעְבָּוִיגַן יעדן שטנענדער, גערוקט אַהֲנַט הַיְנַטָּעַר דעם אַרְוֹן קוֹדֵש. דער רעלק איז ניט געווען. און ער האט געמיינט, אז עמץ פּוֹן די תְּהִלִּים-זָגְעָרָה האט געמאכט אַחֲמִיה איז בָּהָאַלְטוֹן זיין אַנְטוּבָּץ עַרְגָּעַץ איז קלוייז אויף מאכּוֹן פְּרִילְעַר דָּאַס בִּיסְל לִיְדִיק-גִּיעָרֶס. שיבעלע איז אַרְוִיסְגַּעַלְאָפֿן אויפֿן שָׁוֹל-חוּקָּט, אַרְיַנְגַּעַקָּוּקָּט איז יעדער שְׁפָרְוָנוּ, גַּעֲזָבָּט איז קָאַסְטָן פּוֹן די שְׁמוֹת. דָּאַס רַעַל איז פָּאַרְשָׂוֹנוֹן גַּעַוְאָרוֹן ווי אַלעַטְעַר וּאַלְקְנָדָל אויפֿן הַיְמָל אַז אַבְּרָגְעַלְאָזָט נָאָר זיך אַשְׁטִיק הַיְנַטָּעַר בְּלוּי, וואס איז שִׁבְעַלְעָס אויגן האט עַס גָּאָר אַיצְט אַוִּיסְגַּעַזְעָן טְרוֹיוּעָ-רִיך איז שְׁוֹאָרֶץ. ער האט זיך צוּרִיקְגַּעֲקָרְט צוֹ דער קלוייז, אַרְיַין איז פֿאַלְיש. זיך אַנְגַּעַכְאָפְּט מִיט בִּידְעַה הַעֲנֵט איז דער קָוּנוּ, איז אַרְיַנְגַּעַשְׁמִידְטָע אַז וְאַנְטָה, איז זיך פָּוֹנְאַנְדְּרָגְעַבְּלִיפְּעַט אויפֿן קָוּל. ווער ס'אי נָאָר גַּעַוְעָן אויפֿן שְׁוֹלְהִיּוֹפּ, איז גַּעַקְוּמָעָן צוֹ לִיְפּוֹן. שִׁבְעַלְעָס האט גַּעַהְעַשְׂעַט ווי אַקְלִיּוֹן קִינְד פָּאָר דַּעַר מַאֲמָעָן, האט ער דָּוָרָר טְרָעָן אַוִּיסְגַּעַאְקָעָט זִין אַבְּרִיךְעָ.

אויף האט מען אין אלע גאסן, פון גיטקע טויבעס זאוולעך ביין צום האלץ-מאرك, זיך דערוווסט וועגן שיבעלעס אבדה. ביי שיינדליך אין טשינע האט זיך געקסט. מען האט ניט געקסנט פארדייען שיבעלעס ערולה. אויף האט ער קיין גוטן ווארט ניט געהרט וועגן זיך. מיט איז געזונטער צורה, האט מען אים תמיד פֿאַרגעווואָרְפּוֹן, דאָרכּוֹ מען שטוףן אַ האַנט-וועגעלע אונז ניט שפֿילּוֹן אויף אַ קְעַמְעַלְעַ ווי אַ מאַלְאַאנְבָּאלְנָעַר. ווען זעדל איז געווען-שותפּ צום אַרְקָעַסְטָעַר האט מען די קְאנְצָעַרְטָוּן ווי עס איז אַראָפּ-געשלונגען, אַבער אלִין האט מען אים אין גאנצּוֹן מְבָטְלַ גַּעֲמָכְטַן. אַיצְטַ אַבער, אַז סְאיַזְ אַים גַּעַשְׁעַן דְּאָס אָוְמְגָלִיק, סְיהָאַט ווער צו-געשלעפּט זיין רעלְקָלְ מִיט דֻּעַם לְאַטְעַרְיעַ-צְעַטְל, האַבָּן אַלְעַ אַנגָּעַ-הוּבוֹן אַיבְּקָעַן אַזְן קְרַעְכָּן אַיבְּרָ אַים. אַפְּלוֹן שיינדָל אלִין. זי האט גַּעַזְאָט, אַז צום גַּנְבַּ האַט זי גַּאֲרַנְטַן. זָאַל ער האַלְעַן אַזְן אַיז וואָקָסְטָן אַזְן קוּוּלָן, מַעַר ניט די הַעַנְתָּ זָאַל אַים אַיְנָדָאָרְן ווי שְׁפָעַנְדָלָעַן. דַעַר קְלָאנְגַן וועגן דַעַר אַבָּדָה אַיז דַעַרְגָּאנְגָעַן בֵּין צו אַוְרָעַמְקָעַ דַעַר אַנְאָרְבִּיסְט, דַעַם ווּיכְטִיקְסְּטָן סְחוּר אַוְיפּן דְוּרְכְּהַוּףּ. ער האַט זיך ניט גַּעַפְּוִילְט אַזְן אוּוּקָע צו שְׁעַסְקִינְעַן פְּרַעְגָּן וואָסָט מען קָאָן מַאְכָן פָּאָר שְׁיבַּעַלְעַן. שְׁעַסְקִין האַט גַּעַהוֹבוֹן די אַקְסָלָעַן. מען האַט גַּאֲרַנְטַן גַּעַקְאָנְטַן מַאְכָן. שְׁיבַּעַלְעַס נַוְמָעַר האַט גַּעַוּנוֹגָעַן אַ גַּרְוִיסְעַ סְוּמָע. אַז דַעַם צְעַטְלָ קָאָן ער ניט קְרִיגְזָן קִין גַּרְאָשָן. ער, שְׁעַסְקִין, האַט שְׁוִין אַבְּיאָוּעַט אַלְעַ אַגְּעַנְטוֹרָן אַזְן ווַיְלָנָעַ מען זָאַל ניט אַוְיסְצָאָלְן אויףּ דַעַם נַוְמָעַר קִינְעַ גַּעַלְטָעַר. אוּיר אַזְן דַעַר צְעַנְטְּרָאָלָעַ, אַזְן ווֹאָרְשָׁעַ, האַט ער גַּעַמְאָלְדוֹן וועגן דַעַם פָּאָרְלִירְעַנְעַם לְאַטְעַרְיעַ-צְעַטְל; אַבער פָּוֹן דַעַם אַלְעַם ווּעַט שְׁיבַּעַלְעַ ניט וְהַאֲלָפָן ווּוֹרָן. בעסְעָר וואָלְט גַּעַוּוֹעַן מען זָאַל גַּעַפְּיַנְעַן דַעַם צְעַטְל, אַזְן דְּאָס וואָס גִּיכְעָר. זִינְעַן דַעַרְקָלְעַרְזָגָעַן האַט שְׁעַסְקִין גַּעַנְדִּיקְט מִיט אַ דְעַקְלָאַרְאָצְעַ, אַז שְׁנָאָרָאָנְטָן, שְׁלַעְפּוּרִים, באַרוּוּסָעַ האַלְעַדְרָאָנְצָעָס דָאָרְפּן ניט פָּאָר-זּוֹכָן דַעַם פָּוֹן גַּעַלְט, ווּטַל זַיְוִיסְטָן ניט ווי דְּאָס צו שְׁאָצְעַן. שְׁעַסְקִין אַיז גַּעַוּוֹעַן אַש לְהָבָה אויףּ שְׁיבַּעַלְעַן. ער האַט גַּעַפְּלָאַנְעָוּעַט שְׁרִיבָן אַקְאָרָעָסְפָּאַנְדָעָנְצִיעַ אַזְן „וּוַיְלָנָעַר טָאָגָן“ וועגן דַעַם גַּרְוִיסְט גַּעַוְוִינְט, וועגן דַעַם גַּעַוְוִינְר. שְׁעַסְקִין האַט שְׁוִין גַּעַהָאָט אַפְּגָעָרְעָדֶט

מית זאלקינדז דעם פאטעגראף יונגער זאל קומען פאראאייביקו דעם מעמד, ווי ער, שעסקיוין, גיט איבער שיבעלען דאס געוינס אין דער אַנוּזָנְהִיט פון אלע פנִי הָעִיר. סְיוֹזָלֶט גָּעוּזָן אַרְקָלָםָעַ פָּאָרָן קָאנְטָאָר אוּיף גָּאנְצָ שְׂטָאָט. הָאָט שִׁיבָּעָלָעַ אֶלְצָ קָאָלָעַ גַּעֲמָכָט. זִיר אַוּזָעָגָלִיגָּט ווי אַפָּאָדָלָעַ אֵין מִיטָּן שְׁוֹלָחִיךְ מִיטָּן רָעָקָל בִּים זִיטָט, אַנְשָׁטָאָט אִים צוֹ פָּאָרָקָוּעָטָשָׁן צְוּוִישָׁן דִּי פִּיסָּ, מַעַן זָאָל אִים נִיטָּקָאנְעָן גַּנְבָּעָנָעָן. אַוּרָעָמָקָעַ דָּעָר אַנְאָרְכִּיסְטָה הָאָט פָּאָרְטִּידִיקָט שִׁיבָּעָ-לָעָן — ווי הָאָט עָר זִיר גַּעֲקָאנְטָ רִיבְּטָן, אָז עַמְּעָץ וּוּעָט זִיר קוּוָּאָפָעָנָעָן אַוּיף זִין טְרָאָנָטָעָ ? אָזָן סְיָאָזָן טָאָקָעַ גַּעֲוָעָן אַטְרָאָנָטָעָ. דָּעָר שְׁטִיףָ-לִיפְיוֹנָנטָ שְׁוִין לְאָנָגָ אַרְיָסָגָעָרִיסָן, דָּעָר אַוְנְטָעָרְשָׁלָאָק גָּוט צְעָבָרְנִידָזָעָט. פָּוֹן אלע קָנְעָפָ אֵין אַיִּינָס בְּלוּזָ גַּעֲהָאָנָגָעָן אַוּיף אַפָּאָדָעָם. דִּי עַלְ-בּוֹגָגָס אַוִּיסָגָעָרִיבָן בֵּיןָ גְּרוּנָטָ. דָּעָר גָּאנְצָעָר בְּגַדְתָּ הָאָט זִיר שְׁוִין בְּאַלְדָ-גַּעֲדָאָרְפָט צְעִישָׁוּן אַוּיף פְּרָאָרָה, הָאָט מַעַן אִים צְוּגָעָשָׁלָעָפָט.

דָּאס רָעָקָל הָאָט מַעַן נִיט גַּעֲפָוָנוּ. אַוּרָעָמָקָעַ דָּעָר אַנְאָרְכִּיסְטָה הָאָט בְּאָפּוֹילָן אלע סְוָחָרִים אַוּיפָן דָּוְרְכָהִיךְ אַיְבָּרְקָוּן דִּי סְחוּרָה, אָפְשָׁר הָאָט וּוּעָר פָּאָרָזָעָן אָז אַיְנְקָוּיף פָּוֹן שִׁיבָּעָלָעַ צְוּשָׁתָעָלָן עַיְקָרְשָׁת הָאָט עָר זִיר אַגְּגָעָזָעָט אַוּיף אִיטְשָׁעָן, וּוָאָס פָּלָעָגָט צְוּשָׁתָעָלָן שְׁמָאָטָעָס פָּאָר דָּעָר אַלְקָעְנִיקָעָר פָּאָפִיר-פָּאָבְרִיךְ, יָעָנָעָר הָאָט גַּעֲמוֹזָעָט אַרְיוֹיסָלִילִיגָן אַוּיפָן דָּוְרְכָהִיךְ אלע פָּעָקָ. מַעַן הָאָט נִיט גַּעֲקָאנְטָ דָּוְרָכָ-גִּיְּזָן דָּעָם הוּאָפָ. דִּי שְׁכָנִים הָאָבָּן זִיר גַּעֲוָאָרְפָן אָז גַּעֲשְׁלִידָעָרט, אָבָּעָר גַּעֲהָאָלְפָן בִּים אַיְבָּרְקָלִיבָן יְעָדָעָס רְעַשְׁתָל בְּאַזְוֹנְדָעָרָ. שִׁיבָּעָלָעָן אֵין גַּעֲשְׁתָאָנָגָעָן בִּים זִיט אֵין מִינָן פָּוֹן צִיָּן-וּוּוִיטָאָגָ גַּעֲשָׁאָקָלָט מִיטָן קָאָפָ אַוּיף נִין, בְּעַתָּן רָוקָן אִים אַוְנְטָעָרָן נָאָז שְׁטִיקָעָר מָאָרִי-נָאָרְקָעָס פָּוֹן אלע קָאָלְרָוָן אָז אלע מָאָסָטָן.

יאָרָן זִיְנָעָן אַוּוָקָ. בֵּית שִׁיבָּעָלָעַ הָאָבָּן שְׁוִין לְאָנָגָ גַּעֲפָעָלָט דִּי פָּאָדָעָרְשָׁטָעָ צִיָּן. עָר הָאָט נִיט גַּעֲקָאנְטָ שְׁפִילָן. צְוֹוִיטָנָס אֵין זִין קָאָפָ גַּעֲוָעָן בִּים פָּאָרָלָאָרְעָנָעָם לְאַטְעָרִיעָ-עַטָּל. עָר הָאָט נִיט גַּעַ-קָּאנְטָ צָוּ זִיר קְוּמָעָן פָּוֹן דָּעָם אַוְמָגָלִיךְ, אַט הָאָט עָר דָּאס גַּעֲנָצָעָ מֻל גַּעַהָאָט אֵין בּוֹזָעָם-קַעְשָׁעָנָעָ, אֵין עָס פָּאָרְפְּלִוִּיגָן פָּוֹן אַוְנְטָעָר דִּי

הענט. איז ער געזעסן אויף די טרעפלער פון קליז און געוווארט די
شمешטע זאל אים אָרוּיסְטֶרָאָגָן אַ טַּעַלְעָר גַּעֲכַבְּטָס. פון צויט צו צויט
פלעגט ער זיך אָוּוּקְשְׁלָעְפָּן אויפֿן זָרָעַטְשָׂר בִּית-עוֹלָם, פָּאָר-
ברענונגען אַ בִּיסְל בֵּי זָרְדָּלְס קָבָר מִתְּאַלְמָנָה שְׁילְדָּל אַנְשְׁטָאָט אַ
מְצָבָה. דָּאָרֶט הָאָט ער זיך דָּעַרְלוּבִּיט אָוִיסְטוּינְגָּן די עַוְלָה, וּאָס

דָּעַר בִּיטְעָרָר גּוֹרְלָהָאָט אַיְם אָפְּגַעַטָּאָן :
— הָאָסְטָט דָּאָר אלְיַזְנְגָּט, קוֹפְּ! אָן אַיר הָאָב דיַר גַּעַוְאָלְט
אוועקְשְׁטָאָלְן אַ שְׁטִין מִיט אָוִיסְגְּעָרְקִיעְטָע פִּינְגְּלָעָר אָן אַיְ-
זָרְנָעָ קִיְּט אָרוּם... אִיז דָּאָס אַלְז אָוּעָק אִיז דָּרְעָרְדָּר אַרְיָין —
בֵּין רַעַקְל מִיט דָּעַם צְעַטְלָן ...

שְׁיבַּעַלְעָהָאָט אלְיַזְנְגָּט גַּעַוְוָסְט, וּוּ דָאָס אִיז אַמְתָּ גַּעַוְוָעָן.
זִין רַעַקְל מִיטְן לְאַטְעָרִיעָ-צְעַטְל אַיז טַאָקָע אָוּעָק אִין דָּרְעָרְדָּר אַרְיָין,
אַזְוִי וּוּ זָרְדָּל וּזָאָלְט נִיט גַּעַהָאָט פָּאָרוֹגְנוּן זִין שְׁוֹתָח צָום אַרְקָעָס-
טָעַר זִין אלְיַזְנְגָּט גַּבִּיר, אָן פָּאָרְשְׁלָעָפְט דָּאָס גַּעַוְוָינְס דָּוָרָר וּוּעָגָן,

אַמוּוּגָן, נַאֲעַנְטָעָר צַו אַיְם, צַו דיַרְדִּישָׁע סְפָעָרָן.
גְּרוּשׂ דָּעַר בִּעְתְּשָׁקָאָוָנִיק הָאָט אַמְּאָל אַיְם אַשְׁיכְּרוּרָר מִינְוָט
דֻּעְרְצִילְט זִין עַ קְוּמְפָלָס נַעֲבָן רַאֲטָוּשׂ דיַרְוָלָה, וּאָס ער הָאָט מִיט
יַאֲרִין צְוֹרִיק אָפְּגַעַטָּאָן דָּעַם טָאָטָן. יַעֲנָעָר הָאָט אַיְם אַבְּעַרְגָּעָלָאָזָט
בִּירוּשָׁה דיַרְבִּעְתְּשָׁקָע צְוֹזָעָמָעָן מִיט דָּעַר חַזְקָה צַו רַיְנִינְקָן דָּעַם קְהַלְשָׁן
אָפְּרָעָט אָוּפֿן שְׁוֹלְחוֹף. וּוּעַן דָּעַר טָאָטָע אַיז גַּעַלְעָגָן אָוּפֿן קָאָטָא-
פָּאָלָק מִיט פָּאָרְגְּלָעָטָע וּוּאָנְסָן גְּרִיטָאָט אָוּפֿן צַו בָּאָגְּרָאָבָן אַיְם, הָאָט
מַעַן זִיךְרָעָטָפְט, אַז ער הָאָט נִיט קִיְּזָן רַעַקְל. דָּעַר טָאָטָע אִיז אַגְּנָץ
לַעֲבָן גַּעַגְּאָנְגָּעָן אִיז אַפְּאָר הַוּזָן מִיט אַקְאָזְשָׁוָר — זָמָעָר אָן וּוּיָן-
טָעַר. דָּעַר גַּלְחָהָאָט גַּעַזְאָגָט, אַז אַבְּרָ-מִינְן אִיז אַקְאָזְשָׁוָר אִיז עַפְעָט
נִיט אַזְוִי.

צְוֹוִיטָנָס אִיז פָּוּן קָאָזְשָׁוָר גַּעַגְּאָנְגָּעָן אָן אַוְעָר, נִיט אָוִיסְטָו-
הָאָלָטָן. אִיז ער אָוּעָק פָּוּן אָרוּפֿיךְ נַאֲוּעָ-סְטוּאַיקָע, וּוּ זַי הָאָבָן
גַּעַוְוָינְט, אַיְנָה אַנְדָּלָעָן אַ רַעַקְל אָוּפֿן דָּוְרְכָהָיוֹף. אַפְּאָר טַעַקְטוּרָעָנָע
טוֹפְל, אָפְּגַעַשְׁמִירָט אָוּפֿן שְׁוֹאָרָץ, הָאָט אַיְם צְוַגְּגָעָבָן דָּעַר טַוְמָנָע-
מָאָכָר. הָאָט אַיְם בְּלִיְזָן גַּעַפְעָלָט דָּעַר אָוּבָּר-בָּגָד. גְּרוּשׂ הָאָט זִיךְרָעָט
גַּעַוְאָלָט פָּאָרְקִירָצָן דָּעַם וּוּגָן, אִיז ער אַדְוָרָר דָּעַם שְׁוֹל-חוֹף,

אנשטייט צו גיין לענגאיס יידישע גאס. אויף די טראפלער פון א-
באזשניעץ האט ער דערזען ליגן א רעלק. ער האט זיר גוט אromo-
געוקט. דער הויף איי געווען לדייך. צוליב דער הייז. בלויין איין
שנאָרער איי געללאָפַן אונטער דער זוֹן. האט ער געכֿאָפַט דאס
רעקל, אַרְיִינְגְּעוֹאָרְפַּן איין זאָק אָוּן פֿאָר דעם אַפְּגַּעַשְׁפָּאָרְטַן גַּעַלְטַן.
זיך שטאָרֵק אַנְגַּעַטְרוֹנְקָעַן בַּיִּצְעָקָעַ ער דער גַּעַלְעַפְטַן גַּעַלְטַן.
סַ'אַיז שוֹין גַּעַוְועַן בַּאלְּדַן נַאֲכַט וּוֹעַן ער האט זיך דער גַּעַלְעַפְטַן צַוְּרִיק
איין באָטָע. גּוֹט שִׂכּוֹר, האט ער ווֹי עַס איין אַונְטְּעַרְגְּהַוִּיבָן דעם
טָאָטָן אָוּן אַרְיִינְגְּעוֹאָרְפַּן אוֹיף אִים דעם רַעַקֵּל. איין דער פֿרִי זִינְעָן
געַקְומָעַן אֶלְּעַ קְוּמָעַס, הַאֲבָנוֹ זַיִּגְעָזָגָט, אֶזְ דַּעַר טָאָטָע זַעַט אַוִּיס
וּוֹי אָז אַמְתָּעָר בְּרָאָבִיעַ, אָוּן שְׁעַנְעָר וּוֹי ער גִּיט אִין דְּרִיעָרְד אָז גַּאֲר
נִישְׁטָא. אַיְצָט, אוֹיף דער עַלְטָעַר, קְוּמָט אִים דער טָאָטָע צוֹ חָלוּם מִיט
טָעַנְוָת, הַלְמָאִי ער האט אִים בְּאַגְּרָאָבָן איין אַגְּנָבָעָטָן בְּגָה, אָוּן
נִיט קִין גַּעַקְוִיפְּטַן, וּוֹי עַס פֿוּרְט זַיךְ.

шибְּעַלְעַ האט זיך קִין מָאֵל נִיט דְּרָעוֹוֹסֶט וּוֹעַגְן גַּוְּרָל פּוֹן זִין
רעַקֵּל מִיט דֻּעַם לְאַטְעַרְיַע-צַעַטְלַן אִין בּוֹזָעַם-טָאַשׁ. גְּרוּשׁ אִין גַּעַוְועַרְן
בלִינְד פּוֹן טְרִינְקָעַן פְּאַלְטוֹר, סְפִּירַט גַּעַמְישַׁט מִיט שְׁעַרְלָאָק צוֹ פּוֹצָנַ
מַעַבְלַן. אוֹיף רִינְגָעַם בְּרָאָנְפָן האט אִים אוֹיף דַּעַר עַלְטָעַר נִיט גַּעַ-
קְלָעַט. די בְּעַטְשָׁקָע מִיטָּן פְּעַרְדַּה האט ער שִׁוְּין לְאַנְג גַּעַהְאַט פֿאָרָ-
קוֹיפְּט. מַעַן האט אִים מַעַר נִיט גַּעַזְעַן אוֹיפְּטַן שְׁוֹלְהַוִּיקָּ
הַאַט מַעַן בְּלִוְיַז גַּעַזְעַן שְׁיבְּעַלְעַן. ער אִין דְּאַרְטַן גַּעַזְעַסְוָן אוֹיף די
טְרַעַפְלָעַר פּוֹן דַּעַר קְבָּרְנִישָׁעַר קְלוֹיז, גַּעַבְרוּמַט דַּוְרָר דֻּעַם פּוֹסְטַן
חַלְ פּוֹן די פְּעַלְנְדִּיקָע צִיְּן דֻּעַם מַאֲרַשׁ פּוֹן זַעַקְטָּן לְעַגְיָאָנָעַן-פְּאַלְקָ-
אוֹן גַּעַוְועַרְטַן די קִינְדָּעַר פּוֹן יְדִישָׁע גַּאָס זַאֲלַן קְוּמָעַן אָוּן פְּאַרְבִּי-
מַאֲרַשְׁיַז מִיט אַחֲזְעַרְיִי אָוּן גַּעַלְעַכְטָעַר. אָוּן אַשְׁיָּנָעַם טָאָג אִין
ער אוֹיך פְּאַרְשְׁוּוֹנְדִּין גַּעַוְועַרְן. אָוּן פְּאַלְיָשָׁה האט מַעַן גַּעַפְוּנָעַן אַ
שְׁיַטְעַרְעַ קְעַמְל, אַפְּגַּעַוְוִיקָּלַט אָוּן זַיִּד-פְּאַפְּרִיר. אַיְינְעָרְ פּוֹן די תְּהִילִים-
יִדְעָן האט עַס אַוּעַקְגַּעַלְיִיגְט נַעֲבָן בְּיוֹר, אַפְּשָׁר וּוּטָ שְׁיבְּעַלְעַ זַיךְ

דערמאָנען אוֹן קומען אַפְנֵעַמָּעַן זִין מַזְוִיק-אַינְסְטְּרוּמָּעַן. דאס אַין
אָזִי לְאָנֶג גַּעֲלָעָן בֵּין מַעַן הָאַט עַס אַרְוִיסְגָּעָוָאָרְפָּן אַין מִיסְטָן.
פָּון שִׁיבָּעָלָעָן אַיז קִין זָכָר נִיט גַּעֲלִיבָן. נִיעַ מַזְוִיקָר זִיןְנָעָן
אוּפְגָּעָקְוּמָעָן אוּפָּן שָׁוֹל-הַחִוָּף. אַין קָאָלְטָעַ נַעַכְתָּ, בִּים אַוְיּוֹן אַין
קָלוֹזָן פְּלָעָגָט מַעַן אַמְּלָל דַּעֲרָמָּאָנעָן שִׁיבָּעָלָעָן. אָלְטָעַ בַּאֲגָרְעָבָעָר
הָאָבָן גַּעַהְאָלָטָן, אָז שִׁיבָּעָלָעָהָאַט נָאָר גַּעֲקָאנְטָשְׁפִּילָן אוֹן שְׁפִּילָן,
וּוֹעֵן נִיט דַּעַר פָּאָרָלָאָרְעָנָעָר לְאַטְעָרְיָע-צָעָטָל, וּוֹאָס הָאַט אִים אַין
גַּאנְעָן צָעְדָּרְוָמְשָׁקָעָט, אַרְאָפְגָּעָפְרִיטָטָפָן טָאָזָן. סִיחָאַט זִיר אִים גַּעַ-
וּוָאָלָט וּוֹעֵן אַגְּבָּירָן, אַין דַּעַר צִיטָּט וּוֹעֵן אַוְרָעָמָן אוֹן אַקְרָאָנָקָן
טָאָר זִיר נִיט וּוּלָן. דַּי לְיִטְרָהָרְפָּן לִיגָּן אַיְנָגָעָלְיָוָט. אַנְדָּעָרָהָהָאָבָן
דַּעְרוֹוִידָעָרָט — אַט הָאַט דַּאָּרָשְׁיָהָעָלָעָה יָאָגָעָאנְטָשְׁפִּילָן אוּפְגָּעָרִיבָּט
וּוּרָאָן...
שִׁיבָּעָלָעָה אַיז נִיטָּא. בְּלוֹזָן זִין חָלוּם וּוֹעֵן עַשְׂירָות שְׁפְּרִינְגָּט
אַרְיִין פָּון מַאְלָ צָו מַאְלָ אַין אַוְנְדָּעָרָהָהָאָבָן אוּפָּן שְׁוֹלְחוֹף.

שניניקע דער פידלער

שניעיקע דער פידלער

שניעיקע האט געהאט זיעיר א שלעכטן טאג. באלאד אין דער פרי האט ער זיך אווועקגעשטעלט بي שטראלס קאפע אויף זאמקאוועז- גאס שפילן פידל, אין ארטיס א שלאקסטרונג גארנטיט ווי ערבעות. וווען ער אין געהאנגען דורר דער גאס געבן קאנצערט, האט אים באגלאיט א זוז, עעממייבטל ווי א זיינקנד נאך דער ערשטער פארציע מאמעס מילר. האט גאר אנדערש שניעיקע ניט געטראכט, איז ער ווועט بي שטראלס קאפע, וווע עס קומען בעסערע מענטשן טרינקען טיי אין ליעונען אויסלענדישע ציטונגונג, באפז א פאר זלאטעס, וואס זאל אים קלעקון אויף א האלבן טאג בראנפַן. אין בראנפַן קאנו שניעיקע ניט שפילן.

בי זאמעלען אין טשינען, אויפַן שולחויַף, האט מען דערציילט, איז דאס איז אים געקומען פון א חלום. טשוראשכא, וואס מען האט אים אין ווילגע גערופַן "דער אָרְקָעַסְטָעַר אויף רעדלאָר", וויל ער האט אין א קינדרער-וועגעלאָ אַרְתִּינְגֶּעֶטָּאָן אַ קָּעֵסְלְפּוֹיקָה, סְזַ'אָל אִים לִיכְתָּעֶר זִין צַו גַּיְן פָּוּן הוֹיַּה, האט זיך געשוואָרג, איז ער וויס דִי מעשָׂה ווועגן שניעיקען מיט אלע האט-

שייקעס :

שניעיקע האט א מלאָ געשפֿילט אין א גאר גרויסן טעאטער. געזענסן אויפַן ערשותן פולט. האט אים א גראפַניַע פָּאָרְבָּעַטָּן אויף א באָל. שניעיקע האט דאָרטַן געהאנַן אויף זין פידל אָזְעַלְכָּע שטיקלער, איז דִי גראפַניַע האט ניט געוווסט ווי זיך צו ליגזן פָּאָר אִים : פִּיש אָוֹן פְּלִיש אָוֹן מְעַדְּאָלוֹ. וואס נאָר ער האט אָרוֹיסְגָּרְעַדְטַן פָּוּן מְוַיָּל. בְּקִיעָה, ער אין געווארן אָן אַינְגִּיעָר بي אָט דער גראפַניַע. יונע האט אים געקויפַט אָ פָּאָר זָאָמְשָׁעַנָּע שְׁטַעְקָשִׁיר מיט אַ רְאַצְּיָמָאָרְעָנָע מְאָרְגְּנָאָק. פָּוּן שְׁוּוֹוְילְטָאָג האט ער שוין באָלד פָּאָרוֹוָאָרְפַּן דִי פִידַל, בְּלִיוֹן פָּאָר דער גראפַניַע אַ קְרָאָץ אַיִּז

דער פרי, און אין אונט א פאר טענער פאר די געסט. פון טרינקען האט בעי אים אנגעהויבן ציטערן א פינגערא. אין מאל איז געווען א גרייסע הוליינקע אין פאלאע, מיט גענדז און מיט הינער און מיט אלע גוטיקיטן. בראנפֿן האט זיך געגאָסן ווי פון צבערטס. נאָר האַלבּער נאָכְט איז שニיקע אַוּוּקְגַּעְפָּלְן ווי אַ בוּם אָונְטְּעָרֶן זעג. איז אַים געקוּמָן צוֹ חִלּוּם זיין טָאָטָע, אַיטְשָׁע דָּעָר טָאָמְפִּי-טָעָר, און אַים געזָאָגָט בָּזָה הַלְּשׁוֹן: שニיקע, לאָבוּשְׁנִיק, אַיז צוֹ דִּין טָאָטָן אַיז גַּן-עֲדוֹן. אַיך וְזַדְּאָר אַיז דָּו הַאלְטָסְט שְׂוִין באָלְד בֵּין שָׁמֶד. האָסְט זיך פָּאַרְטְּשָׁעָפָּעָט מִיט עַפְּעָס אַ גַּרְאָפְּנִיעַ, פִּיפְּעָלָעָר זַאֲלָן אַיר שְׁפִּילְּזָן אַיז הַאלְדָּז. אַיר האָבְּדִּיך אַוְּסְגָּעָה אַדְּעוּוּט פָּאָר אַ פָּאָלְנָעָם פְּלִי-זָמָר אַיז זַע וּוֹאָס פָּוּן דִּיר אַיז גַּעְוָאָרָן. אַיז כָּדי דָּו זַאֲלָט וּוֹיסָג, אַיז מַזְוִיקָע אַיז נִיט הַפְּקָר, שְׁתַּעַל אַיך אַיבָּעָר דִּי דַּוְשָׁקָע פָּוּן דִּין פִּידָּל אַיז האָצָע-פָּלָאָצָע אַיז בַּי אַיטְלָעָן פִּר פָּוּנָעָם סְמִיטְשִׁיק וּוּעָט דִּי פִּידָּל דִּינָעָשָׁלְקָעָרְצָן וּוּי נַאֲכָן עַסְּנָה הַאֲרָטָע באָב. אַיז שニיקע האָט זיך אוּפְּגַּעְבָּאָפָּט, האָט עָר אַרְיְנְגָעָקָט דַּוְרָכוֹן שְׁפָאָלָט פָּוּן דָּעָר פִּידָּל אַיז צְוִישָׁנְדָעָק אַיז סְאַיז אַים פִּינְעָטָעָר גַּעְוָאָרָן אַיז דִּי אוּזָגָן. דִּי דַּוְשָׁקָע, דָּאָס הַיִּסְטָט דָּאָס הַעַלְצָל וּוֹאָס שְׁפָאָרָט אָונְטָעָר בִּידָעָדָעָן פָּוּן פִּידָּל, דָּעָם אַיְבָּרָעָשָׁנוּ אַיז דָּעָם אָונְטָעָרְשָׁטָן, שְׁטִיטָה קְרוּם. וּוֹיסָג מַעַן דָּאָר, אַיז אַ פִּידָּל וּוּ דִי דַּוְשָׁקָע שְׁטִיטָה נִיט אוּפְּוָן רִיכְטִיקָן אָרט, אַיז נַאֲרָנָעָן אַיז צְעַשְּׁפָאָלָטָן זַי אוּפְּקִינְגָּלָעָר. דָּרְפָּאָר הַיִּסְטָט עָס דָּאָר דַּוְשָׁקָע, דִּי נִשְׁמָה פָּוּן אַיְנְטְּרוּמָעָנָט. שニיקע האָט גַּעְפְּרוּוֹת שְׁפִּילְּזָן, אַיז גַּעְוָעָן וּוּ דָעָר טָאָטָע האָט גַּעְזָאָגָט — זַי האָט גַּעְשְׁלָקְעָרָעָט. גַּעַלְט האָט שニיקע דָּעַמְּאָלָט גַּעַהָאָט בֵּין נִיעָע, אַיז עָר גַּעַלְאָפָּן צוֹ דִּי גַּרְעָסְטָע מִיסְטָעָרָס אַיְנְשְׁטָעָלָן דִּי דַּוְשָׁקָע, אַבָּעָר עָס האָט נִיט גַּעַהָאָלָפָן. טָאָמָעָר האָט עָר גַּעְקְוִיפְּט אַ נִּיעָע פִּידָּל, האָט דִּי דַּוְשָׁקָע אַיר דָּאָרְטָן זַיך אַיסְגָּע-קְרִימְט. אַזְוִי האָט אַים זַיְן טָאָטָע פָּאַרְשָׁאָלָטָן, וּוַיְלָעָר האָט פָּאַרְשָׁעָמָט דָּעָם פָּאָר אַיז אַוּוּקְגַּעְפָּלְן וּוֹאָסָעָר אַיז בֵּין הַבְּנִינָה. פָּוּן צְרוֹת האָט שニיקע אוּפְּגַּעְהָעָרָט טְרִינְקָע אַיז בֵּין הַבְּנִינָה שְׁפִּילְּט עָר אַוְּיָף אַ טְוִיטָעָר פִּידָּל — אַזְוִי האָט דָּרְצִילָט טְשְׁוָרָאַשָּׁקָע.

טְשְׁוָרָאַשָּׁקָע האָט אַ בִּיסְלָמָגִים גַּעְוָעָן. שニיקעס פִּידָּל אַיז נִיט

געוווען טויט. דאס זיינען זיינע פינגער געוווען שלאָבערייק. מיט מאָטערניש האָט ער געקאנט אַרויסידאָבווען דעם וואָלָס „אויפֿן בלויין דונִי“ אָז נאָר עפֿעס אַ טּוּבּערקּוֹלָאָזּ מְאַזּוּךְ. טּאָמעֶר האָט שניקע געפֿרוווט אַ חַסִּידִישׂן וּאַלְעָכְלָל, האָט זיךְ עַס גַּעֲרוֹטְשָׁעַט פּוֹן די סְטְּרוֹנוּס וּוֹי אָז אלְטָעַ שְׁקָאָפּעַ אַרְאָפַּ בְּאָרגְּ.

פּוֹן וּוְאנַעַט שניקע האָט זיךְ גַּעֲיוֹוּעַט האָט קִיְּנָעַר נִיט גַּעֲווּוּסַט.
די מְשֻׁרְתִּים אֵין די טְאַנדְעַטָּן, וּוֹאָס אֵין שְׁטָאָט האָט מעַן זַי גַּעֲרוֹפּן באַיכְעָס, זיינען אַמְּאָל אַרוֹיס אֵין דּוּרְפְּרִי צַו זְיִיעַר מְלָאָכָה — פְּאַרְמָאנִיעַן די פּוּיְירִים אֵין די קְרָאָמָעַן, יְעַנְעַ זְאַלְן דָּאַרְטָן אַיְינָהָאָנדְ־לְעַן בְּגַדִּים — הָאָבָּן זַי אַנְשְׁטָאָט זיךְ אַפְּלִיְּגָן אוּפְּ דּוּרְפְּרִנְסָה, נָאָר גַּעֲמָאָכְט אַ רְעַדְלָ אַרְוּם שניקען וּוֹאָס האָט זיךְ אַנְגְּעַשְׁפָּאָרֶט אֵין אַ טּוּלְעַגְּרָאָפְּן-סְלָוָףְּ, גְּרִיְּתַע צַו גַּעַבְן מוֹזִיקְ, פּוֹן די גְּלָאוֹוּנָעַ באַיכְעָס, האָט אוּפְּנָן אַרְטָן באַשְׁטְּעַלְטָן בַּיְּ שְׁנִיקָּעַן דּוּם טְאַנְגָּא „מִין שְׁוֹאָרְצָעַ קָאָזְ“. שְׁמוֹלְקָעַ דּוּרְ לְאַנְגָּאָז האָט זיךְ אַיְינְגְּעַשְׁקָנְטָן : נָאָר אַ צְּיִיגְּנָעַרְישָׁ מְעַלְאָדְעַלְעָ. סְאיַיְזָ גַּעַוּוֹרָן אָז אַמְּפָעָרִי אָז וּוֹעַגְן שניקען האָט מעַן גָּאָר פְּאַרְגָּעָסָן. האָט ער אַרְאָפְּגָעָלְאָזְן דּוּם סְמִיטְשִׁיק אָז זיךְ אַרְקָעָרְעוּוּט צָום שְׁוֹלְהָוּתָן. די באַיכְעָס הָאָבָּן אִים נָאַכְּגָּשְׁרִיעָן : גְּרוֹוִיסְטָרְ שְׁוֹרָה, קּוֹם צּוּרִיקְ ! מִיּוּעַט דּוּרְכְּקָומָעַן ! אַבְּעָרְ שְׁנִיקָּע אַיז אַשְׁטְּאַלְצָעָר אַוּוֹקְ דּוּרְכָּן אַפְּיְזָעָרְנָעָם טְוִוְּרָ וּוֹאָס פִּרְטָן יְדִישָׁ-גָּאָס צָום שְׁוֹלְהָוּתָן.
מַעַר אַיז ער נִיט גַּעֲגָנְגָעַן אוּפְּקָ יְעַנְעַר גָּאָס, צַו פְּאַרְדִּינָעַן זַיְן גַּלְעַזְלָ.

דּוּרְ פִּידְלָעָר האָט זיךְ אַנְגָּעָצִיְּבָט גָּאָר אָז אַנְדְּדָר מְאָרְשָׁרוֹט. דּוּם טָאגְ האָט ער אַנְגָּעָחוּבוּן פּוֹן שְׁטְּרָאָלָס קָאָפּעַ. דּוּרְנָאָר — פְּאָרְן אַרְיִינְגָּאנְג אֵין בּוֹנִימָאָוּוּתְּשָׁעָס באָנק, אוּפְּקָ בְּרִיטִיעָ-גָאָס. פּוֹן דָּאַרְטָן האָט ער אַפְּגָעָשְׁטָאָט אַ וּוֹיזְט צַו טִישְׁקָעְוּוּתְּשָׁעָס באַלְוָאָנוּס, וּוֹי מַעַן האָט אֵין שְׁטָאָט גַּעֲרוֹפּן די צּוּוֹי שְׁטִינְעָרָנָעָ רִיזְן וּוֹאָס הָאָבָּן גַּעֲטָרָגְן אוּפְּקָ זְיִיעַרְעָעָ קָעָפְּ דּוּם באַלְקָאָזְן פּוֹן גְּרָאָקְ טִישְׁקָעְוּוּתְּשָׁעָס פְּאָרְלָאָ-

זונעטם פאלאץ אויף טראקער-גאס. אלץ חשובע פלעצער. די אונונטן פלעוגט שניקע פאָרבּוּנְגַּען אין זאמעלעט טשינגע. גאָר שפֿעַט אין דער נאכט האָט מען אַים געקאנט זען ווי ער וואָקלט זיך פּוֹן אין טראָט צום אַנדערן מיט דער פִּידֵל אָונטערן אָרָעָם, אויפּן וועג צו זיין קָאָמָעָר אין די בִּילִיקָע הַיְּזָעָר אויף סּוּבָּאָטֶשׁ-גָּאָס, ווּ עַס האָבָּן גַּעֲזָוִינְטַן מַזְיִקְאָנְטַן אָן אַנדערן קִינְסְטְּלָעָרָס בַּיִּזְוּמָן סִ'אַיז גַּעֲזָוּן שְׂטָאָרָק עַנְגַּמִּיט דִּירָה-גַּעַלְתַּ.

ווען ניט דער בראנפּן, וואָלט שניקע געקאנט זיין אַ גאנצעער מענטש. ער האָט אַבער געווארפּוֹן אין זיך די גָּלוּזָלָעָר בראנפּן שטייענדיק. מען האָט אַים קִיּוֹן מַאְלַיְתַּן זיך וואָלעָגָרָן אויף די טְרַעְפַּט פּוֹן דער קְבָּרְנִישָׁעָר קְלוֹיז, אַדער זיך אויסנְיְנִיבְּטָעָר אַיְזָה אַ בָּאָנָּק אין סְעָדָל אויף טראָקָעָר-גָּאָס. זִינְבַּע גַּעַלְאָטְעַטַּע שִׁיר האָבָּן הַמִּיד גַּעַלְאָנָּצָט וּוּי פְּלוּיְמָעַן נָאָר אַ רְעָגָן. דָּאָס אַיסְגָּעָרִיבָּעָנָּע אַיְבָּעָרָהָמָּד האָט גַּעַרְוּלְיוּט, אָן אַיְזָה שְׁפְּרִינְקָעָלָע. בְּלוֹיז מִיטְן מַאְנְטָל אַיז גַּעֲזָוּן צְרוֹת: צָו גְּרוּיס. מען האָט שְׁנִיקָּעַ פּוֹן זיך אַראָפְּגָעַ-בְּגָד אַיז פּוֹן אַפְּרָעָמְדָר פְּלִיעִיצָע. האָט אַים שְׁנִיקָּעַ פּוֹן זיך אַראָפְּגָעַ-וּוְאָרְפַּן גַּלְיִיר נָאָר פְּסָח אָוֹן בֵּין יִמִּים-נוֹרָאִים האָט ער פְּאַרְאָדִירָט אַיז ווַיְלָנָע אַיז אַ גַּעַרְאָטוּוּוֹתָן אָנָצָגָו מִיט אֹזֶא שְׁאָרְפַּן קָאָנְט אַיז די הוֹיזָן, אַז אַ פְּלִיגָּה האָט זיך דָּאָרְטָן גַּעַקָּאנְט צְעַשְׁנִיבָּדָן אַיר בּוּיר. מען האָט זיך בְּלוֹיז גַּעֲזָוֹנְדָרָט: אַזְוִי אַנְגָּעָטָן אָוֹן שְׁפִּילַט אַיז גָּאָס.

יענעט זומער אַיז שְׁנִיקָּעַ ניט גַּעֲגָנְגָעַן. די פרנסָה אַיז שְׁוֹאָר גַּעֲוָאָרָן. אויר דָּאָס שְׁפִּילַט. בֵּין זָאָמְעָלָעָן אַיז טְשִׁינְעָה האָט טְשְׁוָרָאָשָׁקָע דָּעַרְצִיְּלָט, אַז שְׁנִיקָּעַ האָט זיך אַיבְּרָגְעָטוּרְוָנְקָעַן אָן ער אַיז שְׁוֹין ניט דָּאָס. טְשְׁוָרָאָשָׁקָע האָט אַים גַּעַפְּרוֹוֹת פְּאַרְלִיְּגָן זַיִּה זַלְלָן גַּיִּין צְחוֹאָמָעָן אַיבְּעָר די היִפְּן. סִ'אַיז גַּעֲוָאָרָן אַמְּקָדָע אויף אַרְקָעְסְּטָעָרט. פּוֹן זִינְט עַס זִינְעַן אַרְאָפְּגָעָקָומָעָן פּוֹן וּוְאָרְשָׁעָ צְוּוִיָּה שְׁקָצִים, אַיְינָעָר מִיט אַטְרָאָמְבָּקָע אָן דער אַנדְעָרָר מִיט אַפְּיְפִּיאָל, אַיז דער עַלְם גַּעֲוָאָרָן זַיִּעָר צְעַפְּיְעַשְׁטָשָׁעָט. ניט נָאָר האָט מען אויפְּגָעָהָרָט שְׁנִיקָּעַ צָו וּוְאָרְפַּן גְּרָאָשָׁס פּוֹן די פְּעַנְצָעָרטָס, נָאָר מען האָט אויף

אנגעהויבן שריינען ער זאל אויפהערן צו טראסקען אין קאפ ארין. איזוי האט טשורהשקב דערצעילט. דערויביל איז מיט שניקען געשנו איז מעשה: אין א שיינעם אינדרערפרי איז ער פארבייגונגאנגען דעם גרויסן שטאטויזל און האט דערזען הענגען איז אפשיס מיט א נאמען אין גרויסע, רווייט אוטוות. דער נאמען האט אים איזוי פארשטושמעט דאס הארץ, ווי ער וואלט ניט געווען געדראקט מיט רוייטר פארב נאר מיט זיין, שניקעס, בלוט. ער איז געתטאנען א פארגאפטער און זיך ניט געקאנט אפרישן פון דער מודעה, איז אוננט וועט דא געגעבן ווערן א פידל-קאנצערט. עטלעכע מאל האט ער געליענט דעם אפשיס פון אויבין בייז דער לעצטער שורה, ווועס זיינען געווען אנגעהבען די פריזן פון די בילעטן. פלווצעם האט ער זיך געגעבן א ריס פון ארט און אועקגעאיילט צו שטראלט קאפאע.

פאר אוננט איז שניקע אריין צו זאמעלען און דא איז פארגע-קומען עפעס איזוינס וואס האט געתטעטל אוף די פיס די גאנצע טשיינע. אונשטאט צו נעמען, ווי געווינטעלער, די פארצעיע בראנפֿן, האט ער אויסגעשאָטן אויף דער ליאדער זיין גאנצּן פדיין און געבעטען זאמעלען דאס אויסביבֿן אויף גרויס געלט. דערנאָר איז ער א טרוקענער אָרויס פון טשיינע.

אנגעהקомуן צום שטאַזאל, האט שניקע זיך אועקגעשטעלט איז רייז צו דער קאָסע, געקויפט אָ בילעט גאר הויר, אויף דער גאלעריע, און מיט דעם גאנצען עולם סאלְיד אויף די פאר גארן טרעפֿ צום קאנצערט.

און אט האט שניקע דערזען פון דער וויטנס, אויף דער בינען, זיין יונגנט-חבר בערל, וואס דריוקט זיך אויפֿן אפשיס מיט גוישע אוטוות בראניסלאָו און פֿאָרט אָיבער דער ווילט מיט קאנצערטן. שניקען איז ניט איזוי אָנגעהגעגען צו זען זיין געוועזענען חבר, מיט וועמען ער איז אָ מאל געזעסן אָ פֿולט לעבען אָ פֿולט, ווי צו הערן זיין שפֿילֶן.

און לאָנגעה הקדמאות פון אָركעשטער האט בערל מיט עטלעכע ערבען שטרכֿן פונגעם סמייטשיך אָיבער די סטרונעס געעפֿנט די

א. קארפיניאויזש

טויירן פאר א ניגון, וואס האט א וויע געטאן אויף שניקען מיט דעם ריח פון פארגאנגענע טאג, ווען ער איז געווען יונג און ניכטער און פול מיט אמונה, איז ער ווועט מעליך זיין און שפילץ אווי ווי בערל. אט האט די עיקר-מעלאדייע פון קאנצערט אנגעהזיבן לוייפן דורך בערלס פלינקע פינגער, ניט אנטזיאגן. אבער אין דער לעטער רגע, ממש ביטים סוף פון די טרונעס, האט דער פידלער אפגעההאלטען די עספושעתע קלאנגען און זי דערפרט, ווי אויסדרעסטירטער ריטפערד, צום בריך פון דער פידל אויף אפרו און שטילקיט.

שניקע האט צוגענויגט דאס אויער צום סאמע בארייר. ער האט געגארט אויפעוכאָפּן אַמִּינְדְּסְטָן גְּרִילְצָ, אַפְּאַלְשָׁע נְאָטָעָ, אַקְּלִינְיָקָן טוות. אבער ניט بي בערלען. יענער האט מיטן סמיטישק געשניטן גענויע פאָסָן מוזיק פון די טרונעס, פדי די פלייטן און קלארנעטען איז אַרְקָעַטָּעָר אַלְּן קָאנְגָּעָן פְּלַעֲכָתָן מִיט זי איין זיסע תפילה צו דער שיינקייט.

פארן פינאל פון קאנצערט האט שניקע שוין געוווסט אויף זיבער איז ער וואָלט קֵיֶּן מַאְלָ נִיט גַּעֲקָנְט אַזְוִי שְׁפִילְצָ אָזִין גאנצע עקשנות צואמען מיט דער קינאה זינגען געווען אַרוּסְגָּעָן-וואָרְפָּן. ער האט עס געדארפֿט גְּלִיר פְּאַרְשְׁטִיְין, מיט יָאָרְן צְרוּיק. דער דיריגנט האט אים דאָר גוֹזָגֶט: «קֹק נִיט אוֹפֵךְ בערלען, יענער האט אים דאָר גוֹזָגֶט: «קֹק נִיט אוֹפֵךְ פָּוָנָק...»

שניקע איז געשטאנגען ביטם שטאָטוֹאָל אָזִין זִיךְ גַּעַשְׁלָאָגָן מיט דער דעה: וואָרטן בי בערל ווועט אַרוּסְגָּיִין צו זַאנְג אִים אַוְאָרט. אַדער בעסער ניט. ס'האָט אִים דערזען דער באָנקְרִי בּוּנִימָאַוּוִיטָש. אַיבְּעַרְגָּעַנוּמָעָן מיט דעם נָאָר וְאָס גַּעַהְעָרְטָן קָאנְצָעָרֶט, האָט אִים דער באָנקְרִי אַוְיסְגָּעַשְׁטָרָעָקְט פִּינְקָ זְלָאָטָעָס. די מְטָבָעָה אָין דער טונְקָל גַּעַלְיוֹיכְטָן אָזִין גַּעַמְאַנְיָעָט. בּוּנִימָאַוּוִיטָש האָט גּוֹט גַּעַקְעָנְט דעם פִּידְלָעָר פָּוָן שְׁפִילְצָ לְעָבָן זַיְן באָנק. שניקע האָט זִיךְ גַּעַגְעָבָן אַטְשָׁוּכָע אָזִין אַוְיסְגָּעַמְוָרְמָלְט: — הַיְנָט נִיט, פָּאָנִיעָ בּוּנִימָאַוּוִיטָש, הַיְנָט בֵּין אַיר אָן דער פִּידְל...

בונימאָויטש איז געשטאנגען מיט דער מטבח אין דער אויסגעש-טרעקטער האנט, אזי ווי ער וואָלט זי באַקומווען אַנדבה פון שניקען. דער באַנקיר האָט געוואָלט מאָכוּן אַחכְמָה, זאגִן אַ גוֹט וואָרט, אַבעָר, ער האָט נִיט באַוִוִיזָן: שניקע האָט זִיךְר גַּעֲגֻבָּן אַ דְּרִיְיךְ אָוִיס אָוָן אָוּוּק דּוֹרֶךְ סּוּבָּאָטְשָׁ-גָּאָס אַהֲיָם.

אַ גַּאנְצָע ווֹאָר אַזְנִיקָע נִיט אַרְוִיס אַזְנִיקָע. ער האָט געוואָלט אַיבָּרוֹאָרטָן בֵּין בָּרֶל ווּעַט אַוּוּקָפָּאָרָן. האָט אִים מִירָעָלָע, דֻּעַם קָאָטְעָרִינְשְׁטִישִׁיקָס מִידְלָ פָּוּן אַקְעָגָן אַיבָּיעָר, גַּעֲרָאָכְט אַיְתָלָעָן טָגָאָ גַּלְעָזָל פָּאָרוֹאָסְטָרָטָן סְפִּירָט, אַ הָעָרִינְג מִיט אַ לְּיאָק אָוָן אַ טָּעָפָּלָעָעָ קָאָרְטָאָפָּל אַזְנִיקָע. טָאָמָעָר האָט שניקע גַּעֲבָעָטָן נָאָר אַ גַּלְעָזָל, האָט מִרְעָלָע גַּעֲזָאָגָט נִיזָּן, ווּזְלָל ער זַעַט אָוִיס שָׂוָאָרָץ ווֹי אַ קָּעָסָל אָוָן דֻּעַם טָאָטָנס פָּאָפּוּגִי אַזְנִיקָע פָּוּן אִים.

סְאַיְזָן גַּעֲוָעָן אַמְּתָה. שניקע אַזְנִיקָע אַרְאָפָּע. ער האָט אַנְגָּהָהָוִיבָּן דָּאָרָן. קִיְּזָן גַּרְוִיסְטָעָר עַסְעָר אַזְנִיקָע מַאלָ נִיט גַּעֲוָעָן, אַבעָר ווי נִיט אַזְנִיקָע ער אַוְיְגָעָהָאַלְטָן דִּי צָוָהָה. אַבעָר אַיְצָט האָט זִיךְר בֵּין אִים עַפְּעָס אַיְנְגָעָרִיסָן. ווּעַן נִיט מִרְעָלָע וואָלָט גַּעֲוָעָן בִּיטָּעָר. שניקע האָט גַּעֲהָאָט מִיט מִרְעָלָעָן אַ גַּאנְצָע רָאָמָאָן. פָּוּן עַרְשָׁתָן טָגָאָ ווּעַן ער האָט זִיךְר אַרְיְינְגָעָלְבָּן אַזְנִיקָע דִּי בִּילְיָעָר הַיְּזָעָר אַ טִּיר אַזְנִיקָע מִיט דֻּעַם קָאָטְעָרִינְשִׁיךְ, אַזְנִיקָע גַּעֲוָאָרָן בֵּין אִים אַזְנִיגְיָעָ-רָקָע. זִיךְר האָט נָאָר גַּעֲהָוָת צָו טָאָנְצָען, זִיךְר אַבְּאָלְעָטָנִיעָא. אַזְנִיקָע ווי שניקע אַזְנִיקָע אַזְנִיקָע אַזְנִיקָע אַזְנִיקָע פָּוּן זִיךְר אַיְנְגָעָנָעָם חָלוּם, זִיךְר פִּידְלָעָר נִיט קָלְעָנָעָר ווי בָּרֶל, האָט ער גַּאֲרָנִיט גַּעֲזָאָגָט. ווּאָס קָאָן מַעַן דָּעָרְצִיְּלָן אַזְאָ אַזְדִּילְדָּן?

שְׁנִיקָע אַזְנִיקָע גַּעֲלָעָגָן אַוְיְפָן אַבְּיְזָרָנָעָם בָּעַטְל מִיט דִּי אַוְיְגָן צּוּם פָּאָרְרִיכְבָּרָטָן סְוִיפִּיט. אָוָן דָּאָ האָט ער מִיט אַ צָּעַשְׁפָּאָלְטָעָנָעָם קוֹל זִיךְר צָעָרִיעָן אַוְיְפָן דֻּעַר שְׁפִּין אַזְנִיקָע ווִינְקָל סְוִיפִּיט: בָּרֶל אַזְנִיקָע קִיְּסָטָר אַזְנִיקָע דִּי קִיְּסָטָר אַזְנִיקָע זִיךְר זִיךְר אַזְנִיקָע דִּי שְׁפִּין האָט אַבְּרָגָעָלָאָזָט אַ פָּעָטָע פְּלִיגָּאָגָן מִיטָּן עָסָן אָוָן אַנְטָלָאָפָּן בֵּין סָאמָע אַנְהָהִיב פָּאָדָעָם פָּוּן אַיר נָעַץ. מִרְעָלָע האָט

דערהערט דעם געשריי און זי איז גלייך געקומען צו לויין. שניקע איז געזעסן אויפֿן בעטל מיט פָּאַרְבִּיעַלְטָע פּוֹיסְטָן. מירעלע איז צוּגַעֲגַעֲגַעֲנָעָן נוענטער און אַים אַרְתִּינְגַּעַקְוָקֶת אַיז דֵּי אַוְיגָן. האט שניקע אוּסְגַּעַלְטִיבֶּט אֶלְעָ פִּינְגָּעָר, גַּעֲקוֹקָט אַוְיפֿ זַי וַיַּוְאַלְטָן עֲרַשְׁת אַוְיסְגַּעַוּוֹאַקְסָן. דערנָאָר האט ער צוּגַעֲטַוְוְלִיעַט מירעלען צו זיך און געשעפְּטַשְׁעַט אַוְיפֿ אַיר שְׁמָאָלָן, מִידְלָשָׁן אַקְסָל:

— אַיר קָעָן אַוְיךָ... אַיר קָעָן אַוְיךָ...

שניקע איז געקומען צו זיך. ער האט אוּסְגַּעַזְעָן וַיַּאֲרוֹס פָּוּ אַאלְטָעָר בָּאָד. פָּאַרְהָאַרְטָעוּוּת. באַטְשׁ עַר אַיז גַּעַוְאָרָן אַ בִּיסְלָגְרָן אָן דעם בראנפֿן, האט מירעלע געהאט פָּוּ אַים נְחָת. ער האט אַפְּילָו אַגְּנָעָהָיוּבָן בעטּוֹן טַי. טַזְאַלְטָל שְׂוִין אֶלְעָ גַּוט גַּעַוְעָן, ער האט פָּאַרְוּאַרְפָּן זִין פָּאַלְשָׁן פְּרִיבְּנָד, וּאָס וּוּוִינְט אַוְיפֿ דַּעַךְ פָּוּ פְּלָעַשְׁלָ, אַבְּעָר צוּ פְּרִינְסָה קָוְמָט עַס נִיט. שניקע איז קִין מַאֲלִינְט אַגְּנָעָהָיוּבָן צו יְעַנְעָם, אָן דָּא אַיז מירעלע גַּעַוְאָרָן זִין פָּאַרְזָאַרְגָּרְעִין. ער וּוִיס אָז בִּים קָאַטְעָרִינְשָׁטִישָׁק אַיז זַיְעָר שַׁוְאָר. די בְּרִיוּוּלְעָר מִיט נְחָמָות אָן יְשֻׁוָּת וּוּאָס דַּעַר פָּאַפְּגָוִת צִיט אַרוֹס פָּוּ דַּעַר קָאַטְעָרִינְקָע, זִין שְׂוִין אַיְצָטָעָר נִיט קִין גַּעַשְׁעַט. אַפְּילָו דִּינְסְטְּמִידְלָעָר לְאָן דַּעַרְפּוֹן.

טְשַׁוְּרָאַשְׁקָעָה האט זיך פָּאַרְבּוֹנְדָן מִיט אַ בְּלָאָזָעָר אַוְיפֿ אַסְּקָסָאָ-פָּאָן. גַּאֲר עַפְעַט נִיטָּס. ער האט אַוְיךָ פָּאַרְוּאַרְפָּן דַּעַמְּ קָעַסְלְפְּוִיקְ מִיטְזָן קִינְדָּעָר-וּוּעַגְּעָלָע, האט זיך אַיְנְגַּעַשְׁאָפָּט צַוְוִיְּ פְּלָאַבְּעָ פּוֹיקָן, קָלָע-נְעָרָע, אָן אַ פָּאָר מַעֲשָׁנָע טָאָצָן אַוְיפֿ אַ שְׁטָעַנְדָּעָר. ער קָלָאָפָּט אַיז זַי דָּוָרָר אַ פְּעַדָּאָל, וַיַּוְאַיְצָן אַ נִּימָאָשָׁן. אַזְוִי האט דָּעַרְצִילְטָן מירעלען.

שניקע האט באַשְׁלָאָסָן אַיְבָּעַרְצָוְרִיסָן דַּעַמְּ בְּרוֹגָן מִיט דַּעַר וּוּעַלְט. גַּעַנוֹג צוּ דְּרִימְפְּלָעָן אַוְיפֿ צַוְּ-לְהָכְבִּיס. אַדְעָר מִעְן שְׁפִילְט, אַדְעָר מִעְן שְׁפִילְט נִיט. בִּיסְטוֹ שְׂוִין אַרוֹס אָן גָּאָס, טָא גַּיב מְזוּזָק,

מאר ניט פון עולם קיין פענדזע. וווער דער קײַסער פון די זוילנער גאַסן!

אין אוננט האָט ער אַפְּגָּרָםְטַּ דָּסְטִּישֵּׁל אָוֹן אַוּקָּגָּלִיגַּט אויף דעם די פִּידֶל. ער האָט זיך אַוּקָּגָּזְעָצַּט אָוֹן ווֹי אַזְלָּגָּר זִין גַּעוּדָּר, אַנְגַּהֲוִיבָּן פָּנוֹאַנְדָּרְעַזְעַמְּעַן דֻּעַם אַינְסְטְּרוּמוּנַּט. צוּ עַרְשַׁת האָט ער אַפְּגָּלָּאָזָּן אֶלְעַ סְטוּרְנוּסַּ, דָּרְנָאָר האָט ער זיך גַּעַנְוָמָּעַן צוּ די אַנְדְּעַרְעַ טִילְזַּן. ער האָט אַפְּגָּשְׁפִּילְיָעַטְ פָּוֹן אַונְטָעַרְשָׁטָן קָנְעָפָל דֻּעַם סְטוּרְנוּ-הַאלְטָרָ, אַפְּגָּלִיגַּט דָּסְטִּירְקָלָ, אַיבָּעָר וּוּלְכָן די סְטוּרְנוּסַּ וּוּרְזָן גַּעַזְגָּזָן צוּ די פִּיר שְׁלִיסְלָעָן אַיְנָעָם קָאָפְּ פָּוֹן גַּרְיָף. אויך צוּ די שְׁלִיסְלָעָן, צוּ די פִּיר שְׁוֹאַרְצָעַ שְׁטַעַלְעָר, האָט זיך שְׁנִיְּקָעַ דָּאַבְּזָוּעָט. ער האָט זיך אַרְוִיסְגָּעַשְׁלָעַפְּטַ פָּוֹן די לְעַכְּבָּר אָוֹן אַוִּיסְגָּעְווּיָּשְׁטַ אַיְטְלָעָכְן בָּאַזְוָנְדָעָר מִיט אַזְלָּגָּר שְׁקָאַרְפָּעַטָּקָע. דָּסְטִּישְׁקָעַ זְעַלְבָּעַ האָט ער גַּעַטְאָן מִיט די אַנְדְּעַרְעַ חַלְקִים. בַּיְּשְׁנִיְּקָעַן אַיְזָן דַּי הַעַנְתָּ אַיְזָן אַיְבָּרְגָּעְבָּלִיבָּן אַנְקָעַטָּ פִּידֶל, בְּלוּזָן מִיט דָּעַר גַּרְיָף, וּוּאָס אַיְזָן צְוּגָּעָמָּאַשְׁטָשָׁעַ צָוּם הַילְּצָעָרָנָעַם גַּוְּפָ אַוִּיךְ, וּוּ גַּעַבְּרִין צְוּזָּמָעַן.

אויך האָט זיך שְׁנִיְּקָעַ גַּעַפְּאָרָעַט אַגְּטוּ פָּאָרָשָׁה בֵּיז ער האָט צְוּנוֹיְפָּגָּעַשְׁטָעַלְט אָוֹן אַנְגָּעָסְטָרְאִיעָט זִין בְּרוּטְגָּעָבָר. ער האָט נָאָר אַוִּיסְגָּעַקְעַמְּט דֻּעַם סְמִיטְשִׁיקָּ, אַרְוִיסְגָּעְרִיסְן די לְזִוְּעַ האָר אָוֹן אַרְיָבָרָ- גַּעַפְּאָרָן עַטְלָעַכְּבָעַ מָאָל די גַּאנְצָעַ לְעַנְגָּמִיט קָלְאַפְּאַנְיָיָ. שְׁנִיְּקָעַ האָט אויך גַּעַוְאָלָט אַיְבָּרְפָּרוּזָן די דָוּשָׁקָעַ, אַפְּשָׁר וּוּעַט ער דָוּרָר אַקְלִיְנָעָם רָוקְ קָוּמָעָן צָוּ אַבְעָסְעָרָן קָלָאָגָּ, אַבְעָרָ ער האָט מָוָרָא גַּעַהָאָט : טָאָמְעָר פָּאָלָט זִין, חַלְילָה, אַנְיְדָעָר בִּיטָם גַּעַבְּן אַיְרָ אַרְיָה, האָט ער נִיט דָּסְטִּישָׁגָּזְזָעָגָּז זִין אַוּקָּגָּזְשָׁעַלְעָן צְוָרִיק. האָט ער אַרְיְנָגְעָקוּקָט דָוְרָכָן שְׁפָאָלָט אַיְנָעָם טָוּנְקָעָלָן אַנְגָּעָווּיָדָ פָּוֹן דָעַר אַוִּיסְגָּעַפְּאָצָעַר פִּידֶל אָוֹן זיך פָּאָרְלָאָזָן אויף גָּאָט. די דָוּשָׁקָעַ וּוּעַט ער נִיט רִיןָן, זָאָל זִין שְׁטִין וּזִין שְׁטִיְיטָן. אויך האָט שְׁנִיְּקָעַ זיך גַּעַרְגִּיטָן אַיְנָעָמָעָן וּוּילְנָעָ.

אַרְוִיסְגָּיִין אַיְזָן גָּאָס שְׁפִּילְן סְאָלָא האָט נִיט גַּעַהָאָט קִין טָעַם. וּוּ נָאָר אַהְוִיפְּמוֹזִיקָאָנָט, האָט ער גַּעַנְוָמָעַן צָוּ זיך אַשְׁוָתָף. טְשָׂוְרָאַשָּׁקָעָ

א. קארטינזון יאש

אוועק מיטן סאקסאפאנייט. היירשלי דיאינגעלא, זונאס האט געזונגען דאס ליד פון ארנטעלען גנב ("אייר האב געארבעט איז א פרראצ'אונווע, איז א קאלטער לאַדָּאָוּנְעָ"), האט צוגענוומען צו זיך א באָגָלִיטִיעָר אוֹף א גַּאֲרֵמָאנִיעָ. און אֶזְוִי אוֹיך דִּי אַנְדָּרָעָר מַזְוִי-קָאָנטָן. איז נָאָר וּוְיִנִּיק, הָאָבָן אֶלְעָ אַנְגָּעוּהָיוּבָן קָאַנְצָעָרְטִירָן אַיז מִיטָּן גַּאֲסָס, דָּעָר עָולָם זָאָל זִין גַּרְעָסָעָר. שְׁנִיּוּקָה האָט נִיט גַּעֲקָאנְט אַפְּשָׁתִין.

האט געטראפַן אָן אָומְגָלֵיך בִּים קָאָטָעָרִינְשְׁטִיךְ: דָעַר פָּאָפּוֹגַיְיַה האט פָּאָרְגְּלִיזֶט דִּי אַיְגָעָלָעָר, זִיר אָוּעָקְגָּעָלִיגְט מִיטַּדִּי פִּיסְעָלָעַר אַרְוִיךְ אָזְן אַוְיסְגָּעָנָגָנָגָעָן אָז אַיִּין פִּיפֶס. דָעַר קָאָטָעָרִינְשְׁטִיךְ האט גַּעֲפָרוֹזּוֹת אִם גִּיסְן בֵּיר אַיִּין שְׁנָאָבָל, אָפְשָׁר וּוּעַט זִיר דָעַר פּוֹיגָל אַוְיסְגָּעָנָעָן אָז אַוְיפְּשָׁטִין, אֶבעָר דָעַר פּוֹיגָל אַיִּין אָוּעָקְאַיְיבָּק.

האט דער פאָפּוֹגַי זיך געגעבען אַ קְוִילִיעַ-אַיבָּעָר אָוּן סְאיַז נִיטָּא צָו
וועמֶן צָו רִידּוֹן.

אוון פיל יארון האט דער פוגל געטרוי געדינט. פארשטיינען אויפן וונגך ארייסטוציען אַקָּנווערטל מיט אַ נבואה, אַז דער חתונאַז אַז וועג. אַיצט אַיז ער געלעגן אַיז אַלע זינען קאלירין ווי אַ פֿאָרוֹויאָנְגָּטָּעָר בּוֹקָעֶט אַז גַּעוֹאָרֶט בִּיז מִירָעֶלֶעֶן וּוְעַט אַים אַיְנְפָאָקָן אַז אַשְׁטִיקָל זָאָק אַז אַגְּרָאָבָן אוֹיפָן הוֹיף.

mirulel, shivon laneg di ganezu be-l-hibitatu, haetz zir nit pfar-
la-aron. usen darof mun. pozo di leutzu pfar karterafel haetz zi
avifnguturcbeut amaal vioas mun ropet posstu fis. zi haetz us
ugeben dum taten ono oir shnikun aringutratzgen at tulumer.
afgouyint ponum beranfen, haetz zir bii shnikun zuepant der
afpeutis. ur haetz zir memsh ba-aluket. afgouyebn miruelun dum

פושטן טעלער, האט ער זי זיטיק אַפְגָעָמָאַסְטוֹן, עלעהי ער וואָלט
זי דאס ערשות מאָל געזען אוּן אַפְרָעָג געטאָן:
— מירעלע, ווילסטו תאָנצען באַלעט?

אייז ווילגע אַנטְלוּיפֶט ניט די זונַ צום אַוונַט ווי פֿוּן אַשְׁרָפָה: זי
גייט אַונְטָעָר סְטָאַטְעַטְשָׁנָעַ, מיט אַפְאַוְאַלְיעִידְקָן טְרָאָט. אַוְיפָּן וועג
צום נַאֲבְטִיקָן חַוְשָׁךְ הַילְט זי אַיְינַן אַיר הַיִּסְוָן פְּנִים אַיְזָן אַן אַנְגָּעָלָא-
פְּעָנָעָם ווַיְנְטָעָלָעָ אַזְן טְרַיבִּיטְפּוֹן זַוְּרָדִי שָׁאָטָנס, ווָאָס ווַיְלָן זי שְׂוִין
וַיְרַשְׁעָנָעָן, פָּאַרְכָּאָפּוֹן די לִיבְטִיקָעָ ווַיְלָטָל.

אייז אַזְאָ שעָה, נַאֲר ווַיְטַצֵּם צום סְעָדָל אוּפְּיךְ בְּרִיטְעָ-גָאָס צו שְׁעָפָן לוֹפֶט
ניְיעָרָס גַּיְעָן אַרוֹיסָצָם סְעָדָל אוּפְּיךְ בְּרִיטְעָ-גָאָס צו שְׁעָפָן לוֹפֶט
אוּן פָּלְאַנְעָוָעָן שְׁטְרִיךְיָקָן — אייז אַזְאָ שעָה זַיְנָעָן אוּיר אַרוֹיסָצָם שְׁנִיְּקָעָ
מִיט מִירַעַלְעָן אוּפְּיךְ זַיְעָרָ עַרְשָׁטָן גַּאֲסְטְּרָאָל. גַּלְעִיר אַיְזָ אַרוֹסָמְזָ זַיְיָ
גַּעַוְאָרָן אַ גַּעֲזָעָמָל. סִיחָאָטָל לְאַנְגָּן נִיט גַּעַדְיוּרָטָן אוּן דָּאָס גַּאנְצָעָ
סְעָדָל, בֵּין צום אַלְטָן שְׁטָאָט-טְעָטָעָרָ, אַיְזָ גַּעַוְאָרָן שְׁוֹאָרָץ פּוֹן
מַעַנְטָשָׁן. מַעַן האָט אַנְגָּעָהָוִבָּן אַנְקוּמוּעָן פּוֹן גַּלְעָזָעָר-גָאָס, פּוֹן יַאֲטָ-
קָעוּוּרָ-גָאָס, אַפְּיָלוֹן די קַיְלָעָרָס פּוֹן די טְרַיְּפָעָ יַאֲטָקָעָס, אַנְטָקָעָן
איְבָּעָה, זַיְנָעָן אַרוֹיסָצָם צו דַּעַם סְפָּעָטָאָקָל.

שְׁנִיְּקָעָ האָט גַּעַשְׁפִּילְטָ אַזְן מִירַעַלְעָ האָט גַּעַטְאָנָעָט. זי האָט
גַּעַשְׁוֹוּבָטָ אַזְן אַ קלְיִידָּלָעָלָ פּוֹן ווַיְטַסְּטָוָל אַזְן קוּוּם בְּאַרְיָהָט די עַרְדָּ
מִיט די שְׁפִּיצָן צְעִירָעָנָעָ שִׁירָ. אַירָעָ דְּאָרָעָ העַנְטָלָעָרָ האָט זי
צְעַשְׁפָּרִיטָ אַזְן ווי אַ זּוּמָעָרָ-פִּיגְעָלָעָ גַּעַפְּלָאַטְעָרָטָ רַוְנָדָ אַרוֹס דַּעַם
עוֹלָם.

שְׁנִיְּקָעָ האָט גַּעַשְׁפִּילְטָ אַזְוִי רַיְן, אַזְוִי בָּאַזְאָכָט, אַזְוִי מַעַלְאָדִיעָ
הָאָט צְעֻוִיָּגָט דַּעַם עוֹלָם אַזְן אַיְזָנָ פְּאַרְבָּעָנְקָטָן נִיגּוֹן. דַּעַר נִיגּוֹן אַיְזָ
גַּעַוְעָן אַזְוִי דּוֹרְכּוּבְּטִיךְ, אַזָּן מַעַן האָט גַּעַקְאָנָט זַיְנָעָן דּוֹרָר אַיְם די
גַּאנְצָעָ שִׁינְגָּעָ שְׁטָאָטָ. אַזְן די ווַיְלָעָ ווָאָס נַעַמְתָּ אַרוֹס ווַיְלָגָעָ ווי מִיט
אַ זְוַלְבָּעָרָנָם גַּאֲרָטָל, האָט גַּעַפְּלִיעָסְקָעָטָ פּוֹן זַיְנָעָ סְטְרָוָנָעָס אַונְטָעָרָן
טָאָקָטָ פּוֹן מִירַעַלְעָס פִּיסְלָעָרָ...

השבת אבדה

השבת אבדה

ביז ארטשיך האט דערלעבט צו עפערנען און אייגענע פאריקמא-
ברסטע איז אם גוט אורייסגעקראָכּן די אויגן פון קאָפּ. עטלעבע
יאָר האט ער געליבּן געציגג, געליגט אַ בריטווע ער אַ בריטווע.
אַריינגעין צו קְרוֹקְס טְאַכְּבָּטָר אַינְעָם פְּרִיזְיְרָעָר-דְּעָפָּא אָוּן חֵיטָן אַיְּנָ-
פָּאָקּוּן אָז אַוִּישְׁטָטָאָטָוּגּ — דְּאָס האט אַרטשיך נִיט גַּעֲקָאנְט בְּאַדְּיבּּּ-
וְאַלְּטּ ער גַּעַוּעַן אֶבְּחָור, אַיז אַפְּשָׂר. האט ער, אַבָּעָר, גְּרָאָד אַין
דָּעָר צִיְּתּ זִיךְרָ גַּעַהָאָט פְּאַרטְשָׁעָפָּעָט מִיט לִיבְּקָעַן אָוּן בְּמַיְּאָזְנָ-
רָעָכְטּ נִיט אַרְוִיסּ פִּון אַונְטָעָר דָּעָר חֻפְּה, וַיְיִזְרְעָאָל אַיז אַוִּיפְּגָעָשְׁתָּאָנְעָ-
מִיט אֶבְּוֹר. לִבְּקָעַן האט גַּעֲמוֹזָט אַיבְּרָרִיסּן די אַרְבָּעָט. אַיצְקָעַ דָּעָר
גַּעַלְעָר האט זִיךְרָ, חַלְילָה, נִיט אַרְוִיסְגָּעָטְרִיבּּן, ער האט נִאָר גַּעַזְגָּט,
אָז זִיךְרָ פְּאַרְגָּעָמָט אַהֲלָבָעָ קְנִיְּפָעָ אָזְנָן דִּי גַּעַסְטּ צִיטְעָרָן טְאַמְּעָר גִּיבּּן
אַיר אַכְּאָפּ די וַיְיִעַן אָוּן זִיךְרָ וְאַרְפָּט אַרְאָפּ דָּעָם טְעָלָעָר בְּוַיְקָלָעָר
פִּון הָאנְטּ. וּוּפְלָל לִבְּקָעַן האט אִים נִיט גַּעַהָאָט פְּאַרְזִיכְעָרָט, אָז סְאַיְּ-
נִאָר וְוִוִּית צָוָם גַּעַלְעָטָר, זִיךְרָ קְוִים אַין זִיבְּעָטָן חָוְדָשָׁ, האט
אַיצְקָעַ נִיט נַאֲכָגָעָבָן. ער האט גַּעַשְׁעָנָהָט, אָזְזָא וּוּלְדָן טְרָאָגָן
הָאָט נִאָר וּוְלִינָּעָ נִיט גַּעַזְעָן. כִּיבּּעָ זִיךְרָאָיָט זִיךְרָ אַוִּיפְּ-
אָלְדְּרִילְיְ-
לִבְּקָעַ אַיז גַּעֲקוּמָעָן אַפְּאַרְוִיְּנָטָעָ אַהֲיָם אָוּן גַּעַוּוֹנְטָשָׁן אַיצְקָעַן,
זַיְּן וְווּבָּ זַאל אִים שְׁעַנְקָעַן נִאָר שְׁוֹאַרְצָעָ בְּוַיְקָעָס ; וּוּילְ טְאָקָעַ : צָעָן
יאָר האט זִיךְרָ אַפְּגָעָעָרָבָטּ בֵּי אִים פָּאָר אַ דְּרָעָלָאָנְגָעָרָעָ. גַּעַוּעָן
גַּעַטְרִיּ וְוִי אַהְנוּתָן, פְּאַרְקָוּט אַוִּיפּ אַ קְנִיְּפָ אַין וְוִיְּכָן פְּלִישָׁ, אַבָּי
דָּעָר גַּאֲסָט זַאל זַיְּן צְוֹפְּרִידָן, דָּאָס גַּעַשְׁעָפָט זַאל גַּיְּין לְאַכְּנָדִיקָן, אַיְּ-
פָּוֹנְקָט אַיְּצָט, וּוּעָן יְעַדְעָר גְּרָאָשָׁן אַיז נִיְּטִיקָן, האט ער זִיךְרָ אַפְּגָעָזָגָט.
וְוִי-נִיט-וְוִי פְּלָעָגָט זִיךְרָ בְּרַעֲנָגָעָן פִּון קְנִיְּפָאָ פְּאָר גִּילְדָּן טְרִינְקָגָעָלָטָן,
אַשְׁטִיקָל בִּילִיקָן אַיְּטָעָר, עַטְלָעָבָעָ מַעַגְעָלָעָר. דָּאָס אַלְּצָאָז גַּעַוּאָרָן
אוּיסָן. אוּיפּ אַיְּנָן שְׁכִירָות אַיז גַּעַוּעָן שְׁוּעָרָלָעָר, אַיְּ אַוִּיסְצָוָהָאָלָטָן די
שְׁטוּבָן, אַיְּ צָוּ קְוִיפָּן אַזְנִיסְטְּרוּמוּמָעָנָט ; האט אַרטשיך גַּעַזְעָן, אָז סְאַיְּ-

ניט קיין גאנג. ער מוז עפנען א טיר פאר זיך — ווי זיין באבע פלעגט זאגן : א טיר פון גאס איז א פונצעטער אין הימל. האט ער פארציזונג דעם פאסוך אונטערן וויסן כלאלט און נאכגעגעבן דער זלינזער מחשבה : אפשר אויפגעבן...

שבת איז דער פרי, איידער ארטשיק איז אראפ פון געלעהר, האט ער אונטערגעפיט אין קאפ א סך-הפל וואס ער האט און וואס אים פעלט. ליבקע איז געלעגן לעבן אים, דער פארשפיצטער בויר איבערגעדעת מיט א וואטאווער קאלדרע, ווי א טשאלנט פאר פארשפטעט געסט, און האט אים געטארעט :

— ארטשיק, גענוג צו צילין די שערעלער.

און ער, ווי ניט אים מיינט מען, האט ארייבערגעקוט איבער איר געבערגלטן בויר, כדי צו זען איז דער וויט דעם שלד וואס ער ווועט אויפהענגען איבערן אריינגן פון זיין אנטטאלט : פאריקמא- כערסקע ארטשיק (פריער בי בענדלאען).

LIBKU האט געהאט א יינגאל. ער איז ארויס פון בויר מיט א קאפ האר, נאטה נעם און זען אים אוועק אויפן שטול אונטערהאָקן די קוּדַּלְעַט. גאנץ ווילנע איז זיך צוּנוּפֶגֶעָלָאָפָּן אויפִּז בֵּין זוּנְדָּרָעָר. איזקע דער געלער האט געזאָגָט, איז דאס ווועט אויסוּוֹאָקָסָן אָן אַטְּלָעָט. ערִיט אַיִּינְנַעֲמָן די ווּוָלָט. אויף דעם סְמָךְ הַאָבָּן די חַבְרָה שְׁטָאָרָקָעָ בָּאַשְׁלָאָסָן צוּ פְּרָאוּעָן דַּעַם בְּרִית אָוִיךְ זַיְעַר חַשְׁבָּוֹן, טַאָקָע אִין קַנְּיִיפָּע. איזקע איז געווען סְנָדָק. די הַיְנָרְנִיעָס פָּוּנָעָם הַלְּצָמָאָרָק הַאָבָּן אוּפְּגַעַטְּרָאָגָן סְגַעַנְצָעָ דְּרוּיָב. עַטְּלָעָבָע שִׁינְדָּעָר הַאָבָּן צֻוְּגָעָוּזָאָרָפָן אַ זַּיְתָּל פְּלִישָׁ. אַיזְקָעָ האט געהבן בראנפּוּן. אַרטְּשִׁיךְ האט אויף אַ ווַיְילָע פְּאַרְגָּעָסָן אַלְעָ זַיְנָע דָּאָגוֹת. גּוֹטָע בְּרִידָעָר פִּזְנָר הַאָבָּן אַים אַונְטְּרַעְגַּטְּרָאָגָן עַטְּלָעָבָע גַּלְעָזָלָעָר, בֵּין ער האט אַנְגָּעָהוּבוּן בָּאַלְבָּעָנָעָן, אַז מִידָּאָרָק אַפְּרָאָזִירָן די פְּלָאָשׁ. לִיבָּקָע האט זַיְר שְׁטָאָרָק פְּאַרְשָׁעָמָט אַז גַּעַשְׁרִיעָן אוּפּוּן מֵאַז אַז מַעַן קָאָן נִיט טְרִינְקָעָן דְּאָרָפָן מַעַן זַוְּפָן יַאֲסָעָס ! זַי האט גַּעַנְוָמָעָן דַּאָס קִינְד אַז אַז די

ערשטע אוווק אהיהם. ארטשיקן האט מען געבראכט צו שלעפֿן שפֿעלער.

אוֹ אַרטְשִׁיךְן זֵיר אוֹיסְגַּעֲטְשַׁוְכַּעַט פָּוֹן דַּעַם בְּרִית, אֵין עַר אַסְטְּרָאַיְעַן זֵין גַּעַשְׁפֶּט. מִהָּאַט אִים גַּעַזְגַּט, אָז בַּי אַוְרַעְמַקְעַדְעַם אַנְאַרְכִּיסְטַּ, וּאָסְ הַאַנְדְּלַט אֵין דּוֹרְכְּהַוּפְּ, לִיגַּט אַ רַּאַמְּסַ פָּאַרְיַיְ-קְמַאַכְּעַרְשַׁע גַּעַצְיִיגְּ. אוֹףְּ רַאַנְעַ-פָּאַלְעַ אֵין גַּעַשְׁטַאַרְבַּן אַ גַּוְיִישַׁעַר פָּאַרְיִקְמַאַכְּבָּרַע, וּאָסְ האַט דַּי לְעַצְתַּע יָאַרְן שְׂוִין נִיט גַּעַרְבַּעַט, נָאַר גַּעַהְאַדְעַוּט קְרַאַלְיקָעַט. אֵין זֵין וּוֹיִיב גַּעַקְוָמַעַן מִיטַּן זָאַק אַינְסְטַּ-רוּמְעַנְטַּן דָּאַס צַו פְּאַרְהַאַנְדְּלַעַן. אַרטְשִׁיךְן האַט זֵיר אוֹיסְגַּעְכַּאַפְּט אוֹיףְּ אַ רְגַּע אַנְצְּוּקוּנְוּ דַּי סְחוֹרָה. סְאיַיְן גַּעַוְועַן נִיט דָּאַס. בְּרִיטְיוּסַע צֻעַּשְׁטַשְׁעַרְבַּעַטְעַ, אַיְנַע מִיט אַ צְעַשְׁפַּאַלְטַן הַעַנְטַל. פָּאַרְשִׁימְלַטְעַ שָׁאַרְפְּלַעְדָּעָרָס. אַשְׁעַר-מַאַשְׁיַנְקַע נָוְמָעַר נָאַל מִיט אוֹיסְגַּהְאַקְטַע צַיִ-נָּעָר. אַלְעַ פְּעַנְדוֹזְלַעַן אוֹיסְגַּהְאַרְכַּבָּן. דְּרִיְיַ פָּאַרְגְּגַעַטְעַ רַאַזְיַ-בְּעַכְרָעָס. פָּוֹן אַלְעַ שְׁעַרְעַלְעַר האַט מַעַן גַּעַקְאַנְטַע אַפְּקַלְיִיבַן אַפְּשַׁר אַיְנַע. דַּי גַּוְיַע האַט גַּעַהְאַלְטוֹן אֵין אַיְנַע אַרְיִנְשְׁאַעַזְוַן אֵין נְדוֹן צַוְּיִי אַפְּגַעְקַרְאַכְעַנְעַ בִּינְדָעַ צַו וּוֹאַנְצַוְעַן פָּוֹן מַלְרַסְאַבְעַקְעַס צַיִיטַן. אַרטְשִׁיךְן האַט גַּעַגְבַּן אַ שְׁפִּי אֵין אֵין אַוּוּקְגַּעְגַּנְגַּעַן. אַוְרַעְמַקְעַדְעַם לְכַתְּחִילָה גַּעַוְואַלְטַע נָאַכְשְׁרִיְעַן אַ גּוֹט וּוֹאַרטַּ, אַבְעַר עַר האַט אַלְיַיְן גַּעַזְעַן, אֵין סְאיַיְן נִיט קִיְּן סְחוֹרָה, נָאַר כְּלָאָם. האַט עַר אַ נְעַם גַּעַטְאַן אַלְעַ אֵין אוֹיסְבָּאַגְּלִיטַע דַּי גַּוְיַע פָּוֹן דּוֹרְכְּהַוּפְּ מִיט אַ הַוָּאָ.

אַרטְשִׁיךְן אֵין נִיט גַּעַגְגַּגְעַן. דַּעַר שְׁלִימְזַל האַט זֵיר אַיְם נָאַכְ-גַּעַפְּלַאַנְטְּרַט אַוְנְטְּרַט דַּי פִּיס. עַרְתַּ שְׂוִין גַּעַהְאַט גַּעַדְוְגַּעַן, נִיט טִיְּעַר, אַ גַּעַשְׁעַפְט אַוְיַיְף קְרוֹפְּנִיטְשַׁע, אֵין גַּעַוְאַלְט אַוְעַקְשְׁטַעַלְזַן דָּאַרְטַע אַ מַעְנְטַשְׁן אוֹיסְצּוֹאַכְבַּן, אֵין אוֹיסְגַּעְבָּרְאַכְבַּן אֵין וּוֹילְנַע אַ פְּרִיזְיַרְ-שְׁטְרִיךְ אֵין האַט צְעִירַבְּן אַלְעַ פְּלַעְנָר. בַּי אַלְטַעְשְׁקַעְנָן אֵין פָּאַרְיִקְמַאַכְּעַרְשַׁקְעַ האַט זֵיר גַּעַשְׁטַעַלְט אַרְבָּעַתְעַן אַ פְּרִיזְיַרְעַר פָּוֹן נִיט-הַיִּ. אֵין וּוֹילְנַע אֵין גַּעַוְועַן אַפְּגַעְמַאַכְטַע, אֵין נִיט-הַיִּגְעַע בַּעַל-מְלָאַכְות לְאַזְטַע מַעַן נִיט צַו צֻמְפָאָר, וּוֹיִיל עַס זַעַנְעַן פָּאַרְאַן גַּעַנוֹג

אייגענע צו פארזאָרגן. ניט איז נאכט איז מען געזעסן איז פרא-
 פֿעַסִּיאָנְעָלֶן פֿאָרָאַיִן אוֹיפּ וְזָאוֹאַלְעַן, צוֹזָאמְעַן מֵיטַ דִּי בְּעַלְיִ-בְּתִים,
 בְּזַיַּמְעַן דַּאֲטַ דְּרוֹבְגַעֲפִירֶט אַטְ דַּעַם פֿוֹנְקַט, אַזְן אַים גַּעַתְמַעַט מֵיטַ
 אַתְקִיעַת-כְּפָף אַזְן אַ צְוַיִּיסְן בְּיַי וְוּלְפְּקַעַן אַזְן רַעַסְטַאָרָאַזּוֹ. אַלְטָע-
 טַשְׁקַע הַאֲטַ אַבְּעַר גַּעַוְאַלְטַ זַיְן קְלִיגַעַר פֿוֹן אַלְעַ, הַאֲטַ זַיְן פֿאָרְטְּרָאַכְטַ
 אַפְּאָרְטַלּ, אַזְן דַּעַר נִיט-הַיְגַעַר אַזְן בְּלוּמְרַשְׁטַ אַירְעַר אַ וְוּיְטַעַר קְרוּבַּ.
 הַאֲטַ מַעַן אַזְן פֿאָרָאַיִן בְּאַשְׁלָלָסְן, אַזְן מַאֲקַס אַזְן לִיאַזְקוּעַ, וְוָסַּס הַאֲבָנוֹ
 גַּעַעַרְבַּעַט בְּיַי שִׂירְבַּעַן אוֹיפּ דִּיְתְּשַׁע-גָּסַּס, זַאֲלָן גַּיְזַן צוֹזָאמְעַן מֵיטַ
 אַרְטְּשִׁיקַן אַרְאַפְּנַעַמְעַן יַעַנְעַם בְּוַיְדְּזַעְלַעַ פֿוֹן דַּעַר אַרְבַּעַט. בְּלַ-זְמַן
 אַרְטְּשִׁיקַן אַזְן נִיט גַּעוּוֹן פֿאָרְ-זִיךְרַן, הַאֲטַ עַר גַּעַמוֹזַת הַאֲלָטַן דִּיסְצְּפִילַן.
 אַזְן עַר גַּעַגְאַנְגַעַן. אַלְעַ דְּרִיְהַאֲבָנוֹ זַיְר אַוְסְגַעַזְעַטַּ בְּיַי אַלְטַעַטְשַׁקְעַן
 אַזְן גַּעַוְאַרְטַ, וְוַיְיל יַעַנְעַם הַאֲטַ גַּעַהְאַלְטַן אַזְן רַאַזְיַרְן אַ קְוָנְדַ אַזְן
 בְּכִיוֹן גַּעַזְיַגְן דִּי עַמְמוֹתַ. דְּרִיְיַ מַאֲלַ אַבְּעַרְגַעַגְאַנְגַעַן מֵיטַ דַּעַר
 בְּרִיטְוֹועַ דִּי זַעַלְבַע בְּאַקְ, גַעַפְאַנְגַעַן בְּיַי יַעַנְעַם הַעַרְעַלְעַרְ פֿוֹן נָאַזְ.
 בְּיַז הַיְנַטְקַ אַזְן מַעַן זַיְר נִיט גַעַנוֹי דְעַרְמַאַנְעַן וְוַעַר סִיחַאַט דַעַר
 עַרְשַׁטְעַר צַעַטְרַאַסְקַעַט דַעַם שְׁפִיגַלְ. וְוַעַס זַאֲלַ נִיט זַיְן, אַזְן דַעַר
 קְוָנְדַ אַרְוִיסְגַעַלְאָפַן אַוְיְפַן גַּאַס מֵיטַ דַעַר סְעַרְוּוַעְטַקְעַ אַוְנְטַעְרַ דַעַר
 גַּאַמְבַעַ, אַזְן דַעַר נִיט-הַיְגַעַר יַאֲק אַזְן אַוְעַק אַהֲיַם מֵיטַ אַזְן אַוְיַגְן
 אַ בְּיַסְעַלְעַ קְלַעְנַעַר. אַוְיַר דִי דְעַלְגַעְצַיַּע אַזְן נִיט אַרְוִיסְ טְרוּקַן.
 מַעַר פֿוֹן אַלְעַ הַאֲטַ גַּעַלְיַטְן אַרְטְּשִׁיקַן. עַרְתַּ גַּעַבְאַפְטַ פֿוֹן הַיְנַטְעַר
 אַרְוּם אַ שְׁמַאְטִי אַבְּרַעַן אַוְיַרְ, יַאֲסַעְקַר, עַרְ זַאֲלַ זַיְר אַוְיַסְגַעְקַרְיַטַּ אַ
 פָּאַחַ. לְיַבְקַע מִיטַן קְוֹדְלַאַטַן עַוְפְּעַלְעַ זַעַנְעַן גַּעַקְוּמַנְעַן אַזְן פֿאָרָאַיִן
 וְוַיְנַטְשַׁן דַעַם פְּאַרְזִיעַרְ, יַאֲסַעְקַר, עַרְ זַאֲלַ זַיְר פֿאָרְקִיבַּן מֵיטַ
 אַ פְּיַשְׁקַנְיִידַל פְּאַרְ שִׁקְוֹן אַרְטְּשִׁיקַן אַזְן פְּיַעַרְ. יַעַנְעַרְ, אַבְּעַרְ, הַאֲטַ
 אַיְרַ דְעַרְקַלְעַרְטַ, אַזְן אַיְרַ מִאֲן מוֹשְׁטַיְין אַקְסַלְ-צַוְ-אַקְסַלְ אַוְיַגְן דִי
 בְּאַרְיִקְאַדְזַן בְּיַם פֿאָרְטִיְיִידַקְן דִי אַיְנַטְעַרְעַסְן פֿוֹן דִי הַאַרְעַפְאַשְׁנִיקַעַס.
 אַלְטַעַטְשַׁקְעַ הַאֲטַ זַיְר אַוְנְטַעְרַגְעַוְאַרְפַּן דַעַם דִיְן פְּוֹנְעַם فֿרְאַ-
 פֿעַסִּיאָנְעָלֶן פֿאָרָאַיִן אַזְן מַעַר נִיט גַעַפְרַוּוֹט זַיְן קְלִיגַעַר פֿוֹן אַלְעַמְעַן.
 אַזְן פֿאַךְ אַזְן מַעַן שַׂוִּין גַעַוְעַן זִיכְעַרְ, אַזְן סְיוּעַט זַיְן רְוִיקְ.
 מַעַן וּוּעַט קְאַגְעַן גַיְן אַבְּעַר דִיְתְּשַׁע גַּאַס וְוַיְ דִי הַעַלְדַן. הַאֲבָנוֹ זַיְר אַבְּעַר
 אַוְנְטַעְרַגְעַרְוַקְט דִי יִמְים-נוֹרָאִים, וְוַעַן מַעַן דְאַרְפַּ שְׁרַיְבַּן אַ נִיעַם

ארבעט-קאנטראקט און די בעל-האַט זענען געווען שטראק איינ-געשפֿאָרט. דער עיינשטיין האַט געבושעווועט סטראעלניק פון גיטקע טויבעס זאּוּוֹלִיק. ער האַט זיך אַיינגעַעַנט: מען צָאַלְט נִיט מֶרֶר פֿאָר אַיְבָּרְשָׁעָהָעָן, אָוּן וּוי גָּט וּוּעַט גָּעָבָן. דער אַרבעטער דָּאָרָף טְרָאָגָן דָּעַם עַוֵּל פְּרָנָסָה גְּלִיְיר מִיט אַלְעָ אָוּן נִיט אַרְאָפּוּוֹאָרְפַּּן דָּעַם
כָּלְאָטָל וּוּעַן סְקָלָאָפּט אוּיס זִיבָן אַ זִּיגָּעָר.

אַרטְשִׁיךְ האַט נִיט גְּעוּוֹסָט וּוּזָר צָו נִיגָּן. מִיט דָּעַר בְּרִיטְיוּעָ
איַז ער גַּעַשְׂטָאָגָן בַּיְּ בְּעַנְדָּלָעָן, מִיטָּן קָאָפּ אַיז ער שְׂוִין גְּעוּוֹן בַּיְּ
זִיר, אוּפָּן אַיְגָעָנָם מִיסְטָה, אָוּן דָּאָס הָאָרֶץ, דָּאָס הָאָרֶץ אַיז גְּעוּוֹן
מִיט זִינָעָ גּוֹטָעָ בְּרִידָעָר יָאָסָל פָּאָסָוקָעָ, שְׁעַפְּסָקָעָ, מַאֲקָסָ
זְעַנְעָן גְּזַעַזְעָן צְעַפְּלָאָמָטָעָ אַיז פָּאָרָאַיָּן אָוּן פָּאָרְטְּרָאָכָט וּוי צָו
קְעַמְפָּן מִיט די שְׂוְנָאִים פּוֹנוּסָם אַרבעטער-קָלָאָס סְטְרָאָעָלְנִיקָּ, בְּעַנְדָּלָעָן
אָוּן נָאָר אַנדְעָרָעָ אַונְטְּרָדְרִיךְעָרָ.

די פֿאָר וּוּאָכוּן, וּאָס סְחָאָט גְּדוּיְעָרָט דָּעַר שְׁטְרִיךְ פָּוּן די
פְּרִיזְיְרָרָ, האַט אַרטְשִׁיךְ אוּסְגָּעָנוּצָט אוּפּ אַיְנְסְטְּרָאַיָּן די שְׁאָפְּקָעָס
איַז זִין פָּאָרִיקְמָאָכְעָרָסָקָעָ. לִיבְקָעָ האַט גַּעַהְיִיסָּן אַיְבָּרְצָעָיָן אַ
בְּלוּיָּעָן שְׁלָעָקָל אַיְבָּרָר די וּוּיסָעָ טִירְלָעָר, עָס זָאָל נִיט אוּסְטָזָעָן וּוי
איַז מְשֻׁמְרָת חֹלִים. אלָעָ שְׁכָנִים זְעַנְעָן גְּקָוּמָעָן אוּפּ מְבִינָות אָוּן
גְּזַעַגְטָ, אָז סְפָּאָרְכָּאָפּט אָז אוּגָּ. דָּעַם שְׁטְרִיךְ הָאָבָּן די פּוּעָלִים
גְּעוּוֹנָגָן, אַבָּעָר אַרטְשִׁיךְ האַט שְׂוִין אַיז דָּעַם נְצָחָן נִיט אַנְטִילְגָּעָ-
נוּמָעָן. ער האַט זִיךְ נִיט אַוְמְגָעָקָרָט צָו דָּעַר אַרבעט. דָּאָס האַט
לִיבְקָעָ אִים אוּוּי גַּעַעַצָּהָט. זִין גִּין אוּפּ די בְּאַרְקָאָדָן האַט זִי
פְּמַעַט אַוּוּקְגַּעַלְיִיגְט.

אַרטְשִׁיךְ האַט אַיְנְגָעָה אַנְדָּלָט שְׁפִיגְלָעָן, נִיט טִיעָר, אָוּן דָּאָס
גַּעַשְׁעָפָט האַט אַנְגָּעָהוּבוּן בְּאָקוּמָעָן אַ צוֹּרָה. עָס הָאָבָּן נָאָר גַּעַפְּעָלָט
די שְׁטוֹלָזָ, אָז אַפְּאָרָאָט צָו טְרִיקָעָנָעָן דִּי הָאָרָ, אָוּן אַ בִּיסְלָהָאָנְטָ-
גַּעַצְיָג. לִיבְקָעָ האַט בְּאָקוּמָעָן פָּוּן אַחֲרָטָעָ אַמְתָּנָה אַ בִּילְד —
אַפְּרִיעָנְצִימָעָר אַיז אַ נְאַכְּתָהָעָמָד לִיגְט אוּפּ אַ שְׁעַזְלָאָנָג אָוּן צְוּוִי
פָּעָטָה מְלָאָכִימָלָעָר קָאָמָעָן אַירָר די גְּרִיוֹזָקָעָ. — הָאַט זִי עָס אַוְיְפָגָעָה אָנָ-
גָּעָן אוּבָּזָן אָז אַיז פָּאָרִיקְמָאָכְעָרָסָקָעָ. לִיבְקָעָ האַט גַּעַפְּרִיצָט אָוּן

א. קארפינאוועיטש

געשייערט, אַ מינוט. ניט געשטאנגען לײידיק. זי האט די הענט ניט געפִילט.

דעם לעצטן פְּרִיאַתִּיךְ-זוֹ-נאָכֵט פָּאָרֶן עַפְעַנְעָן די פְּרִיאַיְעָרָנוּ האָט זי קוּוִים גַּעֲהָאָט פּוֹחַ אַנְצּוּצִינְדָּן די לִיכְטַן. בִּיְדֻעַּ, אַרטְשִׁיךְ אָוֹן זַי, זענען גַּעֲזָעָסְן בַּיּוֹם שְׁבַתְּדִיקָּן טִישׁ מִיד אָוֹן פְּאַרטְשָׁאָדָעָט פָּוֹן אַ וְאַרְךָאוּונְיִשְׁׁן. זָוְנְטִיךְ אַיְזַן דָּעֶר פְּרִיאַ הָאָט אַרטְשִׁיךְ גַּעֲדָאָרֶפֶט זִיר שְׁטָעָלָן, אַיְזַן אַ מְזֻלְּדִיקָּעָר שְׁעהָ, פָּאָר זַיְן אַיְגַּעַנְעָר טִיר. לִיבְקַעַ הָאָט צַעְגָּאָסְן אַיְזַן דַּי טָעָלָעָר דַּעַם הַיְנָעָרָשׁ יוֹיר אָוֹן גַּעֲקוֹקָט אוּפִין מִאן. דָּעָרָנָאָר הָאָט זי אַפְּגָעַלְיִיגְט דָּאָס קָאָכְלָעָפֶל אָוֹן זִיר פּוֹנָאָדָרָגָעָוָיִינְט. די דִּינְעַ וְאַנְצָעָס בַּיִּ אַרטְשִׁיךְ הַאָבָּן גַּעֲכָאָפֶט אַ צִּיטָּעָר :

— וּוֹאָס אַיְזַן דָּעֶר וּוַיְיַעַן ?

— וּוַיְיַי דַּו זַעַט אָוִיס... סְאַיְזַן גַּעֲוָאָרָן פָּוֹן דִּיר אַ הַעֲלָפֶט.

— וּוֹאָס זָאָל מַעַן טָאָן ? בִּיזְכְּרָאָב עַס אַלְץ אַוְיְגָעַט עַרְכָּעָט...

— דָּאָס טָאָקָע וּוַיְיַי אִיר. אִיר וּוַיְיַס דָּאָר יַע וּוֹאָס פָּאָר אַ שִּׁידּוֹ-

כָּסְמַיְהָאָט דִּיר גַּעַרְעָדָט. מִיטַּ גַּעַלְט, מִיטַּ אָן אַיְנְקָמְעָנְיִשְׁׁן... הַאָסְטָוָן גַּעַנוּמָעָן אָז אַרְעָמָעָ מִיְּדָל. אִיר וּוַיְיַס, אָפְשָׁר מַאֲכָסְטוֹ אַ חַשְׁבוֹן... צַו וּוֹאָס הַאָסְטָוָן עַס גַּעַדְאָרֶפֶט...

אַרטְשִׁיךְ הָאָט זִיךְ עַשְׂמִיכְבָּלָט :

— וּוֹאָס הַאָסְטָוָן זִיר אַיְצַט דַּעַרְמָאָנָט ? עַס לִיגְט אַ בִּיְבָאָק אַיְזַן וְאַגְּעָלָע. מִיר זענען דָּאָר שְׂוִין אָן אַלְטָע פָּאָר.

די שבְּ-לִיכְטַן הַאָבָּן אַוְיְגָעַשְׁיִינְט אַיְזַן אַרטְשִׁיךְ שְׁמִיכְלָל. לִיבְקַעַן הָאָט אַלְץ אַוְיְגָעַלְזִיכְטָן, דָּעֶר גַּעֲנָעָר קַאָמָעָר זְיִיעָרָר. זַי אַיְזַן צַוְגָּעַגְּנָגְעָן צָוָם מִאן, אַריְנְגָעַשְׁטָוֶפֶט אַירְעָה דִּיקְלָעָכָה פִּינְגָּעָר אַיְזַן די פָּאַלְיָעָס פָּוֹן זַיְן טְשַׁוְּפְרִינְגָּעָ אָוֹן זַיְתִּיק, מִיטַּ אָז אַנְזָעָנוּוְדִיקָּעָר בְּרוֹסָט, זִיר אַחְנְדָל גַּעַטָּאָן צַו אִים :

— אַרטְשִׁיךְלָ, קָאָטְקָעָלָעָ מִיְּנָהָר, בִּיסְטַן נָאָר פָּאָרָקָאָכֶט אַיְזַן מִיר וּי אַ מְאַל ?

אַרטְשִׁיךְ הָאָט גַּעַשְׂמִיכְבָּלָט.

— נָו, זָאָג, טָאָקָע... פָּאָר וּוֹאָס הַאָסְטָוָן מִיר גַּעַנוּמָעָן, זָאָג...

ארטשיך האָט פֿאָרגֿלְעַט אַו אַונְצָע :
— פֿאָר דִּין שִׁינְעָר פֿאָסְטָאוּווּ, לִיבְקָעּ, נֵאָר פֿאָר דָּעַם...

זונטיך גאנץ פרי האָט אַרטשיך גענומען די שליסלען אוֹן אוֹיז
אוֹועַק עֲפָעָנוּן זַיְזַיְן פֿאָרִיקְמָאָכְעָרְסָקָעּ. דָּעַר שְׂטִיקָל וּוְעַג פֿוֹן קְלִין
סְטֻעְפָּן-גָּאָס בֵּין קְרוֹפְּנִינְטְּשָׁע האָט זַיְר אִים גַּעֲזִיגָּן מִילְנוּווִיַּז. עֶר
הָאָט שַׁוִּין וּוְאָס גִּיכְבָּר גַּעֲזָאָלְט זַיְזַיְן אוֹיף אָרט אוֹן אַפְּגָעָבָן אָ
ברִיטִין גּוֹטְמָאַיְעַן דָּעַם עֲרַשְׁטָן קוֹנְד. גַּעֲקָוּמָעַן אוֹיפִּין פֿלְאָז האָט
אַרטשיך, פֿוֹן הַנָּאָה-זַוְעָגָן, אוֹיפְּגָעָהוִיבָן די אוֹיגָן צָום שְׁילָה, אוֹן
אַריְינְגָעְשְׁטָעַקְט דָּעַם שְׂלִיסָל אַיְנָעָם הַעֲנָג-שְׁלָאָס, וּוְאָס האָט צַוְּגָעַ-
הַאלְּטָן די שְׁטָאָבָע. פֿאָרְזִיכְטִיךְ, נִיט אַפְּצָוְרִיבָן די פֿרִישָׁע פֿאָרָבָּר,
הָאָט עֶר אַפְּגָעְשְׁטָעַלְט אַיְזַי אַזְיַיט דָּעַם אַיְזְוּרְנָעָם פֿרְעָנָט, בְּרִיטִין
גַּעֲפָנָט די טִיר, אוֹן אוֹיז אַריְזַן מִיטָּן רַעֲכָטָן פּוֹס אַיְזַן אוֹיְסְגָעָהָלוּ-
מִיטָּן גַּעֲשָׁפְּט.

פֿוֹן אַיבְּעָרְרָאַשְׁוָגָג האָט זַיְר בֵּין אוֹים אוֹיְסְגָעְצָוִיגָן דָּאָט פְּנִים.
די גַּאנְצָע פֿאָרִיקְמָאָכְעָרְסָקָע אַיְז גַּעֲוָעָן לִידִיק. אַוְן אַ שְׁטוֹלָ, אַוְן
שְׁפִּיגָּל, אַוְן אַמִּינְדָּסְט שְׂטִיקָל גַּעֲצִיג. פֿוֹן די נַאֲקָעָטָע, פֿאָרְשָׁעָמְטָע
וּוְעַנְתָּהָאָבָן אַרְאָפְּגָעְוּוֹנוֹקָעָן צַו אִים עַלְנָטָע קְרוֹקָעָס. אַרטשיך האָט
אַגְּנָעָהוִיבָן אַרְיוּסְרוֹקוּ אַיְז שְׁוֹפְּלָעָדָל נַאֲכָן אַנְדָּעָרָן, גַּארְנִיטָה
דָּאָרט גַּעֲפָנוּן. אַזְוִי וּוּי אַשְׁד וּוְאָלָט זַיְר שְׁבַּת-עַזְוּ-נַאֲכָט גַּעֲמָאָכָט
אַוְוִיז אוֹן מִיט אַיְזַן בְּלָאָז אַרטְרִיבָן די גַּאנְצָע פֿאָרִיקְמָאָכְעָרְסָקָע
דוֹרְכָּן קוֹימָעָן. סִיחָאָבָן גַּעֲפָעָלָט די נַיְיעָ, נַיְקָלָנָעָ שְׁטוֹלָן מִיטָּן
אַנְשְׁפָּאָרָן פֿאָרָן קָאָפָּ, אַיְינְגָעְשְׁטָרָאַיְעָט אוֹיף בִּיטְרָע שָׁאָנְרִירָן. די
גַּעֲשְׁלִיפָּעָנָע שְׁפִּיגָּלָעָן, פֿוֹר מִילְימָעָטָרָאָזָע. דָּעַר אַפְּאָרָאָט צַו טְרִי-
קָעוּנָע הַאָר, מִיט אַקְלִיאָש, וּוְאָס אַרטשיך האָט צַוְּגָרִיטָּס פֿאָר
דָּאָמְסָקָע אַרְבָּעָטָן. נִיט גַּעֲוָעָן דָּעַר קְאַמְפָלָעָט שְׁעָר-מַאְשִׁינְקָעָס, בְּרִיטִין-
וּוָס, קְעַמְעַלְעָר, בִּינְעָרָנוּ אוֹן שְׁטָאָלָעָנָע, זַיְפְּבָעָכְעָרָס, פֿעַנְדְּזָלָעָן
פֿוֹן די בְּעַסְטָע חַוִּיר-הַאָר, אַיְינָע אַיְזַיְעָ. אַפְּיָלוּ דָּעַר נַיְיעָ
כָּאַלְאָט מִיטָּן בְּלוּזָעָן קָעַלְנָעָרָל, האָט אוֹיר גַּעֲפָעָלָט. פֿוֹן לִיבְקָעָס בַּילְד
אַיְז גַּעֲבָלִיבָן בְּלוּזָעָן דָּאָס שְׁטְרִיכָל.

ארטשיקן האט איזו פארדריקט דאס הארץ, אז ער איז א רגע געלביבן שטיין זיינער שטייף, בייז ער איז אוועקגעפאלן אין זיין גאנצער לענג אוייפ דער פאלטאגע. איזו האט אים געפונען זיין ערשטער קונה, הירשל דער קאנאריך. ער האט עס טאקע אוייפ געמאכט די גאנצע גאס מען זאל אפטשוכען ארטשיקן אוון דערנאר אוועק זיך דערוויסן ווער האט עס געקאנט אפטאן איז א גאולעוואץ.

גאנץ ווילנע האט געשטווינט ווי איזו מען האט ארטשיקן בדלות געשטעלט. דער גאנצער פאר האט געברוזט. ליבקען איז פון קלע-מעניש דאס מילך אנטרונען. דאס יינגל האט זיך אינגעקלאלמערט מיט ביידע הענטלער אין דער מאמעס ברוסט, גרויס ווי א קירבעס, אוון קוים אroiיסגעשמאטשעט פון דארט און אונבייסן. ארטשיק איז געלעגן אויפן בעט מיט פארמאכט אוניגן און לבקע האט זיך געבעטן בי אים:

— אַרְעָלָעַ, שְׁטָאָרָקַ זִיךְ, דָּעֵר עַוְפָעָלָעַ דָּאָרָףַ הַאָבָּןַ אַ טָּאָטָןַ.
איין אוונט זענען געקומען חברים אים טרייסטען. יאָסקע האט געזאגט, איז מען ווועט איבערדררייען ווילנע און געפינען די זאָכן. מאָרגן, בלִי-נדֶר, ווועט מען אroiיסגיין איז גאס זוכן קאנטראקטן מיט די פִּינְצְּעָלְעָרָעַ עַלְעֲמָנְטָן, בְּדִי זַיךְ אַוְיפְּצְּוּקְלָעָרָן וַיְיָעַרְ פַּאֲרָבָּרָעַ. באָטָשַׁ עַר פֻּרְזְׁעַנְלָעַרְ הַאָלָטַ, אַזְ אַרְטְּשִׁיךְ הַאָט נִיט גַּדְאָרְפָּטַ פָּאָרָ-רָאָטָן די רִיעָעַן אַזְ זַיךְ אַנְשְׁלִיסְן צֹו דָעֵר קְלִיןְ-בוֹרוֹשְׁוָאָזִיעַ דָוָרָ-עַפְעֲנָעַן אַ פַּאֲרִיקְמַאְכְּעָרְסָקָעַ פָּאָרְ-זִיךְ — ווועט עַר אַלְיָין יַעֲדַיְן וְאָסָ-הַאָט אַחָנְטַ אַזְ דָעֵר גַּנְבָּהַ, אַפְגָּאַלְן דָעַם פָּאָרָק מִיט אַ צַעַשְׁשָׁעַרְ. בעטער בריטווע.

אויר הירשקע קאנאריך האט ניט גערוט. דאס באָגְנְבָּעַנְעַן אַרְטַ-שִׁיךְן האט ער אַפְגָּעָפִילְט וְוי אַ פֻּרְזְׁעַנְלָעַכְעַ מְפָלָה. אַויְף קְרוֹפְּנוֹיְטָשָׁע אַזְ ער גַּעֲוִוָעַן קִיסְרַ. אַזְ אַיְם האט קִינְנָעַר נִיט גַּעֲטָאָרט אַנְרִיךְן וְאָס אַהֲרָן די וּוּרָטָ, קְוּמָט פֿוֹן עַרְגָּעַץ אַ וּוּרְזָיְלָעַ אַזְ בָּאָגְנְבָּעַט זִינְעָם אַ שְׁכַּן. הַיְרְשָׁקָעַ האט אַנְגָּעָזָגְט אַרְטְּשִׁיךְן מִיטָן הַאָרְבָּן וְאָרָט נִיט צֹו גַּיְינַן מַעַלְדָן דָעֵר פָּאַלְיִיצְיַ. מַאיְעָוָסְקִי דָעֵר קָאָמִיסְאָר מִיט זִינְעָם

מוסרים וועלן עשפוזענען דעם גנב. דערנאר אויז ער אוועק צו
יאנוך די באסעוידלע וואס האט זיך געפֿאָרַעַט ביי שלאָסערִי פֿרְעָגָן,
אָפְשָׁר האט ווער ביי אים באשטעטלט די לעצעט צייט אַוּטִירִיךְ.

פֿון דער גנבה אויז אָבעֶר ניט געוווען קיין סיבָּן. הירשקע דער
קָאנְאָרִיךְ אויז גָּעֲגָנְגָּעָן אַין פֿאָרָאיִין פֿון די שְׂטָאָרְקָעָן, "די גָּאָלְדָּעָנָּעָן
פֿאָן" פֿאָדְעָרָן גָּעֲרָעְבִּיקִיטִישׁ, נָאָר אָנְעָם פֿרְעָזָעָס, זָעַלְקָעָבָּלְטִוְּבָה,
אויז ניט געוווען צו וועמְעָן צו רִידְיָן. זָעַלְקָעָאֵיךְ גָּעְזָעָסָן אַין לְקוֹיְשָׁקָעָר
טוּרְמָעָ, אַלְיָאָדָעָ טָאגָה האט ער גָּעְדָּאָרְפְּטִ אָרוּיסָה. האט מעָן גָּעְמוֹזָט
וּאָרְטָן. לִיבְקָעָה האט גָּעְזָעָן וּוְיָאָרְטְּשִׁיךְ אויז שְׂוֹאָרִיךְ וּוְיָקָעָלְ פֿון
גְּרִיזְאָטָעָ, אויז זַי גָּעַלְאָפָּן פֿרְעָגָן אָן עָבָּה, זַיְךְ אָרְטְּרִיךְ זַיְךְ
דִּי פֿלְיָקְעָרָקָעָס אַין שְׂחוּתָה-שְׂטָיְבָּלָהָאָבָּן אַיר גָּעְעָצָהָאָרִינְצְּגָּוִיָּן
צָוָם יְשִׁיבָּה-בָּחוּר, וּוְאָס פֿלְעָגָט טְרָעָפָּן פֿון הָאָנָּט, אָפְשָׁר וּוְעָטָה
קָאנְעָן זַגְּנָן וּוְסַיְאָן אָהִינְגְּעָקְוָמָעָן דִּי פֿאָרִיךְמָאָכְעָרְסָקָעָ. צָוָם
יְשִׁיבָּה-בָּחוּר פֿלְעָגָן אָרִינְקָוָמָעָן נִיט בְּלִיוֹזָן עֲגוּנוֹתָן, נָאָר אוּרָסָאָלְיָידָעָ
לִיטָּ, סָוחָרִים, יְעָדָעָרָה האט גָּעְהָאָט זַיְן פֿעָקָלָ. בְּדָרְךְ-כָּלְהָאָט ער
פֿירְגְּזָעָאָגָט פֿון אַ גָּעְוּרִירָעָטָן בְּוִיגְּנָן מְזָלוֹתָה. אויז שְׂוֹעָרָעָ פֿאָלָן פֿלְעָגָט
ער אָרִינְקָוָקָן אַין אַ קְּבָּלה-סְפָּר, זַוְּכָּן דָּאָרְטָ צְרוּפִים. לִיבְקָעָה האט
אִים גָּעְטָרָאָפָּן בְּיַי אַ צְעָפְּעָרְטָלְטָן הָעָרִינְגָּ מִיטָּ צְבָּעָלָ. דָּעָרְזָעָן אַיר
אָפְגָּעָפָּאָלָן פְּנִים, האט ער זַי בָּאָרְיוֹקָט, אָז סַיְאָזָן נָאָר נִיט גָּעְוָעָן
דָּעָרָ מאָן, וּוְאָס זַאְל נִיט קְוָמָעָן צְרוּיקָ אַהֲיָם אוּפִיךְ אַלְעָ פִּירָ. עֲרָיטָ
נָאָר אָפְעָסָן, וּוְעָטָ ער אַיר זַגְּנָן אַלְעָ גָּעְנְיָירָ. לִיבְקָעָה האט נִיט
גָּעְוָאָרָט בְּיַי ער וּוְעָט דָּעָרְגִּיָּן צָוָם עַק הָעָרִינְגָּ, נָאָר אַין צְוּוֹיָהָאָרְבָּעָ
וּוְעָרָטָר אִים אָרְיוֹסְגָּעְפִּירָט פֿון טָעוֹתָ. דָּעָרָ יְשִׁיבָּה-בָּחוּר האט זַיְךְ
נִיט גָּעְפּוּלָטָ, גָּעְוָכְּטָ אַהֲיָם בְּוִיגְּנָן מְזָלוֹת אַ רְמָזָן אוּפִיךְ דָּעָרָ פֿאָרָ-
שְׂוֹונְגָּעָנְעָרָ פֿרְיוּזְיָעָרָנִיעָ. דָּעָרְנָאָר האט ער גָּעְפְּרוּוֹתָ עֲפָעָס טָאָן
מִיטָּן שְׂפָגְּעָלָ. גָּעְכָּאָפָּט אַ קְּוֹק אַיְוָחָד לִיבְקָעָה הָאָרְטָעָרָ דָּלָאָנִיעָ אַוְן
זַי לְטוֹף אָפְגָּעָשִׁיקָט אַהֲיָם מִיט אַ פֿאָרְנוּפְּלָטָן הָסָבָרָ, אָז דִּי גָּנְבָּה
אויז נָאָר פֿרִישָׁ, זַי וּוְעָט זַיְךְ אַ בְּסָלָ אָפְזָעָן, וּוְעָט מַעַן קָאנְעָן זַיְךְ
וּוְיָיטָרָ. אַיְינָס אויז זַיְכָּר — דָּעָרָ גָּנְבָּה האט וּוְאָנְצָעָסָ.

א. קארפיניאו וויטש

הירשקע קאנאריך האט זיך זיינס דאַבּוועט. זעליך בעל-טובה איז אַרוֹיס פֿון טְפִיסָה, האט מען גֵּליַּיך אַוְּפְּגַעֲרוֹפָן אָן אַסִּיפָה. אוּרְדֶּעֶר רב פֿון דער בראנזשע, ר' קְיוּוּעַלְעַ, האט צוּגְזָאָגַט צוּ קְומָעַן.

ווער עס האט נָאָר גַּעַחַט אַשְׁטִיקָל שִׁיכָּוֹת צוּ תּוֹנְקָלְעַלְעַ אַרְבָּעַט איז גַּעַקְוָמָעַן יְעַנְעַט אָוֹונָט צוּ אַיְצָקָעַ דָּעַם גַּעַלְעַן בִּזְיָזִין דֵּי פָּאַרְזָאָמָּה-לוֹנְגָּ. אַיְצָקָעַ האט פָּאַרְמָאָכָּט דֵּי לְאָדוֹן פָּאָר אַפְּרָעָמָד אוֹג אָוֹן גַּעַהַיִּיסָּן דֵּי דָּעַרְלָאַנְגָּעַרְקָעַס צְעַשְׁנִידָּן דֵּי פָּאָר מַעַטְעָר גַּעַבְּרָאַטְעָנָעַ קְיַּשְׁקָעַ, וּאָסָּט מַעַן האט צוּגְגָּרִיט אַוְּפָּק בִּבְוָדָה. בָּרָאָש איז גַּעַזְעָסָן זְעַלְיךָ בעל-טובָה. בַּיְּ דֵי זְיִיטָן האָבָּן זִיךְרָאַסְטִירָט פָּרָעָנִיצָּק אָוֹן זָרָח דֵי פְּלָטָעָ. וּוַיְיַתְעַרְעַר האָבָּן זִיךְרָאַסְטִירָט, לְיִיטָן רָאָנָגָּ, אַוְּרָעְמָקָעָ דָּעַר אַנְאָרְכִּיסָּט, מֶלֶךְ דָּעַר חַבָּם, דָּאַדְקָעַ דֵי טְוִיזָּ, עַלְנִיקָּעַ, מַאְטָקָעַ דָּעַר קְיַּוּזְעָרָל, בִּיְדָעַ בִּרְיַדְעַר דֵי וּוּעוּרְקָעַס אָוֹן אַזְוִי וּוַיְיַתְעַרְעַר, בֵּין דֵי קְלִינְעַ פָּלָאַטְקָעַס בְּיִים עַק טִישָּׁ.

דָּעַר עַרְשְׁטָעַר האט זִיךְרָאַסְטִירָט אַוְּפָּק זִיךְרָאַסְטִירָט הַוִּיכָּן פָּאַלְצָעַט

הירשקע דער קאנאריך :

— לִיבָּעַ בִּרְיַדְעַר, מִיר זַעַנְעַן זִיךְרָאַסְטִירָט אַוְּפָּק גַּעַקְוָמָעַן אַרוֹיס-צְוָנָעָמָעַן אָנוּ אַבְּיַדָּעָ, אַבְּעָרָ פֿון וּוּעָמָעָן וּוַיְיַסְּן מִיר נִיטָה. אַ גַּעַוְוִיסְעַר אַוְּרָקָעָ, וּאָס סְאִיזָּ רַעֲבָט אָזוּן עַר אַיז גַּאֲרָנִיטָה פֿון אַוְּנְדְּזָעָר פָּאַרְאַיזָּ, האט גַּעַחַט בְּלֹוטָן אָזְנִין וּוַיְיַסְּן אַוְּסְצְּרוֹרָאָמָעָן אַ גַּעַשְׁעָפָט אָיזָן מִיְּזָן רַאיָּאָן. אַיז דָּאָס נָאָר וּוַיְיַנְּקָעָ, האט עַר פֿוֹנְקָט צוּגְעָפָעָצָט אַרְטְּשִׁיקָן דָּעַם פָּאַרְיקָמָאַכָּעָר, וּאָס האט גַּעַנְוָמָעָן אַוְּנְדְּזָעָרָס אַהֲדְלָקָעָ, לִיבָּקָעָ דֵי דָּעַרְלָאַנְגָּעַרְקָעָ, צוּ פָּאַרְעָצָעָן מִיטָּ אִיר אָ וּוַיְיַשְׁן לְעָבָן. מִזְוָּ אִיר אַלְעָמָעָן אַבְּיַאָוּעָן : פָּלְזָמָן הַירְשָׁקָעָ דָּעַר קְאַנְאָרִיךְ גַּיְתָּ אַוְּפָּק זַיְגָּעָ פִּס אַבְּעָרָ קְרוּפְּנִיטְשָׁעָ, וּוּעָט אַזְאָ נָוָמָר נִיטָה דּוּרְבָּגִיןָ. סְאִיזָּ אַמְּתָה — אִיר וּוַיְיַסְּן נִיטָה אַוְּפָּק וּוּעָמָעָן זִיךְרָאַסְטִירָט, נָאָר דָּאָס קָאָנוּ אִיר אַיְרָ שְׂוּעָרָן, מִינְעָ טִיעָרָעָ בִּרְיַדְעַר, אָז סְזָאָל מִיר אַזְוִי דִּינְעָן דֵי פְּרִיִּ — טָאַמְּרָעָ בְּאָפָּ אִיר אַוְּנְטָעָר אָט דָּעַם גַּרְוִיסָן מוֹיְקָעָ, אַיז נִיטָה נָאָר וּוּעָט עַר דָּאַרְפָּן בְּרַעְנְגָעָן אַלְעָ צּוּרִיךְ אַוְּפָּק זַיְגָּעָ הַוּצָאָות, נָאָר אִים אַלְיָין וּוּעָט מַעַן אַרוּסְטוּרָאָגָן פֿון וּוַיְלָנָעָ אַיז דָּרְיִי מָאָלָ.

הירשקע רעדע האט גַּעַמְאָכָט אַ רְוָשָׁם. דָּעַר טִישָׁ האט גַּעַ-

צייטערט אונטער דיא פוייסטנקלעפ. מען האָט זיך אַנגעההויבן דערמאָ-
גען אלטע עולחס, אויפגעמישט פֿאָרגאנגענע פרשחס. דאָדְקָע דִי
טויזז האָט שווין געהאלטן בּוּם ציען אַמעסער פּוֹן כָּאליעווע. ווען
ニיט זעליך בעל-טובה ענדיקט זיך דִי אַסִּיפה אויף נאָס. ער האָט
באָפּוֹילִין אַיצְקָעָן שטעלֶן נאָר אַ פָּאָר לִיטָעָר ברָאנְפּוֹן אַפְּצָוקְילֶן דִי
גַּעֲמִיטָעָר.

אוֹ דָעֵר עַולְמַה האָט זיך אַבְּיסָל באָרוּקְט האָט רִי קִיוּעָלֶעָ זַי
גּוֹט אָוִיגְעָמוֹסְרָט, אוֹ גָּאת האָט זַי גַּעֲגָעָבָן אַזָּאָהָרָנָה, זַאָלָן זַי
בָּאָטְשָׁ זַיְן מַעֲנְטִישָׁן. אַיְן שָׁוֹלְחוֹן עַרְוֹן אַיְזָ פֿאָרָאָן וּוְעָנָן גַּאנְצָן
עַנְזָן אַ בְּפִירְוּשָׁעָר דִי. סַיְוָאָלֶט זַיְר גַּעֲפָאָסְט, אַזָּוּ וּוְילְנָעָ, יְרֻשָּׁלָמָּ-
דְּלִיטָא, זַאָל נִיט פֿאָרְשָׁעָמָט וּוְעָרָן אַזָּוּ דָעָר גַּנְבָּן זַאָל אַפְּטָרָאָגָן אַלְזָ
אוֹיפּ צְרוּרִיךְ, בִּזְיָ אַ פְּאָדָעָם. אַנְיָיט וּוְעָט אַוִיסְקוּמָעָן אַנְצְוִיזְינָהָן שְׁוֹאָרָ-
עָעָ לִיבָּט אַזָּוּ אַוִיסְרוֹפָן אַוִוְיָעָנָם אַחֲרָת, זַאָל ער דָעְמָאָלֶט נִיט
הָאָבָּן קִיְּזָן טָעָנוֹת צָוָם רְבוּנוֹ-שְׁלָ-עוֹלָם, אַזָּוּ צַוְוָאָס עַרְעִיט זַיְר
צְוָרִירָן וּוְעָט ער אַפְּבָרָעָנָן דִי הָעָנָט. וּוְיָיל פְּלָ-זְמָן גָּאת הָעָלָפָט
אַיְזָ מַעְן מַצְלָיחָה בִּי דִי שְׁוּעָרְטָעָ שְׁלָעָסָעָר, אַבְּעָר אַזָּוּ אַיְם קָאָן
מעָן אַמְּאָל עַפְּעָנָעָן אַטְיָר אַזָּוּ גַּעֲפִינָעָן נִיט מַעְרָ וּוּי אַ פּוֹלָעָ
פָּאָמוֹנִיצָעָ.

אַנְגָּעָזָגָט מעָן זַאָל הָאָבָּן גָּאת אַיְן הָאָרָצָן האָט רִי קִיוּעָלֶעָ
אַרְיִינְגָּעָזִיגָן אַ קְעַלְישָׁעָקָל בְּרָאנְפּוֹן אַזָּוּ אַיְזָ אַוּוֹקָ אַחִים.

★

אַרְטְּשִׁיק אַיְזָ גַּעֲגָעָנָעָן פָּאָר טָאגְ מִיט אַ לִיטָעָרָל אַיְן הָאָנְטָ
אַרְאָפְּנָעָמָעָן דָעַם שִׁילְד וּוְאָס אַבְּעָר זַיְינָה פֿאָרִיקָמָאָכָרְטָקָע, אַיְידָעָר
עַס וּוְעָט וּוְעָרָן אַ בְּאוּוּגָנוֹג אַיְן גָּאָס. ער האָט נִיט גַּעוֹוָאָלָט מַעֲנְטָשָׁן
זַאָל זַיְן זַיְן בְּרָאָר. דִי אַסִּיפה אַיְן בְּרוֹדְעָר-פֿאָרָאָיָן האָט טָאָקָע
אַלְעָמָעָן צְעָרוֹדְעָרָט, אַבְּעָר קִיְּזָן فֿרְנָסָה אַיְזָ דָעְרָפָן נִיט גַּעוּוָעָן. חִירְשָׁ-
רָן. ער קָעָן זַיְינָעָ לִיטָעָ. אוּבָעָעָט וּוְעָט נִיט הָעַלְפָן זַיְן, הִירְשָׁקָעָס,
בְּרִידְעָלְעָכָע בְּקָשָׁה אַיְזָ וּוְעָט זַיְר שְׁטָעָלֶן קָעָגָן רִי קִיוּעָלֶעָ

זהירה? ס'איין עפער אַכְּבִּינְקָע אַחֲרֵם מֵיט שְׁוֹאַרְצָע לִיכְט ? דער גאנצער דורכהויף גיט דאָר כַּאֲדָרָאמ ... אַיז ער געגאנגען, אַרטישיך, אַיבָּעֶר קְלִין-סְטְּעָפָּן-גָּאס צו קְרוֹ-פְּנִיטְשָׁע מֵיט אַומְעָטִיקָע טְרִיט. די פָּאַרְפְּסָהְדִּיקָע זָוָן הַאָט גַּעֲגָעָנָעַט, גַּעֲזִוְּגָן די רָאַזְלָעֶבֶע גַּלְדְּדָעֶר אַיבָּעֶר דָּעֶר וּוְילִיעַ. אוּפְּפָן גָּאס הַאָבוֹן שָׁאַטְּנָס נָאָר גַּעַהְאַלְטָן בַּיּוֹם פָּאָקוֹן די בעבעבָּס. דָּא, דָּאָרטִיך, אַיז שְׁוִין גַּעוּוֹאָרָן לִיבְטִיךְעָר. קָאַלְזָוָשָׁע שְׁנִיוֹוָאָסָעָר הַאָבוֹן גַּעַפְּאַנְגָּעָן אַברְעָל שְׁטָרָאָל אָוֹן אִים אַוּוּקְגַּעַלְשָׁלָעָפֶט אַיז רַיְנְשָׁטָאָק אַריְזִין. אַרטִיךְהַאָט גַּעַהְיִפְּעָרָט אַיבָּעֶר די פְּרִילִינְג-רִיטְשָׁקָעָס אָוֹן נִיט גַּעַפְּלִיט די פְּרִידְפָּון די אַנְקְוּמְעַנְדִּיקָע טָעָג, וּוֹעֵן ער וּוּטְקָעְנָעָן אַרְיְנְלִיגָּן סְיִנְגָּל אִינְגָּם וּוּגְעָלָע אָוֹן שְׁבָת אַוּוּקְשָׁפָאָצִין זָאַלְבָּעָדָרִיט דָּוָרְךְ בְּרִיטְיָע גָּאס צּוֹם בְּעַרְנָאָרְדִּינְעָר גָּאָרטָן.

די לעזטְעָ פָּאָר טָעָג הַאָט אַרטִיךְ אַנְגְּעָהָיוֹבָן שְׁטָאָרָק פְּלִיאָ-סְאָפִירָן, ער הַאָט זִיר דָּעַרְמָאָנָט דָּעַם טָאָטָנָס אַזְּג : ס'איין אַ נָּאָרִישׁוּ וּוּלְטָ. מַעַן הַאוּטָעָט, מַעַן לוּוּפְטָ, אָוֹן וּוֹאָס אַיז די אַקְצִי ? — סְקָוְמָט דָּעֶר שְׁוֹאָרְצִיאָר אָוֹן פָּאָרטִיךְ. אָוִיסְקָאָפְּעָלְיוֹשְׁ-מָאָכָּעָר. מַעַן הַאָט גַּעֲקָאָנָט פָּאָר די פָּאָר גִּילְדוֹן לְעַבְּנָן אַ טָּאגְ, עַסְנ אַיְטָהָעָר אָוֹן גִּינוֹן אַיז טָעָטָעָר. שְׁוֹן, נִיט צּוֹ מַאְכָּן. הַאָרֶטְ פָּאָר דָּעֶר פָּאַרְיקְמָאָכְעָרָסָקָע הַאָט אַרטִיךְ טִיפְּקָאַפְּגָעָזִיפְּעָט אָוֹן אַנְגְּעָנוּמָעָן אַ פָּעָסָטְן בָּאַשְׁלוֹסְ, אַז אַיְצָט וּוּטְקָעְנָעָן ער שְׁוֹין וּוֹיסְן וּוֹי צּוֹ לְעַבְּנָן אַוִּיפְּ דָּעֶר וּוּלְטָ.

ער הַאָט אַנְגְּעָשָׁפָאָרט דָּאָס לִיְטָעָרָל אַיז דָּעֶר וּוֹאָנָט, אַיבָּעֶרְן פָּעָנְעָטָעָר, אָוֹן שְׁוֹן גַּעַהְאַלְטָן בַּיּוֹם אַוִּיפְּהִיבָּן אַ פָּסְטָן עַרְשָׁטָן שְׁטָאָפָּל, וּוֹי אִים אַיז אַדְוָרָךְ אַ סְקָרְוָר אַיבָּעֶרְן גַּאנְצָעָן לְיִבְּ. אַ רְגָּעָ אַפְּרִיטְיָט די שְׁטָאָבָּעָ פָּוּנָעָם הַעֲנְגָּשָׁלָאָס אָוֹן בְּרִיחָת אַוִּיגְגָּרִיסְן די טִירְ. אַז גַּעֲנָצָעָ פָּאַרְיקְמָאָכְעָרָסָקָע אַיז גַּעַשְׁתָּאָנָעָן, וּוֹי קִין מַאל גַּאֲרָנִיט, נָאָר אַוִּיפְּצָוּנָעָמָעָן קוֹנְדוֹן. די שְׁטוֹלָן, די שְׁפִּיגְלָעָן, דָּעֶר אַפְּאָרָאָט צּוֹ טְרִיקָעָנָעָן הַאָרְ פָּאָר דָּאַמְסָקָע אַרְבָּעָט, אַלְעָ מעָבָל אַוִּיפְּנָאָרט, אַלְעָ בְּרִיטְוּעָס, די שְׁעַרְעָלָעָר, די זְיִיפְּבָעָכָּעָרָס, די הַאָרְ-מַאֲשִׁינְקָעָס — אַלְז אַיז גַּעַלְעָגָן אַוִּיסְגָּעָס אַרְטִירָט אַוִּיפְּ די שְׁאַפְּקָעָס.

אויר דאס כאלאטל מיטן בליען קאלגעREL האט ניט געפעלט. אָן איז שפרינקעלע. אֲפִילו ליבקעס בילד פון דער פרויינציגער אין נאכטהה- מד איז געהאנגען אויפן זעלבן נאָגָל פון וואָנָעַט מען האט אים אַראָפָעַנְוּמָעַן. אַרטשיך האט איז צעטומלענִיש געטאָפֶט יעדער שטי- קל געצייג, יעדן שרייפל. ער האט געהפֵּנט אין בריטווע, אַ צוֹוִיטָע, געפְּרוּוֹת אַ קעמעלע אויף די אייגענע האָר אָן ניט געווען זיכער צי דאס איז חלום צי די וואָר. אַיצַּט האט ער פֿאַרְשְׁטָאַנְעַן פֿאַר וואָס הירשקע דער קאנאָרִיך האט אַים נעבען אַנגָעָגָט מיטן האָרבָּן וואָרט ניט אַרוֹיסָעָגָן דעם גאנען שבת-צֻוּ-נאַכְּטָס פון שטוב, ניט ער אָן ניט ליבקע...

פֿאַרְשְׁלִיסְּן די טיר פון זיין געשעפט, כדי צו לויפַּן אַנוֹזָגָן ליבקען די גוטע בשורה, האט אַרטשיך באָמְעַרְקַּט בַּיּוֹם עַק שׂוּעָל שטיין אַ פֿעַנְדּוֹל. אַ טוֹנְקָל-ברוֹינְעָם פֿעַנְדּוֹל מִיטַּקְוַרְצָעַ האָר, פֿאַר אַ האָרטעָר באָרָד. אַט דעם פֿעַנְדּוֹל האט ער גַּעֲקוֹיפַּט ווּעַן ער אָיז אַרְיַין צו בענְדָלָעַן ווִי אַ לעֲרַנְיִינְגָל. אַרטשיך האט אַרְיִינְגָעַנְוּמָעַן דעם פֿעַנְדּוֹל אַין בַּיִדְעָה הענט ווִי אַ גַּעֲלִיבַּט פֿיְגָעָלָעַן וואָס האָט פֿאַר- בלְאַנדְזִישְׁעַט פון אַיר גַּעַטְט, אָן צוּם ערְשְׁטַן מְאַלְלָה פון זיינט ער אָיז אַין פֿאַר האָט אַרטשיך פֿאַרְיקְמַאְכָּבָר נָאָס גַּעַמְאָכָט אַ פֿעַנְדּוֹל מִיטַּזְיַין אַיְגָעָנָע הַיִּסְעָד טְרַעְן...

דעד בויים נעבון טעאטער

דער בוים נבען טעאטער

די מאמע האט יארון געתענחת, איז רעיגינע צונזער האט בא-
גראבן דאס געשעפט. די מאמע איז געווען איפערזיבטייך אוות איר.
רעיגינע צונזער האט גערופן דעם טאטן „קאווקאוזער גראף“, צוליב
זיין צוגעשנטיעגער באָרד און די שווארצע, ברעננדיקע אויגן. איז
דאָס נאָר ווייניק פלעגט זי בימן ריידן מיטן טאטן, איר טעאטער-
דיירעקטאָר, זיך ריבּין אַרום אִם ווי אַ קעצל פֿאָרֶן באָקומווען דאס
טעאטעלע מילְר.

אויסער דעם וואָס רעיגינע צונזער האט פֿאָרֶמֶאנְגַּט אַ פֿוֹל-
בלוטיקן טאלאנט, האט זיך אויר פֿאָרֶמֶאנְגַּט אַ פֿוֹלְן בוועס און די
אייבעריקע גליידער אויר מיט אַ פֿוֹלְעֵר מסס. קײַן ווֹונְדרָה, איז די
מאמע האט געזען איז אַיר אלְעָן צְרוּתָה. זי האט גּוֹוֹאַרְנְט דעם
טאָטן:

— משה, זיך דרייט אויפֿן ביןע מיטן הדינְטן, און איז זאל
דריעען בעסערע מענטשן מיט די נזעער...
און כָּךְ הוּא — ווי די מאמע וואָלְט עס אויטערעדט איז
אַ שלעכטער מינוט. רעיגינע האט ניט בליזו געדרייט מיט אַיר פֿאָר-
מעג. זי האט נאָר דערביי צוגעזונגגען אַ לְיַד מיט פֿאָלְגְּנְדִּיקָן אַינְ-
האלט:

אַיר זענט געקוּמוּן אַ בִּיסְל צוֹ שְׁפָעַט
מַעַן הָאַט שְׂוִין פֿאָרֶקְעָרֶט אַוְן פֿאָרְזִיְּט
אוֹמְזִיסְטָה אַיר די פֿלִים גּוֹגְרִיְּט
גַּעֲשְׁלִיפְן סִימְעָסְעָר, זיך שְׁטָאָרָק פֿאָרְבָּעָרִיְּט...

דערצְוָו נאָר האט זיך גּוֹזְשָׁמְרוּעַט מיט אַירע מַמְזּוֹרִישׁע אַוְיגַן
גְּלִיאַר אַין עַולְם אַרְיִין. די גָּאַלְיאָרְקָע האט גּוֹקְוֹאַלְן, גּוֹפְּאַטְשָׁט
בראַוּאָך אַוְן גּוֹבְּעַטְן נאָר. אַין פֿאָרֶטְעָר, אַבָּעָר, אַיז עַס נִיט אַווִי

געבעלן. דארט איז גועזען סיַאמְקָע קאגאנ, דער טעאטער-קריטי-
קער פון „ווילנער טאג“. ער האט באשלאסן, איז דאס גועזנג איז
נט פֵּאָר ווילנע. איז ער אוועק גלייך נאך דער פֿאָרטעלונג אין
רעדאָקְצִיע אָזֶן אַנְגַּעֲשִׁיבָּן אַ פּֿלְאָמִיקָּעַ רְעַצְעַנְזִיעַ, אָז דֵּי פֵּאָר-
שְׁטַעַלְנוֹג דְּרִיטִיט זִיר אַרְוּם דָּעַר אַקְסָפּוֹן אַוְיסְגָּעַלְאַסְנִיקִיט. דָּאַט
אוּמְפּֿאָרְשְׁעַמְטָע לִידְ רִיסְטִיט אָפּ דָּעַם מַאֲסָן-בָּאַזְכָּעָר פּוֹן זִינְעַ
סָאַצְיָאַלְעַ פּֿרְאַבְּלָעָמָע אָזֶן דֵּי שָׂוְרָה ווּעַגְן גַּשְׁלִיפְעַנְעָם מַעְסָרוֹ
וּוַיְרָקֶט אָוִיףְּ דֵּי סָאַמְעַ נִידְעַרְיקָע אַינְסְטִינְקָטָן. דֵּי גַּאנְצָע פּֿאַרְשְׁטָע-
לוֹנְג אָז אַסְפָּנָה פָּאָר דָּעַר יִדְיְשָׁעָר קּוֹלְטוֹר, מִיטְ אַיר זִיצְאָרֶט אָז
וּוֹלְנָע.

אָז דָּאַס נָאָר ווִיְינִיק, אָז ער אוועק אָז דָּעַר פְּרִי אַין רַעַל-
גִּימְנָזִיָּע אָז גַּעַבְעַטְזָן זִינְיָן פְּרִינְד, דָּעַם לְעַרְעַר גַּעַרְשְׁטִיָּן, ער זָאַל
אוּוַעַקְשְׁטָעַלְן דָּעַם גַּאנְצָע קָלָאַס קִינְדָּעָר פָּאָרְן טַעַטָּע, זִי זָאַל
דְּאָרֶט שְׁרִיעָן אָז אָז קָוָל — נִידְעַר מִיטְן שָׁוְנָד!

זִיבְעַן דָּעַר קוּמְעַנְקָרָרָה האָט גַּעַשְׁרִיבָּן אַ בְּרִיוֹ אָז רַעַדְקָ-
צְיָע ער זָאַט גַּעַדְרָאַט סיַאמְקָע, אָז ער ווּעַט אַיִם אַיְנְרִיבָּן אָז
סָאַזְשָׁע. רַעַגְיַנְעַ צוֹנוֹזָר אָז גַּעַוְעַן אַ מַאֲכָל פּוֹן דָּעַר ווּעַלְת. אָזֹוי
הָאָט זִיבְעַן גַּעַשְׁרִיבָּן. מַעַן הָאָט אַיר גַּעַדְרָפְט אַוְיסְקָוּשָׁן אלְעַ גְּלִי-
דָּעַה. דָּעַר עַולְמָה האָט זִיר אַטְבָּאַיִיט נָאָר דָּעַם יוֹנְג-טַעַטָּע מִיטְ
זִיְעַר פִּיעָסָע „שְׁרִי בִּינְעַ“. דֵּי מַעַשָּׂה מִיטְקִיטִיעַצָּע, אָזֶן, בְּכָלְל, ווּאָס
הָאָט ער, סיַאמְקָע, צָו מַעַטְזָן דֵּי הוֹיךְ פּוֹן דֵּי אַיְנְסְטִינְקָט?... נָאָר
עַטְלַעְבָּע אַיְגְעַנְעַ מַעַנְשָׁן הָאָבָן זִיר אַגְגָעַנוּמָעַ פָּאָר רַעַגְיַנְעַ צוֹנוֹזָר,
אַבְעָר עַס הָאָט גַּאֲרָנִיט גַּעַהְאָלְפָן. זִי הָאָט גַּעַמְוֹת פָּאַרְלָאַזְזָן דֵּי
שְׁטָאָט. דֵּי קּוֹלְטוֹר הָאָט מַנְחָץ גַּעַוְעַן. דֵּי מַאֲמָעַ הָאָט פָּאַרְגָּעָס אָז
אַיר אַיְפְּעוּרָזָכְט אָז גַּעַוְונְטָשָׁן סיַאמְקָע אַ בְּרַאֲדֻוּקָע אַוְיָפָן

שְׁפִּיחַ פְּעַדְעָר פָּאָר נַעַמְעַן אָז עַבְרָעַבְן אַ סְעַזְאַן.
אָזֹוי אָז דָּאַס טַעַטָּע גַּעַבְלִיבָּן אָז אַ גַּאֲסְטְּרָאַלְאַרְשָׁע. דָּעַר
טָאָטָע אָז גַּעַזְעַסְעַ אַוְיָפָן בְּרַעְגָּקָאַנְאָפָע, גַּעַגְלָעָט דֵּי בָּאָרֶד, גַּעַרְיבָּן
אַ בְּרָעָם אָז גַּעַמְאָכָט פְּלַעְגָּנָר וּ אַוְעַקְצּוֹלָאַזְזָן סִטְעַטָּע מַעַן
דָּאַס נַיִ. ער הָאָט גַּאֲרָנִיט אַוְיסְגָּעַטְרָאָכָט. אָז ער אוועק צָו ווּלְפָקָעַן

אין רעסטאָרָאן, אויף יידישע גאָס. דאָרט זיפנען געקומען אַקטיאָרָאן
עַסְן אויף באָרג. דער ערשותער האָט אַים אַיבָּערגָּעָנוּמוּן קוֹזְנוּיעָצָאָו,
דער רַיעָזְנִיאָר, דער וּאָס גִּיט אַנְגָּעָתָאָן אויף דער בִּינְעָ אַין אָ
שְׁבָּתְדִּיקָּן אַנְצָאָג אָוָן שְׁפִּילְט הַמִּיד אַ בָּאנְקִיר. קוֹזְנוּיעָצָאָו
גַּעֲזָעָן דֻּעָם טָاطָּנס פָּאָרָאָומָּעָרט פְּנִים, האָט עַר פְּנִיעָרְלָעֶר אוּיס-
גַּעֲרוֹפָּן:

— אַיְדָּעָר מֵיר גִּינְעָן לִיזְן פְּרָאָבָּלְעָמָּעָן, טְרָאָג אַיך אַרְיָין
אַ פָּאָרְשָׁלָּאָג מַעַן זָאָל נַעַמְעָן צָו קָאָפָּעָלָעֶר בְּרָאָנְפָּן!
דער פָּאָרְשָׁלָּאָג אַיז גַּעוּוֹאָרָן אַיְנְשְׁטִימָק אַנְגָּעָנוּמוּן. דָּאָס
בָּאַרְוּוּסָע גַּעַזְנְדָל האָט בָּאַזְוּעָט אַ טִּיש אָוָן וּוּוּלְפָּקָע האָט בְּאַפְּוּלִין
צָו בְּרַעְנְגָּעָן פּוֹן קִיר פָּאָרְבִּיטִין אַ מִילְּץ מִיט סָאָלְדָּאָטָּסָקָע קָאָשָׁע.
גַּלְּיָיר נַאֲכָן עַרְשָׁטָן גַּלְּעָזָל האָבָּן זִיר אַנְגָּהָהָיוּבָן שִׁיטָּן פְּלָעָנָר
וּוּלְכָעָ פִּיעָסָן צָו שְׁטָעָלָן, זַי זָאָל עַפְּגָעָנָעָן צְרוּרִיךְ דָּאָס קָאָסָע-פָּעָנָע-
טָעָרָל. כָּאַשְׁיָע דַּי יְתָוָה אַיז שְׁוִין גַּעַוְעָן אַפְּגָעָשָׁפִּילְט. קְבָּצָאָזָן אָוָן
הַונְּגָעָרְמָאָן האָט מַעַן נִיט גַּעַקָּאָנְט בְּאַנְיָיעָן, וּוּילְיָ שְׁטְרִיפְּטָמָאָן, דער
קָאָמִיקָּר, אַין אַוְוָעָקָפָן וּוּלְיָנָע זָוָן גַּלְּיָיךְ אַיז אַרְגָּעָנְטִינָּע. וּוּ זַיְנָעָן
מִינְגָּע קִינְדָּעָר אַיז דּוּוֹקָא גַּעַוְעָן אַ גּוּטָע פִּיעָסָע, דָּאָרָף מַעַן, אַבָּעָר,
הָאָבָּן צָו אַיךְ מוֹזִיק, אָוָן דַּי מוֹזִיקָר וּוּילְיָן נִיט גִּינְזָן שְׁפִּילְן, בִּזְזָן
וּוּעָט זִיר נִיט בָּאַצְּאָלָן דֻּעָם חֹוב פּוֹן רַעְגָּעָן צְנוּזָע. סְטוּפָעָל, דער
דִּירְגָּעָנָט אָוָן עַרְשָׁטָר פִּידָּלָעָר, האָט גַּעַמְּאָלָדָן, אָז עַר וּוּעָט מַעַר
נִיט צְיָעָן דֻּעָם סְמִיטְשִׁיק גָּלָאָט אַזְוִיק, פָּאָר דָּעָר קוֹנְסָט. האָט זִיר
אוּפְּגָעָשְׁטָעָלָט אַרְלִיוֹק אָוָן גַּעַבְּעָטָן אַ וּוּאָרט. עַר האָט פָּאָרְגָּעְלִיָּגָט
מַעַן זָאָל שְׁטָעָלָן אַ נַּאֲצְּאָנָאָלָעָ פִּיעָסָע, וּוּילְיָ לְעַצְּטָנָס אַיז מַעַן
גַּעַדְרִיקָט פּוֹן אַלְעָ זִיטָן, קִיְּזָן פְּרָנָסָה אַיז נִיטָּא — דָּאָרָף מַעַן דָּעָר-
וּוּאָרְעָמָעָן דֻּעָם עַולְמָ מִיט בְּאַנְיָיטָעָה אַפְּגָעָנוּגָעָן.

אַרְלִיוֹק אַיז גַּעַוְעָן זַיְעָר אַן אַינְטָעְלִיָּגָעָנְטָעָר אַקטִּיאָרָה. עַר
הָאָט גַּעַטְרָאָגָן בְּרִילְן. זַיְנָס אַ וּוּאָרט האָט גַּעַהָאָט וּוּאָג. אַיז טְעָא-
טָעָרָה האָט מַעַן גַּעַוְוָסָט, אָז עַר אַיז אַ צִּוְּנִיסָט אָוָן חַלְמָט וּוּגָעָן
אַרְץ-יִשְׂרָאֵל. האָט עַר פָּאָרְגָּעָשָׁלָאָגָן מַעַן זָאָל בְּאַנְיָיעָן בָּרְ-כּוּבָּאָ.
דָּעָר טָאָטָעָה האָט זִיר גַּלְּיָיר אַנְגָּעָכָאָפָּט. קִיְּזָן גַּעַלְט דָּאָרָף מַעַן נִיטָּא
אַרְיָינְגִּילִּיגָן. עַס שְׁטִיעָן נָאָר דַּי טְקָטְרָעָנָעָ בעָרָגָן פּוֹן דָּעָר אַפְּגָעָ-

שפירטער אפערע שולמית. דער רעקוויזיטאר זאקאוויש וועט ברענגען הילצערנע פיקעס פאר דער יידישער ארמיי און ס'איי שוין באולד אלץ פארטיק. בלזין איין זאר האט געתערט דעם טאטו. צו דער ואל בר-כוכבא האט זיך געריסן אROLIK. סיאמקע קאגאנז האט זיך צוגעתשעפעט צו רעגינע צונזער פאר א נאריש לידל, איין ווי נאר, אzo ער וועט דערזען א בר-כוכבא איין ברילן? ער וועט נאר מאכן טורליקעס פון גאנצע טעאטער. און אן ברילן האט אROLIK ניט געקאנט ארייך צו דער ביגען, וויל ער האט ניט געזען א טרייט פאר זיך. ער האט געוואלט א מל אויסטאן די ברילן בעת דער ליבעס-סעגען איין „די הויז פון טאטambil“, איין ער שייעור ניט געהרגעט געוואךן איבער אן איבעריקן טראעל, וואס מענדקע דער ביגען-ארבעטער האט מיט א טוות צוגעתשלט. אבער דער טאטער האט ניט געהאט קיון ברירה. האט ער געמוות נאכגעבן. דער טיעא-טער איין געתטאגען פינצעטער, פאראיתומט איין מיטן שעוזן. אקטיארן האבן זיך גדריריט אן א גראשן, זיין האבן גדרראט פונאנדערכולאון די טרוףע. אט איין גוקומען צו אים באםבע, אן אייבקער מיטגילד אין טאטנס אנטאמבל, א טרייע נשמה. האט ער זיך באקלאגט, אzo ער פילט זיך ניט גוט און דאקטער יעדוואבניך האט אים געהיחסן ארויספאךן א ביסל, ביטן די לופט. וויל ער אן אוואנס. דער טאטער האט אים אנטגעוקט מיט זינגע שווארכע, אומעטיקע אויגן, צוגע-שאקלט מיטן קאָפּ, און ניט געוווסט וואס אים צו זאגן, וויל די קאסע איין געווען פוסט, אויסגעראטט ביון לעעטן גראשן. דערנאָר איז אים עפערס אינגעפאלן. ער האט געזאגט צו באםבען:

— פארשטייסט? ... מיט אן אוואנס איז ניט איזי געהוביין. דו וויסט דאָר — דער טעוזן האט זיך אינגעבראָן... אבער וועגן ביטן די לופט, וועלן מיר דיר דערליידיקן אויפֿן בעסטן אופֿן. דו האט די גאנצע עיטט געשפלט איין ישיבה-בחור. פיר אקטן ביסטו געזעסן איין א בית מדרש. איצט וועסטו דאָר שפֿילן איין בר-כוכבא, צוישן בערג, פעלדער, וועסטו ביטן די לופט און וועסט קומען צו זיך ...

דער נאר האט געתטרופט באםבען איבערצעודערציילן אלץ ביז

וועלפֿקען. די גאנצע קנייפֿע האָט געלפֿלאָט פּון געלעכטער. יאָרֶן
נאָר דעם האָבן חַבְרָה לְצִים-אַקְטִיאָרָן זִיר גַּעֲרִיכַת מֵיט אַיִם!
— באָמְבָע, ווילטַט בִּינְטוֹן די לַופְּט? סִיאַז דָא אָ גּוֹטָע פִּיעָסָע...
מֵיט אָ סֶר ווֹאַלְד... *

בר-כוכבא האָט מעַן גַּעַשְׁפִּילַט. אַרְלִיוֹק האָט גַּעַוְוִישַׁט די ברְַילְּזַן
מֵיט אַברְעָג פּוֹן זִין רַוְיטַעַר פֻּלְעָרְעַנְעַ, אָזֶן גַּעַשְׁקִיט דָּאַס פָּאַלְקַן —
עוֹווִי בְּלָאָסָע טַאָטִיסְטַן, אַיְן קוּרְעַץ טַוְנִיקָעַס מֵיט פִּיקָעַס, רַאֲטַעְוּעַן
יְרוּשָׁלַיִם. סִיאַמְקָעַ קָאָגָאָן האָט גַּאֲרָנִיט גַּעַשְׁרִיבַן. עַר האָט גַּעַזְעַן
דָּעַם חַוְּבָן, האָט עַר מַוְתָּר גַּעַוְוָעַן; אַבעָר דָּעַר טַעַטָּעַר אַיְן דָּעַר-
פּוֹן נִיט גַּלְיְקָלְעַר גַּעַוְאָרָן. אַרְלִיוֹק האָט נִיט גַּעַקְאַנְט אַוְיפְּהַאַלְטַן
די פָּאַרְשְׁטָעַלְוָגָן. דָּעַר עַולְמַן האָט נִיט גַּעַגְלִוְיַבְט, אָז דָּאַס אַיְן בר-
כוכבא. אָפְּלַו אַוְיפְּ אַיְיךְ די שְׂבַת-בִּיטָּאָגְיַע פָּאַרְשְׁטָעַלְנוֹגָעַן האָט מעַן
נִיט גַּעַפְּאַטְשַׁט קִיּוֹן בְּרָאוֹוָא. די קִינְדְּעַרְעַ האָבָן גַּעַיְמָעַרְט אַיְן מִיטְן
שְׁפִילְן, אוִיס מוֹרָא פָּאָרְן טָוְמֵל אַוְיפְּ דָּעַר בִּינְעַ. זְוַנְטִיק האָט מעַן
שְׁוֹן אָוּפְּן הַאָלָץ-מַאְרָק גַּעַוּוֹסְט, אָז אַיְן בר-כוכבא זִוְנְגַט מעַן נִיט
אוֹן מעַן טַאָנְצַט נִיט, מעַן הַאָלְט אַיְן אַיְין רַיְדַן. יָאָרָן האָט אַרְלִיוֹק
גַּעַשְׁפִּילַט דָּעַם עַלְגָּאנְטַן פָּאַרְפִּירָעָר, וּזְאָס לָאָזֶט תְּמִיד אַיבָּעָר נַאֲכָן
צְוּוֹיְטַן אַקְט אַמִּידַל מִיט אַ בּוֹיְר. אָז דָא דָרְיִיט עַר זִיר אַוְיפְּ דָעַר
בִּינְעַ אָז אַהֲלָם בָּאַפּוֹצַט מִיט אַ בעַזְעַמְל אָזֶן סָאנְדָאַלְן אַוְיפְּ די
הַאָרִיקָע פִּיס. סִיאַז נִיט גַּעַוְוָעַן עַר אָזֶן די פִּיעָסָע האָט נִיט גַּעַצְוִיגַן.

דָּעַר טַעַטָּע אַיְן גַּעַזְעַסְן גַּאנְצַ פְּרִי אַלְיַין אַיְן טַעַטָּעַר. עַר האָט
גַּעַקְוַט אַוְיפְּ די לִיְדִיקָע שְׁטוֹלָן אַרְוֹם אוֹן גַּעַטְרָאָכְט וּזְוָגָן סִיאַגְּנְצַע
גַּעַשְׁעַפְּט. אַוְיפְּ דָעַר בִּינְעַ האָט גַּעַבְרָעַנְט אַ דָּעַזְשָׁוְרָנְעַר לְעַמְפָל אָזֶן
גַּעַוּוֹאָרְפָּן מַעַר שָׁאָטַן וּוּלְיכְט אַוְיפְּ די אַוְיפְּגַּעַהוּוַיְפָטָע דַּעַקְאָרָאָצְיָעָס.
אַ זְעַלְטַעְנְעַר שְׁמִיכָל האָט פָּאַרְבָּלְאַנְדוֹזְשַׁעַט צְוַוְוִישַׁן זִין בָּאָרְד
אוֹן די וּזְאָנְסַן. אַט אַיְן דָעַר פָּאַרְמָעָג. אַ בִּיסְל הַאָלָץ מֵיט גַּעַפְּאַרְבָּעַ-
נָעַם לְעַיוֹנָת. וּזְעַן עַר בְּלִיְבַּט בֵּי דָעַר דָּרוֹקְעָרִי אַיְן עַר אַיְצַט אַ
גְּבִיר-אֲדִיר. די מַאְמַע דָעַר הַוְצָאה; אַבעָר אַיְן דָעַר דָּרוֹקְעָרִי אַיְן אָלָץ
גַּעַוְוָעַן שְׁוֹאָרָץ — די מַאְשִׁינָעַס, די אַוְתִּיוֹת, אוֹן אַיְן טַעַטָּעַר אַיְן

א. קארפיניאו-ויטש

אלץ פאובייק, אפילו דער דלאות. דער טאטע האט איזוי ליב קאלירן, זוניקע שאטירונגגען. אפיישן מאכט ער אליאן. ער קאזו דעם פאָר בעסער ווי אלע דרוקער. יאָרֶן האט ער געארבעט אין די קוּנְסְטַּ – דרוקעריטיען פון פראנקפרוט אָם מײַן. אלע פריטיק שטייט ער ביטם זאָץ-קָאָטְּן אין דרוקעריטי אָוֹן פראוועט מודעות לויט זין פָּאָן-טאָזְּיעָ. די דרוקער באָוּוּנְדָּעָרְן זין אָרְבָּעָט; אָבער וואָס אָיז דערפּוּן, אוֹן אָז אָפִיש אליאן ציט ניט קיַין סְבָּאָרְן. אָוֹן דָּאָרְפּ מָעֵן אַוִּיסְ – האַלְּטָן אֲשָׁטוּבּ מִיטּ אַוְיִיבּ, מִיטּ זַעַקְסִּין דָּעָרְ אָוֹן גַּאנְצָעָ טְרוּפּּעָ. עטלעכּע מַאלְהָאָט דָּעָרְ טָאָטָעָ, זַעַנְדִּיקּ אָזְּוִי אָיז די פְּרִימְאָרְגְּנָסְ – אליאן אָיז טָעָטָעָר, באַשְּׁלָאָסְ, אוֹ שְׂוִין, מָעֵן דָּאָרְפּ אַוְיִיפְּגַּעַבּּן. אָפִילּוּ די מָאָמָע אָיז שְׂוִין מִידּ. וֵי האָט זַיר אַוְיִפְּגַּעַהּ עָרטָט צָו באַקְלָאָגּן. בלויַין פון מַאלְ צָו מַאלְ זַוְּפַּצְּ – זַי:

– פְּאָרְבְּרָעָנְטַּ זָאָל וּוּרְעָן דָּעָרְ טָעָטָעָר...

זַי הָאָט קִיַּין מַאלְ נִיטּ באַמְּרִיקְטַּ וֵי דָעָרְ טָעָטָעָר בְּרָעָנְטַּ אַוְיִיר זַוְּפַּצְּ. דָעָרְ טָעָטָעָר הָאָט גַּעֲרָעָנְטַּ אָיז טָאָטָעָס אַוִּיגְּן. סְחָאָטְ – גַּעֲרָעָנְטַּ מִיטּ אֲשָׁטוּלְ פֿיְיָרְלַ, נִיטּ צָו באַרְצָוּקְן. נַאֲרָ צָו דָעָרְוָאָרְעָ – מָעֵן אֲחָלוּמָ, אֲ טָעָטָרָאָלְן בְּלָאָעָן חָלוּמָ, וּוּאָס וּוּטּ קִיַּין מַאלְ נִיטּ מְקוּיִם וּוּרְעָן.

די מָאָמָע הָאָט פְּנִינְטַ גַּעֲהָאָט טָעָטָעָר. נִיטּ אָזְּוִי טָעָטָעָר, וֵי אַקְטִיאָרְן. זַי הָאָט גַּעֲהָאָלְטַן, אָז צָו דָעָמְפּ אָרְקָעְמָן בְּלָוִיְזַ הָאָלְעָדְ – רִיגָּעָס אָוֹן פּוֹיְלָעָנְצָעָרְ, וּוּאָס וּוּילְזַ נִיטּ אַוְיִפְּשָׁתְּיִין פְּרִי צָו דָעָרְ אָרְבָּעָט, וֵי אלְעָ מְעַנְטָשָׁן. אַוְיִסְעָרְ דָעָמְהָאָט זַי גַּעֲטָעָנְהָאָט, אָז דָאָס אָיז נִיטּ קִיַּין פָּאָר, וּוּיְלַ אֲלָעְ קָאָגְעָן דָאָס.

די מָאָמָע הָאָט אַגְּגָהְוִיבְּן קִינְדְּלָעְן, אָז דָעָרְ טָאָטָעָר הָאָט פָּאָר – קוּפִּיטַ זַיְן דָּרְוקְעָרְיַן. אֲגָאָנְזַ לְעָבָן הָאָט זַי דָאָס אִים נִיטּ גַּעֲקָאָנְטַ – שְׁעַנְקָעָן. די דָּרְוקְעָרְיַן הָאָט גַּעֲגָעָבְן שְׁטַעְנְדִּיקְעַ פְּרָנְסַה, אָז דָעָרְ טָעָטָעָר הָאָט גַּעֲגָעָבְן פְּרָנְסַה מִיטּ הַפְּסָקוֹת.

פָּאָר צְרוּתַ אָיז דָעָרְ טָאָטָעָר אַוְעָקַע צָו וּוּלְפְּקָעַן מוֹטָלָעַן אֲ בִּיסְלַ – וּוּגָן טָעָטָעָר. דָאָרְטַ אָיז גַּעֲזָעָסְן אַבְּרָהָם מַאְרָעוֹסְקִי, וּוּיְטַ אַפְּגָעַ – רָוּקְטַ פִּזְן טִישַׁ צּוּלְבִּין בּוּירַ, גַּעֲרִיסְן שְׁטִיקְעַרְ פִּזְן אֲקָטְשָׁקַע אָז גַּעֲשָׁרִיְעַן מִיטּ אַהיְזָעְרִיקְ קוֹלְ :

— וועלפֿקע, בֵּין הונגעַריך!...

מְאָרוּעוֹסֶקֶי אִיז גָּעוֹועַן דָּעַר רִיבְּסְטָעֵר אַקְטִיאָר אַין ווַיְלַנְּעַ. עָרָהָט פָּאָרְמָאָגָט זִין אַיְגָּנָס אַ הָוִזָּן פָּוּן פִּיר גָּאָרֶן, אֲבָעָר דָּאָס הָוִזָּן הָהָט נִיט גַּעֲלַעַט פָּאָר זִין אַפְּעַטִּיט. לְוִית זִין עַטְן הָהָט האָלָב ווַיְלַנְּעַ גַּעֲדָרָפְּט גַּעֲהָעָרֶן צָו אִים. בָּאַטְשׁ עָר אָוֹן דָּעַר טָאָטָע זִיןְגָּעָן גָּעוֹועַן גַּטְעַת חֲבָרִים, אִיז שְׁוּוֹרָגָעָן צָו רִידְזִין מִיט אִים ווַעֲגַן שְׁטָעַלְן אַסְעָזָן. מְאָרוּעוֹסֶקֶי הָהָט גַּמְמוֹת פָּאָרְדִּינָעָן זַיְעַר אַסְרָאָר, אַלְצָ צּוֹלִיבָן עָסָן. פָּאָר זִיןְגָּעָן בָּאַדְרָפְּנִישָׁן הָהָט מַעַן אִים גַּעֲדָרָפְּט בָּאַלְדָּ אַפְּגָעַבָּן דַּי גַּאנְצָע קָאָסָע. פָּוּן דָּעַטְשׁ ווַעֲגַן הָהָט דָּעַר טָאָטָע גַּעֲפָרוֹוָט רִידְזִין מִיט אִים. מְאָרוּעוֹסֶקֶי הָהָט גַּעֲגִיזְשָׁעָט אַ פָּאָלְקָעָ אָוֹן גַּעֲבָרְטְשָׁעָט :

— מְשָׁה, סְאִיז בִּיטָּעָר... אַיךְ עָס שְׁוִין בָּאַלְדָּ דָּעַם פָּעָרְטָן גָּאָרֶן... דָּאָס הָהָט עָר גַּעֲמִינָעָן ווַעֲגַן זִין הָוִזָּן, ווָאָס אִיז שְׁוִין בָּאַלְדָּ נִיט זִיןְס צּוֹלִיב דַּי חֻבּוֹת אִין דַּי בעַנְקָ.

די אַיְבָּרְיַיְקָע אַקְטִיאָרֶן האָבָּן גַּגְעָסָן בָּוַיְיקָלָעָר מִיט קָאָרְטָאָפְּל אָוֹן גַּעֲוָאָרְפָּן דָּרָר-אַרְצְדִּיקָע בְּלִיקָּן אוּפָּקָ מְאָרוּעוֹסֶקֶי קָאָטְשָׁקָע. דָּאָס אִיז גָּעוֹועַן פָּאָר זִין אַ נָּאָטְרִילְעָבָע זָאָר, אַזְן מְאָרוּעוֹסֶקֶי דָּאָרָפָ עָסָן עָוֹף. אוּסְטָעָר זִין פָּאָרְמָעָגָן, ווָאָס אַט גִּיטָּעָס אַסְרָאָס, אִיז מַאָ- רָעָוָסֶקֶי גָּעוֹועַן דָּעַר אַיְבָּרְיַיְקָע גָּאָסְטְּרָאָלִיאָר, דָּעַר שִׁינְדָּל פָּוּן יְעָדָר טָרְוָפָע. דָּעַר גַּעֲלָעָנְטָעָר, מִיט אַ רָּאָזְמָאָר אוּפָּקָ דָּעַר בִּינְעָ.

דָּעַר טָאָטָע הָהָט גַּעֲמָאָלְדוֹן, אָז עָר אִיז דָּוְרְגָּעָקוּמָעָן מִיט מַאָ- רָעָוָסֶקֶן אָוֹן אַלְעָ אַקְטִיאָרֶן האָבָּן מְבָרָר גָּעוֹועַן. קָוּזְנִיעָצָאָזָוּן הָהָט שְׁוִין גַּעֲוָאָלָט אַרְיָנְטָרָאָגָן אַ פָּאָרְשָׁלָאָגָן ווַעֲגַן אַ גַּלְעָזָל בְּרָאָנְפָן, אַבָּעָר סְאִיז נָאָר גָּעוֹועַן ווַיְיַצֵּט צּוֹם טְרוֹנוֹנָק. אַלְעָם עַרְשָׁת הָהָט מַאָ- רָעָוָסֶקֶי גַּעֲדָרָפְּט פָּרָאָוָעָן טִיש. דָּאָס אִיז גַּעֲקָוּמָעָן פָּוּן זִינְט עָר הָהָט גַּעֲשָׁפִילְט דָּעַם מִירָאָפְּאָלִיאָר צְדִיק אִין דִּיבָּוק אָוֹן אוּפָּ- גַּעֲרוֹדְעָרֶט די גַּאנְצָע ווּלְטָ. די גַּאנְצָע טָרְוָפָע הָהָט זִיךְרָן זִיךְרָן זִיךְרָן מִיט מִשְׁפָּחָה, אַ טְעָאָטְעָר-מִשְׁפָּחָה מִיט קָרִיגְעָרִיטָעָן אַיְבָּרָאָר אַ וְאַלְעָ, מִיט קִינְגָּה צּוֹלִיב אַ גְּרָעְסְּעָרָר בְּרָאָוֹא-פָּאָטְשָׁעָרִי, אָוֹן מִיט לִיבְשָׁאָפְּט אַיְינְגָּר צּוֹם אַנְדָּרָה, וְוי גַּעֲוַיְינְלָעָר אִין אַ מִשְׁפָּחָה.

מארעוסקי האט געגעבן פרטימ וועגן דער פיעסע, וועגן די ראלז, און דערביי געווארפֿן דברי טעאטער-תורה. געטע האט געזאגט, און דאס איינציגק וואס מען פאדרערט פון א זשענַי, איין די ליבע צום אמרת. ראלאן האט געזאגט, און דער ציל פון קונסט איין ניט דער חלום, נאר דאס רעלאלע לעבן. סטאנסילאואוסקי האט געזאגט...

אקטיארן קווקו מארעוסקין איין מוויל אריבּן. מען שלינגט יעדעס ווארט. אפֿילו באםבע, וואס גלייבּט שוין לאנג ניט, און מען קאָנו מאכּן סבּאָרוּן אָן אַ טאנץ אָן אַ לִידּ, לייגט אויר צו אָן אויער. דער טאָטַע זיינט בֵּין דער זיינט, די ברילַן אויפֿן שפֿיזְן נאָז, אָן מאכּט חשבונות אויפֿן דעקל פּוֹן זינַן שאָכְטַל פֿאָפּירָאַסּן. ער ציט אונטער מיט דרייבּנַע ציפּער דעם סֶר הַכְּלָה הוועאות אָן זעט אָן ער ווועט ניט אָרוּיסְקְּרִיבּן אָפֿילו בֵּין פּוֹלְעַן חַבּוּרַן; אָבעּר וואס איין דאס וויכטיק? דער עיקּר, מען ווועט שפּילַן. מארעוסקי ווועט שטעלַן אַ פֿיעסַע.

טיַאמְקָע קָאנְגָּאָן ווועט צַעֲטוּמָלַט ווּרְעָן. דער עולְם אוּר. סיַאמְקָע קָאנְגָּאָן אָין טַקְעַע צַעֲטוּמָלַט גַּעֲלוּבַּט. נָאָר רַעֲגִינְעַע צוֹנוּזָעַר האט מארעוסקי געשטעלַט אוּיגַן ניט גַּעֲלוּבַּט. נָאָר רַעֲגִינְעַע צוֹנוּזָעַר האט מארעוסקי געשטעלַט אלטער קָאַצְיוּנָעַס אַ פֿיעַסְעַ מִיטַּן נָאָמָעַן „דער דּוּפּוֹסּ“. אוּפּוֹן בִּינְעַזְעַט האט זיך גַּעֲטָאָן. די בְּרַעֲטָעַר האָבּן זיך גַּעֲטָרִיסְלַט. דער רַעֲזִישְׁעַר האט גַּעֲהִיסְעַן רַוְּדִינְעַן בוּיַּעַן גַּעֲנַצְעַע שְׁלַעַסְעַר. זַאְקָאוּוּטַשְׁ האט גַּעֲהִיסְעַן רַוְּדִינְעַן בוּיַּעַן גַּעֲנַצְעַע שְׁלַעַסְעַר. עַכְץ אָן גַּאֲרְטָלָעַן פָּאָר דעם פּוֹלִישַׂן אַדְלַ, וואס האט גַּעֲדָרְפַּט פָּאָרְאִידְרִין אוּיפּ דער בִּינְעַזְעַט. עַפְּרָאָן דער מַאְלָעַר האט אוּסְגַּעַפְּרָאַבְּן אַ פִּירְשְׁטָלָעַבְּן הוֹיךְ אַין גַּאֲלַד - אָן זַיְבָּעַר-פָּאָרְבָּן. מארעוסקי אלַיְעַן, מיט צַוְּגַעְלַעַפְּטַע שְׁלַיְאַכְּטִישְׁ-וּוֹאַנְסְּן, אַנְגַּעַטָּאָן אָין גַּרְינְעַז. שאָרְעָוָאָרָן האט גַּעֲשָׁפְּלַט דעם דּוּפּוֹסּ, דעם קָאַפְּרִיּוֹנָם פְּרִיזְעַז. אַ היְיִזְעִירִיקָעַר האט ער גַּעֲפָאַדְרָעַט בֵּין זַיְעַנְדָּאָר, דעם אַקְטִיאָר שלמה קוֹטָנָעַר, יַעֲנַעַר זַאֲלָטָאנְצָעַן דעם בעָרָן-טָאָנָעַ בְּעָתָן גַּרְיסְעַן באָל, וואס ער מאכּט פָּאָר די הַיְכְּגַעַשְׁטָלַעַט גַּעַסְטַעַט. די סְעַנְעַז אָין אַין דער פֿיעַסְעַ ניט גַּעַוּעַן, אָבעּר די רַעֲזִישְׁעַרְישְׁעַ אַמְבִּיצְיַעַד האט

אימ געטאָרעד אַרְבִּינְצֶוּשְׁטָעלְן אֵין דער פֿאַרְשְׁטוּלְוָג אַבעָּרְן-טָאנְצַ.

ער האָט זיך גָּאָר נִיט פֿאַרְגָּעַשְׁטָעלְט וּזְאָס אַט דער קִינְסְטְּלָעְרַ-

קָאָפְּרִיזַן וּוּעָט אִים קָאָסְטַן.

דער טָאטָע אִיז אוֹיסְגָּאָפְּן אַהֲלָבָע שְׂטָאָט בֵּין ער האָט
דאָבָּוּעַט אַבעָּרְן-פֿעַל. זָאָקָאּוּיְשַׁת האָט עַס נִיט גַּעהָאָט אֵין זִין
רַעֲקוּיְזַט. ער האָט גָּאָר פֿאַרְגָּעַלְיִיגְט אַיבָּעָרְמָאָכוֹן אַבְּיִסְלְדְּ רַי פֿיעַסְעַ.

זֶאל קוֹטְנָעָר טָאנְצַן אַיְנְגָּעוֹוִיקָּלְט אֵין אַלְיָלָעָר, וּזְאָן גַּעַלְעָכְ-

טָעָר אָזְן דַּי פֿיעַסְעַ וּוּעָט גַּיְינְ אָזְן גַּיְינְ. קוֹטְנָעָר האָט גַּעַטְאָנְצַט טַשְׁעַט-

שָׂאָטְקָעָס, וּזְאָן אַמְּתָחָר סְטָעָפְּ-טָעַנְצָעָר. סְאָזְן גַּעַוּוֹן וּזְאָס צָו זָעָן.

וּזְעָן מָאָרְעָוָסְקִי האָט וּזְעָן דֻּעָם גַּעהָרֶט, אִיז ער גַּעוֹאָרְן אָזְזִי
אוּיפְּגָּעָרָעָגַט, אָז ער האָט באָלְד אַיְנְגָּאָנְצַן פֿאַרְלָאָרְן דַּי שְׁטִים. ער
הָאָט גַּעַדְרָאָט, טָאמָעָר בְּרַעַנְגַּט מַעַן נִיט קִיְּזַן אַבעָּרְן-פֿעַל, גַּיְיט נִיט
די פֿיעַסְעַ. בִּים בְּאַנְקִיר בּוֹנִימָאָוִוִּישַׁ אִיז אַין סָאָלָאָן גַּעַלְגָּזְן אַ
אַבעָּרְן-פֿעַל. אַרְיכְּטִיקָּע. אַברְזִיְּנָעָר. פֿאַלְמִיט אַקְּאָפְּ אָזְן אוּיסְגָּאָ-

שְׁטַשְׁוִירָעָטָע צִיְּנָעָר. דער טָאטָע האָט עַס גַּעַדְנָקְט פֿוֹן זִיןְעָם אַ
בָּאָזְרָד בִּים בְּאַנְקִיר אִין הוּאָז, אוּיפְּ פֿאַהְלָאָנְקָע. אִיז ער אָוּוּק אִין
בָּאָנְקָע אָזְן אוֹיסְגָּאָלְיִיגְט זִיןְעָמָע בְּקָשָׁה. אִין וּוּילְנָעָהָבָן אַלְעָ גַּעהָאָט
אַשְׁוֹאָכְקִיטַּץ צָו טָעַטְאָר, אַפְּיָלוּ בְּאַנְקִירַן. דער טָאטָע האָט קִיְּזַן סְרַ-

נִיט גַּעַדְאָרְפַּט רִידְן, בּוֹנִימָאָוִוִּישַׁ האָט גַּלְיָיךְ בְּאַפְּוּילְן מַעַן זֶאל
אוּוּקְשָׁלְעָפְּן דַּי פֿעַל אִין טָעַטְאָר אַרְבִּין.

שְׁלָמָה קוֹטְנָעָר האָט גַּעַטְאָנְצַט דֻּעָם בְּאַרְיִמְטַן אַבעָּרְן-טָאנְצַן,
אַיְנְגָּהְיִילְט אִין דער פֿעַל הָאָט ער גַּעַשְׁטָעלְט שְׁוּעָרָעָ טְרִיט, נַאֲכָ-

גַּעַמְאָכָט דֻּעָם גַּאֲגָּנְגָּן אַבְּרַאָיְדִּיכְטַן וּוּאָלְד. קוֹטְנָעָר האָט
אַרְבִּינְגָּהְיִיגְט אִין אַט דֻּעָם טָאנְצַן דַּי גַּעַנְצַע צְעַבְּרָאָכְנִיקִיט פֿוֹן יִדְיִישָׁן
גּוֹרָל. יַעֲדָעָר זִיןְעָמָעָמָעָר שְׁרִיטָהָאָט גַּעַטְעַמְּטַמְּטַמְּטַמְּט מִיטָּאָוְמְבָאָ-

הָאָלְפָעָנָם פֿרָאָטְעָסְטַט קָעָגָן דַּעְרַנְדְּעַרְיִקְוָנוֹג. קוֹטְנָעָר, דַּעְרַ

איַיְבִּיקְעָר לְזַי אִין אַלְעָ הָאָרְצִירִיסְטְּנִידִיקָּעָ מַזְוִיקְאָלְלִישָׁעָ מַעְלָאָדְרָאָמָעָס,
הָאָט זִיךְ גַּעהָאָט אָזְזִי אַיבָּעָרְגָּעָנוּמָעָן מִיטָּזִין רַאֲלָע, אָז ער פֿלְעַגְט
יַעֲדָן שְׁפָאָן בְּאַגְּלִיטַן מִיטָּאָ קְרָעָכָ, אָזָא בְּיַטְעָרָן, הַמְּעַמְּתִידִיקָּן
קְרָעָכָ, וּזְאָס האָט זִיךְ גַּעַרְיסְּן פֿוֹן דַּעְרַ בִּינְעָן צָו אַלְעָ הַיְמָלְעָן.

דַּעְרַ עַולְמַן אִיז גַּעַזְעָסְן פֿאַרְבְּלִיפְט. קוֹטְנָעָר האָט גַּעַמְאָכָט אַ

א. קארפינאוויטש

רויים. מען האט נאר גערעדט וועגן זיין בערץ-טאוץ. נאר אט דער סצענע האט מען קויים געקאנט איבנטילין די אוואציעס. מארעוואוסקי האט זיך איברגעהונגקען. מיט קיין זאר ניט געווען צו-פרידן. אקטיארין האבו זיך איברגעהונגקען. קוטנער גנבעט אוווק דיפארשטעלונג. ווי נאר, איז סיאמקע קאגאן האט געשריבן איז זיין ריעצענזייע מער וועגן קוונערז, ווי וועגן איט, מארעוואוסקיז, איז אדורר א פיעיר אין טעאטער. סיאמקע האט געשריבן, איז דער שויישפילער שלמה קוונער האט זיך ארויסגעהוביין פון שוונד-זומפ און געשאפען א געשטאלאט, וואס קאן דינען ווי דער פראטעסט-סיימבאלל פון דעם קלינעהנדולעך קעגן גורייס-קאפיטאל. זיין בערץ-טאוץ ברעננט דעם גראס פון א מדינה, וואס האט באגרבן אלע פריצים און באשיננט די גאנצע וועלט מיט פראלטען-ארישער קונסט. וועגן מאנגנאט-וּוָאנְסֶן זאגן כמעט האט סיאמקע געשריבן, איז זינען מאנגנאט-וּוָאנְסֶן גאנטן.

מארעוואוסקי האט איז איזן שיינעם טאג אביאוועט דעם טאטן, איז ער שפיטל ניט מער. קוונער מאכט פון זיין ראלע א שאפקע. ער איז ניט צוגעוווינט צו קיין ערנטשט ראלז. און בכלל...
דער טאטע האט גוט פארשטאנגען, איז דאס איז נאר גערעדט צו פארדייקן די אקטיאריישע קינאה. האט ער גערעדט צו זיין גאטסראָלַיאָר :

— אווראָם, די פיעסע גיט אָזִי גוט. אלע אָוונט איז אויס-פארקויפט. מען שריבט וועגן דער פארשטעלונג איז אלע ציטיגונגען...
מארעוואוסקי האט אויפגעהוביין אויפֿן טאטן א פֿאָר אויגן פון א טאטערשן גוֹלֵן :

— מען שריבט, הא? ...

ער האט נאר געוואָלַט עפֿעס זאגן, מון הסתם דער מאָנָען סיָם-קען, האט ער זיך פֿאָרכֿרִיפֿעַט. פון גרייזאטע איז ער אוווק צו וועלפֿקען אויפֿעַסְן א גוט שטיקל שפֿאנְדרַע מיט רַאֲסָל. דערויזיל האט זיך געמאָכְט איז קוונער איז קראָאנְק געוואָן. ער איז אָרוּס א צעפֿאָרְעַטְעַר פון דער בערץ-פֿאָל גַּלְּצִיר איז דער קאלטער גַּאֲרְדַּעְרָאָב און גַּעֲכָאָפְּט אַפְּאָקְלִילְוָגָג. מען האט געמווֹזַט

אַיבעררײַיסן די פָּאַרְשְׁטָעלִונְג. דער טָאַטְהָאַט גַּזְאָגֶט מַאֲרֻעוֹסְקֵין. אָז אָפֶשֶׂר אָיז פְּדָאי צו פָּאַרְן קִין וּוּאָרְשָׁע אָיז אַרטִיסְטָן-פָּאַרְאַיְין כָּאָפָן וּוּעָמָעָן צו דער רָאַלְעַ פֿון קְרָעַטְשְׁמָעַר. הָאַט מַאֲרֻעוֹסְקֵי זִיר אַוְיפְּגָעַשְׁטָעלְט אָזָן גַּזְאָגֶט נִין — מַעַן פָּאַרְט נִיט, אָזָן מַעַן כָּאָפָט נִיט קִינְעָם אוּף קוֹטְנָעָרָס אַרט. עָר אָיז נִיט, חְלִילָה, מַסּוּפָן קְרָאָנָק.

דער עָולָם וּוּעָט וּוּאָרט אַוְאָר בֵּין עָר וּוּעָט גַּזְוֹנָט וּוּרָן.

מַאֲרֻעוֹסְקֵי הָאַט גַּעֲקָאנְט וּוּאָרטָן. עָר הָאַט נָאָר פָּאַרְמָאָגֶט זִין שְׁטִיקָל מוּיעָר. דער טָאַטְהָאַט פָּאַרְמָאָגֶט בְּלֹיזָן חֹבוֹתָן. עָר הָאַט אַיְין טָאג נִיט גַּעֲקָאנְט וּוּאָרטָן. מַעַן הָאַט זִיר גַּעֲרִיסְן פָּאַר בִּילְעָטָן. דּוֹדָקָע די פָּאַלְיָקָע, דער גַּלְאָוּנוּנָר אַיבְּעָרָפָאַרְקְּוּפָּר, וּוּאָס פְּלָעַגְטָן בְּיַיְדָן שְׁלָאָגָעָר סְפָּעַקְלִיְּרָן מִיט די בִּילְעָטָן, זִיר פָּאַרְקְּוּפָּן פָּאַרְנוֹאָכָט בְּיַיְדָן דָּר פָּאַרְמָאָכְטָעָר קָאָסָע מִיט רֹוחָה, הָאַט זִיר גַּעֲבָעָטָן : רַב מַשָּׁה, גַּאֲט אַיְיךְ גַּעַלְתָּ פָּאָר צָעֵן פָּאַרְשְׁטָעלִונְגָּעָן פָּאַרְאָוִיס ! ... אָזָן דָּא וּוּיל גַּאֲרָמָאָנָט :

— אָוּרָאָם, הָאַט דָּאָר גַּזְאָגֶט, אָז די קָאנְסָט מִיט אִים נִיט שְׁפִּילָן. עָר רִישְׁטָן דִּיר אַרְאָפְּ גַּאנְגָּעָט סְצָעָנָעָס. אִיעָצָט הִיְשָׁטוּ גַּאֲרָ וּוּאָרטָן בֵּין עָר, קוֹטְנָעָר, וּוּעָט גַּזְוֹנָט וּוּרָן.

דער שְׁמוּעָס אָיז פָּאַרְגָּעָקוּמָעָן בְּיַי וּוּלְפָקָעָן אַיְין רַעַטָּאָרָאָן. מַאֲרֻעוֹסְקֵי הָאַט זִיר אַפְּגָעָרוֹקָט פֿון טִישָׁ, די בּוּיר זָאָל הָאָבָּן מַעַר פְּלָאָצָן. עָר הָאַט אַפְּגָעָוִישָׁת די לִיפָּן, אַרְגָּע זִיר שְׁטָאָרָק פָּאַרְטָאָכָט. דָּרָנָאָר הָאַט עָר גַּעַפְּרוֹזָוֹת מִיט אַטְיָפָן הַוּסָט אַפְּרִיְינִיקָן די שְׁטִים. סְחָאָט נִיט גַּעַהָאָלָפָן. אַלְעַ אַיְינָס אָיז עָר גַּעַלְבִּין הַיְּזָעִירִיק. הָאַט עָר אַוְיפְּגָעָגָעָן דָּעַם הַוּסָט אָז אַוְיסְגָּעָכְרִיפָּעַט :

— מַשָּׁה, בִּיסְט אָזָוִי פִּיל יָאָרֶן בַּיִם טָעַטְעָר, אָזָן די פָּאָר-שְׁטִיְיסָט נָאָר אַלְעַ נִיט, אָז בְּלִ-זָּמָן קוֹטְנָעָר שְׁטִיְיסָט אוּף דער בִּינָע אָזָן מַעַן פָּאַטְשָׁט אִים בְּרָאוֹאָ, בֵּין אַיְיךְ אִים אַדְמָ-שָׁוָּנָא. לִיגָּט עָר, אַבָּעָר, אָיז בָּעַט אַקרָאָנָקָעָר, אָיז עָר מַיְינָעָר אַחֲבָר, אָזָן נָאָר דָּרָצָו אַט טָאָלָאנְטָפְּלוּעָר חָבָר ...

א. קארפינאָוויטש

בַּיִדְעָ, דַּעַר טָאַטָּע מִיטָּ מַאֲרֻעוֹסְקִין, זַיְנָעַן אָוּוּקָ מַבְּקָרָ חֹלָה
זַיְנָעַן קוֹטְנוּרָן.

איַן זַאֲלְקִינְדָּס מוֹיָעָר, וּוֹ סִ'הְאָטָ גַּעֲנָעַסְטִיקָט דַּעַר „פָּאַלְאָסָטָעָטָעָר“, איַן אַוִּיסְגַּעַבְּרָאָכָן אֶשְׁרָפָה. פָּוֹן גַּאנְצָן טָאַטָּעָר זַיְנָעַן גַּעַבְּלִיבָן עַטְלָעַכָּע הַאלְאָוּוּשָׁקָעָס. אַלְאַץ איַן אָוּוּקָ מִיטָּן פַּיְעָר. דַּיְעַקְאַרְאַצְיָעָס הַאָבָן גַּעַבְּרָעַנְטָ וּוֹ קִיז. דַּיְ שְׁטוֹלָן אַוִּירָ נִיטָּ עַרְגָּעָר. בְּלוֹיזָן דַּיְ נְעָגָל, וּוָאָסָ מַעְנְדָקָעָהָטָ גַּעַנְזָעָטָ בַּיִם פַּעַסְטִיקָן דַּיְ קְוִילִיסָן, זַיְנָעַן גַּעַבְּלִיבָן. זַיְיָ הַאָבָן זַיְרָ גַּעַוְאַלְגָּעָרטָ וּוֹ וּוּרָעָםָ נָאָרָ אַרְעָגָן. אַוִּיךְ דַּעַרְ פַּאַרְגָּאַסְעָנָעָרָ בִּינָה.

דיַיְמָאָמָעָהָטָ אַוִּיפְגַּעַתְהָוִיָּבָן דַּיְ אַוִּיגָן צָוָם הַיְמָל — פָּטוֹר גַּעַוְאָרָן. אַיְצָט וּוּטָטָ דַּעַר טָאַטָּעָ זַיְרָ מְזוֹן נִעְמָעָן צָוָא אַהֲפְטִיקָעָרָ פְּרָנָסָה. אַבְּעָרָ וּוֹ? ... סִ'הְאָטָ לְאָנָגָ נִיטָּ גַּעַדְיוּרָטָ, איַן דַּעַר טָאַטָּעָ גַּעַקְוּמָעָן אֲהֵיָם מִיטָּ אַשְׁמָאָלָץ-הָעָרִינָגָ, מִיטָּ צַוְוִיָּ שְׁפָאַנִּישָׁעָ צְבָעָ. לְעָרָ אָונָן מִיטָּ אֶגְוָטָעָר בְּשָׂוֹרָה.

צָוָעָ רַעַשְׁתָּהָטָ אַטָּעָ עַרְ גַּעַהְיִיסָן קְוִילָעָנָעָן דַּעַם הָעָרִינָגָ. בַּיִם טִישָׁ הַאָטָ דַּעַרְ טָאַטָּעָ גַּעַמְאָלְדוֹן אָזָוָעָרָ גַּעַיְתָ אַרְיְבָעָרָ אַיְן צַיְוּנִיעָלִיסָ עִירָקָ, אַוִּיךְ לְזָדוֹוִיסְאַרְסָקָעָ גָּאָס. עַרְ הַאָטָ שְׁוֹיָן גַּעַרְעִידָטָ מִיטָּ דַּעַם בַּאַלְעָבָאָסָ, מִיטָּ קְרַעְנְגָלָעָן. דיַיְמָאָמָעָהָטָ אַטָּעָ גַּעַשְ׀יִילָטָ דַּיְ צַיְבָעָלָעָ אָונָן גַּעַשְׁוּוֹיָגָן. אַיְרָעָ טְרָעָרָן, הַאָטָ דַּעַרְ טָאַטָּעָ גַּעַפְרָוּוֹתָ זַיְרָ אַיְנְרִיזָן, אַיְן פָּוֹן דַּעַרְ צַיְבָעָלָעָ; וּוֹיְלָ זַיְיָ דַּאְרָפָ זַיְרָ גַּאְרָפְרִיעָן. אַטָּ גַּיְתָ מְעָן צַוְּרִיקָ אַוִּיפָּ — שְׁטָעָלָן אֶטָּעַטָּעָר. נַאֲכָן עַסְן הַאָטָ דַּעַרְ טָאַטָּעָ פַּאַרְשָׁרִיבָןָ אֶפְאָפִיָּ — וְאָסָן-שָׁאָכָטָלָ פָּוֹן בִּידָעָ זַיְנָעָן מִיטָּ דְּרָאָבָנָעָ צַיְפָעָרָ, גַּעַרְוקָטָעָסָ צָוָעָ דַּעַרְ מַאֲמָעָןָ זַיְיָ זַאְלָ זַעַן וּוָאָסָ דַּאְסָ אַיְזָ פָּאָרָ אֶגְוָטָעָפָטָ. דיַיְמָאָמָעָהָטָ פָּוֹן זַיְרָ דַּיְ שָׁאָכָטָלָ אָונָן גַּעַרְעָכָטָ:

— אַוִּיְ, מִישָׁעָ, דַּוְ קְרִיבְסָטָ אַיְן נִבְיָעָ צְרוֹתָ...
אַיְן צַיְוּנִיעָלִיסָ צַוְּרָקָ אַיְזָ דַּיְמָאָמָעָ גַּעַוְעָן אַיְין מַאְלָ, וּוּעָן זִישָׁעָ בְּרִיטְבָּאָרָטָ הַאָטָ דַּאְרָטָ גַּעַבְּיִינָגָ אַיְיָפָןָ קָנָיָ. זַיְ אַיְזָ גַּעַקְמָעָןָ פָּוֹן דְּאָרָטָ אֶפְאַרְפָּלָאָמָטָעָ. נִיטָ פָּוֹן דַּעַם פְּרָעָנָטָ, וּוָאָסָ זִישָׁעָ בְּרִיטָ-בְּאָרָטָ הַאָטָ גַּעַוְיִקְלָטָ אַוִּיפָןָ אָרָעָםָ וּוֹ אֶרְצָוָהָ, נָאָרָ וּוֹ עָרָ אַיְזָ

דאס אroiיסגעפֿאָרן אויף דער אַרעָנָע מיט אַ רִיטְוּוֹאָגָן. ווי ער האט
עס אַראָפְּגָעָוּאָרָפָן פָּוּן זִיר די פֻּלְעָרִינָע. וווען אַרְלִיּוֹק זַעַט אָזֶוי
אויס אַיז בָּר-כּוֹכְבָּא, וּזְאַלְתָּן די קָאַסְעָ אַוִּיךְ אַנדְרָעָש אַוִּיסְגָּעָזָעָן.
פִּידְיוֹעָ אַיז בְּרִיטְיְבָּאָרָט גָּעוּוֹן אַ שְׂטָאַלְטָנָעָר מָאָן. די וּוַיְבָּעָר אַין
וַיְלַנְּעָ זַעַנְעָן גָּעוּוֹן פִּילְבָּאָר אַוִּיךְ מַעֲנָעָרִישׁ שִׁינְקִיּוּט. אַט האט
דָּעָר קְרָאַסְאָוּוֹיָעָץ בָּן-צִיּוֹן וּוּטְלָעָר גַּעַשְׁפִּילָט בְּאַנְדִּידִיט-דּוּשָׁעָנְטָלְמָעָן.
גַּלְיִיךְ אַיז עַרְשְׁתָּן אַקט האט ער גַּעַדְרָאָפְּט גִּין שְׁלָאָפָּן אַזְזָעָן אַנְטָאָן אַ
פִּידְזְשָׁאָמָעָ. אַלְץ אַוִּיךְ דָּעָר בִּינָע. די וּוַיְבָּעָר אַין זַאל האָבָּן גַּעַשְׁטוֹר-
כָּעֵט אַיִּינָעָ די אַנדְרָעָ מִיט די עַלְנְבִּיגְגָּס, זִיר גַּעַשְׁוָשָׁקָעָט :

— זָעָ, אַ וּוַיְתִּיק אַיז מִיר, זָעָ אַ גּוֹפְּ...

דָּעָר טָאָטָעָה האט אַוִּיךְ גַּעַוְאָלָט מַשְׁוָא חַזְזִין בַּיְיַיְוָן
זַיְנָעָ בְּעַסְטָעָ קְוָנְדָן, האט ער יַעֲדָעָ צְוּוֹי וּוּאָכָן צַוְּגָעָשָׁאָרָן די באָרְד
בַּיְיַיְוָן דָּעָם פָּאַרְיכְּמָאָכָּעָר.

די מַאְמָעָה האט זִיר גַּאֲרָנִיט גַּעַקְאָנְטָ פָּאַרְשְׁטָעָלָן וּוּ וּוּטָ מַעַן
אַיז צִירְקָ שְׁפִּילְן טָעָטָעָר ; אַבָּעָר בִּים טָאָטָן האט גַּעַשְׁפִּילָט די
פָּאַנְטָאָזָעָ. דָּעָר צִירְקָ האט בְּאַנְקְרָאַטְוָת. די פָּאָרְךְּ הַיּוֹת האט מַעַן
אַפְּגָעָבָן בְּחַצִּי חַיִּים דָּעָם זַאֲלָאָגִיָּשָׁן גָּאָרְטָן. די אַרעָנָעָ וּוּטָ מַעַן
פָּאַנְאַנְדְּרָעָנְמָעָן. מַעַן וּוּטָ בְּוּיָעָן אַ בִּינָעָ, אַוּוּקְשָׁטָעָלָן שְׁטוֹלָה, אַזְזָעָן
דאָס אַיז עָס.

דָּעָר טָאָטָעָה האט זִיר אַ וּוַיְרָךְ גַּעַטָּאָן צַוְּ רַוְדִּינָעָן, דָּעָם טָעָטָט-
רָאַלְנָעָם סְטָאַלְעָר. רַוְדִּין האט יָאָרָן גַּעַשְׁלָעָפְּט שְׁטִיקָעָר סְטָאַוּקָעָס
הַיְנָטָעָן פָּאַרְמָאָכָּטָן פָּאַרְהָאָגָּג בְּעַת די הַפְּסָקוֹת. אַזְזָעָן פָּאָרְךְּ בָּעָס
גַּאָט האט אַיִּם גַּעַגְעָבָן אַ בִּינְיָאָכְטִיקָּעָ ברָוּיט, האט ער גַּעַהָאָקָט מַיְטָן
הַאָמָעָר סַ'זָּאָל קְלִינְגָּעָן אַיז זַאל. נַאֲרָ דָּעָר מַאְמָעָן אַיז עָס גַּעַוְוָעָן
דָּעָר צְוּוֹיְטָעָר וּוּאָס האט פִּינְטָ גַּעַהָאָט טָעָטָעָר. רַוְדִּין אַיז שְׁוּזָעָן
מַאְלָ גַּעַוְוָעָן אַוּוּקָעָן אַז גַּעַקְוּמָעָן צְוּרִיק. ער האט גַּעַטְעָנָהָעָט, אַז מַעַן
הַאָט אַיִּם אַפְּגָעָטָאָן אַ בִּשְׁוּפָה. וּוּ ער האט עָס פִּינְטָ, צִיטָעָן עָס אַיִּם,
די טָוָמָאָה. ער האט גַּעַהָעָרָט אַוִּיךְ וּוּאָס דָּעָר טָאָטָעָ גִּיאַת זִיר פָּאָרְךְּ
נַעַמְעָן, האט ער אַרוּסְגָּעָבָּוּרְטָשָׁעָט :

— רָב מִיְשָׁעָ, אַיבָּל נִיטָּ קְרִיכָּן אוֹפְּךְּ די צִירְקָאָוָונָעָ קְרָאָקְוּעָס.

איך וויל צויציען מײַנְג פֿאָר פִּינְצְּטָעָרָע יָאָר אַיְן טְעַטָּעָר מֵיט גָּאנְצָע פִּס. פֿאָר דֵי אַרְבָּעַט זֶובְּט גּוֹיִם.

דָּער טְאָטָע הָאָט אָזְׂיִי גַּעֲטָאָן. עָר אַיְזָן אַוּוּק אַוִּיפָּק נָאוּוִישְׁוֹרִיאָט, וּוֹ ס'חָאָבָן גַּעוּוֹוִינְטָן דֵי סְטָאָרָקְאָוּוּרָן. יְעַנְּעַן זְיִינְגָן גַּעוּוֹעָן טְעַסְּלָאָרָעָס מֵיט אַ שְׁמָן אַיְזָן דָּער גָּאנְצָעָר גַּעֲגָנְטָן. ס'חָאָט לְאַנְגָּג נִיט גַּעֲדוּוּרָט אָזָן אַיְזָן צִירָק זְיִינְגָן גַּעוּוֹסָן רִיבְּטְּנְדִּיק אַוִּיפָּק קְלַעַצְּעָר בְּעַרְדִּיקָעָר וּרְסָן אָזָן גַּעֲטְּעָסָעָט מֵיט שָׁאָרְפָּעָה הָעָק, וּוֹ דֵי בְּרִיטְּוּוּס, בְּעַלְקָעָס פֿאָרָן טְעָאָ-טָרָר. דָּער טְאָטָע אַיְזָן גַּעֲגָנְגָעָן פּוֹן אַיְינְמָן צָומָן אַנְדָּרָן אָזָן גַּעֲפְּרוּוּס גַּעֲבָן עַכּוֹת וּוֹ צָו אַרְבָּעַטָּן.

וּוִידְעָר אַיְזָן גַּעוּוֹזָרָן אַ טְעַטָּעָר. אַוִּיפָּק לוֹחוּוֹסְטָאָרָטָקָע זְיִינְגָן גַּעֲגָנְגָעָן גַּרוּוּסָע פְּאָרְשְׁטָעַלְגָּנוּגָן, מֵיט סְטָאָטִיסְטָן, מֵיט בָּאָרִיסְטָן. אַפְּיָלוֹ אַ לעַבְּדִיקָעָר פָּעָרָד אַיְזָן אוּפְּגָעָטְּרָאָטָן אַוִּיפָּק דָּער בִּינְעָ. רְוַדְּאָלָּף זָאָסְלָאָוּסְקִי הָאָט זִיךְּ אַיְינְגָעָעָקָשָׁנָט — אַיְזָן טְבִיה דָּער מִילְכִּיקָּעָר מוֹז עָר אַרְיוּפְּפָאָרָן אַוִּיפָּק דָּער בִּינְעָ מֵיט פָּעָרָד אָזָן וּוּאָגָּן, וּוֹ שְׁלָוּס-עַלְיכָם הָאָט גַּעֲשָׁרְבָּן. דָּעַם טָאָטָן אַיְזָן סְהָם גַּעֲפָעָלָן גַּעוּוֹזָרָן דֵי זָאָר. אַיְזָן עָר אַוּוּק אַוִּיפָּן הָאָלָּץ-מָאָרָק אָזָן גַּעֲרָאָכָט פּוֹן דָּאָרָט אַ פָּעָרָד מֵיט אַ וּוּאָגָּן. דָּער פּוּיְעָר פּוֹן דֵי בּוֹלְבָּעָס, דָּער בָּאַלְעָבָּאָט פּוֹן אַט דָּעַם גַּעֲשָׁפָּאָן, פְּלָעָגָט נַעֲבָר זִיכְּן אַלְעָ אַוּוּנָט אָזָן אַיְנָגָעָ-דָּרִיטְּעָר הַיְנְטָעָר דֵי קוּלִיסָן, אָזָן וּוּאָרָטָן בֵּין טְבִיה וּוּעָט זִיךְּ אַוִּיסָּ-טָעַנְהָעָן מֵיט גָּאָט אָזָן אַרְאָפְּפָאָרָן פּוֹן דָּער בִּינְעָ.

שְׁבָת צָו נַאֲכָט הָאָט זִיךְּ דֵי גָּאָלִיאָרָקָע גַּעֲרָאָכָן פּוֹן מְעֻנְתָּשָׁן. אַ יְדָעָעָן הָאָט זִיךְּ אָזְׂיִי גַּעֲהָאָט אַיְבְּרָעְגְּנוּמוּמָן, אָזָן זִיךְּ הָאָט גַּעֲהַלְשָׁת בְּעַת אַנְדָּזָעָר שְׁוּוּסְטָעָר דּוּוּרְיָרָק מֵיט נַאֲרָא מִידְעָלָעָה אַבָּאָן גַּעֲגָנְגָעָן „מִיר וּוּעָלָן דֵיר גַּעֲדָעָנְקָעָן“, וּוּעָן מְעַן נַעֲמָת צָו זִיכְּרָאָר טָאָטָן אַוִּיפָּק פְּרָעָצִיךְ יָאָר קָאָטָאָרָגָע. קָאָלְוָאָרִיסְקָעָר בָּאַלְעָבָּאָסָטָעָס פְּלָעָגָן אַרְוִיסְגָּיָן פּוֹן טְעַטָּעָר מֵיט רְוּטָע, פְּאָרְשָׁוּאָלְעָנָעָ אַוִּיגָּן, שִׁילָּטָן דָּעַם פָּאָדְלִיעָץ, דָּעַם פְּאָרְפִּירָעָר.

די גָּאנְצָע שְׁטָאָט הָאָט גַּעֲקָאָנְט דָּאָס טְעַטָּעָר, וּוּבְּילְ אַלְעָ זְיִינְגָן דָּאָרָט גַּעֲגָנְגָעָן. פּוֹן קְלִיְּן בֵּין גַּרוּיָס, פּוֹן אַרְעָם בֵּין רִיְּרָ, פּוֹן אַיְ-בָּרוּוּלָט בֵּין אַונְטָעָרוּוּלָט. סְאַשְׁקָעָ דָּער גְּרָאָפָּה הָאָט גַּעֲהָאָט זִיכְּן שְׁטָעָנְדִּיקָן פְּלָאָצָן אַוִּיפָּק יְעַדְעָר פְּרָעְמִירָע. אַיְן טְעַטָּעָר הָאָט עָר

געהאלטן שטאַט, ניט געפֿרוֹוֹת ווערָן ריבּער מיט אַ פרעַמְדֵן פּוֹגַי-לאָרָעָס. בלוייז אַיְינְמָאָל האָט דער טָאטָע געהאָט דָוָרָר אִים אַ פָּאָרָ-דָראָס. אַ יַּיד פּוֹן אַמְּעָרִיקָע האָט זִיר באַקָּלָגָט פָּאָרָ דָעַם טָאטָן, אָז-מען האָט בעַת דער פָּאַרְשְׁטָעלְוָונְג אַרְיוּסְגָּעָזְגָּוָן בְּיַי אִים דָעַם פָּאָס-פָּאָרָט מִיט הַונְּדָרָעָט דָאָלָאָר, אָזָן עַר פָּאַדְעָרָט דָעַם שָׁאָדוֹן. דער טָאטָע אַיז גְּלִיכְרַן גַּעֲגַנְגָּעַן צָו סָאַשְׁקָעָן, פְּלוֹמָרַן פְּרָעָגָן אָזָן עַזָּה. סָאַשְׁקָעַן דער גְּרָאָפְּחָט האָט צָוּרָעָכְט גַּעַמְאָכְט דָעַם שְׁנִיפָּס אָזָן מִיט גַּרְוִיס וּוּרְדָע צְרוּרִיקְגַּעֲבָן דָעַם פָּאַסְפָּאָרָט. דערְבָּשַׁי האָט עַר גַּעַזְגַּט :

— רבּ מִיְשָׁע, אַט האָט אִיר דָעַם פָּאַסְפָּאָרָט. זָאָל דער יַאֲלָ-זָעַן וּוּאָס וּוּלְנָעָן אַיז אָזָן וּוּאָס פָּאָרָ אַ טָעַטָּעָר עַר אַיז גַּעַזְעָן, אַבָּעָר וּוּיסְטָן זָאָל אִיר, אָז דער אַמְּעָרִיקָעָן אַנְעָר אַיז אָזָן אַפְּרִיסְטָן, אַ וּוּיסְלָן פּוֹן אַוִיג. עַר האָט אַיְיר אַפְּגַעַנְאָרָט. דָאָרט אַיז גַּעַלְגָּעַן צְוּוֹאַנְעָקָ-דָאָלָאָר, ניט קִין הַונְּדָרָעָט. אִיר דָאָרָפְּט אִים דָאָס אַוִיסְרִידָן.

וּוּאָס האָט אַיְדָמִיט אַבָּאָרָד אָזָן אַגְּמָרָא אַיז האָנט גַּעַזְוָכְט אַיז טָעַטָּעָר. וּוּלְכָן חָלוּם האָט עַר גַּעַוּאָלָט גַּעַפְּינָעָן צְוּוֹישָׁן פָּאַפִּי-רָעָנָע בְּלָוְמָעָן אָזָן גְּרִינְעָן בְּלָעָטָר, אַוִיסְגַּעַשְׁנָטָן פּוֹן זָאָקְ-לִיְוָוָנָט ? דָעַם חָלוּם פּוֹן עַשְׂרָה ? זִיכְעָר ניט. די גְּרָאַנְדִּיעָזָע פָּאַרְשְׁטָעלְוָונָג וּוּאָס זָאָל אַוִיפְּרוֹדָעָרָן אַ וּוּלָט ? אַוְףּ דָעַם האָט עַר קִין מִיטְלָעָן ניט געהאָט. אַיז וּוּאָס ? בְּלִיבְט אַיבָּעָר אָז עַר האָט עַס פְּשָׁוֹט לִיב געהאָט. עַר האָט לִיב געהאָט די רִיד אַרְוָם דָעַם, די דָעַרְוּאַרְטוֹנוֹגָעָן, די חַבְרָה לְצִים, אַקְטִיאָרָן — די גַּעַנְגָּעָן פָּאַרְבִּיקָע טָעַטָּעָר-זָוּלָט, וּוּאָס בִּישׁוּפְט אָזָן שִׁיבְּרִירָט מִיט לְעַמְפְּלָעָר פּוֹן אַלְעָ קָאָלִירָן.

די מאַמָּע גִּיאַט אַמְּאָל אַרְוִיָּפָק אַוִיפָּן טָעַטָּעָר-חוֹףָק, דָעַרְזָעַט זַי וּוּ-גּוּוּיִים צְיַוְמָעָן דָאָס שְׁטִיקָל פְּרִיעָע עַרְדָּה, פָּאָרָ דָעַר טִירָט פּוֹן פָּאַיְעָ. זַי האָט גַּעַפְּרָעָגָט וּוּאָס זַי טָעוֹן, הַאֲבָן זַי גַּעַעַנְטָפְּרָעָט, אָז דָעַר טָאטָע האָט זַי גַּעַדְוָנָגָעָן צָו מַאֲכָנוֹ אַ גַּאֲרָטָן. די מאַמָּע האָט זִיר צְשָׁרִיעָן : — גּוֹלָן, די גִּיאַט שְׁוִין וּוּדָעָר פְּטָרָן גַּעַלְט ? ! ...

הַאָט אִיר דָעַר טָאטָע רְזָאִיךְ דָעַרְקָלָעָט, אָז אֹזָא גַּאֲרָטָן וּוּעָט צְוּצָּעָן בָּאַזְוּכָּעָר אַיז טָעַטָּעָר. דָעַר עַיְקָרָשָׁט זְוּמָעָר-צְבִּיטָה, אַיז די

א. קארפינצ'אוזויטש

טוויטע סעזאנגען. דערויטיל האט ער זיך אַרויסגעראדעט וועגן זינגע
וועיטערדייקע פֿלענער. אָרום גָּרְטִין וועט מען זעצען קוֹסְטוּס אָון אֵין
מיַּטן ווַיְּלָעֶב פֿאָרְפֿלָאָנְצָץ אֲבוֹם. די מאַמְּעָה האט אַים אַנְגָּעָקָט
מיַּט גַּלְעָזָעָרָנָע אַוְיגָן, ווַיְּלָעֶב וּאָלָט גַּעַקְוָמָעָן פֿוֹן גָּאָר ווַיְּטַ
הָאָט זַי אֲפֿאָרְזָאָרגָטָע אַים גַּעַפְּרָעָגְטָן :

— מִיְּשָׁעַ, בִּיסְט גַּעַזְוָנָט? ...

...?

— יַאֲרָן ווַיְּדוֹ דָּרְיִיסְט זַיְּרָ צְוִוִּישָׁן בּוּיְמָעָר גַּעַמְּאַכְּטָע פֿוֹן פֿאָרָ-
נִיר. האָסְטָו זַיְּרָ פֿלוֹצָעָם דָּרְמָאָנָט, אָז אֲבוֹם פֿלָאָנָצָט מעַן, נִיט
מעַן קָלָאָפְּט אַים אַוְיָף פֿוֹן בְּרָעַטְלָעָר ...
דָּעַר טָאָטָע האָט גַּעַזְוָפְּט :

— וַיְּוַי אַיְּךְ טָוַיְּגָן נִיט. האָסְטָו דָּאָר אֲגָאנְץ לְעַבְּן גַּעַשְׁרִיעָן בְּזִיאָל
זַיְּרָ פֿאָרְנוּמָעָן מִטְּהָאָפְּטִיקָע זָאָכָן, אַיז אַט ...
דָּעַר בּוּיְם האָט דָּעַרְנָאָר גַּעַגְּבָעָן בְּרוּיְנָע, גַּלְאָנְצִיקָע קָאַשְׁטָאָנָעָס.
קִינְדָּעָר פֿוֹן הוַיְּפָט האָבָּן זַיְּרָ גַּעַזְוָמָלָט אַיז די קָאָרְטוֹזְלָעָר, גַּעַקְאָכְט
פֿוֹן וַיְּתִינְט. אַקְטִיאָרָן וַיְּיִנְעַז גַּעַשְׁפִּילָט אַיז קָאָרְטָן אַוְיָף אַפְּצָוְגָּבָן.
בּוּיְם אַנְדָּעָרָן אַפְּאָפְּרִיאָס אַוְן גַּעַשְׁפִּילָט אַיז קָאָרְטָן אַוְיָף אַפְּצָוְגָּבָן.
דָּעַר טָאָטָע אַיז אַוְמְגָעָגָעָן אַיְּבָרָן גָּאָרָטָן, גַּעַזְוָכָט צְוִוִּישָׁן די
קוֹסְטוּס אֲמְחַשְּׁבָה צַו אֲנִיעָם שְׁלָאָגָעָר, דָּעַר טָעַטָּעָר זָאָל גַּיְּנָן.
דָּעַר טָעַטָּעָר אַיז אַוְעָק אַיז דָּעַר אַיְּבִיקִיָּט צְוֹזָמָעָן מִטְּ
דָּעַם טָאָטָן.

דָּעַר בּוּיְם אַיז גַּעַבְּלִיבָן.

מענדע דער שטoid

מענדע דער שמייד

מענדע דער שמייד האט נאך געקאנט לעבן א גוטע פאר יאר,
ווען ניט די קאקאא. איזוי האט מען גערעדט אין ווילנע. און ניט
איזוי אין ווילנע, ווי אויף גלעזער-גאס, וווע מענדע האט געהאט
זיין קזוניע. זקנימ איזן הויפ האבן געדענט ווי מענדע איז געקומען
אויף דער גאס. ס'אייז פונקט געווען אין דעם טאג, ווען איטשע פון
די אלטער זאכן האט חתונה געמאכט א טאכטער, באשינקען. איטשע
האט געהאט א בארג מיט טעכטער. איזוי איז אלע צוגגעגןגען זיינער
בעל-בHIGH, מיט א וויטישן פיר; נאך הארט פארן אריניגין אין
דער אויסגעקלבלטער סאלקע, איבער זיין קראעל, וואס ער, איטשע,
האט אנטגעבען אין נדן ווי א דירה פאר דעם יונגן פאראפאלק, איז
ארויס א שטיק מחליקת. די יונגע בעל-הביטטע האט זיך עשריען,
אויז דער שוויגער האט פארכוועשט דריינ לילעבער, וואס מען האט
געוואָרפן דרשה-געשאנק. ס'אייז ארויס א ספֿאַר איבערן גאנצען הויפ
און ווער ס'האט געהאט א האנט, האט געמאכט א פויסט.

דעם אמת געוואגט האט דער חתון קיין דרשא ניט געהאלטען.
ער איז געווען א זאיקע. אבער מײַהָג בליבט מינַהָג. די דריינ
ליילעבער האט געוואָרפן דרשה-געשאנק אברהמּקע דער אַנְאָרְכִּיסְטָן,
פון די וויכטיקסטע סוחרים אין דורךויף, און זיך זיינען ווי איז
דרערד אַרְצָן. די אַבְּידָע איז געווען זיינער גראַיס און די שוויגער
האט געליקנט שטיין און ביין. מענדע האט געווען איז מען וועט דא
ניט אַרְוִיסְקִּירִיכָן, האט ער אַנְגָּהָוִיכָן מאכָן אַרְדְּעָנוֹנוֹג. צו ערשת האט
ער פונאָנדער געשארט די מוחותנימ. דערנאָר האט ער פאָרטְּרָאַשְׁעַט
דאָס יונגע פאָרְפָּאַלְק :

— ווער ס'וועט זיך ספּוֹזְשָׁעָן, וועט מען אים אַנְטָאָן אַכְּמָעַט!

ס'אייז געוואָרָן רוֹיך.

די לילעבער האט מען טאַקָּע ניט געפּוֹנָעָן, אַבְּער באַשְׁינַקָּע

א. קארפיניאו-ויטש

האט ניט פֿאָרגעטען אַפְּצָוֹדָאנְקָעָן מענדען. זי האט אויר אַיבָּרְגָּעַ-
בעטן די שוויגער און מענדע איז געזעסן אויבנָאָן בִּים שבתדיין טיש,
פְּדַי צו חעלפָּן בִּיקְוּמָעָן דעם ערשותן טשאלנט.

דאָס עַסְן איז געזען מיט אַפְּאָרְנוּם. אַנְגָּעוּהוּבוּן האט מען מיט
פלְּאַטְקָעַט אַין זִיס-אוֹן-זּוּוּרָן. צו דעם האט מענדע געבעטן אַבִּיסְל
סְפִּירֶט. סְאיַז נָאָר גַּבְּלִיבָּן פּוֹן דָּעַר חֲתוֹנָה. האט מענדע געזומען
אַין האָנָּט אַטְיְגָּלָאָן, אַין דָּעַר צּוּוּיְטָר דָּאָס פְּלָעַשְׁלָאָן אַון וּוּטְלָעָר
פּוֹן די אוֹיגָן פָּאוֹאָלִיעָ אַנְגָּעָגָאָסָן פּוֹנְקָט אַפְּרָטְלָגְּלָאָז, וּוּי אַפְּגָּעָ-
שְׁנִיתָן מיט אַמעְסָעָר. דערנָאָר האט ער פֿיְעָרְלָעָר אוּסְגָּעָרוּפָן :

— לְחִיִּים! ...

אוֹן אַזְוֵי, צוּהָאַלְטָנְדִּיק מיט דָּעַר לִינְקָעָר האָנָּט די פֿאַטְלִינִיעָע,
וּוּ ער וּוּאָלָט מוֹרָא גַּעַחַט דָּעַר קָאָפּ זָאָל אִים נִיט אַנְטְּלוּפָן פּוֹן
דָּעַר שְׁטָאָרְקָעָר מִשְׁקָה, האט ער אַראָפְּגָּעָלָאָזָט דעם סְפִּירֶט גְּלִירָן
אַין גַּאֲרָגָּל אַרְיִין.

די אַנְדָּעָרָע בִּים טִיש האָבָּן אוֹיר געזומען צו קָאָפְּעָלָעָר. מַעַן
קָאָן זָאָגָן — פֿינְגָּרְהָוָטָן. אַלְעָ אַרְוָם האָבָּן זִיר גַּבְּלָאָזָן, גַּעֲפִּיכְבָּט,
נִיט גַּעַקָּאָנָּט בִּיקְוּמָעָן די שְׁרָפָה אוּפִּfn גּוּמָעָן, בְּלֹויָן מענדע אַין
גַּעַזְעָסָן וּוּי נִיט אִים מִינְיָנָת מַעַן, אוֹן גַּעַזְעָאָרט אוֹיפּ זַיְן טַעַלָּעָר
טְשָׁאָלָנָט.

דָּעַר טְשָׁאָלָנָט האט פֿאָרְשָׁמָעָקָט די סְאָלָקָע. באַשְׁינָקָע האט זִיר
גַּעַזְעָלָט וּוּיזָן פָּאָר דָּעַר שְׁוִיגָּעָר, האט זִיר אַין טְשָׁאָלָנָט אַרְיְנְגְּעַלְיִיגְט
דָּעַמְלָעָבָן : גּוּרִיסְעָ פְּעַרְלָגְּרִוִּיפָן, וּזָאָס מַעַן רַוְּפָט זִיר פְּעַנְצָאָק, מַיט
קָאָרְטָאָפָל, צָוקָעָר-בְּעַלְעָר, אַ פָּאָר קַעְלָבְּעָרָנָעָ פֿיְסְלָעָר אַון אַ
קוֹגָל אוֹיפּ טֻקְעָוָע שְׁמַאָלָץ ; אוֹיר אַקְשָׁעָ אַנְגָּעָשְׁטָאָפָט מִיט פֿאָרְפָּל
אוֹן עַטְלָעָבָע מַאְרָכְבִּינָעָר, אַסְגָּולָה דָּעַר טְשָׁאָלָנָט זָאָל נִיט אַרְיוֹיסָט
טְרוֹקָן. מַעַנדָע האט זִיר אוֹיפְּגָּעָהוּבוּן פּוֹן טִיש גְּרָעְבָּר אַון הַעֲכָר
וּוּי ער האט זִיר גַּעַחַט אַוּעָקָעָזָעָצָט.

די פֿאָרְבָּעָטוֹנָג צו קּוּמָעָן עַסְן טְשָׁאָלָנָט, האט מַעַנדָע גַּעַרְן אַנְ-
גַּעַזְעָמָעָן. ער האט גַּעַלְעָבָט אַין הוֹיָף אַיְנָעָר אַלְיִין, אַן אַמְשָׁפָחָה.
אוֹיפּ גַּלְעָזָעָר-גָּאָס האט מַעַן זִיר דָּעְרוֹוֹסָט מַעַרְפָּתִים וּוּגָן
מַעַנדָעָס לְעָבָן. סְאיַז גַּעַקְוּמָעָן אַהֲנְדָלָעָר פּוֹן נִיט-הִי, האט ער

דערציאַלט, אָז מענדע האַט געהאָט אַ קוזנייע אַין אַ דערפֿל, ניט וווײַט פּוֹן מינישעגַָלְעַד. די פּוֹיְעַרְים פּוֹן דער געגַָנט האָבַָן בְּנֵי אִים גַּעַשְׁמִידַט די פֿערְד, גַּעַצְיַינְדַּלְט סְעַרְפּוֹן, גַּעַשְׁטַעלְט אַין די רַעדְעַר בּוּקְסְעַט. מעַן האַט אִם גַּעַטְרָאָגַָן אוּיפּ דַּי הַעַנְטָ. אַין בּוּלְ-מַלְאָכָה אַין דער גַּאנְצָעַר גַּעַגְּנַט. האַט אִים אַבעְרַ גַּעַטְרָאָפּוֹן אָז אָומְגַָלְיךָ: זִין ווַיְיַבָּ אַין גַּעַשְׁ-טָרְבָּן אַין קִימְפּוּט. דָּאַס האַט אִים אַיְנְגַּעְבָּרְאָקָּן. סְאיַין גַּעַוְועַן בְּנֵי אִים אַלְבָּעַ. עַר האַט בְּחוֹרוֹווֹיזָן גַּעַקְאָנְט טָאַן די שְׁעַנְסְּטָע שִׂידּוֹכִים. האַט עַר גַּעַנוּמוּעַן אַ מיְידַל אָז אַרְעַמְעָ, אַין אַיְן הַעַמְדָּה, נַאֲר זַיְעַר אַ גַּעַרְטָעַנְעָ אֵי אַין שְׁטוּב אֵי אַין פְּעַלְדָּ. אָז אַ אַיְדַּעְלָע אַין זַי גַּעַוְועַן, מעַן האַט ניט גַּעַהְעַרְט קִין פְּאַרְעַן פּוֹן אַיְרָ מּוֹילָ. האַט מענדע פּוֹן צְרוֹת פְּאַרְקוּיפּט דָּאַרטָּן די קְוּזְנִיעָן אָז גַּעַקְוּמָעַן אַין ווַיְלָעַן צַו פְּאַרגְּעָסֶן זִין בְּרָאָר.

מענדע האַט גַּעַפְּנוּעַן אַ פּוֹטְטָע סְטָאַדְאַלְעַ אַינְגָּס דַּוְרְכְּהַזְּיָה אוּיפּ גַּלְעַזְעַר-גָּאָס אָזָן דָּאַרטָּן פְּאַרְלִיְיַגְּט אַ קְוּזְנִיעָן. די קְוּזְנִיעָן האַט זַיְר עַפְּעַס ניט גַּעַפְּאַסְט צֻמָּרְמָלְדָּ. דַּעַר הוּאַפְּקָד אַז גַּעַוְועַן אַ סְׁוּחְרִישְׁעָר. אַנְגַּעַהוּבָּן פּוֹן אַיְתְּשָׁעָס אַיְנְגַּעְפּוֹנְדְּעַוּוֹתָן סְקָלָאָד מִיטָּן אַלְטָע זַאֲכוּ, הַאָבָּן זַיְר גַּעַצְיוֹגָן בְּנֵי דַי ווּעַנְטָן קְעַלְעָרָס מִיטָּן פְּעַלְעָר גַּעַזְיְעַרְטָן קְרוּוּטָן, קְרַעְמַלְעָר מִיטָּן אַיְזְנוֹוָאָרָג אָזָן עַטְלַעְבָּן קְאַמְעָרָן אַוְיְפְּצְקוּוֹפְּן שְׁמַאְטָעָס פָּאָרְבָּאַלְבְּרִישְׁקָעָס פְּאַפְּרִיפְּאַבְּרִיקָן. אַיְן מענדע אַז גַּעַנְצָעָז הוּאַפְּקָד האַט גַּעַהְאַלְטָן אַ גַּעַצְיוֹג אַהֲנָטָן. אַפְּילָו די פֿערְד, וּאַס מִיהְאַט גַּעַבְּרָאַכְּט צַו מענדען הַאָבָּן זַיְר דַּאַ נִיט גַּעַפְּלִיט הַיְמִישָׁ. זַיְיָ הַאָבָּן גַּעַדְרִיְּטָמִיט די קְעַפָּ, גַּעַזְוְכָּט אַ גַּרְעוֹזָלָן, גַּעַפְּאַרְשְׁקָעָט מִיטָּן נַאֲזְלָעָ-כָּרָ. דַּעַרְנָאָר זַעַנְעָן זַיְיָ גַּעַבְּלָבָּן פְּאַרְאָוּמְעָרְטָעָ, מִיטָּן אַיְזָן פּוֹס פָּאָרָ-בּוּזָג אַוְיָקָעָז מִעְנְדָעָס אַקְנִי אָזָן זַיְר נִיט אַוְמְגַעְקָוָקָט וּוּי יְעַנְעַר שְׁנִיצְעָט די קְאַפְּעַטָּע, גְּרִיאַת צַו אָזָן אַרְטָיָה פָּאָר אַ פְּאַדְקָעוּוֹ.

אלְטָע לִיפְטָחָן כִּיבְּקָעָט, וּוּעָן זַיְיָ הַאָבָּן זַיְר דַּעַרְמָאַנט מִעְנְדָעָס עַרְשָׁטָע יָאָרָן אַין הוּאַפְּ. עַר האַט גַּעַהְאָט אַוְיְסְגַּעְקָאַלְכָּטָן די ווּעַנְטָ, אַרְיְינְגַּעְשְׁטָעָלָן מִעְבָּלָעָן דַּעַר קְוּזְנִיעָן, אַוְיְסְגַּעְקָאַלְכָּטָן די ווּעַנְטָ, אַרְיְינְגַּעְשְׁטָעָלָן סְאיַין זַעַוְואָרָן אַ דִּירָה. אַין דַי נַיְיָ-גַּעַבְּאַקְעָנָעָן בּוּלְ-הַבִּיתְטָעָ, באַשְׁינְקָעָ, גַּעַוְואָרָן דָּאַרטָּן אָז אַרְיְינְגַּיְעָרָן. צְרוּוּמָעָן אַ בִּיסְלָ, פָּאָרָ-גַּלְעָטָן דָּאַס בְּעַט. דַּעַר מָאָן, דַּעַר זַאֲיקָעָ, האַט צַו עַרְשָׁת נִיט באַנוּמָעָן

א. קָרְפִּינָאָוּוִיטֵשׁ

וואס דא קומט פאר, נאר גוטע-ברידער האבן אים אונטערגעזאגט,
אייז ער אווועק צו מענדען און זיך צעתשאמלט :
— מע-מענדע... וואס הייסט ? איך... איך... וועל איך קי...
קירצן די פיס...:
ער אייז געווען א הייז-נייער.

מענדע האט אנגעוזאגט באשינקען ניט צו קומען צו אים. דערנאָר
האט זיך געלעפט א בויר, ווי דארטן וואלט געלעגן א פערענע.
דער הויף דזט געהזוקט, געמאכט וויצן. מען האט ניט געהאלטן.
פון דעם זאייקעס אויפטווען.

מענדע האט אנגעוזיגן קוינזן : די פערד פון חבֿרַה-קְרִישָׁא,
פּוּרִיעֶרִים פּוֹן הַלְּצָמָאָרָק, גַּעֲפָאַלְעָנָעּ פְּרִיעִים, וּוֹאָס פְּלָעָגּ אַרְאָפְּפָאָרָן
קִיְּזַן וּוְילְגַּעּ אַוִּיפּ צְוַיְּוָרְעַדְרַדְיקָעּ קַלְעַמְאַשְׁקָעּ צַוּ זָוְן מַזְלָן אֵין
יעַגְּרַקְלָוּב — אָפְּשָׁר וּוְעַט גִּיְּזַן אַקָּרָט. אַוִּיר די אַרְוָמִיקָעּ שְׁכָנִים
הָאָבָן צְגַעְוּוֹאָרְפָּן אַבְּיסָל אַרְבָּעַט, אַקְאַטְשָׁעַדְרָעּ פְּאָרָא בְּעַקְרָעִין,
אַפְּרָעַנְטּ צַו אַטְרָ פּוֹן גָּאָס.

וואס צו טאן אייז טאָקע געווען, אַבָּער קִיְּזַן לְעַבְּן האט מענדע
ניט געהאָט. אַפְּגַעְוָאָרְבָּעַט אַטְגָּן, אַוִּיסְגַּעַטְאָן דַעַם לְעַדְרָעָנָם פְּאָרָ-
טָעָר, אייז ער אַרְיִין גַּלְאַצְן מִיטָּן די אַוִּיגְן אַוִּיפּ די פּוֹסְטָעּ וּוְעַנְטָ.
באַשְׁינְקָעּ פְּלָעַגְטּ זִיךְ טָאָקָעּ אַרְיִינְשָׁאָרָן פּוֹן צִיְּטָ צַו צִיְּטָ, נִיט
גַּעַקְוּט אַוִּיפּ זִין פְּאָרְבָּאָט, אַנְצּוּקָלְאָגָן אִים אַקָּאָפּ אָז זִיךְ אַיְזַן נִיט
זַי אַחֲרָ וּוְוַעַנְעָן, אַפְּיַיל אָזְן אַחֲרָה. פּוֹן אַזְּאָ וּוְיזִית אַיְזַן זַי אַרְוִיס וּוּי
פּוֹן אַפְּרָעַבָּאָד : רְוִיטָ, צְוָפְּרִידָן אָוֹן מִיט אַוִּיסְגַּלְיִיכְטָעּ בִּיְנָעָר.

מענדען אייז אַבָּער די הַנָּאָה נִיט אַיְנְגַעְגַּגְעָן. אַט דְּרִיפְעָט
איַבָּעָרָן הוַיְףּ באַשְׁינְקָעּ מִאָן, מִיטָּן אַלְעָבָל בְּרוּזִיט אַוְנְטָעָרָן אַרְעָם.
ער שְׁלָעַפְטּ דְּעַרְבִּי די פִּיס, וּוּ ער וּוְאָלָט גַּעַטְרָאָגָן אַקְלָאָז. מַעַנְדָע
קוֹקָט אִים נָאָר אָזְן פְּאָרְשָׁוּרָט זִיךְ, אָז מַעַר מִיט באַשְׁינְקָעּ פְּאָרָ-
נַעַמְטָ ער זִיךְ נִיט. יַעֲנָעָר הַאֲרָעוּת סְעֻזָּאָנָעָן, זִיצְט אַיְנְגַעְדָּרִיט בַּיִּ-
דָעָר נִימָאָשִׁין, אָוֹן ער, מענדען, קומט אַוִּיפּ אַלְעָם פְּאָרְטִיקָן. באַשְׁינְקָעּ

האָט אִם אֲבָרְגָּשָׁעַט, אָז אוֹבֵר עֶרֶב, מַעַנְדָּע, קַעַרְט זִיר אָפַּפּוֹן אַיְר, וּוּעַט זַי נַעֲמָעַן סַם.

מענדען האָט פְּלוֹצָעַם אַנְגַּעַהְיוֹבָן זַעַן אַיְזָן הָאָרֶץ. עֶרֶב האָט זִיר נִיט גַּעֲקָאנְט אַפְּהָוָסְטָן. אַט קוּמֶּט עֶרֶב אַרְוִיס גַּאֲרַפְּרִי עַפְּעַנְעַן דִּי קוֹזְנוּעַ, צַיְתָּרְבִּין לַופְּט אָזְנַצְבָּט זִיר, עֶרֶב קָאָזְנַעַן דַּעַם שְׁלַאֲגָהָאָ-מַעַר אַיְזָן הָאָנָט. אֲבָרְגָּשָׁעַט גַּסְיִיט נִיט. עֶרֶב האָט גַּעַוְאָלָט אַנְיָבִינְגָּן אָשְׁטָאָבָע, צַוְּפְּרָאָזְוֹעַן אָרְעָסָאָרָע, אַיְזָן אַרְוִיפָּאָוִיפָּאָ אִים אָהיַז אָזְנַעַן סִיחָאָט אִים פָּאָרְהָאָקָט דַּעַם רָאָטָעַם.

מענדען האָט זִיר נִיט גַּעַוְאָלָט גַּליַּיבָן, אָז אִים קָאָזְנַעַן אַוִּיר בָּאָפְּאָלָן אָשְׁוָאָכְקִיְּט. דָּאָס אַיְזָן גּוֹט פָּאָר אִיטְשָׁעַן, באַשְׁינְקָעָס טָאָטָע. יַעֲנָעָר טָוָנְקָט אָגָּנְצָעַן טָאָג שְׁטִיקְלָעָר צַוקְעָר אַיְזָן וּאַלְעָדְרִיאָזָן אָזְנַעַן סְמָאָטָשָׁ-קָעַט עַס וּוּי אָזְיָגְלִינְג דִּי סָאָסָקָע. גַּליַּיב יָאָ, גַּליַּיב נִיט — מענדען האָט פָּאָרְלִוִּירָן דַּעַם רָאָזָמָרָ.

גַּעַוְיִינְטָלָעָר האָט עֶרֶב אַנְגַּעַהְיוֹבָן זַיְנַן טָאָג מִיטָּן אָוּנְטָעָרְהִיצְּעַן דִּי הָאָרֶןָע, אַרְוִיפְּשָׁעָלָן אַוִּיפָּאָיר אָט טָעַפְּעָלָע וּוּסְעָר אָזְנַעַן פָּאָרְקָאָכוֹן אָ בִּיסְל הָיְרָזְשָׁעָנָע קָאָשָׁע. צַו דַּעַם האָט עֶרֶב צַוְּגָרִירִיט אָ פִּידְעָד רָאָזְעָוָע בְּרוּיט, אָ פָּעָרְטָל גַּלְאָזְנַעַן שְׁטָאָרָקָן בָּרָאָנְפָּן אָזְנַעַן אָקָעְנְדָל צַיְקָאָרִיעָ. דָּאָס האָט אִים גַּעַלְקָעְטָקָט בֵּין אָזְיָגְעָר צַוְּעָלָף. דָּעָרְנָאָר אַיְזָן עֶרֶב אָזְוָעָק צַוְּעָק זַעַלְקָיָן אַיְזָן קַנְיִיפָּע אַוִּיפָּאָ שְׁטִיקְלָקְשָׁע אָזְנַעַן גַּעַהְאָקָטָע לְעַבָּר. פָּאָר נַאֲכָט האָט עֶרֶב צַוְּגָרְפָּרָאָוּת אָזְנַעַן שְׁטוּב עַפְּעַט אַוִּיפָּטְרָוקָן — אָזְנַעַן דָּאָס אַיְזָן עַס.

מענדען האָט נִיט גַּעַהְנוּגָרָט אָזְנַעַן דַּאֲרָה האָט מַעַן גַּעַזְעַן אָז עֶרֶב סָאָכְנִיעָט. דִּי עַרְשָׁטָע האָט עַס בָּאַמְעָרְקָט באַשְׁינְקָעָ. אָז אַנְדָּעָר מַעַנְדָּע. הָאָבָּן אִים דִּי וּוּיְבָלָעָר אַוִּיפָּן הוּיְפָּאָר גַּעַגְעַבָּן אָזְנַעַן עַיְ-חָרָע ? יַעֲנָעָ פְּרָעָסָן אִים מִיט דִּי אוִינְגָּן. באַשְׁינְקָעָה האָט נִיט סְתָּם אָוּנְטָעָרָ-גַּלְלָעָבָט מַעַנְדָּעָן, נִיט סְתָּם גַּעַהְאָט אָשְׁוָאָכְקִיְּט צַוְּעָק זַיְנַעַן שְׁטָאָרָקָן אָרוּמָנָעָם. זַיְהָאָט אִים לִיב גַּעַהְאָט מִיט אָפָּאָרְיָאָוּשָׁטָעָר לִיבָּע, וּוּי מַעַן זַעַט עַס אָזְנַעַן טָעַטָּעָר, מִיט אָזְפָּצָ אָזְנַעַן מִיט הַיְּבָן דִּי אוִינְגָּן

צום הימל. באשינקע האט געהאט טענות צו גאט, וואס מענדע איז געקומען אויפֿן הויף הארט נאך איר חופה און ניט פריער, ווען זי איז געווען פריט און געקאנט אים נעמצען. אויפֿ גלעזער-גאס איז לאנג זיין א מיידל ניט געווען קיין גרויסער כבוד. דערפֿאָר האט זי גענומען דעם הויזן-נייער, באטש ער איז געווען, צו אלע אנדרע מעלה, א זאיקע.

או מענדע איז פארבי האט באשינקע זיך געשטעט אויפֿצומאָן דעם הויף. זי האט ניט געוואָלט אַריינפֿאָלץ איז ליפֿטנס מילעלע. איז באשינקע אּוּוּק צום טאטן, וואס נערט זיך מיט וואָלעריאָן און גבעטען, איז יונער זאל באָפּן אּ וואָרט מיטן שכּוּן, דעם שמיַּד, איז מען דארף גײַן צו אּ דָקְטָעָר. אִיטְשָׁע האט אַרוֹפֿגֶּעָלִיגֶּט די שטָאָבָּע אויפֿן קְרֻעְמָל אָוּן אֵין אַרְיבָּעָר צו דָּעָר קוֹזְנוּעָ. זִיכְּן דָּאָרְטָן זִיכְּן קָאָוָאָדָלָע. פּוֹן קְרַעְצָן שְׁמוּעָס האט ווילנע פָּאָרְגָּעָדָעָנָקָט אֵין זִיכְּן ניט געווען ווֹה, זִיכְּנָעָן אִיטְשָׁע אָוּן מענדע גַּשְׁתָּאָנָעָן פּוֹן בִּידָּע בָּאָלְעָרְנְדִּיקָן זָאָץ: אָוּן מַעַן ווֹיל זיך שְׁטָעָלָן אַוִּיךְ דִּי פִּיס, דָּאָרָף מַעַן זיך גַּעֲמָעָן אֵין דִּי הָעָנָט. דָּאָס האט אִיטְשָׁע גַּזְזָעָט מַעַנדָּעָן אָוּן באשינקע האט דעם זָאָג עַפְּוִיקָט אַוִּיךְ גַּאנְץ גַּלְעָזָעָר-גָּאָס.

מענדע האט גַּעַפְּאָלָגָט, זיך גענומען אֵין דִּי הָעָנָט אָוּן אּוּוּק צו דָּקְטָעָר יְעָדוֹאָבָּנִיק אֵין מִשְׂמָרָת-חֲולִים. אָט דִּי חְבָּרָה האט זיך פָּאָרְנוּמָעָן מִיטְּן אֲפְּהִיטָן דָּאָס גַּעֲזָוָנָט פּוֹן דָּעָם בִּידְנָעָם עַולְם. דעם אָדָרָעָס האט מענדע באָקוּמָעָן פּוֹן באשינקען. זי אֵין דָּאָרְטָן געווען אָז אָפְּטָעָר גַּאָסְט מִיט דָּעָם יְינָגָל אִירָן, וואָס אֵין אַרְוִיס אַוִּיךְ דִּי דָּעָר ווּעָלָט אּ מִידָּעָר, ווֹי ער ווֹאָלָט זיך גַּעַרְאָפָּעָט נִין חֲדָשִׁים בָּאָרגָן-אַרְוִיפּ.

דָּקְטָעָר יְעָדוֹאָבָּנִיק האט אַוִּיסְגַּעַלְאָפָּט מַעַנדָּעָן פּוֹן אלע זִיכְּיוֹן, גַּעַהְיִיסְן אִים אַטְעָמָעָן, דָּרְנָאָר אַוִּיפֿהָעָרָן. ער האט צוֹגָעָלִיגֶּט אָז אַרְיָעָר צו זִיכְּן בְּרִיטָן רָוקָן, ווֹי אַפְּבִּיסָה-וּוָאָנָט, ווִידָּעָר אִים גַּעַהְיִיסְן אַטְעָמָעָן אָוּן בֵּין דָּעָם אֵין עַס גַּעַבְּלִיבָּן. מענדע אֵין גַּעֲזָעָט מִיט אַצְּשָׁפְּלִיעָט הַעֲמָד קְעָגָן אַיְבָּעָר דָּעָם דָּקְטָעָר אָוּן גַּעַוָּאָרָט ווָאָס ווּיְטָעָר. אָוּן דָּקְטָעָר יְעָדוֹאָבָּנִיק האט אלין ניט גַּעַוּוֹסְט ווָאָס ווּיְטָעָר. ער האט זיך בְּלוּזְ אַפְּגָעָרָפּ:

— געפֿעלט מיר ניט...
און אַים געהיסן קומען נאָר אַ מאָל.

גאנץ גלעזער-האָט שווין געוווסט, אוּ מענדע געפֿעלט נוּט
דעם דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק. אַין שטָאָט אַין דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק
געוווען אַ גָּט. וויבער האָבן דערצִילְט וועגן אַים נסִים. מיט אַין
טאָפּ וויסְטָ ער וואָסּ עס טוֹט זיך אָונְטָעָרְן לעפֿעלְעָ. אוּבּ מענדע
געפֿעלט אַים ניט — אַין בִּיטָרָה.

פָּאָר דָעֵר צִיטַט אַין שווין מענדע געוווען אַין משמרָת-חולִים
עטְלָעֶכְעַ מאָל. אַנדערע דָקְטָוִירִים האָבן זיך אוּרְקָ מיט אַים פָּאָרְנוּ-
מען. דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק האָט געוואָרְפָּן שְׁפִיטְאַלְעָנָעָ וווערטָעָר אָוּן
זַיְנָעָן קָאַלְעָגָעָס האָבן גַּעֲשָׂקְלָט מיט די קָעָפּ. ווען מענדע פִּילְט זיך
אַ בִּיסְלָ בעסְעָר, טוֹט ער אָוּן דָאָס העמְדָה אָוּן גִּיטָּ אָוּוּקָ צָוִירָן צָוָּ
דָעֵר אָרְבָּעָט אָוּן זַיִ-גַּזְוָוָנָט. אַבעָר די לעצְטָעָ צִיטַט אַין אָרְבָּעָט
אַ שְׁוֹאָבָקִיטָה אַין די פִּיסּ. האָט ער אָרְאַפְּגָעְבָּיוֹגָן דעם קָאָפּ אָוּן זיך
איְבָּרְגָּעָבָן אַין זַיְעָרָעָ הענטָ.

פָּוּן טָאגּ צַוְּ אַגְּ אַין מענדע געווואָרְן דָאָרָעָר. ער האָט אַיבְּנָגְעָט-
ריְקָנְטָ פָּאָר די אוּיגָן.

באַשְׁינְקָעָה האָט זיך אַגְּגָעָנוּמָעָן מיט האָרֶץ אָוּן אָוּוּקָ צָוָּם
דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק. זָאָל ער אַיר דָעְצִילְן דעם גָּאנְצָן אַמְּתָה : וואָסּ
אָוּן מיט מענדען ?

עוֹרְשָׁטָה האָט דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק ניט גַּוּוֹאַלְטָ רַיְדְּן מִיט
אַיר. וועגן קָרָאָנְקָעָ רַעַדְתָּ מִעְן בְּלוּזָן מִיט נַעַנְטָעָרָעָ קָרוּבִּים. אַבעָר
אַ וּאָרְטָ פָּאָר אַ וּאָרְטָ, אָוּן דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק האָט אלְץָ פָּאָר-
שְׁטָאָנָעָן. אָוּן ניט נאָר האָט ער פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן. ער האָט זיך אַפְּילְן
איְבָּרְגָּעָבָן מיט דעם אָוּמְגָלִיקְלָעָכְן רַאְמָאָן.

באַשְׁינְקָעָה אַין גַּעַזְעָסָן אוּפּ אַ בָּרְעָגָ שְׁטוּלָ אָוּן דָקְטָעָר יעדוואָבָנִיק
הָאָט באָוּזְנְדָעָט דעם דָוְרְכְזָעִיקָן טְרוּוּיְרָ וואָסּ האָט פָּאָרְאִידְלָט
די גְּרָעְבָּלְעָכְעַ שְׁטְרִיכָן פָּוּן אַיר פְּנִים.

— וואָסּ זָאָל אַיר דיְר זָאָגּ, באָשָׁעָ ? מענדע אַין קָרָאָנְקָ.

א. קארפיניאו וויטש

— דאס זעט מעז... אבער וו זייןען די דاكتוירס?
— זי דاكتוירס זייןען דא, אבער העלפֿן קענען זי ניט.
— דاكتער יעדוואבניך, מען זאל איך ניט דארפֿן, איך האט
דאך געראטטעוועט צענדייקער. אפֿילו מײַן יינגל סָפְּעַט שווין ווינצי-
קער. אין פונקט بي מענדען האט זיך גענדיקט די פָּאָדָעָם?
דاكتער יעדוואבניך שאקלט מיטן קאָפּ און רעדט צו זיך אלין:
— וווען מיר וויסן ווי צו העלפֿן מענדען...
— וואָס הייסט? ווער זאל וויסן? אויב ניט אין משמרת-חולים,
אויב ניט אין יידישן שפֿיטָל, אין וו?
— אין ערצעץ ניט, באַשע. די רפואה וואָס מענדע באַדָּרָף
אין ניט פָּאָרָאן.

באַשינְקעַ האט זיך אַנגעההויבּן דרייען אויפֿן שטול:
— בּוּ וועלפֿקען אין רעסטאָראָן, אויב יידישע-גָּאַס, האט אָן
אַקטיאָר פּוֹן אַמּוּרִיקָעַ דערצְיִילָט, אָז בּוּ זי אָיז יָאַעֲפָעָס פָּאָרָאן.
דاكتער יעדוואבניך, כ'האָבּ אַפְּגַּעַשְׁפָּאָרט אַ פָּאָר גִּילְדוֹן... אַפְּשָׂר
קָאנְט אַיר שְׁרֵיבַּן קִיּוֹן אַמּוּרִיקָעַ... ווַיְפַלְּ סִיזָּל ניט קָאָסְטָן.
דاكتער יעדוואבניך אָיז אויפֿגַּעַשְׁטָאָנָעַן פּוֹן זִין פָּאָטָעַל, צו-
געגָאנְגָעַן צו באַשינְקעַן אָן אַיר אַ גַּלְעַט גַּעֲטָאָן אַיבַּרְעַן גַּעֲלִימְטָן
טִיכְלָה, וואָס אָיז קָרוּמְלָעַר גַּעֲלָעָגָן אוּפּ אַירָעַ גַּעֲדִיכְטָעַ, פָּעָר-שׂוּוֹאַרְעָעַ
קְרוּיְזָן. די רִיד פּוֹן אָט דָּעַם ווַיְבַלְּ הָאָבּן אִם צָעָנוּמָעַן.
— באַשע, באַשע, וווען סִיזָּל עַפְּעָס זִין, ווַאלְטָן מִיר, דָּאַ-
טְוִירִים, גַּעוֹוֹסֶט די ערְשָׁטָע. די רפואה וואָס מענדע באַדָּרָף, האט
נאָר דערווֹיְלָעַ קִינְגָּרָן ניט אוּסְגַּעַטְרָאָכְטָן.
— אָיז טְרָאָכְט אַיר אוּס! אָזּוּ פִּיל דاكتוירס אָיז ווַילְגָעַן, קענט
אַיר אלְעַ צְוֹאָמָעַן ניט אוּסְטְּרָאָכְטָן?
דاكتער יעדוואבניך אָיז גַּעֲוָאָרָן אוּסְגַּעַטְמָוּנְטָעָרט. די אוּיגְן
בִּים דاكتער הָאָבּן אוּסְגַּעַבְּלִיאָעַט:
— שְׁטָעַל זיך פָּאָר, וווען מִיר טְרָאָכְטָן אוּס אָזּאָ רְפּוֹאָה. די
וועלְט ווַאלְט דָּאָר אוּפְּגַּעַרְוָדְעָרט גַּעֲוָאָרָן. אַ רְפּוֹאָה קָעְגָּן רָאָק!
אָן ווּוּ? אָיז משְׁמָרָת-חולִים, אָיז יַיְדִּישָׂן שְׁפִיטָל!
ער האט זיך אַכְאָפּ גַּעֲטָאָן פָּאָרָן קָאָפּ:

— באשע, דו וויסט וואס אויף דער וועלט וואלט זיך דעםאלט
געטאן ?
באשינקע אויז ניט קיין שותפ צו דاكتער יעדוואבןקס התפעלות.
זי האט אים צוריקגעבראכט פון די הייכע הימלען צו דער ערדר.
— דاكتער יעדוואבןיך, אפער פרוונ די קראנק פארגיסן ?
— וואס הייסט פארגיסן ?
— במיין... אים געבען פטעט, מילר, קאקאא...
א גוטע עטלעכע מינוטן האט דער דاكتער געשוויגן. באשינקע
האט ניט נאכגעלאָזט.
— וואס זאגט איר ?
— די מעדיעין וויסט ניט דערפּוּן, אבער שאטן קען דאס ניט.
פארגיס...

באשינקע האט אנגעהויבן פארגיסן מענדען מיט טעלפלער קא-
קאא. זי האט אויר צוגעוואָרפן א פאָר שטיקלער פוטער צום
געטראנק. זי אויז געגןגען א שטאלצע איבערן הויך מיטן טעלפּ
ווע מיט לאָבעכץ פאָר א קימפּעטער איןן אוון קיינער האט זיך ניט
דעררוועגט זי באָגלייטן מיט א זשמורע פון און אויג. אלע האבן געוווזט,
או מענדע אויז טויט-קראנק אוון באָשינקע גיט זיך אים נאָר פון
מיצווה-וועגן.

באשינקע פֿלעגט אוועקשטעלן דאס טעלפּ און אים פֿאָרשׂווערן
בײַ איר לעבען, ער זאל דאס אויסטהיינקען פֿאָר אַרְעַ אַוִינָן. מענדע
האט זי תמייד פֿאָרוֹזִיבּערט אָז ער ווועט דאס אויסטהיינקען בֵּין דֵּין,
אַבער שפּעטער. זיינַן לאָנג בַּי אִם האט זי ניט געקאנט. מען האט
געמּוּזֶת חַאלְטָן שְׁטָאָט. האט זי אִם גַּעֲגִילִיבְּט אַוִיפּן וּוּאָרט. מענדע
האט דערנָאָר אויסגעפּלוּיכּעט די קאָקָאָ אַז טְּרִיפּּן עַמְּרָע אָז
זיך אַנְגַּעַגְּאָסָן אַקְּלִישִׁיך בְּרָאָנְפּּוּן. טְּאַקְּעַ נִיט אָזָא שְׁטָאָרָקָן וּוּי אָ
מָאָל, אַבער גוֹטָן בְּרָאָנְפּּוּן, פִּינְפִּינְקִעְרָ. ער האט אויר ניט
גַּעֲקָעָנָט, וּוּי אָמָּאָל, אַרְיִינְקָעָרָן דַּעַם גַּאנְצָן בְּרָאָנְפּּוּן מִיט אַיְינָן צַי אַיְינָן
גַּאֲרָגְל אַרְיִין. האט ער אִם גַּעֲזָוּפּט פֿאָמְעָלָעָר, וּוּי אָרְפּוֹאָה. דאס

שטעבעניש אין די לונגען איז פון דעם ניט אוועק, אבער אין קאָפּ איז געווארן אַ ביסל קלערער, ליבטיקער. מ'האָט געקאנט טראכטן וועגן אנדערע זאָבן, אַחוֹז דער קרענַך.

אַט האָט מענדע אַיצטער געטראכט וועגן טטאָסקען, אַ שיקסע פון זיין דאָרפּ. קינדוויז איז די שיקסע אַראָפּגעה פֿאלַן פון אַ וואָגן היי אָוּן אַ רַאֲד האָט אַיר צַעְקָאָרעדַאָשָׁעַט דעם פֿוֹס פֿעַט האָט אַיר איז אַנטאָקָאָלֶעָר שַׁפִּיטָּאָל אַפְּגַּעַשְׁנִיטַּן דעם פֿוֹס פֿעַט בֵּין צוֹ דער קְנִי. מענדע האָט צַעְגָּפְּרָאוּוּט פֿוֹן האָלַץ אַ שְׂטִיךְ הַמְּשֻׁרְשָׁר, זַי זַאֲלַ קָאָנוּן האָפָּסְלָעַן אַיבָּעָר דַּעַר לְאַנְקָעַ בִּים פָּאָשָׁעַן די קוֹ. ערְבָּ זַיְן אוּוֹעָקְ פֿוֹן דַּאֲרָפּ האָט אַיר מענדע גַּעַמָּאָכְט אַ נַּיְעַם פֿוֹס, צוֹ אַיר ווּוּקָס. האָט זַי דַּעַר טָאָטָע גַּעַשְׁקָט זַעַן וּזְאָס עַר מַאְכָט. טטאָסְקָע האָט זַיְר דַּעַר שָׁרָאָקָן פָּאָר זַיְן אוּיסְזָעַן. זַי האָט זַיְר פֿוֹנָאנַ-דְּרָגְעָוָוִינָט אַיבָּעָרַן גַּאנַעַן הַוּפּ. מענדע האָט אַנְגָּעָשְׁרָעַן אַיְיךְ אַיר. גַּעַבְעַטְן דְּרָצְיַילְן די נַיְסָ פֿוֹן דַּאֲרָפּ. האָט זַי דַּוְרָקְ שְׁלוּכְעָרְבִּיָּעָן אַיְם דְּרָצְיַילְט: דַּאֲסָ דַּאֲרָפּ אַיז פָּאָרָאָרָעָט. מַעַן שְׁפָאָלַט אַ שְׁוּבְּעַלְעַ אַוְיָףְ צְוַיְיָעַן. זַי אַלְיַזְוָאָלַט אַוְיָךְ גַּעַבְלִיבָּן אַיז שְׁטָאָט, אַבער מַחְמָת אַיר פֿוֹס ווּילְ זַי קִיְּנָעָר נִיטְ נַעַמָּעָן פָּאָר קִיְּן דִּינְסָט. פֿוֹן גַּיְינְ צוֹ די מַעְקָלָעָרָס האָט זַיְר אַוְיָסְגָּרְבִּין דַּאֲסָ גַּאנַעַן האָלַץ.

מענדע האָט אַיר אַפְּגַּעַבְוָנְדָן דעם הַילְעָרָנָעָם פֿוֹס, אַפְּגַּעַגְטָ אַרְינְגָּלְ פֿוֹן אַהֲלָבָאָלְיקָעְ רַעַר אָוּן עַס אַרוּפְּגַּעַזְעַט הַיִּסְעָרְהִיט אַוְיָפְּן שְׁפִּיעַץ האָלַץ. טטאָסְקָע אַיז גַּעַזְעַסְן אַוְיָפְּן שְׁוּעַלְ פֿוֹן דַּעַר קוּזְנִיעַ, באַחָאָלָטָן אַיר מָום אַונְטוּרָן לְיִוּנְטָן קְלִיְּדָל, אָוּן מַמְשִׁיר גַּעַזְעַן די נַיְסָ פֿוֹן דַּאֲרָפּ. וּוּרְרְ סְאִין גַּעַשְׁטָאָרָכְ, וּוּרְרְ סְהָאָט חַתְּנָה גַּעַהָאָט. וּוּרְרְ-וּוּמָעָן סְהָאָט אַוְיָפְּגַּעַעַפְּט דעם קָאָפּ מִיטְ אַ פְּלָאָשְׁ ברָאָנְפָּ, וּוּפְלָ דַּעַר פְּרִיחָ אַגְּיַנְסָקִי צַאָלַט אַיצְטָעָר פָּאָר אַ טָּאָגְ אַרְדִּי-נָאָרָעָ, פָּאָר בָּאָרְבָּעָן זַיְנָעָ פְּעַלְדָּעָר.

מענדע האָט אַיר אַפְּגַּעַבְוָנָעָן דעם פֿוֹס אָוּן גַּעַבְרוּמָט דְּרָבְּבִי:
— פָּאָר אַהִיָּם, טטאָסְקָע, פָּאָר אַהִיָּם... די שְׁטָאָט וּוּעַט דִּיר אַוְיָפְּעָסָן, זַיְר האָט מִיר אַוְיָפְּגַּעַעַסְן.
טטאָסְקָע פְּעַסְטִיקָט צוֹ מִיטְ צְוַיְיָ רִימְעָנָס דַּאֲסָ קְלָעָצָל צוֹ אַיבָּרָגְעָבְלִיבָּעָנָעָם יוֹנְגְּמִידְלִישָׁן שְׁעַנְקָל:

— הלוואי נעמט מען מיר פאר א דינסט...

— גלייב מיר, אין דאָרף איז בעסער.

— טא פאר וואָס זיט איר אוועק פון דאָרף, פאניע מענדע?
מענדע האָט ניט גענטפערט. גי דערצעיל אַ שיקסע וואָס דאס
הייסט בליבּן אין אַ ווינקל ווּ יעדער גרעול דערמאָנט די פֿאָרלאָ-
רענע פריד.

נאָר אִיטלעכּן זופּ האָט זיךְ מענדע געשפיגלט אין קעלישיק.
וואָס נידעריקער דער בראנפּן איז געפֿאלֶן צום דְּבָאָ, אלֶאָ לוייטערער
האָט מענדע געזען זין פֿאָרטשאָרבּן ווּיבּ, ווי זיךְ זיךְ צוּווישׂן
די בּוּטּן רָאָדִיסְקָעָס אָזּן אָוגּעָרְקָעָס. דערנָאָר שְׁוֵיךְ זיךְ קָעָרְנָאָר פֿאָר
די עופּות. טוּבּן דְּרִיבּעָן זיךְ אָרוּם אִיר, פֿרְזּוֹן אַין פְּלִי כָּאָפּן אָ
גרְיִיפּּלְ, אִידְעָר עַס פֿאָלֶט צוּ דָרְרָ עַרְדָּ. אָזּן זיךְ שְׁמִיכּוּלְטָ צוּ זַיְּן,
וּאָרְפּּתְּ הַעֲכָרְ דִּי הוּיְפּּנְסְּ, סְיַזְאָל זַיְּן אָנְקָומּוּן גְּרִינְגָּרָעָר. פּוֹן שְׁוּעָל
בּוֹזּ צוּ דִּי וּוּיְטָעָ גְּרִיקְעָפְּלָדְלָעָר בָּאָגְלִילְטָ עַר זַיְּ מִיטְ פֿאָרטְרָעָרָטָע
אָזּן. אָזּן אַטְ לִיגְטָ דָרְרָ שְׁנִי הַוּרָ, בָּמַעַטְ גְּלִיאָרָ מִיטְ דִּי פֿעְנְצָטָעָר.
אָרְבָּעָט אַין קְזָנִיעָ אַין שְׁוֹאָכָּרָ. סְלִיגְן צְוּגְעָרְגִּיטָ פֿאָרטְקָעָ פֿאָדָ-

קָעְוָעָס, אָזּן עַטְלָעָכְעָ קָאָסְטָנָס פֿאָדְקָעוּעָ-גָּנְגָּל. פֿרְילִינְגָּ וּוּלְזָ אַנְפָאָרָן
פּוּעָרִים פּוֹן אַלְעָ דָרְפָּעָר אָרוּם. אָזּן זַיְּ זִיצְעָט אָפְּגָעָקָעָרָט פּוֹן טִישָּׁ,
צְוּלְבּּן בּוּרָ, אָזּן נִיטְ העַמְּדָלָעָר פֿאָר דָעַם קְדִישָּׁ, וּאָס נָאָר אָחָודָש
דָאָרָפּּ עַר אָרוּסָ. עַר, מענדע, האָט גָּאָר אָנְדָרָשָׁ נִיטְ גְּטָרָאָכָּט, אָזּן
סְיוּוּטָ זַיְּן אַיְנָגָל. האָט זַיְּ בּוּידְן צְוּגְעָנוּמָעָן דִּי עַרְדָּ. האָט עַר
איְינְקָעָר אַלְיָן גַּעֲנִיקָּעָר אַיְבָּרְבּּלְבּּיָּן אַין דָאָרָפּּ?

מענדע האָט דָרְעָנְדִיקָּט דִּי לְעַצְטָעָ פֿאָר טְרָאָפָּס בּוּרָאנְפּּן. עַר
הַאָט דָרְבּּי בָּאָמְרָקָט דָאָס גָּלְאָזְ אָקָאָ, וּאָס עַר האָט נָאָר נִיטְ
בָּאוּיְזָן אָוִיסְטוּגָיסָן. עַר האָט לְאָנְגָּ גַּעֲקָוָט אוּפּּ עַדְםָ בּוּרְיָנָעָם
מִילְכְּבָּרִיָּ, וּאָס באַשְׁינָקָעָ האָט אִים פֿאָרְשָׁוּאָרָן אָוִיסְטוּרְיָנָקָעָן ווי אָ
סְגּוֹלָה אוּפּּ גַּעֲזָנָט ווּעָן.

אָ שְׁמִיכּוּלְ, פּוֹן יְעֻנָּעָ דָאָרְפִּישָׁ שְׁמִיכּוּלָעָן, וּאָס אָמָל האָט
זַיְּ פֿאָרְמָאָגָט זַיְּן ווּיבּ, אַין אוּוּקָעָ צוּ באַשְׁינָקָעָן, צו אִירָעָ גּוּטָעָ
פּוּנוּתָ. מענדע האָט גַּעֲנָוָמָעָן דָאָס גָּלְאָזְ אָקָאָ אָזּן עַס אָוִיסְגָּעָט-
רְוָנָקָעָן מִיטְ אַין זַאלְפּּ, ווי אָמָל זַיְּן פֿאָרְצִיעָ בּוּרָאנְפּּן.

אווי או געלביבן אין ווילנע מענדע וואלט נאר געקאנט לעבן
א גוטע פאר יאר, וווען ניט באשינקע. מיט איר קאקאא האט זי
אימס אווועקגעלייגט. יענער אויז געוווינט געווען צו בראנפּוּ מיט א ביסל
היירזשענע קאשע, האט מען זיין געוווינשאפט ניט געתארט ביטין.
פּוֹן דער אנדר ער זונדער, האט מען אויפּן הויף גערעדט פּונקט
פאָרְקָעַרט: אַט האט זיך אַיר זונדל אויסגעהילט פּוֹן דער זָדִישַׁקָּע
אַ דָּאנְקָעַ דָּעַר מָמָעַס קאָקָאָ. ער אויז אויסגעוּאַקָּסָן אַ יונְגָּ אַ
בָּוּיְם. ער דערמאָנט אין מענדען. די טרעגערטס ווילֶן אַים אַרְתִּינְגְּעַמְּעַן
אין צער, נאר די מאָמע לאָזֶט ניט. אויב שווין יא געבן די פֿעל,
זאגט באַשינקע, אויז بي שמיידערטי.

די רויטע פאן

די דווייטה פאן

די ערות بي אבקע-גרייזון האבן זיך אנטגעהויבן דעםאלט ווען
ער האט געווואלט טאן א מיצווה : ער איז אריינגעפאלג, אועלק איז
תפיסה. אונ ניט סתם אן אורטיליל — זומער ווינטער אונ ארויס —
נאר א זיצן ביט א פונדראמענט.

איז געוווען איזוי : ער איז געגנגען איז א זומערנאכט אויף
דיביטשע-gas, האט ער געטראפַן אָיאַט זיך דריינען לעבען קלוייטער.
איזוי ווי דער טויער פונעם דיביטשען קלוייטער האט געדינט ווי אָ
טרעפונגקט פאָר שפטע ראנדקס, האט אבקע איז דער ערשתער
רגע זיך רעכט ניט אומגעקוט אויף דעם אויסגעדרארטן קאוואָלֵר
איין אָ צעקייניטשט רעלְקָל מיט אויסגעדריריע שיך, וואָס שטייט
אונטער דעם עלעקטרישן לאַמְטָעָרָן אָונָז וואָרט מסתמא אויף אָ
דרלאָנגערקע פון אָ דערבעייקן רעטSTERן, פדי זיך צו נעמַען איין
סעלְל אויף טראָקער-gas. אָבקע איז געוווען אויפָן וועג צו אִיצְקָע
דעם געלְנס קניפָע. דראָרטן האט מען אַנְגָּעָצְיוֹן אָנִיט-הִיגְזָן אָזָּרָט-
ニק אויף אָ לִינְקוֹ פֿאָקָעָר אָונָז מִיחָאָט גַּעֲדָרָפֶט האָבָן אָ פֿערְטָע
האנט אִים אַיְנָעָבִיסְן. די פֿערְטָע הָאנְטָה האָט טָאָקָע גַּעֲדָרָפֶט זִין
אָבקע, ווַיְלָא ער האָט גַּעֲהָאָט זִיעָר גַּעֲרָטָעָנָה הענט. ניט אויף צו
אָרְבָּעָן, נאר אויף טָאָשָׁן קָאָרטָן. זִין טָאָשָׁן קָאָרטָן האָט גַּעֲהָאָט
אָשָׁם. צוּוִי טִין זַעַנְעָן תְּמִיד גַּעֲבָלִיבָן בַּיִּים אִים. האָט זיך אַרְיָנְגָּע-
מִישְׁטָדָר שְׁלִימְזָל אָונָז אָבקע האָט גַּעֲמוֹזָת באַמְעָרָקָן ווי אָיְנוֹג
האָט זיך פָּאָרְמָאָסְטָן אַרְיָבָעָרְצָוּוֹוָאָרְפָּן אַיְבָּעָר די עלעקטרישׂ דְּרָאָטָן
אָשְׁטִיק פְּלָאָכְטָע. אָז דָּאָס האָט גַּעֲדָרָפֶט זִין אָרוֹיטָע פָּאן, אַיז
דעם האָט אָבקע ניט גַּעֲסְפָּקָט, ווַיְלָא וואָס גִּיטָּמָע שְׁפָעָט בַּיִּ נָאָכָט
אַרְיָפְוּוֹאָרְפָּן אויף די דְּרָאָטָן ? אַוּודָאי ניט קִין אויסגעווואָשָׁן העמד
צַו טְרִיקָעָנָעָן.

דער ווֹאָרְפָּעָר אִיז קָעָנְטִיךְ אַיז דָּעָר אָ מְלָאָכָה נָאָר גַּעֲווֹעָן אָ

לעורך-יינגל, איז דאס שטייקל געוואנט געלטהייגן עטלעכע מאל אין
דער הייר און צורייקגעפאלץ' ווי און אונטערגעשאַסענער פויגל. דאס
בחורל האט בשומ-אופן ניט געקאנט פאַרוֹאָרְפֶּן די פָּן אִיבָּר
די דראָטָן.

אַבְּקָעַ הָאַט זִיר גַּעֲקָבָט : זַע וּוּבְּמַעַן מֵעַ שִׁיקָּט אָוִוָּף אָזָא
שְׂטִיקָּל אַרְבָּעָט ! עַר אָיז צַוְּגָעַלְאָפָּן צֻוּם וּוּאָרְפָּעָר אָזָן אַוְיסְגָּעָ-
כְּרִיפָּעָט :

— לְוִוָּף אֲחִים, גַּעֲבָּרְדְּלְטָעָר לְאַמְּאָקָע ! אָז מֵעַ קָּאָז נִיט,
קְרִיבָּכָט מֵעַ נִיט !

דָּעַר רַעֲוָאָלְצִיאָנָעָר הָאַט גַּעֲמָאָכָט אָז אַנְשָׁטָעָל פֿוֹן הַעַלְדִּישְׁקִיטִיט :

— סְאִיז אַ בְּאָפְּעָל פֿוֹן דָּעַר פָּאָרְטִּי !

— וּוַילְסָט פָּאָרְפּוֹלִיט וּוּרְעָן אִין קִיטָּש ?

— אִין קִיטָּש ?

— אִין תְּפִיסָה, דָו גַּרְינָעָר יַאֲלָד !

יעַנְעָר וּוְעָרְט גַּרְנִינִיט נְתְּפָעָל :

— מִיר מַזְוֵן אַוְיפְּמוֹנְטָעָרָן די מַאֲסָן ...

אַגְּלִיק וּוְאָס אַוְיפְּנוּ גָּאָס אִיז גַּעֲוָעָן שְׁטִיל. בְּלוֹז אִין דְּרָאָזְקָע
מייט שִׁיפְּוּרִים הָאַט גַּעֲהָאָקָט אַיְבָּרְזָן בְּרוֹק. אַבְּקָעַ הָאַט זִיר פָּאָרְשָׁאָלְטָן
דָּאָס לְעַבָּן. נִיט עַר קָאָז דָּאָשְׁטִין מִיט אִים, נִיט עַר קָאָז אִים אַיְבָּרְ-
לְאָזָן. פָּאָרְט אַ יִדְּיִשְׁ קִינְד. וּוְאָס טּוֹט מֵעַן ? גַּעֲבָן אִים אַ טְּרָעָל
אַיְבָּרְזָן קָאָפָ, אִיז אַ גַּאֲטָס-רַחְמָנוֹתָה. הָאַט זִיר אַבְּקָע גּוֹט אַרְוּמָגָע-
קוּקָט, צִי קִינְנָעָר זְעַט נִיט, אַ נְעַם גַּעֲטָאָן פֿוֹן בְּחָוָרָס הָאָנָט די פָּאָז
אוֹן מִיט אִין שְׁוּוֹנָג זִי אַזְוִי קָוְנָעִיךְ פָּאָרְוֹאָרְפֶּן אַיְבָּרְזָן,
אוֹז זִי אִיז דְּאָרְטָן גַּעֲבָּלִיבָּן הָעָנָגָעָן אָז אִין קִנְיִיטָש, צַעַשְׁפְּרִיטָש די
ברָעָגָן, וּוְיַאֲ פָּלְעַדְעָרְמוֹיזָן די פְּלִיגְגָל.

דָּעַר בְּחוֹר אִיז גַּעֲבָּלִיבָן שְׁטִיְין מִיט אָז אָפָן מוֹיל, דַעַם קָאָפָ
הַוִּיר פָּאָרְרִיסָן צַו דָּעַר פָּאָז. עַר הָאַט שְׁוִין גַּעֲוָאָלְטָן אַפְּגָעָבָן אַ
שְׂטִיקָל דַּעֲקָלָאָרְאָצִיעַ, אַפְּדָאָנְקָעָן אַבְּקָעָן אִין נְאָמָעָן פֿוֹן וּוּיְנָעָר
פָּאָרְטִּיְקִרְיָאָן אוֹן דָּעַר וּוּלְטָ-רַעְוָאָלְצִיעַ, אַבְּעָר אַבְּקָעַ הָאַט צִי
שִׁיפְּעָ גַּעֲטָאָן :

— צִי אָפָ, מַאְרָ פִּיס !

עוווי מאל האט מען אים ניט געדארפט באפעלן. דער בחור האט מיט איין רגע פרייער פון אבקען באמערכט, ווי עמצע האט זיך געגבן א יאנג צו זי פון גיטקע טויבעס זאוליק, און ער אייז פארשווונדז געוואָרַן צויזשן צוויי ההיינער און פון דראָטַן, איבער א פארקּה, איין א צוֹוִיטְעַר גָּס. אַבְּקָעַ האָט אַפְּיָלוּ נִיט גַּעֲפְּרוּוֹת נעלם ווערט. אַזְּוֵי לויפּן ווי דער יונְגַּה האָט ער ניט געקָאנְט מַחְמָכָת די פְּלָאָטְפִּיס, איין ער גַּעֲלִיבָן שְׂטִינְז. ווי גָּאַט ווועט גַּעַבְּן. דער שמעקָער סוֹסִילָא, אַ פָּאָרְסָאָפְּעַטְעָר, האָט צוֹוְגַּשְׁפָּאָרֶט אַבְּקָעַן צוּ דער וואנְט פון קלוייסטער און אַים אַרְיוֹפְּגָּעָלִיגָּט קִיְּטְלָעָר אוּפְּקָעָן די הענט.

דער געהים-אגענטן סוֹסִילָא האָט געקָאנְט די גאנְצָע שְׂטָאָט און די גאנְצָע שְׂטָאָט האָט אַים געקָאנְט. ער האָט גערעדט יידיש ווי אַ ווֹאָסְעַר אַזְּן געגעסן שבת טשָׁאלָט בַּיִ וּוּלְפָקָעַן איין רַעַסְטָאָט-ראָן, אוּפְּקָעָן יִדְּיִשְׁ-גָּאַס. מיט די בְּלָאָטָע איין ער גַּעַוְעָן אוּסְגָּעָן בּוֹנְדָן אַזְּן געקָאנְט אַלְּעָל אוּפְּקָעָן די צוֹוְנָמָעָן. סוֹסִילָא האָט זִינְגָּעָן אוּנְגָּעָן ניט געגְּלִיבָט. דער אַגְּעָנְט האָט געקָאנְט אַבְּקָעַן פון בִּידְנָעָסְפָּאָר-וועס: פון פָּאָרְקָוִיפּן אוּפְּיָהָן האָלְעָמָרָק אַ פּוּוּרָלָל בְּלִישְׁטָעָנְדִּיקָּן רִינְגָּ פָּאָר אַ גַּאֲלְדָּעָנָּם, צַי פון מִיטְנָעָמָעָן אַ פְּרָעָמָדָן פּוּשָׂטָר נָאָר אַ פָּאָרְטִּיעָ בְּלִיאָאָרָד איין שְׁטָרָאָלָט קָאָפָּע. אַבְּעָר הַעֲנָגָעָן אַנְטִימָלוֹ-כְּהֻשָּׁע פָּאָנָּעָן? סוֹסִילָא האָט גּוֹט גַּעַזְעָן ווי אַבְּקָעַן הָאָט עַס גַּעַטָּן. ער האָט בְּכִיוֹן אַפְּגָּעָוָאָרט, גַּעַטְשָׁאָטוּוּוּט פון הַינְטָעָרָן רָאָג פון גַּעַסְל, בְּדי זַי צַו כָּאָפָּן אוּפְּקָעָן אַיר קָוְמִינָּט. סְהָאָבָּן נִיט גַּעַ-הַאָלָפָּן קִיְּזָן תִּרְוִיצִים: — פָּאָנִיעָ סוֹסִילָא, אַיר זַיךְ גַּעַחְכָּמָעָט, גַּעַ-גַּעַגְעָן שְׁפִּילָּן פָּאָקָעָר. אַיר קָאָנְט דָּאָרָמִיר, ווי קוּם אַיר... אַבְּקָעַ גַּעַגְעָן שְׁפִּילָּן פָּאָקָעָר. אַיר קָאָנְט דָּאָרָמִיר, ווי קוּם אַיר... אַבְּקָעַ האָט גַּעַאָכָעָט אַזְּן גַּעַרְעָכָעָט דָּעַם גַּעַנְצָן וּוּגָּג בִּיְזָן צְעַנְטָרָאָל-אָרְעָסָט אוּפְּקָעָן אַיְגָּנָאָטָוּוּר-גָּאַס, דָּאָס זִיכְעָרָט פון דָּעַר גַּעַהְיִים-פָּאָלִיצִי. פון דָּאָרָטָן האָט סוֹסִילָא גַּעַלְגָּגָעָן צַו די פְּיִינְרָ-לְעַשְׂרָטָס, זַי זַאָלָן חִיפְּפָּק אַרְאָפְּנָעָמָעָן די טַרְיִיפָּע פָּאָן פון די דָּאָרָטָן. אַין דָּעַר פְּרִי זַעַנְעָן גַּעַגְגָּעָן די מַאְסָן אַיבָּעָר דִּיטְשָׁע-גָּאַס. ווּיְבָעָר האָבָּן גַּעַקְוִיפָּט קָנְעָפָּ בַּיִ שְׁרָהָה קָלָאָק אַין אַיר צְוָדָאָטָן-גַּעַשְׁעָפָּט. כּוּכְבָּעָס האָבָּן גַּעַשְׁלָעָפָּט קָוְנָדָן צַו די טָאָנְדָעָט-קָרָאָמָעָן,

געלוייבט די הויזן און די רעללער אין הימל ארץן. און די פאן, די רווייטע פאן, וואס האט זי געדארפט אויפומונטערן, איז ניט געווען. דערוועצַלע האט זי אויפגעמנטערט די מלידע זונ, דער בליער הימל און א שטייך פעדער-וואלקן, ווינט ווי שניי.

אין צענטראל-ארעסט האט מען אויפגענוומען אבקען ווי און אלטען באקאנטן. די אגענטן האבן קוים געליגט אכט אויף אים. אבער ווען סוסילא האט זי דערציילט פארוואס ער האט ארעסטירט אבקען, איז געווארן א גערודער אין אלע צימערן. די דעושורנע אגענטן האבן געטאפעט אבקען, ניט געאנט גלייבן אז דאס איז ער. סוסילא איז געוועסן ביטם טיש, זיך געשפֿילט מיט דעם שליסעלע פון די קיטילער אויף אבקעס הענט און געליבן נהה. ווען סאייז ניט אבקע, וואס איז געווען אן אפטער אינגייער, וואלאט מען אים אויפֿן ארט אנגעההורבן געבן קלעפֿ. אבער איזו, האט מען נאר אויסגעליידיקט זיינע קעשענעס, ארויסגעצַוּיגן די שיבבענדלער און אריינגעשטופט איז א זיטיקער צעל, בייז איז דער פרי ווען סווועט קומען זער רעפערענט פאר פאליטישע עניינים, פענדזיך דער קולעהיך.

אבקע האט ניט צועמאכט אן אויג. געווינטעלער פלעוגט ער בעת איטעלבן ארעסט שלאפען. ער האט געקאנט במעט אלע פאראג-ראפֿן און וויפֿל עס קומט אים. מיהאט אים קיין מאל ניט געפארשט, נאר געמאכט א פראטאקסאל און אפגעשיתק איז תפיסה, אויף טטעפֿן-גאָס. דאָרטן איז ער געווען א היימישער. איז גרויסע ראמסן האט ער זיך קיין מאל ניט גערוקט, האט מען אים תמייד פאררעכנט דעם פאראָרעסט. און דער פֿטֿק-דיין האט ניט אויסגעזען איזו לאָנג, א חודש ארויף, א חודש אראָפֿ. דאס מאל אבער, איז ניט מער קיין פֿשׂוטער עניין. אבקע האט זיך גערראָכַן דעם קאָפֿ, וואס צו זאגן מאָרגן. בייז פֿאָר טֿאָג האט ער גאָרניט אויסגעטראָכַט. האט ער באַשְׁלָאָסַן וואס מער שׂוֹוִינְגַן, געווינען צוּטַט.

ער האט שוין באָלְד געהאלטען ביטם אינדרעמלען אויף דער

נאַקעטער פריטשע, האָט אִם אַ תירוץ אַנגעקלֿאָפֶט אֵין סָאמָע מִיטָן
שָׁארְבּוֹן: עָר וּוּעַט טָעַנְהָזֶן, אָז יָעַנְגַּר האָט אִים צָוְגַּעַזְגַּט גַּעַלְט פָּאָרְן
אוּיפְּהָנְגָעַן דַּי פָּאָזֶן. גַּעַלְט האָט עָר בָּאַדְאָרְפֶט צַו שְׁפִילְזֶן אַ גְּרוּיסֶן
פָּאָקָעָר, האָט עָר זִיר גַּעַלְאָזֶט אַינְרְיִידֶן. סְוִיסְלָאָה האָט דֻּעַם בְּחוֹר
עַפְּאָלָאַשְׁעַט, אָזֶוּ עָר אַנְטָלָאָפֶן. אַבְּקָעָה האָט גַּעהָאָפֶט, אָפְּשָׁר וּוּעַט
פָּעַנְדוּזֶק דְּאָס אַרְאָפְּשָׁלִינְגָּעַן אָזֶן אִים צָוְוָאָרְפֶן אַ קְּרִימְינָלֶן
פָּאָרָאָגָּרָאָפֶט, וּוּעַט עָר וּוּי עַס אָזֶוּ אַרְוִיסֶן פָּוּן דַּי קְרָאָטָעָס אָזֶן פָּאָרֶ-
זַּאֲגָּן אַ צָּעַנְטָן צַו קְרִיכָּן אָזֶן פָּאָלִיטִיקָּע.

פָּעַנְדוּזֶק האָט אַבְּעָר דֻּעַם תִּירָאָז נִיט אַרְאָפְּגָעָשְׁלוֹנְגָּעַן. נָאָר
דֻּעַם וּוּי סְוִיסְלָאָה האָט אִים רָאָפְּאָרְטִירֶט וּוּאָס אָזֶן וּוּעַן, האָט עָר
גַּעַמְאָכֶט מִיט אַבְּקָעָן גַּאֲר אָזֶן אַנְדָּעָר חַשְׁבָּוֹן. גְּלִיְיךָ אִין דַּעַר פָּרִי אָזֶן
פָּעַנְדוּזֶק קִיְּזָן מַאֲלָן נִיט גַּעוּוֹן אָזֶן קִיְּזָן שְׁטִימְוֹנוֹג. אִידְעָר עָר האָט
זִיר נָאָר גַּעהָאָט אַיְנְגָעָמָאַשְׁטָשָׁעָט בִּיטָם שְׁרִיבְטִישׁ, אָזֶן עָר שְׁוִין
גַּעוּוֹן צַעְקָאָכֶט אָזֶן צַעְבָּרָאָטֶן אוּפֶיךָ דַּעַר גַּאנְצָעָר וּוּעַלְט. מַחְמָת
דֻּעַם קְרוּמָעָן פּוֹס אָזֶן עָר שְׁלַעַכְתָּ גַּעַשְׁלָאָפֶן מִיטָן וּוּבָב. זַי אָזֶן גַּעוּוֹן
פָּוּן דָּאָרָף: בְּלוֹט אָזֶן מִילָּר אָזֶן אַ סְּרָ פְּלִיְישׁ. פָּעַנְדוּזֶק האָט אִיר
גַּעַסְטִיעָט אוּפֶיךָ אָזֶן. אַ גְּלִיךָ וּוּאָס סְוִיסְלָאָה אָזֶן גַּעוּוֹן בַּיִּזִי
אָזֶן אַיְנְגִיְיעָר, האָט עָר זִיר נָהָג גַּעוּוֹן פָּוּן צַיְּיטָץ צַו צְפִיטָץ דָּאָרָטֶן
אַיְבָּרָנְעָכְטִיקָּן בָּאָטָאָג, וּוּעַן זִין שְׁעָפָּעָ פָּעַנְדוּזֶק אָזֶן גַּעוּוֹן שְׁטָאָרָק
פָּאָרְנוּמוּן מִיט אַפְּהִיטָן פּוֹילְזֶן פָּוּן דַּעַר רְוִיטָעָר מְגַפָּה. אַזְוִי האָט זִיר
נִיט צַעְטָרָעָנֶט דַּעַר שְׁלוּם-בֵּית אָזֶן פָּעַנְדוּזֶק האָט גַּעַקְאָנֶט אַלְעָ-
זָוָנְטִיק שְׁטָאָלֶץ הִינְקָעָן מִיטָן שִׁינְעָם וּוּבָב אַונְטָעָרָן אַרְעָם אוּפֶיךָ
צָוָם קְלוּיסְטָעָר פָּוּן דַּעַר הִילְיְקָעָר אָנָּא, לְעַבּוֹן דֻּעַם טִיר וּוּילְעָנְקָעָ,
אַלְעָמָעָנֶר זַּאֲלָזֶן פְּלָאָצֶן פָּוּן קִינָהָה.

אַיְצָטָעָר אָזֶן אַבְּקָעָ גַּעוּוֹן, דֻּעַם קָאָפֶט פָּאָרְרוֹקֶט טִיפָּעָר צְוּוִישָׁן
די שְׁמַאְלָעָ אַקְסָלָעָן, אַנְטָקָעָן פָּעַנְדוּזֶקָן, אָזֶן גַּעוּוֹסָט אַרְאָפְּצָוּלִיעָ-
נָעַן פָּוּן יָעַנְעָמָס פָּאָרְבִּיסָּעָן, שְׁמַאְלָעָ לִיפָּוּן דֻּעַם עַנְטָפָעָר אוּפֶיךָ
זִין, אַבְּקָעָס, פָּאָרְטָאָגִיקָּעָר וּוּעָרְסִיעָ.

פָּעַנְדוּזֶקָס קָאָבִינְעָט אָזֶן גַּעוּוֹן בָּאַלְיִיכְטָן פָּוּן דַּעַר זְוּמְעָרְדִּיקָעָר
זָוָן. די פָּעַנְטָעָר זְעַנְעָן גַּעוּוֹן אַפֶּן. אַ גְּרִינְעָ צְוּוִיָּג האָט אַרְיְינְגָּעָ-
קָוָקָט פָּוּן דְּרוּיסֶן. אָזֶן פָּאָרְמָאָכָטָן הוּאָפֶט אַזְוּמָעָן דֻּעַם צָעַנְטָרָאָל-אַרְעָסָט

א. קָרְפִּינָּאוֹוִיטֵשׁ

זונען געוואקסן קאשטיינביימער. אַ צוּ-להכעיסדייקער שפערל אייז אַפְּילוּ אַרוֹיפְּגָעָשְׂפְּרָוְנְגָעָן אוּפְּפָן פָּעָנְצָטָעָר-גְּזִוִּים, וּוּ צוּ דָעָרְמָאָ-
נוּ פָעָנְדְּזִיקְוּן, אָז דִּי גָּאנְצָעָ וּוּלְטָ אַיז נִיט אַיז זַיְנָעַ הענט. אַחֲזָ
דִּי קְרָאָטָעָס אַיבָּעָרָן פָעָנְצָטָעָר הָקָט אֶלְץ אַוִּיסְגָּעָזָעָן אַזְוִי גַּעַמְּטִילָעָר.
אוּיסְעָרָ קְאַמְּנוֹニִיסְטָן הָקָט פָעָנְדְּזִיקְ אַוִּיר פִּינְטָ גַּעַהָּצָט יִדְּן.
פָּאָר וּוּאָס — הָקָט עָרָ אַלְיִין נִיט גְּעוּוֹסָט. אַיְצָטָר, אָז אַנְטְּקָעָגָן
אַיבָּעָר אַיז גַּעַזְעָסָן אָיִד, זַיְכָּר אַקְאַמְּנוֹニִיסְט — הָקָט פָעָנְדְּזִיקְסָ
שִׁינָּאה פָּאָרוֹוָאנְדְּלָט דָעַם צִימָר אַין אַפְּאַרְמָאַכְּטָן סְלָאִי מִיט אַשְׁפִּין
אוּז אַ פְּלִיגָּ אַינְעָוָיִינִיק.

אַבְּקָעָ הָקָט אַים אַיבָּעָרָגָעָבָן פְּרָטִים פָּוּן דָעָ רַעַבְתִּיקָעָר
פָּאָרְלִוִּיְפָעָנִישׁ. פּוֹלִישׁ אַיז נִיט גְּעוּוֹן זַיְן לְשׁוֹן. כְּדִי דִּי אַוִּיסְפָּאָר-
שָׁוָּנְגָּ זַאְל גַּיְזָ גַּיְכָּר אַוּז בְּעָסָרָה, הָקָט פָעָנְדְּזִיקְ אַרְיִנְגָּעָרְוָפָּן סְוָ-
סִילְאָן — אַוּז וּזַאְל אַבְּקָעָ רַיְדִּין יְוִידִישׁ. קִיְּזָ סְרָהָקָט עָס נִיט גַּעַהָּלָפָן.
אַבְּקָעָ הָקָט זַיְר גַּעַהָּלָטָן בֵּית דָאָס זַיְנִיקָעָ. סְוָסִילָאָהָקָט אֶלְץ
אַיבָּעָרָגָעָזָעָט אַוּז פָעָנְדְּזִיקְ הָקָט קִיְּזָ אַיְנְזִיקְוּן וּוֹאָרט נִיט גַּעַגְלִיבָּט.
צָוָם סְוָף הָקָט דָעָר רַעַפְעָרָעָנָט גַּעַגְבָּן אַ וּוֹנָקָ סְוָסִילָאָן אַוּז בִּידְעָ
זַעַנְעָן אַרְוִיסָּט פָּוּן צִימָרָה. בִּזְקָלָ זַיְיָ זַעַנְעָן צְוִירִקְגָּעָקְוָמָעָן, הָקָט אַבְּקָעָ
קִיְּזָ נִיט צְוָעָטְרָאָכָט. דָאָהָקָט סְוָסִילָאָהָקָט אַיְנְבָּרָעָנָוָמָעָן דָעַם
עֲנֵין. אַיְדָעָר עָרָהָקָט אַנְגָּעָהָוִיָּבָן אַיְנְבָּרָעָנָוָמָעָן עָרָ אַוִּיסְ-
גַּעַגְלָעָט דִּי דִינָעָ, גַּעַבְּאַלְיָעָטָוָוָוָאַנְגָּעָט, פָּאַרְיִיכְטָ זַיְן גַּעַדְבְּטָעָ טַשְׁוָ-
רִינְעָ אַוּז פָּאַרְקָנְעָפָלָט דָאָס רַעַקָּל. עָרָ אַיז גְּעוּוֹן זַיְעָרָ עַלְגָּאָנָט,
מִיט שָׁאָרָף אַוִּיסְגָּעָפְּרָעָסָטָהָוָיְזָן. עָרָהָקָט אַיְצָטָר גַּעַוְאָלָט אַוִּיסְזָעָן
סָאָלִיד, טַזְאָל אַוִּיךְ אַבְּקָעָן מַאְכָן אַז אַפְּינְדְּרָוקְ. כְּדִי צָוָם גַּעַוְיָנָעָן
דָעַם צּוֹטְרָויָ פָּוּן אַרְעָסְטִירָטָן, הָקָט סְוָסִילָאָהָקָט מִיטָּן וּוּזִיפְּנִינְגָּרָ אַרְאָפָּ-
גָּרְוּקָט דִּי אַונְטָעָרָשָׁטָהָוָרָעָם פָּוּן רַעַכְתָּן אַוִּיג — אַז אַינְטָעָרָנָאַעָיָ-
נָאָלָעָרָ סִמְנָן, אָז מִאָיָז אַין דִּי בְּלָאָטָעָ גַּעַשְׁעָפָטָן אַוּז מִעָם פָּאַרְשָׁטִיט
זַיְר אַוִּיפָּן וּוֹנָקָ.

— אַבְּקָעָ, פְּטָרָ נִיט קִיְּזָ צִיטָטָ. הָעָרָ אַוִּיךְ צָוָם בְּרִיעָן. מִיט דָעַם
גַּעַלְטָ וּזַאְסָ דָו דָעָרְצִילָטָ וּוּלְסָטוּ אַונְדוּזָ אַרְיִנְלָאָזָן אַ טּוּמָאָן אַין
דִּי אַוִּיגָן, מַאְכָסָטָ זַיְרָ פָּאָרָ אַיְקָעָלָעָ, הָקָט נִיט גַּעַבְּעָטָן דָאָס גַּעַלְטָ
פָּאָרוֹיסָ, הָאָ? אַין פָּאָקָעָרָ גַּעַטְרוֹיסָטוּ אַוִּיךְ אַזְוִי?

אַבְקָע קְרֻעְבָּעַט :

— כ'האָב טַאָקָע גַּעֲטָאָן אַ נָּאָרִישְׁקִיט, בַּאֲדָאָרְפַּט אַיִם הַיִּיטָּן
לִיגַּן דָּאָס גַּעַלְתָּ אַרְיָפָן טִיש.

— נָאָר אֵין מַאֲלָ דָּעַם זַעֲלְבִּיקָּן לִגַּן — אֹונַ אַיר חַאָק דִּיר
אוַיס דַּי לַעֲצַטָּע פָּאָר בַּאֲקָצִין!

אַבְקָע פַּאֲרָקָאָרְטְשָׁעַט דַּעַם קָאָפָן נָאָר טִיפָּעָר צְוִישָׁן דַּי
אַקְסָלָעָן, אַ סְגָּולָה אַפְּצָוּשָׁוָאָקָן אַ פָּאָטָש, אֹונַ זַיְפָּצַט דַּעֲרָבִּי:

— מִיהָאָט מִיךְ גּוֹט אַפְּגָעְפְּרִיעָרְטָן...

סְוִיסְיָלָא גַּלְיְיכָט אוַיס דָּאָס קְעַפְּלָ פָּוּן קְרָאָוָאָט אֹונַ אַיז מַמְשִׁיר :

— אַבְקָע, זַיְן אַ מְעַנְשָׁת, זַאָג וּוּ יַעֲנָעָר הַיִּיטָּט, גַּיב אַונְדוֹן
אַדְרָעָסָן. וּועֶר הַאָט דִּיר וּוּעֲרָבִּירֶט אֵין פָּאָרטִי ? דַּעֲרָצְיָיל אַלְאַ,
וּועֶלְן מִיר פָּאָר דִּיר אַוְיר עַפְעָס טָאָן. אַנְיִיט וּועֶט זַיְן זַיְעָר בִּיטָּעָר
מִיט דִּיר. דוּ בִּיסְט אַ יְוָנְגָעָר בְּחָור אֹונַ פָּוּן תְּפִיסָּה וּוּעָסְטוּ אַרְוִוִּיס
מִיט אַ וּוּיְסָעָר בָּאָרֶד.

— אַיר וּוּיִסְט גַּאֲרָנִיט, זַאָל מִיר אַזְוִי דִּינְעָן דַּי פָּרִיצִי...

— דַּעֲרָצְיָיל נִיט קִיְּזָן מְעַשְׁיוֹת ! דָּאָס עַקְשָׁנוֹת דִּינְס אַיז נִיט
קְרִימְינָעָל. מִיהָאָט דִּיר אֵין פָּאָרטִי גּוֹט אַוִיסְדָּרָעָסִירֶט. אֹונַ נִיט
אַיְזָן יָאָר. דִּינְז שְׁפִילְן אֵין קָאָרטָן, דַּי קְלִינְעָנָגְנוֹבָות, אַלְאַ אֵין גַּעֲוָעָן
פָּאָר דַּעְרָ גַּאָס, כְּדַי צַו בָּאַחֲאָלָעָן דִּינְז פָּאָלִיטִישָׁע אַרְבָּעָט, הַעֲלָפָן
די בָּאַלְשָׁעוֹווֹיקָעָס פָּאָרְכָּאָפָן פּוֹילְן.

דַּאָהָאָט זַיְר שַׂוִּין אַבְקָע נִיט גַּעֲקָאנְט אַיְנָהָאָלָעָן. עַר הַאָט זַיְר
גַּעֲגָעָבָן אַ שְׁטָעָל פָּוּן זַיְן שְׁטוּל אֹונַ מִיט אַ וּוּרְדָּעָ, אַוִיךְ וּוּלְכָעָר
נִיט פָּעַנְדוֹזִיק אֹונַ נִיט סְוִיסְיָלָא הַאָבָן זַיְר גַּעֲקָאנְט רִיכְטָן, הַאָט עַר
אוַיסְגָּרְפָּן :

— אַחֲוֹץ מִינְזָן فְּרָנָסָה בֵּין אַיר אָנוּ אַרְנְטָלְלָעְכָּר בִּירְגָּעָר ! כ'הָאָב
גַּאֲרָנִיט צַו פּוֹילְן... .

סְוִיסְיָלָא הַאָט זַיְר פָּוּנָאַנְדָּעְגָּעְקָאָטְשָׁעַט פָּוּן גַּעַלְעַבְטָר. עַר
אַיִם קוּים מַסּוֹגָל גַּעֲוָעָן אַבְעָרְצָוּזָעָצָן פָּעַנְדוֹזִיקָן דַּי פָּאָר וּוּרְטָרָר.
פָּעַנְדוֹזִיק אַיִם גַּעֲוָאָרָן אֵין גַּאנְצָן וּוּלְד.

— דוּ הַאָטָש גַּאֲרָנִיט צַו פּוֹילְן, הָא ? אַבָּעָר פּוֹילְן הַאָט צַו
דִּיר, בָּאַלְשָׁעוֹווֹיקָעָס !

א. קארפיניאו-ויטש

אבקע האט נאך געוואָלט עפֿעס זאגן, נאך ער האט ניט באוויזן. פונדזיך האט אַראָפְּגָעָלָאָזֶט זיין שטעקן אויף אַבקעס פְּליִיעַע, איין מאָל און נאך אַמְּאָל. אַבקע איין שיין געלעגן אויפֿן דיל און פונדזיך האט נאך אלְץ געלְאָגֶן. סוסילְאָ האט אַנְגָּעָבָאָפֶט זיין שעַפְּ בֵּין דער האנט און אַים אַרְוִיסְגָּעָרִיסְטָן דעם שטעקן. אַ שְׁמַעַכְּר אַיְזָה ער טאָקָע גַּעֲוֹעַן, אַבעָּר ניט אַזָּא רַוְצָח וַיַּיְ פָּעַנְדְּזִיךְ דער קָוְלָעָהָפִּי. יְעַנְּעַר הָאָט אַיְזָה שְׁלָאָגֶן קָאָמוֹנִיסְטָן גַּעֲוֹכָט אַ טְּגָוְלָה פָּאָר זַיְנָה שְׂוֹאָכְּבִּיכְּיָת. סוסילְאָ אַיְזָה גַּעֲוֹעַן שְׁטָאָרָק וַיַּיְ אַ פָּעָרְדָּה, הָנָהָה גַּעַחַאָט פּוֹן יִדְּישָׁ, פּוֹן טְשָׁאָלָנְט אַוְן פּוֹן פָּעַנְדְּזִיךְ וַיַּיְבָּ. הָאָט ער דערפָּאָר גַּעַרְאָטָעָוָעָט אַבקָּעָן.

מייט אַ גַּעַשְׁפָּאָלְטָעָנָם קָאָפְּ, אַ צְּעַפְּאָסְעָוָעָטָעָר פְּליִיעַע אַוְן דְּאָס פְּנִים גַּעַשְׁוֹאָלָן, הָאָט מַעַן אַבקָּעָן גַּעַרְאָכָט צַו פִּירָן, ניט אויף סְטָעָפְּן-גָּאָס, נאך איין דער לְוקִישְׁקָעָר תְּפִיסָּה, וּוּ סְזַעְנָעָן גַּעַזְעָסָן פָּאָלִיטִישָׁע פָּאָרְבָּרְעָכָרָס.

איַן לְוקִישְׁקָעָר תְּפִיסָּה האָט אַז אַרְעָסְטָאָנָט גַּעַהָאָט לְוקָסָטָס : אַ שְׁטוּרְיוֹזָאָק מִיט אַלְיָלָעָר. אַבקָּע איין גַּעַלְעָגָן אַוִּיסְגָּעָרִיגָּן וַיַּיְ אַגְּרָאָפְּ. פְּרִיעָרְהָאָט מַעַן אַים פָּאָרְבָּאָנְדָאָזְוִירָט דַּעַם קָאָפְּ אַזְּ אַבְּעָרְגָּעָשָׁ-מִירָט דַּי וּוּנְגָדָן מִיט יָאָד. איין פָּרְאָטָאָקָל איין גַּעַוְעָן פָּאָרְשָׁרְבִּין, אַזְּ עַרְהָאָט גַּעַשְׁטָעָלָט אַ וּוּידָעָרְשָׁתָאָנָד בעַתָּחָן אַרְעָסָט. דַּעַר פָּעַלְדְּשָׁעָרְהָאָט פָּאָרְגָּעָלְיִיגָּט מַעַזְּל אַים אַפְּלִיגָּן איַן שְׁפִיטָאָלְעָנָם רַעֲוָוִיר, אַבעָּרְדָּעָר תְּפִיסָּה-דְּרוּעָקְטָאָר האָט ניט דֻּעָרְלְזִיבָּט : אַ קָּאָמוֹנִיסָּט אַזְּ בְּעַסְעָר וּוּעָן ער איַן צַעַל. דָּאָרְטָרְדָּעָט ער צַו דַּי וּוּעָנָט.

אַבקָּע איַן מְגַולְגָּל גַּעַוְאָרָן איַן אַ צַּעַל מִיט נָאָר צַוְוִי פָּאָלִי-טִישָׁע, רְוַלְעָק רְאָפָעָס אַוְן מְעַנְדָּל קָוְוָאָרְטָאָז. בִּיְדָעְהָאָט מַעַן גַּעַכְאָפֶט מִיט אַוְמְלָעָגָלָעָר לִיטְעָרָאָטָר. זַיְיָהָאָבָּן גַּעַוְאָרָט אוּפְּפָן פְּרָאָצָעָס. בֵּין סְאִיְזָה בֵּין אַבקָּע אַרְאָפְּ דְּאָס גַּעַשְׁוֹוְילְעָכָץ פּוֹן פְּנִים אַזְּ סְיִהְאָט זַיְיָהָאָבָּן פְּאָרְעָזְיָגָן דַּי וּוּנְדָן אוּפְּפָן קָאָפְּ, הָאָבָּן שַׁוִּין בִּינְדָעָ גַּעֲוֹוָסָט, דָוָרָק אַזְּ אַרְיִינְגָּעָשְׁמוֹגָלָט צְעַטְעָלָעָ, אַזְּ בֵּין אַבקָּע גַּרְיוֹזָן האָט זַיְיָ אַוְפָּגָע-וּוּקָט אַ קָּלָאָסָן-בָּאוּוֹסְטוּזִין. ער האָט צְוָגְעָלִיגָּט אַ האָנט צֻום

אלגעמיינעם קאמפ, שטעלנדייך איז דינסט זיבנע באזונדערע בעיקיינט ביטם אויפהענגען بي נאכט די פאן פון ליכטיכון מארגן. איז טרייפן צטעלע איז אויר געווען אן אינסטראָקצייע, צו באָגריסן אַפְּיצְיעַל אַבקען מיטן אַרְטִינְטְּרָעֵטן איז די סָאָמָּע גַּעֲדִיכְתְּעָ רִיעָן פָּוּן רֻעוֹאָלָּו-צִיאָנָאָרָן אַוְאָנָגָאָרָד.

אַבקע איז ניט געווען צוּגָוּוִינְט צו אֶזְאָ מֵין זִיכְּן. אויף סְטָעָפְּן-גָּאָס זָעִינְעָן גָּעוּוֹעָן אַמָּאוֹן דָּרְבִּיסְטִיךְ אַיז אַ צָּעֵל: פּוּרְיעִירִים, אַרְעַסְטִוְרִיטָּע פָּאָר גַּנְבְּעָנָעָן הַאָלִץ פָּוּן פֿרִיצְשִׁין וּוְאַלְדָּה, הַאָבָּן דָּרְעִיצְלִיט מַעֲשִׂיות וּוְעָגָן וּוְיִבְּעָרְשָׁע שְׁדִים, מַאֲכִיקָּע בְּאַשְׁעַפְעָנִישָׁן מִיטָּ דָּרִיטָּ בְּרִיטָּ; שְׁטָאַטְּיִישָׁע מַאֲרוּוִיכְבָּרָס הַאָבָּן גַּעֲלָרְעָן אַיְינָעָר בִּיטָּם אַנְדְּרָעָן נִיעָפָרְטָלָעָן וּוּ אַרְיוּסְצּוּשְׁלָעָפָן מִיטָּ צָוִויִּי פִּינְגָּעָר אַפְּאַלְיָאָרָעָטָס פָּוּן בּוֹזָעָמ-קָעָשָׁעָן אָזְן דָּעָר קְרָבָּן וְאָלָּ נִיטָּ שְׁפִּירָן קִיְּזָן קִיצְלָן; אַבקע הַאָט גַּעהָט וּוְאָס צָו זָאָגָן אַיז דִּי עֲנֵינִים. אַבעָר דָּא, אויף לְקוּשְׁקָעָס, הַאָט עָר נִיט גַּעהָט וּוְאָס צָו זָאָגָן. פְּאַלְיִיטִיךְ אַיז נִיט גָּעוּוֹעָן זִיכְּן בְּרָאָנוֹשָׁע. רְוּלָעָק מִיטָּ מַעְנְדָלָעָן הַאָבָּן אַגְּנָעָצָמָן טָאָג זִיר גְּרִירִיסְטָן פָּאָר דִּי נְעֹזָעָר אַיבָּעָר אַזְׁעָלְכָּעָזָאָן, וּוּ אַבקע הַאָט נִיט גַּעֲקָאנְט אַרְטִינְרוֹקָן וּוּאָרטָן. פָּוּן אַיז דָּעָר פְּרִי, מִיטָּ אַהֲלָב-שְׁעהָנְדִיקָּר הַפְּסָקָה פָּוּן שְׁפָאַצְיָר אַיְינָעָר הַינְּטָעָר דָּעָם אַנְדְּרָעָן אַיז טְוַרְמָעָהָוִיךְ, זָעָנָעָן גַּעַפְּלוֹיגָן אַיז צָל אַוְבָּאָקָאנְטָע נַעַמְעָן, לְאַזְׁוֹנָגָעָן, שְׁאַרְפָּעָזָגְבָּאָזָן, וּוּ דָאָס וּוּאָרטָן דְּעוֹאָלְוָעִיצָּע הַאָט נִיט אַיבָּעָר גַּלְאָזָטָקָן פָּלָאָזָפָר אַמְּינְדְּסָטָן שְׁמִיכְּלָן. אַבקען אַיז גָּעוּוֹעָן זִיכְּרָעָר סְמוֹמָנָע.

סְמוֹמָנָע אַיז אַים טָאָקָע גָּעוּוֹעָן, אַבעָר פָּוּן דָּעַסְטוּוֹעָן הַאָט עָר צְוּגְעַלְיִיגָּט אַיז אוּיָעָר צָו זִיעָרָעָר רִידָּ. עָר הַאָט שְׁטָאָרָק באַזְׁוֹנְדָעָרָט זִיעָרָעָר קָעָנְטָעָנִישָׁן. יְוָגָעָנְטָעָנִישָׁן אַיז וּוּיְסִין אַיז פִּילָּ. וּוּ גְּרִינְגָּזָיִה הַאָבָּן זִיר אַיבָּעָר גַּעַוְאָרָפָן מִיטָּ לְאַנְגָּעָוָוָרְטָעָר!

סְאָיִז צָו פְּאַרְשְׁטִין, אַיז דִּי אַרְעַסְטָאָנְטָן וּוְיָלָן וּוְאָס בעַסְעָר, נָאָר דִּי קָאָפִיטָאַלִיסְטִישָׁע וּוּעָלָט נַעַמְט נִיט אַיז זִיעָרָעָר עַצְוֹת. אַחֲזָאָיִין לְאָנדָ, דָּעָם רַאֲטָן-פְּאַרְבָּאָנדָ, וּוְאָס אַיז אַגְּ-עַדְן פָּאָר אַלְעָ בְּאַרְוּוּסָעָ, הַאָבָּן זִי נִיט אַנְעָרְקָעָנְטָקָן קִיְּזָן אַנְדָעָר וּוּנְקָל אַוְיָף דָּעָר וּוּעָלָט. אַט הַאָט דָּאָר אַנוּמָלְט גְּרִישָׁקָע דָּעָר שִׁינְיָעָר, וּוְאָס „אַרְבָּעָט“ אוּיָף דִּי

א. קארפיניאוועיטש

באנען, דערצ'ילט, איז ער איז נאכגעפֿאָרֶן אַ פרײַץ מיט צוּוִי טשעמאָ-
דאנען ביז שוויעצְאָרַע. ביז די וואָלְיוּסַט האָט ער ניט מועלְיכַ געווען.
דער פרײַץ האָט ניט געוואָלְט אַינְדרעַמְלָעַן. דערפֿאָר האָט אַבעָר
גַּרְישְׁקָע גַּעֲזָעַן שְׂוֹוִיעַצְּאָרַע. שְׁלִימְקָע פִּיסְקָעַס רַעַטְסְּטָאָרָאָן אַיז אַ
סְּטַאָדְּקָלָעַ קָעָגַן יְעַנְעַ לְאַקָּלָן. קִין אַרְעַמְעַ-לִיטַעַ זַעַט מַעַן דָּאָרָט נִיט,
כִּיבְּעַ זַי אַוְיסְּשָׁרְבִּיבָּן פּוֹן ווַיְלָנָעַ. אַיז ווֹאָס אַזְוִינָס די גְּדוֹלָה מִיטַּן
ראָטָן-פְּאָרְבָּאָנד? אַבעָר אַז יְעַנְעַ זַעַגַּן... טַאָמָּעַר האָט אַבקָּע גַּעֲזָעַט

פרַעַגַּן ווֹאָס אַיז דָּאָרָטַן מִפְּחַדְתַּם, האָבָּן זַי אַים פָּאָרְשָׁרְעַן.

אַבקָּע לִיגְט אַיז דִּי נַעַכְתַּ אַוְיךָ דָּעַם שְׁטוּרְיָמָּאָטְרָאָץ אַיז שְׁלָאָפְּט
נִיט, ער האָלָט אַיז אַיז טְרָאָכְטַן. בִּידְעַ שְׁבָנִים האָבָּן אַים צְעַמְּישַׁת
דָּעַם שְׁכָלַ. אֵי רְוֻלָּעַ אֵי מַעַנְדָּל זַעַגַּן יְיַגְלָעַר פּוֹן פְּיַינְעַ, וּוַיְתִּישְׁעַ
חַיְמָעַן. מַעַן קָאָן זַעַגַּן — מִיטַּיְחוֹס. אַיז ווֹאָס טְרַפְּבַּט זַי בִּידְעַן זַיְךְ
אַנְגַּעַמְעַן פָּאָר דָּעַר גַּאנְצָעַר וּוַעַלְתַּ אַזְנִינוּן אַיז תְּפִיסָּה? כִּיבְּעַ פּוֹן
שְׁוּוֹיְלְטָאָג. מַעַן זַעַט דָּאָרַ פּוֹן די פְּעַקְלָעַר ווֹאָס זַי בָּאָקוּמָעַן, אַיז דָּאָרַ
דָּעַר הַיִּם פָּעַלְתַּ זַיְךְ גַּאֲרָנִיט. וּוֹרְשָׁתַ, חַלָּה, עַפְלַ, פְּלוּיְמָעַן. אַיז דָּאָרַ
גּוֹט! נִין, סְאַיז נִיט גּוֹט. זַי ווַיְלָן נָאָר אַז אַיבְּרַעְכְּרַעְנִישׁ.

וֹאָס מַעַר אַבקָּע טְרָאָכְט וּוַעַגַּן דָּעַם, אַלְצַ מַעַר גַּעַפְעַלְט אַים
די מַעְשָׁה. זַעַטְעַ יְאָלְדַן, דָּאָרְפַּו נִיט עַסְן קִין בְּרוּיטַ פּוֹן בִּילְיאָרְד,
צַיְעַן אַשְׁפִּיל מִיטַּעַגְעַשְׁנִיטָעַנְעַ קָאָרָטַן ווַיְלָן אַלְעַמְעַן זַל זַיְנַן
גּוֹט, זַיְצַן דָּעַרְפַּאָר הַיִּנְטָעַר די קָרָאָטַעַס אַזְנִינוּן אַרטַ זַיְךְ נִיט, אַבְּיַיְנָה
ברַעַנְגָּעַן, וּזְיַי זַיְךְ רַופְעַן עַס, די לִיכְטִיקָעַ צּוּקָוּנְפַט...

אַיז אַיְינָעַם אַטָּגַ האָט מַעַן אַוּוּקָגַעְפִּירַט אַבקָּעַן אַיז דָּעַר
תְּפִיסָּה-קָאָנְצָעַלְאָרַיַּע. אַדוֹאָקָאָט טְשֻׁרְנִיכָּאָוַו אַיז גַּעַקְוָמָעַן אַים
זַעַן. אַבקָּע האָט זַיְךְ גַּעַטְרָאָכְט, אַז מַהָּאָט אַים אַיז גַּאנְעַן פָּאָרְגָּעַסְן,
ערַשְׁטַ פְּלוֹצָעַם קוּמַט אַזְאָ אַדוֹאָקָאָט, ווֹאָס פָּאָרְנָעַמְט זַיְךְ מִיטַּי
גַּרְעַסְטַע פָּאָלִיטִישָׁעַ פְּרָאָצָעַסְן אַיז ווַיְלָנָעַ, כְּדִי זַיְךְ מִיטַּי אַבקָּעַן צַוְּ
בַּאֲגַעְגָּעַנְעַן. אַיז זַיְנַן לְעַבְנַן האָט ער נִיט גַּעהָאָט קִין פָּאָרְטִיְידִיקָעַר.
גַּעַוְיִינְטָלְעַר אַיז ער גַּעַשְׁטָאָנָעַן פָּאָרַן פְּרִידְנָס-גַּעַרְיכַט מִיטַּי אַז אַרְאָפְּ-
גַּעַלְאָזָעַן קָאָפְּ, אַוְיסְגָּהָעָרְטַ די לִיטְאָנָעַ, די באַשְׁוּלְדִּיקָונָג אַז גַּעַגְּאָנָ-

גען צויען די פאר חדשם לוייטן פסק-דין. די ריבטערט האבן נאר געבורטשען, געסטעראשעט מיט יאָרֶן פאר שטיין אַזְוִי אָפֶט פֿאָרֶן געריכט. ס'האָט קיינער קֵיַן מֵאל נִיט אַרְיִנְגָּוּזָאָרְפֶּן אַ גּוֹט-ווֹאָרט וועגן אַים. אָוָן דָּא טְשֻׁרְנִיכָּאָוָן אלְיַן. אַבְּקָע אִין גּוֹוּעַן זַיְעַר אַיבְּעַרְגְּעַנוּמָעָן מִיט זַיְן מַעֲמָד.

אַדוֹוָאָקָאָט טְשֻׁרְנִיכָּאָוָן אִין תְּמִיד גּוֹוּעַן פֿאָרְנוּמָעָן. אַחְוֹץ אֵין קְרִיבְּזָגְּעָרִיבְּט, מִיט אַקְטָן, מִיט אַפְּעַלְאָצְיַעַט. אִין עַר גּוֹוּעַן פֿאָרְנוּמָעָן מִיט נָאָר אַנְדְּעָרָע עֲנֵנִים, וּוֹאָס עַר הָאָט גַּעהָאָט פֿוֹן זַיְיַה בְּלוֹיזַיְיַה דְּרִיעַנְיַש, קְלַעְמַעְנִיש אָוָן הָאָרְעַוְיִיטִיק. עַר אִין גּוֹוּעַן פֿרְעַזְיַדְעַנְט פֿוֹן אַ לִיגַע וּוֹאָס הָאָט גַּעהָיִיסְן פֿרְיַלְאָנדְ-לְגַע. הָאָט אַט דִּי לִיגַע גּוֹוּכָּט אַ וּוַיְנְקָל פֿאָרֶן יְיַזְן, מַע זַיְן זַיְעַנְיַע בְּעַלְיַ-בְּתָהִים אָוָן סַזְאָל נָעָמָעָן אָן עַק צַו דִּי צְרוֹת. הָאָבָּן אִים דִּי צְיוֹנִיסְטָן גּוֹוּאָלָט אַוְיְפָעָסְן אַ לְּבָבְעִיךְן. סְטִיטְשָׁן, הָאָבָּן זַיְיַה גּוֹטְעַנְהָט, אָוָא יְיַד וּזְיַה טְשֻׁרְנִיכָּאָוָן, מִיט אַטְּלָאָנט, זַאָל נִיט וּוּלְעָלָן פֿאָרְשְׁטִין אֹז מַע דְּאָרָךְ נִיט זְבוֹן, סְאיַיְזָוִין לְאָנְגָּפָרְאָן אַזְאָ פְּלָאָץ — אָרְצַי-יְשָׂרָאֵל. נָאָר טְשֻׁרְנִיכָּאָוָן, אַחְוֹץ דָעַם וּוֹאָס עַר הָאָט גּוֹטְעַנְהָט אֹז דִּי עֲנוּגְלָעְנְדָעָר לְאֹז דָּאָרְטָן נִיט אַרְיִין אָוָן בֵּין זַיְיַה וּוּלְעָלָן אַרְבִּינְלָאָזָן וּוּטָרְאָרִיסְדִּי נְשָׁמָה, הָאָט עַר גַּאֲרָגְּהָלָומְט וְעוֹגָן אַ טְּרִירְטָאָרִיעַ, וּוּ אַלְעָזָלָן רִיאַן יְיִדְישׁ, אַפְּלָוּ דיַיְיַהְרָעָסְטָן פֿוֹן הָעַכְסָטָן גַּעֲרִיכְט.

זַיְעַט עַר אַיְצְטָעָר אִין אַ צִּימָעָר מִיט קְרָאָטָעָס, וּוּ דְעַרְתְּפִיסָה-דִּירְעַקְטָאָר הָאָט אִים אַרְיִנְגְּעִיפְּרֶט, בְּדִי דְעַרְתְּ אַדוֹוָאָקָאָט זַאָל קְאָנְעָנוּ זַיְן אַ פֿאָרְמִינְזָט בִּיחִידָה מִיט זַיְן קְלִיעָנָט אָוָן מִזְאָל אָוִירְהָאָבָּן אָז אַרְיַג אַוְיַף זַיְיַה. אַבְּקָע הָאָט זַיְר נִיט דְעַרְוּוֹגָט אַוּוּקְצּוּזָעָן. אָז אַ בְּבוֹדָה.

טְשֻׁרְנִיכָּאָוָן הָאָט גַּעֲבָעָטָן אַבְּקָעָן זַיְר זַעַצְנָן. עַר הָאָט אַרְוִיסְגָּעָן — נָוְמָעָן פֿוֹן זַיְן אַקְטָנְטָאָש אַפְּאָפִיר אָוָן — תִּיפְּכָּה צָוָם עֲנֵנִין :

— אַיְר זַאָלָט וּוַיְסָן זַיְן, אֹז דְעַרְתְּ פֿעַנְדְּזִיק הָאָט אַנְגְּגַעְבָּן אַוְיַף אַיְר אִין פֿרְאָקוּרָאָטוֹר אַ גְּאָנְצָן רְאָמָאָן. אַחְוֹץ דָעַם וּוּלְיַיְלָה מִישְׁפְּטָן צְוֹאָמָעָן מִיט אַפְּיָרָע שְׁכָנִים מַעְנָדָל אָוָן רְוּלָעָק, בְּדִי צַוְּמָאָכָן אַ רְוָשָׁמָן. מַע וּוּטָרְאָרִיסְדִּי אַשְׁוּלְדִּיקָן אִין אַונְטְּעַרְגְּרָאָכָן דָעַם

א. קָרְפִּינָאָוִוִיטַשׁ

רעוזים און אין מאכּן פרווען אַפְצּוֹרִיטֵן מערב וויסטרוסלאנד פון
דער פולישער רעובליך.

אַבְקָע הַאַט זִיר גַּעֲכָפֶט פָּאָרֶן קָאָפֶט:
— וואס רעדט אַיר, פָּאָנִיע טְשֻׁעְרְנִיכָאָו, וווער וויס פון אַזְעַלְכָעַ

זַאְכָן?

— מיר דארפֶט אַיר נִיט אַיְבָּרְצִינְגַן, אַז אַיר ווַיִּסְטַּט נִיט. אַיר
גַּלְיִיב אַיר אַוְיפָּן ווָאַרט. אַבְעָר אַז גַּעֲרִיכְתָּ... כִּיהָאָב גַּעֲטְרָאָכְט אָפְשָׁר
זַאְל אַיר אַיר מַאְכָן פָּאָר מְשׂוּגָע, לְאַזְוַת זִיר נִיט.

טְשֻׁעְרְנִיכָאָו הַאַט גַּעֲזָבֶט צְוַיְשָׁן דִּי דָּאָקוּמָעָנָטָן, אַרוַּיסְגַּעַצְיוֹגָן
אַזְיַטְל פָּאָפִיר אַזְן גַּעֲלִיעָנְטַן פָּוּן דָּאָרְטָן:

— דער באַשְׁוָלְדִיקְטָעָר אַבָּע סְרָאָגִין, צְוַנְאַמְעַן גַּרְיוֹזָן, אַז נַאֲר
מַעַר גַּעֲפָעָרְלָעָר פָּאָר דַּעַר גַּעֲזָלְשָׁאָפֶט, צְוַלְיִיב זִין פְּלִינְקָן רַעַפְלָעָקָס
אוֹז שְׁפָרוֹן פָּוּן אִינְטָעְלִיגְעָנָץ. דָּאָס הַאַט עַר דַּעַמְאַנְסְטוּרָט בְּעַתָּן
אַיְנְרִידָן מִיט זִין שְׁוָאָכָן פּוֹלִישׁ דִּי פּוֹיעָרִים אַוְיפָּן קָאַזְיִימָר-אַרְיִיד
עוֹ אַמְּפָלוּמְרָשָׁט אַוְמְשָׁלְדִיקָעָר וּוּטְשָׁפִילָן פָּוּן דָּרִישׁ קַעַנְדְּלָעָר מִיט
אוֹ אַרְבָּעַט. זַיְהַאֲבָן בְּאַדְאָרְפָּט טְרַעְפָּן אַוְנְטָעָר וּוּלְבָן קַעַנְדָּלָעָס
גַּעַפְנִיט זִיר דַּעַר אַרְבָּעַט נַאֲר אַפְּאַכְמָעְנִישָׁר זְשָׁאָגְלָעָרִי פָּאָר
זְיִיעָרָע אַוְיגָן. דִּי גְּרָאַדְלִינִיקָעָר עַרְד-אַרְבָּעָטָעָרָס הַאֲבָן נִיט גַּעַהָאַט קִיְּזָן
שְׁאָנָסָן צַו גַּעַוְוִינְעָן. אוֹרֵף אַזְאָ אַוְיפָּן, הַאַט דַּעַר באַשְׁוָלְדִיקָעָר אַוְיסָ-
גַּעַנְאָרָט צְעַנְדְּלִיקָעָר זְלָאָטָעָס...

טְשֻׁעְרְנִיכָאָו הַאַט אַיְבָּרְצִינְגַן אַ פָּאָר צְעַשְׁמִיכְלָטָע אַוְיָגָן:

— נַאֲר אַזְעַלְכָעַ קְוַנְצָעַ קָאָז אַיר שְׁוִין נִיט טְעַנְחָז אַז אַיר זַעַנְט
מְשׂוּגָע. דַּאֲרָך אַיר זַוְּכָן אַז אַנְדָּעָר וּוּגָג אַיְיךְ צַו בְּאַפְּרִיאָן. מִין אַיר,
אוֹ דַּעַר בְּעַסְטָעָר וּוּגָג אַזְן צַו דְּעַרְצִילָן אַלְעָ אַיְיעָרָעָ מְעַשִּׁים, וּוּלְזָן
דִּי רִיכְטָעָרָס זִיר אַיְבָּרְצִינְגַן אַז אַיר זַיְתָן נִיט דַּעַר רִיכְטִיקָעָר אַדְרָעָס
אַפְּצּוֹרִיטֵן ווִיסְטְּרוֹסְלָאָנָה.

אַבְקָע הַאַט זִיר אַנְגָּעָהָוִיבָן דְּרִיְעָן אַוְיפָּן בְּעַנְקָל.

— פָּאָנִיע טְשֻׁעְרְנִיכָאָו, אַיר בְּעַט אַיר, דְּעַרְצִילָט דָּאָס נִיט
אַז גַּעֲרִיכְתָּ... צְוַלְיִיב מְעַנְדָּלָעָן אַזְן רְוּלָעָן. מִיר וּוּלְזָן דַּאֲרָפָן
דָּאָרְטָן זִין אַוְיפָּן אַיְין בְּאַנְקָה.
— בְּיוּעָל נִיט הַאֲבָן קִיְּזָן בְּרִירָה...

— יענע רידין מיט מיר ווי מיט אָגִיליכֶן. בְּהָאָב אָפִילּוּ אָדָאנַק
רֹולַעַקוּן אוּפְּגַעַה עֲרֵט צוּ גְּרִיזְשָׁעַן דַּי נְעָגֵל פֿוֹן דַּי פֿינְגֶּר, וּוְאָס
צּוֹלְבִּיבְּ דַעַם הָאָב אִיר מִין צּוֹנָאָמָעַן.

— פָּאָר וּוְאָס דּוֹקָאָ אָדָאנַק רֹולַעַקוּן?

— ער האָט גְּעוֹזָגָט, אָז אָזָא גְּעוּווֹנְהִיט שְׂמֻעַת מִיט דָּקָאָ-
דָעַנְצַׁן.

אָדוֹאָקָאָט טְשַׁעַרְנִיכָּאָוּן האָט פָּאָרְגָּעָסּוּן אָז ער האָט נִיט קִין
צְפִּיטָּה. שְׁוִין לְאָנָגְּה האָט ער זִיר אָזָוִי נִיט גְּעוּווֹיְלָט. ער האָט גְּעוּגָּעָט
דָּאָס קְמַץ-בְּעַרְדָּל אָזָן גְּשַׁטְּיקָט אִין זִיר דָּאָס גְּלַעְבָּטָר.

— נָוּ, האָט ער באָשָׁה אִירְךָ דְּעַרְקְלָעָרְט וּוְאָס דָּאָס אִין אָזָוִינָס
דָעַקָּאָדָעַנְצַׁן?

— דְּעַרְקְלָעָרְט האָט ער, נָאָר פָּאָרְשְׁטָאָנָעָן הָאָב אִיר וּוַיְנִיצִיךְ.
אָבָעָר מִסְתְּהָמָא אִין עָס נִיט קִין גְּרוּיְסָעָה מַעַלָּה, אָוִיב רֹולַעַק קְרִימְטָזִיר.

— גּוֹט, אָבָקָע, אִיכְּבָל אַלְצָטָן אִיר זָאָלְטָן נִיט פָּאָרְשָׁעָמָט וּוְעָרָן,
מִיר וּוְעָלָן נָאָר רִידְן.

— פָּאָנִיעָ טְשַׁעַרְנִיכָּאָוּן, בְּtwִין אִיצְטָ שְׁטָאָרָק גְּעַבְּרָאָכְן. מַעַן
הָאָט מִיר פָּאָרְקְוּוּטְשָׁטָה האָטְ פָּאָר אַזְיכְּרָוּן פָּאָקָעָר. קִין רִיבְעָ-
קְרָובִים הָאָב אִיר נִיט, קִין אָרְעָמָעָ אָוִיר נִיט, אָבָעָר כִּיוּעָל נִיט
בְּלִיחְבּוֹן שְׁוֹלְדִיךְ.

— אִין אָזְעָלְכָעָ פְּרָאָכְעָסּוּן רָעַדְטָ מַעַן נִיט וּוְעָגָן גְּעַלְטָ.

— נָוּ, ס'אִין דָּאָרְ פָּאָרְטָ אַיְלָעָר בְּרוּוִיטָ. וּוְאָס וִיטָאָרְ מַחְוִיבָ?

— דָעַר אָדוֹאָקָאָט האָט שְׁוִין גְּעוֹזָן פָּאָר דַּי אָוִיגְּן דַּי גְּאָנְצָעָ סְצָעַנְעָ
אִין דָעַר חִימָם, וּוְעָן ער וּוְעָט דְּעַרְצְיִילְן בְּעַתָּן מִיטָּאָג-עָסָן וַיְזַיְּבָ-
אָוּן זַיְן זַוְּן וּוְעָגָן אָט דַעַם שְׁמוּעָס.

אָבָקָע, וּוְיָ ער וּוְאָלְטָ גְּלַיְעָנְטָ זַיְן פָּאָרְטִידִיקְעָרָסָ מַחְשָׁבוֹתָ,
הָאָט גְּעוֹזָאָלָט, אָנְשָׁטָאָטָה אָנְאָרָאָרָ, צְוַשְׁטָעַלְןָ מַאְטָעָרִיאָלָ פָּאָר דַעַם
הִילְכִּיקָן גְּלַעְבָּטָר אִין טְשַׁעַרְנִיכָּאָוּסָ עַסְצִימָעָ. ער האָט אָרוֹיסָ-
גְּשַׁטְּאָמָלָט :

— אָרוֹם אָזָן אָרוֹם קְוָמָט אִיר מִיר אָשְׁטִיקָל טָוָהָה.

טְשַׁעַרְנִיכָּאָוּן האָט גְּעַמְאָכָט אִין עַרְנְסָט פְּנִים :

— אָדָרְבָּא, לְאָמִיר הָעָרָן.

- איר געדענקט ווי מ'האָט بي אַיְיר פֿאָר צוּוִי יַאֲרָן אַרְאָפְּגָעַ-
נוּמָעַן אַ בּוּידָעַם וּוּעַשְׁ ?
— אַמְתָּה .
- אָוֹן מַיְאָז גַּעֲוָמָעַן צו אַיְיר פֿאָרְלִיְיָגָן אַלְצִידִינְגָּ צַוְּרִיקְבְּרָעְנְגָעָן
פֿאָר דְּרִיָּ הַוְּנְדָעָרֶט זְלָאָטָעַס .
- רִיבְטִיךְ, אַיְיר דְּרָמְמָאָן זִיר .
- אָוֹן אַיְיר וּוּבָבָ הַאָט זִיר אַיְינְגָעְשְׁפָּאָרָט, נַאֲרָ צוּוִי הַוְּנְדָעָרֶט .
— יָאָ .
- דְּחָאָבָ אַיְיר גַּעֲהִיְיסָן דָּעַם פֿאָסָעָר דְּרוּכְקָוּמָעַן. וּוַיְלָ דָּאָס בֵּין
אַיְיר גַּעֲוָעַן דָּעַר ... סְאיִיזָ גַּעֲוָעַן מִינְן סְחוּרָה .
- טַשְׁעַרְנִיכָּאָוּ הַאָט בָּאַשְׁלָאָסָן מִיטְצֻוּשְׁפִּילְן . זָאָל דָּעַר אַרְעָסְטָאָנָט
הַאָבָן אַ גּוֹט גַּעֲפִיל . עַס וּוֹרְטָן אַוִּיפָּק אִים בִּיטְעָרָעָ צַיְּיטָן . הַאָט עַר
זִיר אַיְינְגָעְהַיְוָן פָּזָן שְׁטוּל, עַזְוִינְגָעְנוּמָעַן דִּי דְּאָקְומָעָנָט, פֿאָרְמָאָכָט
דָּעַם אַקְטָנְטָאָש אָוֹן פֿיְעָרְלָעָר גַּעֲמָאָלְדָן :
- אַבְּקָע, דִּי טָבָה וּוּעַט אַיְיר בִּיטְשִׁיטִין . אַיְיר וּוּלְלָ אַלְץ טָאָן
מִ'זָּאָל אַיְיר אַפְּטְשָׁעְפָּעָן פָּזָן דִּי שְׁוֹעָרָעָ פֿאָרְאָגְרָאָפָן . אַבְּעָר אַיְן גַּאנְצָן
רִיאַן וּוּעַט אַיְיר נִיט אַרְוִיסְט .
- וּוּעַר רַעַדְט וּוּגָן רִיאַן ? אַיְיר וּוַיְלָ נַאֲרָ אַ וּוּרְאָק אַוִּיפָּק מִינְן מַאָס .
דָּעַר אַדְדוֹאָקָאָט הַאָט שְׁוִין גַּעֲוָאָלָט גַּעֲבָן אַ וּוֹנָק דָּעַם וּוּעַכְתָּעָר
עַר זָאָל אַוִּיפָּמָאָכָן דִּי פֿאָרְקָרָאָטָעוּוּעָטָעָ טִיר, הַאָט אִים אַבְּקָע אַפְּגָעַ-
הַאָלָט :
- פָּאָנִיעָ טַשְׁעַרְנִיכָּאָוּ, אַיְיר הַאָט נַאֲרָ אַ רְגָעָ צַיְּיט ? בִּיוּוּלָ אַיְיר
עַפְּעָס פֿרְעָגָן .
- נָוָ, פֿרְעָגָט .
- זָאָגָט מִיר, וּוּעַר אַיְזָ דָּעַר טְרָאָצְקָי, וּוֹאָס מַעְנָדָל אָוּן רַוְּלָעָק
זַעֲנָעַן אַזְוִי אַיְן פָּעָס אַוִּיפָּק אִים, וּוֹי עַר וּוֹאָלָט זַיִי גַּעֲשְׁפִּיגָן אַיְן דִּי
בְּרוּוּת ? וּוֹעַן זַיִי קָאָנָעַן, צַעֲרִיטָן זַיִי אִים וּוֹי אַ העֲרִינָגָ .
- טְרָאָצְקָי ? לְאֹזֶט אָפָ, אַבְּקָע, סְאיִיזָ נִיט אַוִּיפָּק אַיְין פּוֹס .
טַשְׁעַרְנִיכָּאָוּ הַאָט זִיר פֿאָרְטָרָאָכָט אַ רְגָע אָוּן דְּעָרְנָאָר זִיר
אַפְּגָעָרוּפָן :
- אָזָ מַעָ פֿרְעָגָט שְׁוִין, הַאָבָ אַיְר צו אַיְיר אַוִּיךְ אַ

שאלָה. זאָגְט מיר, צוֹלִיב ווּאַס הָאָט אַיר עַס גַּעֲטָאָן? צוֹלִיב ווּאַס הָאָט
אַיר אַרְוִיפְּגָעָוּאָרְפָּן דֵּי פָּאנַ אַיבָּעָר דֵּי דְּרָאָטָן?
אַבְּקָעַ הָאָט שָׁוּעָר אַפְּגָעָאָטָעָמָט, וּוֹי אַרְאַפְּגָעָשְׁתָּעָלָט אַ מְשָׁאָ
פָּונַ דֵּי פְּלִיעָצָעָס:

— זִין עֲקָשָׁנוֹת הָאָט מִיר גַּעֲנוֹמָעַן. אַלְיַין גּוֹט עַקְנִיטְשֶׁט, מִיט
אַ צָּוְרָה אַ יְאָרָ נָאָר וּוּעָטְשָׁעָרָע, אַיְזָ עַר נִיט גַּעֲגָנְגָעַן בְּרַעֲכָן אַ
שְׁלָאָס, זָוַר שְׁטָעַלְןַ אַוְיָף דֵּי פִּיס, גַּיְזָן הַוְּלִיעָן אַ בִּיסָּל, נָאָר רִיזְקִירָן
מִיט דָּעַר פְּרִיטָפָאָר אַ מְעָשָׂה אַוְיָפָן הַימָּל אַ יְאָרָיד. דָּעַרְפָּאָר הַאָבָּ
אַיר אַים גַּעֲהָאָלְפָן...

אַדוֹאָקָאָט טְשֻׁעָרְנִיכָּאָוּ הָאָט גַּעֲמוֹזָט אַוְיָפָן פְּרִאָצָעָס דָּעַרְצִילְוָן
אַ בִּיסָּל בְּרִיְּטָעָר וּוּעָגַן אַבְּקָעַס פְּרָנְסָוֹת, זִין גַּאנְצָן הַינְּטָרְגְּרוֹנָט.
אַנְדָּעָרִישׁ וּוּאָלָט מַעַן אַיְזָ אַנְגָּעָטָאָן אַ פְּסָק-דִּין נִיט אַוְיָף זִין מַאָס.
אַמְּתָה, דֵּי שְׁטָרָאָפָּק אַיְזָ גַּעֲוָעַן לְעַנְגָּעָר, אַיְזָ פָּאָרְגְּלִיךְרָ מִיט זִין
פְּרִיעָרְדִּיקָע, אַבְּעָרָ מִיט חָסָד: צְוּוֵי יְאָרָ. מַעַנְדָּל אַוְן רַוְּלָעָק הַאָבָּ
בָּאַקְוּמָעַן צְוּ פִּינָּפָ.

דָּעַר פְּרִאָקְוָרָאָר אַיְזָ נִיט גַּעֲוָעַן פָּונַ פְּעַנְדְּזִיךְ דָּעַם קוֹלְעָהִיטָּס
חָדָר. נִיט וּוּינְצִיקָּעָר גַּעֲטָרִיךְ צְוּ דָּעַר מַאְכָט וּוֹי דָּעַר רַעֲפָרָעָנֶט פָּונַ
צָעַנְטָרָאָל-אָרָעָסָט, אַבְּעָרָ מִיט הַוּמָאָר. אַלְיַין אַיְזָ עַר גַּעֲוָעַן אַ פָּאָרָ-
בְּרַעְנְטָעָר פָּאָקָעָר-שְׁפִּילָעָר. הָאָט עַר זָוַר נִיט גַּעֲקָעָנֶט אַפְּוּוֹגְנְדָרָעָן,
וּוֹעַן טְשֻׁעָרְנִיכָּאָוּ הָאָט אַיְסָ דָּעַרְצִילְט בְּעַת דָּעַר הַפְּסָקָה וּוּעָגַן אַבְּקָעַס
טָאַלְאָנָט אַיְזָ טָאַשָּׁן קָאָרָטָן...

אַיְזָ אַ פָּאָר טָעַג אַרְוּם נַאֲכָן פְּרִאָצָעָס, הָאָט דָּעַר תְּפִיסָה-דִּירְעָקָ-
טָאָר זְיִי גַּעֲמָאָלְדוֹן, אַז מַעַן פִּירְט זְיִי אַרְיָבָעָר קִיְּזָן טִיף פּוֹילָז, אַיְזָ
דָּעַר רָאוּוּטָשָׁעָר טָוְרָמָע. דְּאָרָטָן וּוּלְזָן זְיִי אַפְּזִיצָן זְיִיעָר שְׁטָרָאָפָּק.
אַלְעָ דְּרִיְּזָ וּזְעַנְעָן גַּעֲשָׁתָאָנָעָן אַוְיָף אַכְּטוֹנָג, וּוּדְלִיק דָּעַם רַעְגּוֹלָאָ-
מִין, אַנְטָקָעָגָן דָּעַם תְּפִיסָה-דִּירְעָקָטָאָר אַזָּן רַוְּיָק אַוִּיסְגָּעָהָעָרָט דֵּי גַּזְוָרָה.
עַר הָאָט זְיִי גַּעֲפָרָעָגָט, וּוֹי עַס פִּירְט זָוַר בַּיִּ פָּאָלִיטִישָׁעָ פָּאָרְבָּרְעָכָעָרָס,
צַי זְיִי הַאָבָּן סְפָּעָצִילָעָ בְּקָשָׁות. רַוְּלָעָק, וּוּאַס הָאָט גַּעֲקָעָנֶט גּוֹט
פּוֹילִישָׁ, הָאָט אַוִּיסְגָּעָרָפָן:

— איך בעט מיזאל מיר פירז קיון ראוויטש געשמיידט צוזאמען
מיט אבע סראגין.
מענדל האט געשמייכלט אונן צוגעהשאקלט מיטן קאפ. ס'אייז
אימ געפעלן דער זשעסט פון זיין חבר.
אונן אווי אייז טאכע געוווען: רולעך מיט אבקען האבן מארשירט
פארויס געשמיידט איינער צום צוויתן אונן הינטער זיין — מענדל,
מיט קייטלער אויף די הענט.

**וילנע, וילנע,
אונדזער היינטאט**

וילנע, ווילנע, אונדזער היימשטאט

אויף דיטשע גאָס איז אַרְן געשטאנגען אַ זִיד מיט בליעַ ברילַן
אויף די אויגן, אָוּן זִיךְ געבעטָן:

— פִּירֶת מֵיר אַרְיבָּעָר אוֹיף דָּעַר אַנְדָּעָר זִיט! ...
געבעטָן האָט עַר עַס מִיט אֹזָא האַרְכְּעִירְסְּנְדִּיקָן גַּעֲבָעַט, נִיט וּוְיִ
סְּיוֹזָאלַט גַּעֲוֹעַן אַ רִיד וּוְעַגְּן אַרְיבָּעָרְפִּירְן אִים דָּאָס שְׁטִיקָל בְּרוֹקָ
וּאָס האָט אַפְּגַעַטְיִילְט גִּיטְקָע טַוְיבָּעַס זָאוּוּלָעַק פֿוֹן יַדְיִישָׁע גָּאָס,
נָאָר וּוְעַגְּן אַרְיבָּעָרְשְׁפָּאָנְגָּעַן אַ טִּיפָּן, גַּעֲפָעָרְלָעָכְן אַפְּגָרְוָנט. עַר אַיז
אָפְּשָׁר גַּעֲוֹעַן דָּעַר עַרְשְׁטָעַר יִיד אַיז וּוְילַנָּעַ, וּאָס האָט פָּאַרְגָּעָפִילָט
דָּעַם חָרְבָּן. שְׁוִין בְּלִיאָז דָּעַר נָאָמָעַן פֿוֹן דָּעַר גָּאָס, די דִּיטְשָׁע גָּאָס,
הָאָט אִים גַּעֲטָרְבָּן פֿוֹן אַיז זִיט צָו דָּעַר אַנְדָּעָרְרָה. מֵיר אַלְעַ אַבָּן
גַּעֲזָעַן אוֹיף דָּעַר אַנְדָּעָר זִיט גָּאָס דָּעַם וּוּאַסְעָר-פָּלוּמְפָּעָלָעָ אָוּן
יַאֲשָׁעָס קָרְעָמָל פֿוֹן דִּי קָוָאָס; אַבָּעָר יַעֲנָעָר יִיד הָאָט דָּוָרָר זִינָעַ
טוֹנְקָעָלָעָ בְּרִילַן גַּעֲזָעַן וּוּיטָעָר. דָּעַר גּוֹרְלָהָאָט אִים נִיט אַרְיבָּעָר-
גַּעֲפִירֶת אוֹיף דָּעַר זִיכְעָרָר זִיט. עַר אַיז אַיְבָּרְגָּעְבָּלִיבָּן מִיט אַלְעַ
אַיְגָעָט אַפְּגָרְוָנט פֿוֹן פָּאַנָּאָר.

וּוְעַז אִיר דָּרְמָאָן זִיךְ אַיז יַעֲנָעָם יַדְזָן, וּאָס קָאָן דִּינָעָן וּוְיִ
אַ סִּימְבָּאָלָט פֿוֹן אַונְדָּזָעָר גּוֹרָל, קָומְתָּ מֵיר תְּמִיד אוֹיפָן זִינָעַן די
פָּאַרְשָׁוּוֹנְדָעָן, פָּאַרְטְּלִיקָטָעָ שִׁינְקִיטָּ. די שִׁינְקִיטָּ פֿוֹן וּוְילַנָּעַ.
אִיר מוֹזֵזְרָ מִדְּהָה זִין אַיז נָאָמָעַן פֿוֹן דִּי אַיְבָּרְגָּעְבָּלִיבָּעָן,
אַיז נָאָמָעַן פֿוֹן דָּעַם הַיְּפָלָ וּוּלְגָעָר, וּוּעֲמָעַן סִיאָזָ גַּעֲלוֹנָגָעָן אַרְיבָּעָר-
צָוְגָּיִין אוֹיף דָּעַר אַנְדָּעָר זִיט, אַנְטְּרִינָעָן צָו וּוּרָן פֿוֹן דָּעַר הַיְּמָ-
שְׁטָאָט, וּוְעַן זַי אַיז פָּאַרְוּאַנְדָּלָט גַּעֲוֹאָרָן דָּוָרָר די רַוְּצָחִים אַיז אַיז
בְּלִוטְיִקָּעָ דִּיטְשָׁע גָּאָס — אַיז נָאָמָעַן פֿוֹן דִּי אַלְעַ, וּוּלְכָעָ זִינָעַן
דָּוָרָר גַּעֲטָאָס, דָּוָרָר וּוּלְדָעָר, לְאַגְּעָרָן אָוּן פְּרָאָנְטָן אַרְוִיסָּ פֿוֹן דָּעַם
פְּנִיעָר — אַיז נָאָמָעַן פֿוֹן דִּי אַלְעַ מוֹזֵזְרָ מִדְּהָה זִין, אַז מֵיר זִינָעַן
גַּעֲוֹעַן אַיז וּוְילַנָּעַ פָּאַרְלִיבָּט. בִּזְעַן הַפְּנִיטִיקָן טָג אַיז אַט די לִיבָּעָ

פארשטיין אין אונדזערע הערעער ווי א פארבראכגען פיל, ניט אroiיסטוציאן, כיבע מיט א שטיך לעבן. ווילגע האט אונדז געגען אלע מעגלעכקיטן צו חלומען דער-הויבגען חלומות וועגן גליקלער מאכן די וועלט, וועגן אויסבעסערן דעם קיום, וועגן דערגענטערן אלע מענטשן צו דער שיינקייט, וואס האט אונדז ארוםגערגנאלט. ווילגע האט פארמאנגעט אלע יונגנטעלעבע פרידן, וואס מען קאן ניט קויפן פאר געלט. אזיי ווי מיר האבן קיינער ניט פארמאנגעט צו פיל, איז די ווילגער פריד געוען פאר אונדז נאך זיסער.

דער וויליע-טינער האט אונדז געבראכט דעם גראס פון זויפטער בריטיע וואסערן. אין זאקרעטער וואלד האבן מיר געקלט אונדזער צעהיצטער פאנטאייז. פון די שיקינער בערג האבן מיר אראגע-בענקט נאך זויפטער, אומבאקאנטער וועלטן.

ס'אייז ניט קיין זונדר, וואס איבער ווילגע האבן געשפאנט מענטשן, וועמען מען קאן גאר אנדערשוו ניט זון. אט, למשל, איז איזין ווי חיקל לונסקי, דער ביבליאטעקהאר אין דער טרטאשון-ביבלאטעך. אין זיין מלין בליך האט זיך געשפיגלט דיGANצע נאיוקייט פון הונדרטער קינדרער, וועלכע זינגען געקובמען אין ביבליאטעך טרינקען וויסן, ווי שעפעלער צום קוואל. אדרער גראללקע דער חזן. ער איי געתטאנען יארן נבען דער גראיסער של אויפן שלחויף און געזונגען. געתטאנען איי ער דארט, כדי סייאלו צו אים דערגין די אפקלאנגען פון די תפילה, אויסגעציקלט דורר די גראסטער חזנים פון אונדזער ציטט, ווי הערשמאן, סייראטע, קושע-זוייצקי. וו איז דער וועלט האט מען גטראפען איזונע לעים ווי אין ווילגע? די כויבעס, פון דיטשע גאס, וואס זינגען געוען מסוגל איזנץוריידן א פויער ער זאל קויפן א פראך מיט געפאס-קעוועטע הויזן... זיירע וורטעלער, זיירע וויצן, זייר מבטל מאכן דיGANצען, סאלידיינ וועלט. די אלע טיפן און טשודאקס, וואס בלוי אין ווילגע האבן ווי געקאנט פאראדיזן אין זיירGANצער אויס-טערליישקייט. וויטל יעדר ווילגער פארמאנגעט אין זיך עפער יוצאי דופנדיקט און קאן פארשטיין דעם אנדערנס פאנטאייז. ווילגער

האָבָן צוֹזָמָעָן מִיט דֵי פָעַטָּע מְאַכְלִים אַיִן אוֹסִיאָנָס רֻעְשְׁטָאָרָאָן,
צְוֹזָמָעָן מִיט טָאַלְיִקְינְסְקִיס גַּעֲפַעַפְעַרְטָן וּוֹרְשָׁטָן, גַּעֲקָאנְט אָוִיר פָּאָרָ-

דִּיעָן בְּלוּיָע, דָּוְרְבְּזִיכְטִיקָע חְלוּמוֹת.

אוֹף יַאֲטְקָעְוּוֹר גָּאָס הָאָט קְיוּוּעָ דָּעָר שְׁלָאָסָעָר גַּעֲמִיטְסְטְרָעוּוֹעָט
אַ שְׁלָאָס אַיִן גַּעֲשְׁטָאָלְטָן פָּוּן אַ סָּאָלָאָוּוִי, וּוֹאָס זָאָל זִינְגָעָן בִּינִים
עַפְעַנְעָן דֵי טִיר. דֵי סְטָאַלְיָאָרָעָס פָּוּן דֵי פְּרָאַדוּצִיר-קָאַפְּרָאַטִּיוֹז
אוֹף טְרָאָקָעָר גָּאָס הָאָבָן זִיךְ גַּעֲבָרָאָכָן דֵי מְחוֹתָה וּוֹי צָו מַאֲכָן
אַ קָּאָנָאָפָע, וּוֹאָס זָאָל אָוִיר קָאָנָעָן דִּינְגָעָן וּוֹי אַ שְׂרִיבְ-טִיש.

סִיאָמָקָעָ קָאָגָאָן הָאָט פְּאַרְטָרָאָכָט אַיְבָרְצָוֹעָצָן צִיגְיִינְגָּר-לִידָעָר
אוֹף יַיְדִּיש, אַיִן עָר אַוּעָק קִיּוֹן טְרָאָק, לְעָבָן דָּאָרָט אַיִן צִיגְיִינְגָּר-
טָאָבָאָר אָוֹן לְעַרְבָּנָעָן דָּעָם פְּרָעְמָדָן לְשָׁוֹן. אַפְּיָלוֹ גְּדָאָלָקָע, דָעָר
מְשׁׁוֹגָעָנָעָר חְזָוָן, אַיִן נִיט גַּעֲזָעָסָן מִיט פְּאַרְלִיגְטָעָה הָעָנָט. עָר פְּלָעָגָט
וּוַיְנָטָעָר פְּאַרְפְּרִירִין נִיגְנוּמָן דָוְרָךְ אַרְיִינְגְּוָגָעָן וּוֹי אַוְיָפָן שָׁוֹל-הַיּוֹךְ אַיִן
אַ טְשִׁינְקָע וּוֹאָסָר, זִיךְ זָאָלָן נִיט פְּאַרְגָּעָסָן וּוֹעָרָן בֵּין פְּרִילְנָג.
דָעָר אָוּמָרוֹ אַיִן אָונְדוֹזָה הָאָט גַּעֲטָרְבִּין צָו וּוֹאַנְדָּרָעָן, זָוָן דֵי
שְׁפָרָן פָּוּן אַ פְּאַרְאִיאִירִיקָן שְׁנִי אוֹף דֵי זְוַמְּעַרְדִּיקָע פְּלָאָכָן פָּוּן
דָעָר נַאֲרָאָטָשָׁעָר אַזְעָרָע.

וּוְעָגָן וּוֹאָס הָאָט וּוַיְלָעָ נִיט גַּעֲטָרָאָכָט? אַפְּיָלוֹ וּוְעָגָן קוֹיְפָן
אַ שְׁטִיקָל עָרָד, עַרְגָּעָץ אַיִן אַ וַיְיַנְּקָלָ פָּוּן דָעָר וּוְעָלָט אָוֹן שָׁאָפָן
דָאָרָט אַ יַיְדִּישָׁע רַעֲפּוּבְּלִיק, וּוֹ פָוּן גָּאָסָן-קָרְעָר בֵּין צָום פְּרָעָ-
זִידָעָנָט זָאָלָן אַלְעָ רַיְדָן יַיְדִּישָׁ...

אוֹף אַ בּוֹיְדָעָמָן אַיִן רַבִּי לִיְזָעָרָס הַיּוֹפָ, אוֹף יַיְדִּישָׁע גָּאָס, אַיִן
גַּעֲזָעָסָן אַ יַיְד אָוֹן גַּעֲצִיבָנָט בְּאַנְקָאנְטוֹן פָּאָר אַזָּא רַעֲפּוּבְּלִיק. עָר
הָאָט נִיט פְּאַרְגָּעָסָן זִיךְ צָו בְּאַפְּוֹעָן מִיט אַמְּגָן-דוֹד אַיִן דָעָר מִיט.
דָעָר פְּאַרְאִין פָּוּן דֵי שְׁטָאָרָקָע, „דֵי גָּאָלְדָעָנָע פָּאָזָן“, הָאָט אַיִן זִיְנָן
סְטָאָטוֹט גַּעֲרָעָדָט וּוְעָגָן טְרִיבִּישָׁאָפָט אַוְן חְבְּרָשָׁאָפָט. מַעַן זָאָל זִיךְ
הַאלְּטָן אַרְטִיךְ אָוֹן נִיט פְּאַרְגָּעָסָן, אֹז, וּוֹאָס מִיר זִיְנָעָן, זִיְנָעָן מִיר,
אַבְּעָר יַיְדָן זִיְנָעָן מִיר“. סְאִיּוֹ גַּעֲוָעָן אַ בְּאָפְּעָל אַוִּיסְצּוֹטִילְן נַדְנָס
פָּאָר אַרְעָמָעָ בְּלָוִת פָּוּן דָעָר אַלְגָּעָמִינָעָר קָאָסָע. אוֹף שְׁרִיפָט-
זַעֲצָרָס יוּבְּלִי-פְּאַרְשָׁטָעָלָוָג הָאָט דָעָר פְּאַרְאִין אַוִּיסְגָּעָקִיפָט אַלְעָ
בִּילְעָטָן, כְּדֵי דָעָר בְּאַלְיְבָטָעָר אַקְטִיאָר זָאָל אַרְוִוִּס מִיט רֹוחָ.

א. קארפיניאווויטש

ס'אייז שווער צו זאגן פון וואגנער האט זיך גענומען אט די טריומערישקייט. אט דאס ציען זיך צו עפעס שענערס, צו עפעס בעסערס. אונדזערע מיטלען זייןגען געוווען זיעיר באשיידענע. זעלטן ווער פון אונדו האט געזען איין שטוב עשירות. אוון דאר האבן איבער ווילנע געשפאנט יידן הארעפאשניקעס, ארבטעטר-יוגנט מיט אפנען פנימער, ניט קייז דערשלאגענע, פול מיט לעבן, בשלמות מיט זיך אליז.

אמת, מען דארף ניט אידעאליזירן. מען דארף ניט פארואנדלען איין א טוגנט אלע ווילנער גוט צוגעניטענע מחשבות. אלע פארוונדייקטע גלייבווערטלער. צזאנמען מיטן ליבט איין אויר געוווען א סר שאטן. עס זייןגען געוווען ארעמע, האפעונונגסלאזע טאג. די אויסזיכטלאזוקייט האט געטראיבן הונדרטער איבער דער גרענצע, צו א גרויס פארשניט לאנה, מיט דער האפנעונג אויף א בעטער לעבן. לאמיר דערמאןען די ליטערע נשמות, די פארגלייבטע מיט עצער, ווילנערישער אמונה אין די דערזוייבענע לאזונגען. לאmir דערמאןען די, וועלכע זייןגען די גרענצע מיט אפנען הערצער, מיט תמיומתדיקן צוטורי, אוון דארט אומגעבראקט גע- וואREN אין די תפיסות אוון לאזונגן. זיי זייןגען געוווען די פארגיידר פון פאנאר. זיי, די גלויביקע איין א גערעכטער ווועלט אונטער דער רווייטער פאן, זיי זייןגען אומגעקומווען די ערשות.

מיר האבן געלבעט איין ווילנע א פולבלוטיק, יידיש לעבן. איין דער פרעםדער סביבה, איין דער דרייקונג פון אלע זיטן, איין דער ארעמקייט זייןגען מיר געוווען שעפעריש אוון געשפודלט מיט אויפטוען פאר אונדווער קולטור, פאר אונדווער יידישן המשר. וויל ווילנע האט באוירקט אירע באוווינער. די ווילנער שמאלע געס- לער האבן פארמאגט איין זיך א פישוף אנטורעגן צו בריטיע פאר- מעסטונגגען. אט שפאנסטו איבער א געווולבטן ואווארע. עס דוכט זיך דיר, או ס'אייז גאָר נישטֿא דורך אים קייז א羅יסנאגן. די אַלטֿע מוייערן דרייקן אויף דיר, וויל זיך פאראײיניקן ממש איבער דיזן קאָפ. מיט א מאל, וווען דו ווילסט זיך שוין אומקערן צויריך, גיט זיך א שפּרייט אויס פאר דינע פיס א שטיך גארטן,

אַערוּוִישׁטער טִיכֵל, אַפְּרִילְעָבָס אֹזָא, דַּי ווּלְעַנְקָע. הַאֲסָט שָׁוִין
חוֹשֶׁק אֹוִיסְטוֹטָאָן דַּי שִׁיר, פַּאֲרָקָטְשָׁעָן דַּי קַאֲלָאַשְׁעָס פָּוּן דַּי הוּוֹזָן
בֵּיז דַּי קַנְבָּלָעָר אָוּן זִיר שְׁטָעָלָן בִּים בְּרָגָג מִיט אַ וּוּנְדָקָע אַיְזָן.
הַדָּאָגָט.

מיר זינען געווען צעהשפּרייט אין ווילנע פון רַאֲגָאַטְקָע בֵּין דָּרְאַגָּאַטָּקָע. פון לִיפּוֹוֹקָע, רַוּעַלָּע, נָאוֹגָאַרָּאָד, בֵּין אַרְוִיָּה שְׁנִיְּפָעַשִּׂיק. אָונְדִּז, דִּי שְׁטָאַטִּישׁ, הַאֲטַ גַּעֲצִיגָּן נָאָר צָו שְׁנִיְּפָעַשִּׂיק. דָאָס אַרְיָה-בּּוּרגִינְיָן דִּי וּוְילְיעַ דָּרוֹכָן גְּרִינְגָּם בְּרִיךְ הַאֲטַ תְּמִיד פָּרֶםְמָגָט אַיִּן צְחִיר דָעַם רַיִּץ פּוֹן אָן אַרְיִינְקָומָן אַיִּן אוֹן אַנְדָעַר וּוּלְטַל. אַוְךְ שְׁנִיְּפָעַ-שִׂיק הַאֲבָן גַּעֲוָנוֹינְטָן אָסְר אַינְטָעַרְעַסְאַנְטָע טִיפּּן. סְאַיִּז גַּעֲוָעָן בִּיטַוּעַמְעָן צָו טִילְלָן אַמְחַשְּׁבָה. סְאַיִּז אַוְךְ גַּעֲוָעָן מִיטַּוּעַמְעָן צָו טִילְלָן אַקוֹּש, אָן עַרְשָׁטָע אַרְוָמָאַרְמוֹנָגָן נְעַבְּן אַפְּאַרְמָאַכְּטָן, הַלְּצָעַרְגָּעָם טּוּעָיר אַיִּן זְוּמְעַרְדִּיקָע לְבַנָּה-גַּעֲבָט.

על גיט אמאָל אַ ווֹיַע מִיט ווֹילְגַע אַין דָּעַר פֿרְעָמֶד. מֵעַן עֲפָנָה
אַ פֿעָנְצָטָעָר אָזָן אַ קָּאשְׁתָּאוֹן-בּוֹים, וּויַ אַרוֹוִיס פֿוֹן טַלְיַאָטְニָק, רַוְקָט
אַרְיִין זִין עַשְׂוִיבָעָרְטָן צַוְּיַגְן-קָאָפּ. עַר דַּעֲרָמָאנְטָן דִּיר דִּי קִינְדָּעָר-
אַזְרָן, וּוֹעַן מֵעַן הָאָט פֿוֹן זִיןְגַע גַּלְאַנְצִיקָעָ פרָוָת גַּעַקָּאָכָט טִינְגָט. מִיר
בִּיצְעָן נִיט אַט דָּעַם קִינְדָּעָרְשָׁן טִינְגָט אַוִּיךְ שְׁרִיבִין הַיְּטָעָרָעָ בְּרִיוֹן. מִיר
בִּיצְעָן אִים מַעַר אַוִּיךְ לְעַשְׁן דָּעַם בְּרַעַנְעַנְדִּיקָן טְרִוְיָעָר נַאֲר אַונְדוֹעָר
הַיְּמַשְׁטָאָט. אַיְצָט, וּוֹעַן מִיר זִיןְגַע שְׁוִין אַזְוִי וּוֹיְטָ פֿוֹן ווֹילְגַע, אַזְוִי
וּוֹיְטָ, אָז סְאִיז שְׁוִין בָּאָלְדָן נִיט פְּאָרָאָן קִיּוֹן פְּלָאָז פָּאָר בעַנְקָשָׁאָפָט
— אַיְצָט זַעַעַן מִיר אַלְאַז אָזָן אַלְעָם נַאֲר שָׁאָרְפָּעָר, אָזָן בִּים בָּאָרִיר
פֿוֹן אַ זְּבוֹן-סְטוֹרְנוֹעַ, שְׁפִילְזָן זַיִ פָּאָר אַונְדוֹז וּיְ לעַבְדִּיקָע, וּויַ זַיִ
וּוֹאָלָטָן גַּרְנִיט גַּעַוְאָרָן אַוּוּקָעָגָעָפָרָט פֿוֹן אַונְדוֹז אַוִּיךְ אַיְבָּיק.

מיר זינען אַרְמוֹגָעָגָנָגָעָן אַיבָּעָר ווַיְלָעַ מִיט בַּעֲנָקָשָׁאָפֶט צָו
דַּעַר ווַיְטַ, צָו מְרַחְקִים אָז אַדְרָעָסַן. פָּאָר אָונְדוֹ אֵיז גַּעַנְגַּע גַּעַוְעַן
זַיְרַ צָו פָּאַרְטָשָׁעָפָעָן אֵין אַ פַּעַדְעַר-וּזְאַלְקָנוֹ אָזָן שְׂוִימָעָן מִיט אִים
אַיבָּעָר דַּעַם בַּלְיוֹעַן הַיְמַלְ. מִיר הַאַבָּן נִיט גַּעַוְעָסַט, אָז סְיוּעַט קֻומָעָן
אַ טָּגַ ווּעַן מִיר ווּעַלְן צַעַלְפִּידְעָרַט ווּעַרְן אַיבָּעָר גַּאֲרַ דַּעַר ווּעַלְטַ
אַיְנַצְלָנָעַ פּוֹן מִשְׁפָּחוֹת, פָּאַרְתּוּמְטַע, דַּעֲרַשְׁלָאַגָּעָנָעָן אָזָן פּוֹן גַּאנְץ
וּוַיְלָעַן ווּעַט אָונְדוֹ אַיבָּעָרְלְלִיבָּן אַ בְּלָאָסַע דַּעֲרַמְאָנוֹגָגַג. ווּעַן

א. קארפיניאוועיטש

מיר זינען געשווומען אין די וואסערן פון דער וויליע, ווען אונדזערע חלומות האבן זיך אַנְגָּשֵׁלָאנְן אין יעדן בוים פון ואַלאָקָומֶפֿיעַ. ווען מיר זינען דאָרט געלעגן אויפּוֹן וויבּוֹן מאָר אָז געפרוֹוֹת פָּאנְ-געַן אַ בָּרְעָקָל זוֹן אין אָונְדוֹזָעָרָעַ פָּאַרוֹשָׂמָרָעָטָעַ אוּיגַן, האָבָן מיר ניט געוווֹטַט, אָז דאָס אַלְץ ווּעַט אַ מָּאֵל דִּינְעַן ניט אָונְדוֹזָעָרָעַ פרײַיד, נאָר אָונְדוֹזָעָרָעַ טְרוּיָעַר.

מיר האָבָן געשנִיעַט וואַנדָעָר-שטעקָנס אָז געַקָּאָרְבַּט אין דער פרישער קָאָרָע סְודָוְתְּדִּיקָעַ, יְוָגָּנְטְּלָעְכָּבָעַ סִימְבָּאָלָן. מִיט צֻכְּרָאָס-טָעַטָּע הַעֲמָדָעָר האָבָן מיר זיך פָּאַרְמָאָסָטָן צָו שְׁפָאנְעַן אין דער ווּעַלְתָּ. ווי האָבָן מיר גַּעֲקָאָנְט ווִיסְן, אָז אָז דער ערְד פון אָונְדוֹזָעָרָעַ יְוָגָּנְט ווּעַט אַרְיִינְגָּעָרְיוֹלָט ווּעַרְזָן דאָס בְּלָוֶטֶן פון אָונְדוֹזָעָרָעַ נְאַעַנְטָסָטָעַ. וואָס אָז אַיבְּעָרְגָּעְבָּלִיבָּן פון ווּילְנָעַר זְכָרוֹנוֹת? זַיְּ בִּינְדָן אָונְדוֹן. מיר זינען נאָר אַלְץ פָּאַרְסָטָט מִיט דָעַם דּוּפְּטִיקָן סְמָן דִּי ווּלְנָעַר ווּלְדָעַר, מִיט דָעַר פרִישְׁקִיט פְּוּנָעָם שְׁנִי אוֹיפּוֹן די קְרִיעָבָּרָג, מִיט דָעַם שְׁטִילְזָן גַּעַזְאָגָן פון דָעַר ווּלְיָעַ. עַס בִּינְדָט אָונְדוֹן אַלְעַ אָז בענְקָשָׁאָפָּט, אָזִין טְרוּיָעַר.

אָז לְאָמִיר אַלְעַ צְוָאָמָעַן, די לעַטְעַט ווּלְנָעַר, ווּידָעַר אַרְיִיבָּרָ-וּאוּרְפָּן אַ גְּרִינְעַ ברִיךְ אַיבְּרָעָר אַלְץ דָאָס אַוּעָקָגָעָגָעָנָעַן, אָונְדוֹזָעָרָעַ קִינְדָעָר זַאלְן קָאנְעַן אַ מָּאֵל דָאָרט שְׁטָעָלָן כָּאַטְש אָזִין טְרָאָט אָז ווִיסְן ווּעַגְן אָונְדוֹזָעָר אַמְּאָלִיקָן לְעַבָּן, ווּעַגְן אָונְדוֹזָעָרָעַ פרִיזְן. ווּעַגְן אָונְדוֹזָעָרָעַ לְיִידָן ווִיסְן זַיְּ גַּעַנְגָּוָה.

זַאלְן זַיְּ אוֹיר פִּילְזָן דָעַם טָעַם פְּוּנָעָם קְרִיעָנִיעָ-וּוואָסָעָר אָז פָּאַסְפִּיעָשָׂק, זַאלְן זַיְּ אוֹיר קָאנְעַן קְלִין זְיִיעָרָעָ גַּעַמְּטִיעָר אַינְעָם אָזִ-

בָּאַקָּאָנְטוֹ שָׁאָטוֹן פון די בּוּמָעָר אָז בּוּרְגָּאָרְדִּינָעָר גַּאֲרָטָן.

אָזִין זַאלְן זַיְּ מִמְּשִׁיר זַיְּן זַיְּגָעַן אָז יְאָרָן אַרְום דָאָס לִידָן זַיְּעָרָעָ טְאַטְעָ-מָאָמָעָ :

...וּוּלְנָעַר, וּוּלְנָעַר, אָונְדוֹזָעָר הַיְּמִשְׁטָאָט...

אַיְבָה אֶל ט

11	די גיזרה	דער פילאזהף . . . . .
27	בניאמוך דער פילאזהף	
41	די ווונדריעעכע טעטראיע פון שומטער פרענץיך . .	
53	шибעלעם לאטעריע-צעטעל	
73	שנוייקע דער פידלער	
87	השבת אבדה	
103	דער בוים געבן טעטער	
121	מענדע דער שמיר	
135	די רויטע פאן	
153	ווילגע, זוילגע, אונדווער היימשטאג	

פונַ זעלבן מחבר :

דער וועג קיין סדום
— יִשְׂרָאֵל־דּוּרְצִיְילּוֹנְגָעָן
פֿאָרְלָאָג. י. ל. פֿרִזּ, 1959

בַּיִם וּוַיְלָנָעֶר דּוּרְכָהוֹף
— דּוּרְצִיְילּוֹנְגָעָן וּוַעֲגָן יְרוּשָׁלָם דְּלִיטָא
פֿאָרְלָאָג. י. ל. פֿרִזּ, 1967

אַטָּאג פּוֹן מְלֻחָמָה
— יִשְׂרָאֵל־דּוּרְצִיְילּוֹנְגָעָן
פֿאָרְלָאָג. י. ל. פֿרִזּ, 1973

ברוניסלב הוברמן — קוּים לדמוֹתוֹ
— בִּיאָגָרָאָפִיעַ פּוֹן גְּרִינְדָּעָר פּוֹן יִשְׂרָאֵלְדִּיקָן
פִּילָהָרְמָאָנוֹיְשָׁן אַרְקָעַסְטָעָר
פֿאָרְלָאָג הַסְּפָרִיה הַמְּרַכְזִית לְמוֹסִיקָה בִּישָׂרָאֵל — 1973

אין דְּרוֹק :

גרָאָפְּאָטָאָצְקִי — דּוּרְ גְּרִיצְדָּק פּוֹן וּוַיְלָנָעֶר
זַיִן וּוַעֲגָן צָוֵם יִדְנְטוּם

צַוְפּוֹס קַיִן אַרְצִיְישָׂרָאֵל
— יִשְׂרָאֵל־דּוּרְצִיְילּוֹנְגָעָן